БА 100 м, бурильний агрегат виготовлен. на з-ді "Комуніст" на початку 50-х. Вага 1 т. Діаметр коронки 105 мм. Глибина свердловини 50 м. Широко використовується на шахтах Кривбасу для буріння свердловин.

Баба, язичницька слов'янська богиня життя, здоров'я, покровителька вагітних жінок та мисливців. Об'єкт культу прадавніх жителів Криворіжжя.

Баба, назва заміжньої жінки низького походження, найчастіше на Криворіжжі називали жінок-селянок або робітниць.

"Баба", стальна чи дерев'яна довбня на Криворіжжі. Буває циліндрична чи куляста.

"Баба", народ. назва жиру болотних птахів, який використовувався як засіб від укусів комарів у давнину на Криворіжжі. Козаки застосовували його у дорозі, під час полювання та ін.

Бабаєв Віктор Кононович (11.8.1937, Дніпропетров. обл.). Засл. працівник промисловості України (1980). Освіта середня. У 1959-1960 будував канал "Дніпро – Кр. Ріг". У 1961-1998 машиніст насосних установок підприємства "Кривбаспромводопостачання". Майстер-наставник молоді. Переможець змагань, ударник п'ятирічок.

"Бабай", негативний персонаж у криворізьк. фольклорі, яким лякали неслухняних дітей. Давня назва турок та татар.

Бабай Іван Іванович (16.6.1920, Миколаїв. обл.). Пром. керівник. Зак. Ленінград. військове уч-ще (1943). Уч. ВВВ з червня 1941, ком-р батареї. До 1956 служив в армії У 1956-1988 фрезерувальник, голова цехкому ДРРЗ. Передовик виробництва. Ім'я в Книзі Трудової Слави Дніпропетров. обл. Ударник п'ятирічок, наставник. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки (2).

Бабанін Володимир Терентійович (28.7.1939, Запорізька обл.). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1972). З 1963 – майстер, нач. дільниці, нач. механоскладальних цехів № 2 і № 3 КЦРЗ. Керував пуском 3-го цеху, сформував працездатний колектив. Керував випуском товарів народ. споживання. Організував випуск запчастин для екскаваторів, насосів. Раціоналізатор. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Бабанли Хантар Салмон-огли (1918, Азербайджан – січ. 1944, Херсон. обл.). Уч. підпілля. Артист Азербайджан. філармонії. Уч. ВВВ. Під Харковом потрапив у полон. Вступив в "азербайджанський легіон". Втік з нього. Організував підпільну групу. З берез. 1943 перебував у Кр. Розі. Під виглядом артиста вів розвідку, організовував диверсії. Група Б. брала участь у порятунку танкістів з роти Героя Рад. Союзу Г.О. Романенка. Убитий зрадником в с. Заградівка Херсон. обл.

Бабарика Дмитро Степанович (27.10.1929, Донецька обл.). Пром. керівник. Зак. Донецьк. індустр. ін-т (1953). У машинобудівельній промисловості з 1953. У 1964-1973 голов. інж. з-ду "Комуніст". Умілий організатор виробництва, керував виготовленням нової гірнич. техніки. З 1973 працював голов. інж., нач. Головуправління Мінтяжмашу СРСР. Нагородж. "Знак Пошани".

Бабенко Артем Анатолійович (13.4.1963, Кр. Ріг). Відом. спортсмен. Зак. Криворізьк. педін-т. Вихованець СШ № 95. Авіамоделізмом займається з 1975. Уч. І Олімпійських ігор з авіамодельного спорту (1997). Володар Кубка ім. Антонова , Кубка світу (Бельгія, 1998). Чемпіон світу (США, 2001), посідав перші місця у кубках світу (Угорщина, Румунія, Югославія) Сріб. призер чемпіонату світу (1999) у скл. збірної ком-ди України.

Бабенко Володимир Дмитрович (22.4.1959, Кр. Ріг). Керівник спецслужб. Зак. Вищі курси контррозвідки (1984), Акад. управління персоналом (1998). З 1980 служив у контррозвідці Забайкал. ВО. З 1984 у підрозділах КДБ. У 1990-1995 заст. нач. відділу КДБ/СБУ Кр. Рогу. Один з організаторів органів контррозвідки України. Відзначився у виявленні іноземної агентури. З 1995 нач. відділу, заст. керуючого "Приватбанку", директор фірми "Приватінформ". Нагородж. орд. Червоної Зірки.

Бабенко Євгенія Павлівна (2.1.1929, Кіровоград. обл. – 24.8.1994, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1945-1949 ланкова кол-пу "Інгулецький" Устинівськ. р-ну

Кіровоград. обл. Майстер вирощування високих врожаїв зернових. У 1950-1985 експедитор, зав. складом хлібоком-ту №1. Ударник п'ятирічки, переможець змагань. Нагородж. орд. Леніна.

Бабенко Костянтин Анатолійович (12.3.1969, Краснодар. край). Бізнесмен. Зак. Вищу школу економіки у Києві (1991). З 1986 працював слюсарем у "Дніпродомнаремонт". З 1990 слюсар кооперативу "Гарант". З 1992 керівник укр.-рос. спільн. підприємства "БСК-Імпекс". Брав участь у створенні Українськ. відділення ООН з промислового розвитку.

Бабенко Микола Миколайович (29.8.1915, Кр. Ріг). Драматург. Зак. Київ. с/госп. акад. (1941), Дніпропетров. с/госп. ін-т (1953). Уч. ВВВ з лип. 1941. Уч. оборони Києва. З 1944 директор підсобного госп-ва РУ ім. Кагановича, голов. агроном рад-пу "Красный забойщик", директор підсоб. госп-ва КМЗ, директор рад-пу ім. Комінтерну, керуючий відділком рад-пу "Радушний". Автор 22 п'єс, з них 18 поставлених: "Коли любиш вірно" (1962), "Зрада" (1965, співавтор), "Якщо поруч друзі" (1967), "Справедливість" (1977), "Ми твої сини", "Довір'я", "Втрачені мрії" (1998). Поставлені у театрах України, Росії, США, Канади, Чехії. З 1996 очолював літ. об'єднання "Рудана". Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Бабенко Олексій Савелійович (30-ті, Кр. Ріг). Почес. гірник. Освіта середня. У 1963-1977 підривник, бурильник ш. "Гігант" РУ ім.. Дзержинського. Один із кращих спеціалістів підземного Кривбасу. Стояв біля витоків шахти. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Раціоналізатор і наставник. Брав участь у громадському житті. Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, "Знак Пошани".

Бабенко Петро Савелійович (5.8.1925, Кіровоград. обл.). Активіст ветеран. руху. Зак. Донецьк. ун-т (1968). Уч. ВВВ з берез. 1943. У 1951-1956 інспектор Держстраху, у 1956-1962 інструктор райкому КПУ, у 1962-1986 зав. Добропільськ. райфінвідділом Донецьк. обл. З серп. 1990 у Кр. Розі. Відмінник фінслужби. Один із засновників ветеран. руху у Кр. Розі. Нагородж. орд. "За мужність", Вітчизняної війни 2 ст., знак. "За заслуги перед містом".

Бабенко Петро Федорович (80-ті XIX ст. – 50-ті XX ст.). Уч. рев. подій. Освіта н/середня. Брав участь у рев. подіях 1905. У 1917 секретар першої Веселотернівської ради, організатор загонів Червоної гвардії. Уч. гром. війни. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Бабенко Сергій Федорович (19.10.1912, Дніпропетров. обл.). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1950). У 1933-1939 механік Лебединськ., П'ятихатськ. МТС. У 1939-1941 конструктор, ст. інж. з-ду "Комуніст". У серп. 1941 відповідав за евакуацію обладнання з-ду на Урал. У серп.-лист. 1941 керівник бригади з демонтажу обладнання Краматорськ. машинобудівного з-ду. Забезпечував ремонт танків Т-34 у польових умовах. У 1946-1963 ст. інженер, керівник групи нових машин, заст. голов. конструктора, нач. конструктор. бюро з-ду "Комуніст". У 1963-1974 доцент кафедри техніч. механіки КГРІ. У 1974-1985 доцент кафедри техніч. механіки, зав. кафедрою нарисної геометрії і графіки Тернопільськ. філії Ленінград. політех. ін-ту. У 1986-1995 доцент КГРІ. Канд. тех. наук (1968). Сріб. медалі (2) ВДНГ СРСР. Створив унікальний тип напівавтоматичного бурового агрегату НКР-100м, аналогів якого не існувало у світі. Ленін. прем. (1966). Автор 39 наук. праць, 8 винаходів. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки.

Бабенко Тетяна Трохимівна (5.6.1924, Кіровоград. обл.). Відом. будівельник. Освіта середня. У 1948-1958 робітниця тр-ту "Криворіжбуд", у 1958-1979 бетонниця, бригадир БУ "Промбуд" тр-ту "Криворіжіндустрбуд". Засл. будівельник Кривбасу. Брала участь у відбудові промисловості Кр. Рогу, спорудженні багатьох об'єктів. Нагородж. орд. Леніна.

"Бабине літо", період сухої сонячної теплої погоди пов'язан. із стійким антициклоном. На Криворіжжі у верес. – жовт. Триває 2-3 тижні.

Бабині каші, свято повивальних бабок на Криворіжжі, святкується 8 січня.

Бабич Івась Іванович (Іво Бабич-Другет) (11.6.1941, Криворіжжя). Краєзнавець. Зак. Криворізьк. педін-т (1965), Харків. с/госп. ін-т. У 1965-1973 викладав у школах Волині,

Павлограда, працював лікарем в Павлоград. райСЕС. У 1973-1983 екскурсовод у Дніпропетровську і Ленінграді. У 1983-1989 екскурсовод, викладач курсів екскурсоводів у Кр. Розі. З 1993 зав. відділом краєзнавчого музею. Уч. Всесоюз. нарад екскурсоводів - Мукачеве (1986), Свердловськ (1989). Удостоєн. почес. дипломів і грамот за пропаганду історич. знань. Автор наук. статей з проблем охорони пам'яток Кр. Рогу.

Бабич Наталя Олександрівна (14.3.1985, Кр. Ріг). Спортсменка. Освіта середня. Займається армрестлінгом з 2001. Тренер С.Л.Киричук. Чемпіонка серед юніорів.

Бабич Олександр Адамович (26.7.1963, Кр. Ріг – 30.4.1984, Афганістан). Воїн-інтернаціоналіст. Зак. Криворізьк. металург. тех-м (1982). Працював на блюмінгу-1 КМК. В арм. з 1982. В Афганістані з 1983 у скл. 682 мотополку. В бою замінив пораненого кулеметника і загинув. Похован. у Кр. Розі. Нагородж. орд. Червоної Зірки.

Бабич Юрій Петрович (20.10.1928, Дніпропетров. обл.). Почес. громадянин Кр. Рогу (2000). Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1953). У 1953-1960 черговий по станції, диспетчер, нач. станції, нач. дільниці у залізнич. господарстві РУ ім. Дзержинського, Кірова. Склав високоефективну інструкцію з формування промпоїздів. У 1960-1963 2-й, у 1963-1969 1-й секретар Ц.-Міськ. райкому КПУ. Керував будівництвом соцкультоб'єктів, забудовою центр. частини р-ну, створенням музею. У 1969-1979 голова міськради. Ініціатор створення санітарних зон у промисловості, відкриття автопарку, 2-х автобус. парків. Наполіг на будівництві ДП-9 значно далі від житломасивів, ніж планувалося у Радміні СРСР. Стояв біля витоків будівництва швидкіс. трамваю у Кр. Розі. Наполіг на спорудженні сучас. аеропорту. У 1979-1983 1-й секретар міськкому КПУ. Згодом голова облвиконкому, голова обл. асоціації з фізич. та нетрадиційних методів лікування "Солоний лиман". Чл. ЦК КПУ (1976-1986). Делегат XXIV-XXVII з'їздів КПРС, XXV-XXVII з'їздів КПУ, XIX Всесоюз. партконференції. Депутат Верх. Ради України (1971, 1975, 1980, 1985). Досвід з реконструкції гірнич. підприємств вивчався в Україні. Уч. ВДНГ (1973). Відмінник охорони здоров'я, Аерофлоту. Почес. медаль Радянськ. фонду миру. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора (2), "Знак Пошани", Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України, знак. "За заслуги перед містом".

Бабієнка Д.В. геологічна експедиція діяла на Криворіжжі у середині 30-х. У 1935 дана докладна характеристика 2-х крупних груп магнітних аномалій на схід від головної Криворізько-Кременчуцької аномальної смуги, описано магнітні аномалії у верхів'ї Саксагані. Результати досліджень мали велике практичне значення.

Бабій Володимир Ілліч (6.2.1947, Кр. Ріг). Засл. працівник промисловості України (2000). Освіта середня. У 1971-1972 працював на ПівнГЗК. У 1972-1974 працював у тр-ті "Криворіжстальконструкція". У 1972-1975 працював на котельномонтаж. з-ді. З 1975 котельник ком-ту "Криворіжсталь". Ударник п'ятирічок, передовик, наставник, переможець змагань.

"Бабка", давня криворізька назва металевого клина для ремонту сільгосп. інвентаря.

"Бабка", зв'язані у пучок житні колосся (сніп) у давні часи на Криворіжжі. Кількість урожаю рахували на Б., звідки побутує вираз: "Підбити бабки".

Бабка (бабця), жінка, яка приймала пологи, лікувала людей заговорами та ін. у давнину на Криворіжжі.

Бабки (Odonata), ряд хижих комах. Крила перетинчасті, розмах до 15 см. Близько 5 тис. видів, переважно в теплих країнах, в т.ч. в Україні – близько 100 видів. Знищують шкідливих комах (комарів, мух, мошок), в рибогосподарськ. водоймах личинки Б. завдають шкоди, поїдаючи мальків риб. В Червону книгу занесені красуня-діва, дозорець-імператор, які зустрічаються на Криворіжжі.

"Бабки", дитяча гра. Грали кістками домашніх тварин. Побутувала на Криворіжжі у XVIII-XIX ст.

Бабкін Микола Степанович (20.12.1948, Курська обл.). Транспорт. керівник. Зак. Харків. ін-т інж. комунального будівництва (1975). У 1970-1974 лаборант цього ін-ту. У 1975-1978 працював на будівництві Харків. метрополітену. У 1978-1980 нач. цеху

криворізьк. з-ду “Восход”. У 1980-1981 голов. інж., у 1981-1999 директор трамвайного депо. З 2001 ген. директор підприємства “Криворіжелектротранс”.

Бабков Борис Федорович (3.8.1908, Донецька обл.). Буд. керівник. Зак. Харків. буд. ін-т (1932). У 1932-1933 працював на будовах у Свердловську. У 1933-1939 будував шахти в Донбасі. У 1939-1941 заст. нач. Головвогнеупору Наркомчормету СРСР. У 1941-1946 заст. нач. будівництва шахт на Уралі. У 1947-1951 заст. директора з-ду “Комуніст”. У 1951-1952 нач. ВКБ тр-ту “Дзержинськруда”. У 1952-1953 голов. інж. ПівдГЗК. У 1953-1954 заст. голов. інж. тр-ту “Дзержинськруда”. У 1954-1958 заст. директора ПівдГЗК. У 1958-1960 керуючий тр-том “Криворіжіндустрбуд”. Один із організаторів відбудови Кривбасу.

Бабський Яків Ісакович (26.9.1927, Кр. Ріг). Буд. керівник. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1950). У 1950-1951 інж. тр-ту “Манслюда”. У 1953-1962 нач. ВТО, голов. інж., нач. буд. управління тр-ту “Криворіжбуд”. У січ. 1962 – трав. 1962 голов. інж. ДБК, у верес. 1963 – січ. 1966 нач. ДБК. Керував забудовою міста панельними будинками. Живе у Москві.

Бабуренков Михайло Дмитрович (10.11.1920, Смоленська обл.). Пром. керівник. Зак. Криворізьк. торг. тех.-м. Працював у кол-пах Смоленськ., Івановськ. обл. З початку 60-х працював на ПівнГЗК. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Слави 3 ст., “Знак Пошани”.

Бабуцький Георгій Пилипович (7.6.1905 - ?, Кр. Ріг). Військ. діяч. Освіта середня. Служив в армії. Уч. ВВВ. Виявив мужність у боях. Після звільнення в запас працював у народ. господарстві. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора, Червоної Зірки (2). Вичерпаних біографічних даних не виявлено.

Бабушкін Натан Володимирович (1902, Дніпропетровська обл. - ?). Уч. рев. руху. Освіта вища. Один з організаторів комсомолу Дніпропетровщини. Уч. гром. війни. У 1921 секретар Криворізьк. повітового комітету РКСМ. У 1922-1930 зав. оргвідділом Уманськ. окружкому КП(б)У. Працював в авіапромисловості. Делегат 1-го Всесоюз. з'їзду Рад (1922), XVII з'їзду ВКП(б). Нагородж. Почес. грамотою ВЦВК.

Бабушкіна, вулиця розташована у захід. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. Довж. 360 м, ширина 7 м. Має 22 приват. будинки, де проживає 42 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь проф. революціонера Бабушкіна Івана Васильовича (15.1.1873, Вологод. обл. – 31.1.1906). Чл. петербурзьк., один із засновників катеринослав. “Союзу боротьби за визволення робітничого класу”, газ. “Южный рабочий». Агент газети “Іскра”. Перебував на засланні у Верхньоярську. Один із керівників збройного повстання у Читі. Розстрілян. карателями на ст. Мисовій. Обслуговує Залізничне в/з.

"Бабушкина кухня", газета виходить з червня 2002. Засновник О.Г.Люльченко. Друкує кулінарні рецепти, поради по кухні. Тираж 4 тис. екз.

Бавлення, продовження або навпаки, затримка дії, явища у давні часи на Криворіжжі.

Бавниця, китиці на одязі у давнину на Криворіжжі.

Баган Михайло Йосипович (9.5.1957, Львівська обл.). Держ керівник. Зак. КГРІ (1979). У 1979-1983 маркшейдер Докучаєвськ. фаюсо-доломит. ком-ту в Донецьк. обл. У 1983-1987 маркшейдер ІнГЗК. У 1987-1989 заст. голови Інгулецьк. міськради. У 1989-1990 інструктор Інгулецьк. райкому КПУ. У 1990-1998 голова Інгулецьк. міськради. З 1998 працює у ВКБ ІнГЗК. Керував діяльністю інфраструктури Інгульця, його благоустроєм.

Багатозабійне буріння, спорудження свердловин відгалуженнями у вигляді додаткових стволів, спрямованих від загального ствола свердловини, як правило, у межах продуктивного пласту. Застосовується для розвідки твердих корисних копалин на Криворіжжі.

Багатоканальна мікропроцесорна система для безперервного автоматичного контролю якості мінеральної сировини, розроблена науковцями КГРІ у 80-х. Дозволяє контролювати якість сировини на конвеєрі. Використовується у гірнич. промисловості Кривбасу.

Багатоніжки, клас наземних членистоногих тварин. Близько 15 тис. видів. Тіло від 0,38 мм до 27 см червоподібне, сегментоване, на кожному сегменті 1 (іноді 2) пара ніг. Живуть у грунті, лісовій підстилці, гниючих рештках. Деякі Б. завдають шкоди їстівним грибам, городнім та оранжерейним культурам. Типові представники: ківсяк сірий, дуже рідкісний вид – сколопендра (отруйна). Зустрічаються на Криворіжжі.

Багатопружневої кераміки культура, період епохи середньої бронзи. Виділена С.С. Березанською. Названа за орнаментацією посуду (ін. назва – балтинська). Датується XVII-XV ст. до н.е. Склалася на основі місцевої катакомбної культури. На Криворіжжі проживали представники нижньодніпровської локальної групи. Поселення розташовувалися на заплавних терасах. Житла наземного типу. Основний вид посуду – гостроребристий горщик з високим вінцем. Орнаменти – намічені і відтягнуті валики, спостерігаються залишки шнура. Для композицій характерні ялина, трикутник, коло, горизонтальні лінії. Вироби з каменю, бронзи, кістки, кременю. У поховальному обряді – тілопокладення, рідше тілоспалення у грунтових могилах. Померлі розміщувалися у грунтових ямах, рідше у кам'яних ящиках. Для раннього етапу характерна слаба скороченість кісток на лівому боці з західною орієнтацією. Основа господарства – скотарство, землеробство, рибальство.

Багатопрофільна касетна установка, система ПД-8 МКС створена колективом ін-ту ВНДПІрудмаш у 80-ті. Призначена для доставки обладнання, вибухових речовин, огляду покрівлі гірнич. виробок. Маса 1,5 т. Виготовляється на Донецькому машинобудівному з-ді з 1992.

Багатощетинкові черви, поліхети (Polychaeta), клас кільчастих червів. Тіло (довжина від 1 мм до 3 м) сегментоване. На кожному сегменті є по парі недорозвинених кінцівок з численними щетинками (звідси й назва). Поширені в морях Світового океану, окремі види – в прісноводних водоймах. 5300 видів, в Україні – близько 130. Є кормом для риб та водоплавних птахів. Окремих Б.ч. (палоло) використовують у їжу.

Багатотиражні газети, газети, що видаються виробничими, науковими або навчальними колективами Криворіжжя. Відомчі газети, що обслуговують працівників однієї галузі в межах одного міста, органи управлінь, профспілки тощо. Перші Б.г. виникли на Криворіжжі у 30-ті, вони спочатку видавалися у вигляді стінгазет і лише згодом набули сучасного вигляду. З Б.г. міста вийшло немало відомих у місті і в Україні талановитих журналістів, поетів та прозаїків.

Багінська Ольга Йосипівна (1958). Діяч культури. Зак. Київ. ун-т. У 1974-1976 солістка народ. академ. хору ім. Г. Верьовки. У 1983 заснувала фольклор. колектив "Червона калина" Красінського будинку культури. Переможець і дипломант фестивалів і конкурсів.

Баглай Федір Іванович (14.9.1930, Дніпропетров. обл.). Почес. гірник. Зак. Криворізьк. тех-м гірнич. електромеханіки (1969). У 1944-1946 працював на ш. ім. Орджонікідзе. У 1946-1953 кріпильник ш. ім. Кірова. У 1953-1956 муляр на будівництві. У 1956-1970 бурильник ш. "Центральна" РУ ім. XX партз'їзду. Один з кращих бурильників Кривбасу. Раціоналізатор і наставник. У 1970-1975 нач. ЖЕК Жовт. р-ну. У 1975-1981 зав. райкомунгоспом. У 1981-1991 працював в газовому господарстві Жовт. р-ну. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Багнет, різновид колючої зброї укр. козаків XVII – XVIII ст. Використовувався у бойових діях козаками із зимовок Криворіжжя.

Багно Василь Трохимович (31.7.1910, Кр. Ріг - ?). Почес. залізничник. Зак. Київ. фінанс. ін-т (1931). У 1931-1936 машиніст паровоза ст. Довгинцеве. У скл. футбол. команди виступав у турнірах. У 1936-1952 машиніст ст. Бєлово в Томськ. обл. У 1952-1960 нач. депо ст. Інська, Шумиха. Один з перших почав водити потужні електровози. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Багратіона, вулиця в Інгульці. Забудова почалася у 1967 у зв'язку з розвитком ІнГЗК. До груд. 1975 носила назву вулиця Лермонтова. Довж. 650 м. Має 46 приват. будинків. Названа на честь генерала рос. армії, героя Вітчизняної війни 1812 Багратіона Петра

Івановича (1765, Дагестан – 24.9.1812, Владимир. обл.). Уч. рос.-тур. війни 1787-1791, польськ. компанії 1783-1754, воєн із Францією. У 1812 ком-вав 2-ю рос. арм. Смертельно поранен. під час Бородинськ. битви. Обслуговує 58 в/з.

Багратіона, вулиця житломасиву Весела Дача Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. До 1975 мала назву провулку 3-го Перекопського. Довж. 410 м. Відсипана відсівом. Має до 20 приват. будинків. Названа на честь рос. полководця П.І. Багратіона. Обслуговує 25 в/з.

Багрицького, вулиця сел. Рахманівка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 30-х робітниками ШУ ім. Ілліча. До 1975 носила назву провулку 2-го Осипенко. Довж. 308 м, ширина 4,3 м. Пл. 1,3 тис. кв. м. Заасфальтована у 1970. Має 17 приват. будинків. Названа на честь поета Багрицького Едуарда Георгійовича (Дзюбін) (3.11.1895, Одеса – 16.2.1934, Москва). Автор збірок "Переможці", "Смерть піонерки", "Дума про Опанаса". Обслуговує Рахманівський в/з.

Бадаєва, вулиця у старій частині Інгульця. Забудова почалася у 30-х. До груд. 1975 носила назву ім. Фрунзе. Довж. 150 м. Має 17 будинків, в тому числі 4 ЖКВ ІнГЗК (1957-1959). Названа на честь уч. рев. подій Бадаєва Олексія Єгоровича (16.2.1883, Брянська обл. – 3.11.1951, Москва). Чл. Держдуми (1912-1914). Уч. штурму Зимового. Видавець газ. "Правда". У 1938-1943 Голова Президії Верх. Ради РРФСР. Обслуговує 503 в/з.

Бадан (Bergenia), рід багаторічних трав'янистих рослин родини ломикаменевих. Б. товстолистий; батьківщина – Азія. Кореневище товсте, повзуче до 1 м завдовжки. Стебло безлисте, до 50 см заввишки. Листки шкірясті, блискучі, довгочерешкові, зимуючі. Квітки двостатеві, дзвіночкоподібні, фіалково-червоні. Плід – коробочка. Цв. V – VII. На Криворіжжі вирощують в культурі як декоративну лікарську рослину. Препарати виявляють кровозупинну, протизапальну, в'яжучу дію.

Бадіца Іван Андрійович (10.10.1926, Кіровоград. обл.). Проф. (1993). Д.Ф.Н. (1993). Зак. Дніпропетров. ун-т (1956). З 1934 живе у Кр. Розі. Уч. ВВВ з квіт. 1944. Уч. битви за Берлін. З 1946 працював у "Кривбасруді" майстром телефон. зв'язку. У 1956 уч. історії в Каховці. У 1957-1963 уч. історії СШ № 36, директор школи-інтернату № 4 Кр. Рогу. З 1963 працював у КГРІ / КТУ. Ст. викладач, доцент, з 1985 зав. кафедрою філософії, з 1976 зав. кафедрою соціології і права. Автор 80 наук. праць, навчальних посібників. Нагороджений орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Бадмінтон (англ. badminton), спортивна гра з воланом та ракетками на майданчику (13,40 м х 6,10 м), яка поділена в середині сіткою (висота 1,55 м). Батьківщина бадмінтону – Індія. Завезена у Великобританію у 2-й пол. XIX ст., де відбулися перші показові виступи (місто Бадмінтон, 1872 - звідси й назва). У СРСР – з початку 50-х. У 1934 заснована Міжнародна федерація бадмінтону (ІБФ), об'єднує бл. 100 країн. Чемпіонати Європи з 1968, світу – з 1977; у програмі Олімпійських ігор – з 1992. Мала популярність серед криворіжців до 80-х.

Бадов Володимир Федорович (1952, Дніпропетров. обл. – серп. 1995, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Зак. Нікопольськ. металург. тех-м (1971). У 1971-1974 плавильник Зестафонськ. з-ду феросплавів. З 1974 горновий ДП-9 ком-ту "Криворіжсталь". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Ім'я у Книзі Трудової Слави Дніпропетров. обл. Наставник і раціоналізатор. Займався актив. громадською діяльністю. Народ. депутат України (1990). Нагороджений орд. Жовтневої Революції, Дружби народів.

Бажал Анатолій Гнатович (1.9.1937, Сумська обл.). Проф. Зак. Харків. авіаін-т (1961). З 1961 ст. інж., зав. лаб. у Жовтих Водах. У 1974-1978 зав. лабораторіїю ін-ту ВНДІкомпресормаш у Сумах. У 1978-1986 ст. викладач, доцент Ін-ту підвищ. кваліфікації гірнич. кадрів у Жовт. Водах. З 1986 зав. кафедрою технології машинобудування і металорізальних верстатів КГРІ/КТУ. Прем. ВЦРПС (1973). Автор більше 250 наук. праць, 110 винаходів, 13 монографій з проблем динаміки хвиль.

Бажана, вулиця житломасиву Гданцівка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 20-х робітниками з-ду гірнич. машинобудування. Розвитку набула у 40-50-х. До 1975 носила назву провулку

1-го Комуністичного. Довж. 400 м, ширина 5,5 м. Пл. 2,2 тис. кв. м. Має 12 приват. будинків. Названа на честь поета Бажана Миколи Платоновича (9.10.1904, Хмельницька обл. – 23.11.1983, Київ). Герой Соц. Праці (1974). Акад. АН України (1951). Ленінська прем. (1982). У 1958-1983 голов. редактор Укр. Рад. Енциклопедії. Серед творів "Батьки і сини", "Данило Галицький", "Доробок". Обслуговує 4 в/з.

"Бажанівська", булочка-сайка розроблена спеціалістами ВАТ "Криворіжхліб" за участю ВАТ "Дніпрохліб" у лип. 2000. Має довгасту форму, з округленими кінцями та гладкою, світло-коричневого кольору, шкуринкою. Виготовляється з пшенич. борошна вищого гатунку, цукру – 4%, жиру – 2,6%, енергетич. цінність 100 г – 283 ккал. Маса 0,2 кг. Має широку популярність серед мешканців Криворіжжя.

Бажанівське кладовище діяло у 1925-1932 (зберігся кам'яний хрест початку XIX ст.) на території Жовт. р-ну. Пл. 8,1 га. Поховань 7260. Братська могила уч-ків підпілля часів ВВВ.

"Бажанівський", хліб розроблен. спеціалістами ВАТ "Криворіжхліб" у лист. 2000. Подовий або формовий із гладкою світло-коричневою поверхнею. Виготовляється з суміші пшенич. борошна вищого та 1 гатунку (40 і 60). Маса від 0,5 до 1,0 кг. Має популярність серед мешканців Криворіжжя.

Бажанове, житломасив розташован. у півд.-схід. частині Жовт. р-ну. Виник у 80-х XIX ст. як село. Землі належали поміщиці Бажановій. З кінця XIX – початку XX ст. жителі майже відійшли від землеробства і працювали на рудниках. Розвитку набув у 50-60-х. Складається з 47 вулиць, де проживає 2550 чол.

Баженова, вулиця житломасиву Карнаватка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 30-х сім'ями залізничників ст. Карнаватка. Розвитку набула у 40-50-х. До 1975 мала назву вулиця 2-а Свердлова. Довж. до 400 м. Має 20 приват. будинків. Названа на честь рос. архітектора Баженова Василя Івановича (12.3.1737, Москва – 13.8.1799, Петербург). Створив Михайлівський замок у Петербурзі. Обслуговує 72 в/з.

Бажова, вулиця розташована у житломасиві ЖКК № 16 центр. частини Жовт. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Довж. до 300 м, ширина 7 м. Має 7 будинків. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. письменника Бажова Павла Петровича (27.1.1879, Єкатеринбург – 3.12.1950, Москва). Автор збірки "Уральські бувальщини" (1924), повісті "Зелена кобилка" (1939) і мемуарів "Далеке – близьке" (1949). Основний твір – збірка оповідань "Малахітова шкатулка" (1939), створена на основі уральського фольклору. Держ. премія СРСР (1943). Обслуговує 14 в/з.

Баз, загін для худоби у давні часи на Криворіжжі.

Базавлуцька Січ існувала у 1593-1638 на о. Чортомлик (Базавлук) на Дніпропетровщині. Мала земляні укріплення. Зруйнована польськ. військами М.Потоцького. Мала значний вплив на території, які згодом назвалися Криворіжжям.

Базар (татар.), торг, ярмарок, ринок чи місце, де проходив торг. З давніх часів на Криворіжжі.

"Базар", газета, вісник криворізьк. ринків виходить з жовт. 2000. Розповідає про ситуації на ринках, ціни, друкує об'яви, реклами. Тираж 3 тис. екз. раз на тиждень.

Базарна, вулиця знаходилася у житломасиві Дубова Гірка в м. Інгулець. Складалася з приват. сектора. Відома з кінця XIX ст. Проживали гірники РУ "Інгулець". Знесена у 80-ті у зв'язку з розширенням кар'єру ІнГЗК. Славилася базарами і ярмарками.

Базаров Іван Федорович (31.12.1916, Волгоград. обл. – 22.11.1943, Криворіжжя). Герой Рад. Союзу (2.9.1943). Зак. Сталінград. ав. уч-ще (1940). Працював на заводі. В арм. з 1938. Уч. ВВВ з черв. 1941. Капітан, ком-р ескадрильї 247 ВАП 203 ВАД відзначився у повітряному бою на Криворіжжі. Літав над Веселим Кутом, Недайводою, Лозуваткою. Здійснив більше 350 б/в, збив 12 літаків. Загинув у повітряному бою. Похований у с. Лозуватка. Ім'я носить село (кол. Грузьке), дитячий табір у с. Лозуватка. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (3).

Базарова І.Ф. обеліск встановлен. у трав. 1971 на місці загибелі героя в с. Базарове. Являє граніт. брилу з написом, який вказує на честь кого встановлений. На мітингу була присутня мати Героя Ф.О. Базарова.

Базарове, село Лозуватської сільради разташоване за 15 км на півн. захід від центру сільради. Рельєф спокійний, вкритий лісами. Засноване у 70-х XVIII ст. як хутір Грузький. Належав поміщику Тищенку. Являло типове село укр. півд. степу. Існувало до 5-7 будинків. Селяни брали актив. участь в рев. подіях 1905, 1917. У 20-х діяла комуна ім. Шевченка, у 30-х – кол-п "Спільна праця". У 30-х отримало статус села. Під час війни зазнало значних руйнувань. У р-ні села загинув Герой Рад. Союзу І.Базаров. Відбудова тривала до початку 50-х. У 1947 існувало 60 дворів. У 50-х діяв кол-п ім. Молотова. У 1963 перейменоване на Базарове. У 1966 проживало 235 чол., у 1973 – 154 чол. Пл. 78 га. Має 1 вулицю, 55 дворів, де проживає 37 чол.

Базилевський Георгій Костянтинович (2.3.1966, Рівненська обл.). Священнослужитель. Зак. Моск. духовну семінарію (1990). У 1990-1997 здійснював пастирське служіння у Рівненській єпархії. Настоятель Свято-Введенського храму. Сприяє відродженню Укр. православної церкви.

Базук-380/220, безконтактний апарат захисту від струму у кар'єрних електромережах створен. інженерами ін-ту ВНДІБПГ А.Г. Лікаренком, Ю.Н.Батасовим у середині 80-х. Призначен. для захисту людини від враження електрострумом. Маса 25 кг. Вперше впроваджен. у 1987 на Михайлівськ. ГЗК.

Базуткін Василь Іванович (25.4.1902, Смоленська обл. – 70-ті, Краснодар). Науковець. Зак. Моск. ін-т народ. господарства ім. Плеханова (1930). У 1915-1917 муляр ст. Жуківка Смоленськ. обл. Уч. гром. війни з верес. 1919 у скл. 16А. У 1930-1944 інж., нач. дослід. станції в Москві, доцент Уральськ. політех. ін-ту. У 1944-1956 зав. кафедрою електротехніки, декан, нач. навчальної частини КГРІ. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Бай Семен Іванович (28.9.1934, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1965). На РУ ім. Кірова з 1958. Механік, у 1968 нач. ш. "Південна-Вентиляційна", з 1969 працював голов. механіком ш. № 1 ім. Артема.

Байбара Іван Данилович (25.9.1907, Полтав. обл. - ?, Австралія). Гірнич. керівник. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т. У 20-х працював у Донбасі. З 1928 працював на шахтах Кривбасу. З 1940 інж. Дніпропетров. НДІ. Під час окупації опинився у Німеччині. З 1949 проживав в Австралії. Очолював Тов-во інженерів. Доля невідома.

Байбарак Степан Дмитрович (1897, Кр. Ріг – 1990, Миколаїв). Таксидерміст. Зак. Київ. худ. уч-ще (1917). У 1917-1937 актор, режисер народ. театру, керівник драм. і лялькового театрів у школах м. Нова Одеса. У 1937-1941 викладач креслення в СШ № 15 м. Миколаєва. Під час окупації врятував експонати Миколаїв. музею. Уч. ВВВ з квіт. 1944. Відновлював діяльність музею, працював учителем. Виготовляв опудала птахів для музею, наук. установ. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Слави 3 ст.

Байбаренко Григорій Миколайович (3.5.1919, Кіровоград. обл.). Герой Рад. Союзу (29.10.1943). Зак. Луганське ав. уч. (1948). З дитинства жив у Кр. Розі. Зак. СШ № 15. В арм. з 1937. Уч. ВВВ з червня 1941. Ст. сержант 268 інжбату 38 А, відзначився у жовт. 1943 при наведенні мосту через Дніпро в р-ні с. Сваром'є Київ. обл. До 1960 в авіачастинах, майор. Живе в Черкасах. Нагородж. орд. Леніна, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Байбузенко Василь Пилипович (1903, Кр. Ріг – 1958, Москва). Військ. діяч. Зак. Військ.-інж. акад. ім. Дзержинського. Вихованець дитяч. будинку. У 1919-1921 боєць ЧОН. У 1927-1933 працював на з-ді гірнич. машинобудування "Комуніст". Комсомолець 20-х. Актив. чл. колективу "Синя блуза". В арм. з 1933. Уч. ВВВ з лип. 1941. У 1946-1958 ст. викладач Військ.-інж. акад. Почес. залізничник. Полковник. Нагородж. орд. Червоного Прапора (2), Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Байда Василь Іванович (7.12.1927). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1965). У 1957-1967 гірнич. майстер, нач. дільниці ш. "Саксагань", заст. голов. інж. ш. "Комунар". У 1967-1973 голов. інж. РУ ім. Дзержинського. У 1973-1977 директор НДГРІ. З 1977 заст. міністра чорної металургії України. Брав участь у впровадженні нових систем розробки родовищ у Кривбасі. Канд. тех. наук (1977). Автор близько 40 наук. праць. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Байдак, великий човен у давнину на Криворіжжі.

Байдак Володимир Миколайович (29.12.1945, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1980). З 1964 слюсар кисневої станції з-ду "Комуніст", ст. технік, інж., нач. бюро, нач. цеху металоконструкцій, заст. директора з виробництва. У 1990-1998 директор з-ду гірнич. машинобудування. Актив. впроваджував ефективні технології, нові зразки бурильної техніки. У 1997 підписав контракт з Іраном на постачання бурових агрегатів, що дало можливість для подальшого розвитку з-ду.

"Байдаківська" геофізична аномалія залізних руд розташована в Онуфрійовськ. р-ні Кіровоград. обл. Географічні координати: $48^0 50^/$ - $48^0 40^/$ півн. широти, $33^0 15^/$ - $33^0 30^/$ схід. довготи. Належить до центр. частини Західно-Інгулецьк. руд. підзони. Виявлена у 1952. Геологічна розвідка проводилася криворізьк. геологами у 1952. Пл. 5 км х 1 км. Вивчали геологи Т.М. Сумцова, Л.Г. Загоруйко, М.І. Веригін.

Байдакова (Байдака) М.М., поміщика економія існувала у с.Златоустівка з початку 90-х XIX ст. до початку гром. війни. Мала до 6 тис. десятин землі. Існували конюшні, стайні, ферми, сад, ставок, млин, псарня. Пограбована і спалена під час гром. війни.

Байдакова Ю.М., поміщика економія існувала у 90-х XIX ст. до початку гром. війни у с.Новогригорівка сучас. Златоустівської сільради. Мала до 6 тис. десятин землі. Існували стайні, сад, ставок, млини. Знищена і пограбована під час гром. війни.

Байдалюка І.П. (новатор виробництва), трудова діяльність пов'язана з тр-том "Криворіжіндустрбуд". У 60-80-х працював бригадиром будівельників. Ініціатор труд. починів, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Брав участь у спорудженні пром. об'єктів. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора. Біографіч. даних на виявлено.

Байдук Володимир Ілліч (23.9.1929, Криворіжжя). Новатор с/госп. виробництва. Освіта середня. Уродженець с. Недайвода. У 1944-1947 працював у кол-пі ім. Кірова. У 1947-1958 комбайнер Ленінськ. МТС. У 1958-1997 машиніст екскаватора тр-ту "Криворіжбудмеханізація". Уч. ВСГВ (1952). У 50-х майстер високих врожаїв зернових. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Байка, коротке комічне оповідання у віршах або прозі, з прямим моральним висновком, який надає оповіданню алегоричний зміст. Діючими особами зазвичай виступають тварини, рослини, речі. Багато сюжетів походять від Езопа та індійського збірника "Панчатантра". Яскрава національна своєрідність у байках Ж.Лафонтена, Г.Лессінга, І.Крилова, Л.Глібова. Деякі криворізькі поети працюють у жанрі Б.

Байкальська, вулиця у мкрн. Перемога Дзерж. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Сформувалася у 50-60-х. Довж. 1 км. Пл. 6 тис. кв. м. Має 39 приват. будинків. Обслуговує 7 в/з.

Байкальська, вулиця Сакс. р-ну розташована на межі з Ц.-Міськ. р-ном. Закладена на початку 50-х, розвитку набула у 50-60-х. Довж. 788 м, ширина 4 м. Має 31 приват. будинок, де проживає 78 чол. Газифікована, вкрита відсівом. Багата на зелені насадження..

Названа на честь о. Байкал у Бурятії та Іркутськ. обл. Росії. Пл. 31,5 тис. кв. км. Найглибше у світі. Обслуговує 7 в/з.

Байрак Володимир Петрович (8.9.1909, Кр. Ріг - ,там же). Новатор виробництва. З 30-х на шахтах Кривбасу. Ударник перших п'ятирічок, стахановець. Працював у ЖКВ РУ ім. Дзержинського. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Байрак Євген Дем'янович (31.10.1946, Кр. Ріг). Госп. керівник. Зак. Дніпропетров. с/госп. ін-т (1988). Працював слюсарем на НКГЗК, в автоколоні № 2248, заст. голови колгоспу. У 1992-1995 директор рад-пу "Златоустівський". Згодом нач. ринків Кр. Рогу.

Байрака Михайло Миколайович (1.1.1950, Дніпропетров. обл.). Засл. працівник промисловості України (1989). Зак. Криворізьк. педін-т (1970), Київ. ін-т народ. господарства (1982). У 1970-1971 учитель математики СШ № 29. У 1972-1991 інж., кер. групи, заст. нач. відділу АСУ, заст. голов. інж., заст. ген. директора "Криворіжсталі". У 1991-1992 заст. міністра з питань роздержавлення власності. У 1992-1995 заст. голови правління банку "Україна". У 1995-1999 ген. директор представництва фірми "Логімпекс" (Німеччина) в Україні. З 1999 віце-президент АТ "Українські комунікації". Голова економ. ради КМЗ, чл. Держдуми України. Народ. депутат України (1990-1994). Голова підкомісії з питань фінансування Верх. Ради України.

Байрачні ліси, ліси невеликої площі, що ростуть по схилах балок. Характерні для степів Криворіжжя, які багаті на яри і балки. Серед типів дерев – дуби, ясені, клени, липа, дикі груші. Захищають грунти від подальшої ерозії.

Бакай Володимир Іванович (1913, Кр. Ріг – 30.6.1943, там же). Уч. підпілля. Працював у депо ст. Довгинцеве. Ремонтував паровози. За часів окупації чл. підпільної групи Ю.М. Козаченка – П.Ю. Щербака. За їх завданням псував паровози, вів агітацію серед залізничників. Після катувань розстрілян. в гестапо. Ім'я на монументі у парку залізничників.

Бакальцев Володимир Миколайович (31.1.1954, Кр. Ріг). Чл. САУ (1984). Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1979). У 1979-1982 інж. філіалу ін-ту "Дніпроцивільпроект". З 1982 голов. художник Кр. Рогу. Працює в галузі архітектури, естетики, інтер'єру, дизайну, прикладної графіки. Уч. творч. конкурсів з 1982. Один з авторів міської символіки.

"Баки", очі у давнину на Криворіжжі. Від "Б." походить "бачити". Вираз "Забити баки" означав обдурити.

Бакинська, вулиця житломасиву ім. Горького Терн. р-ну закладена на поч. XX ст. як гірниче селище. Розвитку набула у 30-50-х. Довж. 684 м, ширина 7 м. Має 15 держ. будинків, де проживає 29 чол., 1 приват. будинок, де проживає 4 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь столиці Азербайджану – Баку. Обслуговує 17 в/з.

Бакир, у давнину на Криворіжжі означало "бік". Відомий вираз: "Шапка на бакир".

Баклага, посудина для зберігання води, вина у давні часи на Криворіжжі. Видовбували з дерева або збирали з окремих деталей та скріплювали обручами.

Баклажан, однорічна овочева рослина роду пасльонових. Походить зі Схід. Індії. Росте на зрошуваних землях. Теплолюбивий. Урожайність 14-35 т/га. Плоди м'ясисті, забарвлення шкірки від світло- до чорно-фіолетового. М'якина біла. Використовують для виготовлення ікри, солять у натур. формі. Корисні для травлення. Ростуть на плантаціях і на приват. ділянках. Форма залежить від сорту. На Криворіжжі вирощується сорт Алмаз.

Бакланов Микола Іванович (17.11.1922, Краснодар. кр. – 1981, Дніпропетровськ). Відом. геолог. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1950). Уч. ВВВ. У 1950-1960 нач. геологіч. загону, Центр. геологіч. партії Криворізьк. геотресту. У 1960-1981 нач. відділу тресту "Дніпропетровгеофізика". Заснував базу для геофізичних досліджень у Кривбасі. Канд. тех. наук (1961). Автор наук. праць з проблем геофізичних досліджень у Кривбасі.

Бакулева, вулиця у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 1960. Розвитку набула у 60-70-х. До 1975 мала назву провулок 3-й Кривбасівський. Довж. 103 м, ширина 3,2 м. Пл.

329 кв. м. Заасфальтована у 1970. Має 12 приват. будинків. Названа на честь Бакулева Олександра Миколайовича (7.12.1890 – 31.3.1967, Москва). Рос. хірург, акад. АМН. Ленінська прем. (1972). Обслуговує 24 в/з.

Бакум Петро Федорович (16.6.1938, Кр. Ріг – лист. 1985, Тюменська обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1962). У 1962-1965 голов. лікар санстанції у Криму. У 1965-1971 голов. лікар Криворізьк. райсанепідстанції. Згодом працював у системі санслужби Тюменської обл. Відновив діяльність санслужби Криворізьк. р-ну.

Бакуменко Данило Олександрович (31.12.1918, Харків. обл.). Поет. Зак. Харків. ін-т (1949), Військ.-політ. акад. (1952). Уч. ВВВ з лип. 1941. Служив у розвідці. До 1961 військ. журналіст. На творч. роботі у Києві. У 1968 відвідав Кр. Ріг. Написав новелу "Рудана", міське літоб'єднання запропонував назвати "Руданою". Збірки "Корінь життя" (1955), "Обрії" (1968), "Вогнепад" (1979). та ін. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки (2).

Бакунець Іван Арсентійович (20.1.1928, Ровенська обл.). Герой Соц. Праці (1971). Зак. СПТУ № 9 (1948). Учень і послідовник засл. будівельника України А.П. Матвієнка. Будував 2-9 домни КМЗ. Все трудове життя пов'язане з тр-том "Криворіжстальконструкція". У 1958 очолив бригаду БУ № 105. Монтував складні конструкції ГЗК, шахт "Південна", "Жовтнева", "Саксагань", "Центральна". У 1971 будував з-д у Житомирі. У 1973 відзначився на монтажі цехів КамАЗу. Там організував комплексну бригаду і досяг рекордних результатів. Завдання п'ятирічок виконував достроково. Новатор виробництва. Виховав багато монтажників-висотників. Зробив вагомий внесок у будівництво ДП-9. Присвячена книга Г.Сердюченка "Майстер сталевого мережива" (К., 1975). Сріб. мед. ВДНГ. Нагородж. орд. Леніна, "Знак Пошани", Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Бал, зібрання аристократів, дворян для спілкування, розваг у дореволюційні часи на Криворіжжі. Відроджені у вигляді молодіжних, студентських балів.

Балабан Анатолій Олександрович (6.8.1939, Донецька обл.). Музикознавець. Зак. Донецьк. музпедін-т (1971). Доцент (1990). Викладає на музпед. факультеті педун-ту. Лауреат прем. Комсомолу Кривбасу (1976), всесоюз. фестивалів (1977, 1985, 1987), конкурсів самодіяльних композиторів Кр. Рогу. Автор 30 наук. праць, обробок народ. пісень. Виховав більше 200 проф. музикантів. З 1976 керівник народ. хорової капели педін-ту. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Балабан Григорій Олексійович (3.12.1951, Київ. обл.). Голов. лісник. Зак. Укр. с/госп. акад. (1974). У 1974-1982 нач. Томаківськ., Апостоловськ. дільниць, у 1982-1996 голов. лісничий Криворізьк. лісгоспзагу. З 1996 провідний спеціаліст по збереженню лісонасаджень на залізниці. Керував висадкою лісомасивів, збереженням лісового фонду в Кривбасі.

Балабан (Falco cherrug), хижий птах родини соколових з відносно широкими крилами. Забарвлення рудувато-буре. Низ світлий, лапи жовті. На Криворіжжі населяє лісостеп, надає перевагу відкритим місцям. Перелітний птах. Довж. до 60 см. Гніздо будує на деревах, часто використовує гнізда інших птахів. Кладка у квіт.-трав. з 3-5 яєць. Голос дзвінкий. Живляться гризунами, дрібними птахами. Використовується як ловчий. Занесен. до Червоної книги.

Балабанов Сергій Володимирович (6.6.1966, Кр. Ріг). Діяч культури. Зак. КГРІ (1991). Займався легкою атлетикою в СШ № 26. У 1991-1994 працював на ком-ті "Криворіжсталь". Автор телепрограми "Міс Досконалість" (1996), "Справа у капелюсі". З 1998 редактор газ. "Окна недели".

Балабас Ганна Прокопівна (1910, Кр. Ріг – трав. 2001, Херсон. обл.). Новатор с/госп. виробництва. Освіта н/середня. У сільському господарстві з початку 20-х. Брала участь у становленні колгоспів на Криворіжжі. З 1931 працювала у кол-пі "Кривбуд". Ударник перших п'ятирічок. У 1946-1949 у скл. польової бригади Героя Соц. Праці Н.І. Чирви

досягла високих врожаїв зернових. Активно працювала до 1965. Похована у Новій Каховці. Нагороджж. орд. Леніна.

Балабат Любов Миколаївна (9.11.1951, Одеська обл.). Громадський діяч. Зак. КГРІ (1977). З 1977 лаборант, ст. інж., наук. співробітник НДГРІ. Автор наук. праць. З 1992-1997 голова міськ. організації Української республіканської партії. З 1996 голова обл. організації УРП. Працює в Києві.

Балаган, театральна вистава на Криворіжжі під час ярмарок, свят, великих торгів у давні часи.

Балагур Марія Семенівна (Кінець 90-х XIX ст. – початок 70-х XX ст., Кр. Ріг). Засл. учитель України (1975). Освіта середня. Одна з перших педагогів Криворіжжя 20-х. Працювала у СШ № 1. Педагог-новатор. Докладних біографічних даних не виявлено.

Балада, один з видів криворізьк. народного фольклору.

Балакеров Микола Ісакович (23.5.1931, Могильов. обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. З дитинства працював табунником на кінному з-ді. У 1952-1986 слюсар, бригадир аглофаб-ки ПівдГЗК. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Вніс 100 рацпропозицій, які сприяли підвищенню надійності обладнання. Нагороджж. орд. Леніна.

Балакін Авдій Павлович (1883, Чернігів. обл. – 20.6.1962, Марганець). Уч. рев. руху. Освіта початкова. У 1895-1896 підпасок. У 1896-1905 гірник на Тарапаківському руднику. Уч. рев. подій 1905. У 1905-1917 служив в армії Уч. 1-ї світ. війни. Один з актив. учасників ревруху на Криворіжжі, обирався головою ревтрибуналу. Працював на керівних посадах. У 1941-1945 працював на Уралі. Після війни на госп. роботі в Марганці. Ім'я носить вулиця у Кр. Розі.

Балакін Володимир Григорович (27.11.1952, Кр. Ріг). Госп. керівник. Зак. КГРІ (1980). У 1975-1977 працював на КМК. У 1977-1987 співробітник Служби безпеки, входив до скл. групи Г.Гдляна. У 1987 заст. директора СПТУ № 57, у 1990-1994 директор СПТУ № 59. У 1994 ініціатор створення у Кр. Розі Міжрегіонального центру проф. перепідготовки кадрів, його директор. Канд. пед. наук. Спеціалізується на проблемах перепідготовки кадрів. Один з організаторів міськ. автомотозмагань, актив. їх учасник. Президент регіонального тов-ва укр.-німецьк. співробітництва (1995). Меценат. Підтримує діячів культури і мистецтва Кр. Рогу. Ініціатор міжнарод. автозмагань Кр. Ріг – Ниж. Тагіл. Автор наукових праць з проблем сучас. методів перепідготовки кадрів для народ. господарства.

Балакін Григорій Іванович (1926 – 2002, Кр. Ріг). Буд. керівник. Освіта вища. У 1951-1954 машиніст екскаватора тр-ту "Кривбасрудбуд". З 1954 інж., голов. механік БМУ № 38, у 1966-1970 голов. інж. управління механізації тр-ту "Криворіжсільбуд". Керував будівництвом об'єктів, наставник. Нагороджж. орд. "Знак Пошани".

Балакіна, вулиця житломасиву ім. Артема Сакс. р-ну. Закладена у кінці 70-х. Довж. 1,4 тис. м. Має 34 висотних будинки, де проживає 11,5 тис. чол. Названа на честь уч. рев. руху на Криворіжжі А.П. Балакіна. Обслуговує 10 в/з

Балашовська, вулиця в мкрн. ім. Ілліча Дзерж. р-ну. Закладена у середині 30-х. Віддалена частина р-ну. Розвитку набула у 50-х. Довж. 427 м. Пл. 1,7 тис. кв. м. Має 10 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Обслуговує 41 в/з.

Балда, великий ручний молот чи кувалда з давніх часів на Криворіжжі.

"Балда", знаряддя праці гірників Кривбасу у кінці XIX- початку XX ст. Являло молоток вагою до 4 кг з ручкою до 1 м. З його допомогою наносили удар по буру і пробивали шпури.

Балетна студія БК "Райдуга" створена у 1995 Т.П. Паршиною. Дитяча група від 6 до 12 р. у скл. 20 чол. Уч. конкурсів. Керівник засл. артистка України Т.Б. Брисіна.

Балінов Валерій Михайлович (28.1.1930, Ярослав. обл.). Відом. велотурист. Освіта середня. У 1942-1972 працював у Ярославлі і Волгоград. обл. З 1972 проживає у Кр. Розі. З 1980 захоплюється велотуризмом. Вперше покрив відстань від Кр. Рогу до Ярославля

у 3,2 тис. км (1982). У 1986 подолав 15 тис. км і побував у всіх столицях республік кол. Союзу. У квіт.-серп. 1987 разом із Ю.Білим здійснив велопробіг за маршрутом Кр. Ріг – Владивосток. У 1998 разом із В.Петровим на велосипеді досяг міста-побратима Н/Тагіл. Щороку долає до 5-6 тис. км на велосипеді. Веде щоденники подорожей.

Баліс Єлизавета Володимирівна (10.9.1949, Півн. Осетія). Мед. працівник. Зак. Півн.-Осетинськ. мед. ін-т (1972). У 1972-1977 працювала терапевтом у Півн. Осетії. У 1977-1993 лікар, зав. підстанції швидкої допомоги. З січ. 1999 голов. лікар міського Центру здоров'я. Уміло веде пропаганду мед. знань, передового досвіду у медицині. Вивчає історію медицини на Криворіжжі.

Балія, назва великого тазу або ночв у давні часи на Криворіжжі. Використовувалася у побут. цілях.

Балка (від тюрськ.), улоговина, довга та широка. В криворізьк. степах балки утворювалися між степовими кряжами. В балках, де протікала вода, робили греблі та загати, з яких утворювались водоймища. В балках полювали на дичину, інколи ставили хутори. За суч. умов деякі балки використовуються під пром. відстійники. На Криворіжжі нараховується близько 200 балок.

“Балка”, шахта ШУ “Більшовик” закладена у дореволюційні часи у скл. рудника “Дубова Балка”. Мала незначну потужність і виконувала допоміжні функції. Припинила діяльність з початком гром. війни. Відбудована на початку 20-х. Зруйнована і затоплена у серп. 1941. Відбудована у 1944 і до 1947 стала єдиною видобувною у скл. ШУ “Більшовик”. Після введення ш. “Більшовик” втратила практичне значення і певний період використовувалася як допоміжна.

Балка Дубова, довжиною 8-10 км, шириною до 70 м розташ. в Жовт. р-ні поблизу вул. Дишинського. Оспівана у легендах. Місце перших пром. розробок покладів заліз. руди. У 1866 О.М. Поль виявив стоянку первісної людини (35 тис. років), залишки домен. печі скіфських часів. По руслу балки протікав струмок з чистою водою, що сприяло виникненню дубового гаю. Дуби в обхваті до 6 м. Мала велике значення в житті запорозьк. козаків. Б.Д. входила окремим пунктом у реєстр козацької вольниці. Назву одержала від дубового лісу, що тягнувся на кілька км. Існувало близько 30 печер. Найвідоміша із них гайдамацька конюшня. Виник зимівник, згодом хутір Дубовий. У 1873 оселився О.М. Поль. Мала виходи сланців, червоного залізняка (до 70% заліза). До революції діяло кілька рудників. Місце розкопок. У XIX ст. знайдені камінні хрести. Один з них виготовлен. у 1779 Ф.Губою. Збереглися окремі фрагменти балки від мосту через Саксагань до вул. Дишинського.

Балка Тараса Бульби, урочище Софіївськ. лісництва Криворізьк. лісгоспу закладена у 1917-1932. Пл. 80 га. Ростуть ясені, акація. Місце гніздування перелітних птахів. Живуть зайці, лисиці, зустрічаються популяції кабанів.

Балки Грушеватої шламосховище відходів збагачених руд Південного гірничо-збагачувального комбінату закладене у 1955. Балочний тип. Розташоване на південь від проммайданчика ПівдГЗК за 250-300 м. Пл. 150 га. Довж. 2 км, ширина 800 м. Обсяг за проектом 51,8 млн. куб. м. Запаси шламів 24 млн. куб/м, води – 4 млн. куб. м.

Балки Криворіжжя, улоговини з полого-крутими схилами та плескатим дном, розчленованість земної поверхні у результаті дії води. Тривала історія континентального розвитку території зумовила утворення у межах Криворіжжя численних Б. і ярів. В районі налічується 241 велика балка., у межах - 51. Вся мережа досягає значних розмірів. Розвинуті уздовж річкових долин, безпосередньо впадають у річки і водоймища. За будовою поділяються на прості (Солонувата, Кандибіна, Ковальська, Крутий Яр) і складні (Зелена, Крута, Північна Червона, Широка ін.). Останні мають бокові відгалуження і головну вісь. На Криворіжжі представлені прямолінійними (Кам'яниста, Солонувата, Сербінова, Куца, Махорова ін.) і деревоподібними (Північна Червона, Крута, Недайвода ін.) та звивистими (Дубова, Кандибіна, Глеюватa, Суха ін.). Прив'язані до басейну річок. У долину р. Інгулець впадає 100 Б., у межах Кр. Рогу – 25 (10 право- і 15 лівобережних). По

долині р. Саксагань розвинуті 30 Б., у межах Кр. Рогу – 26 (18 право - і 8 лівобережних). У р. Зелену впадає 7 Б., у р. Жовту – 18, у р. Бокову – 27, у р. Боковеньку – 16, у р. Вербову – 25, у р. Кам'янку – 18. Довж. коливається від 0,5 до 25-30 км. Середня густота долинно-балочної сітки у межах Причорноморської низини становить 0,3-0,5 км/кв. км, Придніпровської височини – 2,3-3,5 км/кв. км. Утворені у результаті ерозії земної поверхні шляхом розмивання грунту весняними водами. Приурочені до актив. розломів, районам поширення пухких осадочних відкладень (суглинки, глини, піски, супіски) та областями з інтенсив. ерозійною діяльністю характеризуються прямими або увігнутими схилами, вузьким днищем з рівчаками, борознами і ярами на схилах. Подібними рисами відрізняються і верхні частини. У середній і нижній частині набувають більш розробленого вигляду, схили стають довшими і похилими, задернованими, збільшується глибина. Іншу геоморфологічну будову мають Б., що розвинуті у корінних породах, гранітах, неогенових вапняках. Характеризуються обривами, поперечний профіль на окремих ділянках подібний до каньйонів. У нижніх частинах зустрічаються балочні акумулятивні тераси, які сформувалися в алювіально-делювіальних відкладах днищ. Кількість терас коливається від 1 до 3. Вивченням балочного рельєфу займаються геоморфологія (наука про рельєф) і динамічна геологія (досліджує екзогенні геологічні процеси).

Балковий Микола Кузьмич (1920, Оренбурзька обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. Уч. ВВВ з трав. 1942 у скл. 204 (78-ї гв.) СД. З 1963 працював машиністом кульових млинів РЗФ № 1 ПівнГЗК. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Наставник. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 2 ст., Слави 2, 3 ст.

Балкон (франц. balcon), 1. Виступаючий зі стіни та огороджений (гратами, балюстрадою або парапетом) майданчик на консольних балках на фасаді або в інтер'єрі багатьох житлових споруд Криворіжжя. 2. У міськ. театрі місця для публіки, розташовані амфітеатром. Перший виник у Кр. Розі у будинку Мершавцева. Масове спорудження почалося на початку 30-х з будинків на Соцмісті.

Балтійська, вулиця житломасиву Гданцівка Ц.-Міськ. р-ну закладена у 30-х робітниками з-ду гірнич. машинобудування. Довж. 202 м, ширина 3,5 м. Пл. 707 кв. м. Має 6 будинків на парному боці. Названа на честь Балтійського моря. Обслуговує 4 ВЗ.

Балута Анатолій Михайлович (15.3.1928, Кіровоград. обл.). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1952). У 1952-1966 інж., нач. дільниці рудника "Інгулець". У 1966-1973 директор НДГРІ. Канд. тех. наук (1966). Автор 105 праць, 10 винаходів з проблем технології підзем. видобутку руди, розробки машин і механізмів, перспективних напрямків видобутку. Підготував 29 канд. наук. Уч. ВДНГ СРСР. З 1973 працював в Одесі. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Балхаська, вулиця у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну. Закладена на початку XX ст. Розвитку набула у 40-50-х. Довж. 2,2 тис. м. Має до 100 будинків держ. і приват. сектора. Названа на честь озера Балхаш. Обслуговує 2 ВЗ.

Балюк Лариса Вікторівна (26.5.1963, Кр. Ріг). Художник. Зак. Криворізьк. педін-т. Працює в галузі декоративного текстилю та гарячого батику. Викладає на кафедрі образотворчого мистецтва худграфу педін-ту. Уч. виставок у Кр. Розі (1997, 1998, 1999). Серед робіт батик "Сфінкс", "Гладіолуси" (2000) та ін.

Балясина, точений з дерева чи каміння стовпчик під поручні чи перила сходів, тинів. На Криворіжжі мали поширення у давні часи в будівлях багатіїв.

Бальбір Михайло Лазарович (29.2.1929, Одес. обл. – 1994, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. КГРІ. З 1965 майстер, нач. ВКБ ДРРЗ. Один з авторів реконструкції ливарного цеху. Раціоналізатор. Керував будівництвом об'єктів соцкультбуду.

Бальзака, вулиця у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну закладена у 30-х. Розвитку набула у 50-60-х. До 1975 мала назву провулок 1-й Вахтангова. Довж. 1,4 тис. м, ширина 5 м. Пл. 7 тис. кв. м. Має 8 приват. будинків. Названа на честь франц. письменника Бальзака Оноре

де (20.5.1799 – 18.8.1850, Париж). Автор романів “Гобсек”, “Євгенія Гранде”, “Втрачені ілюзії”. У 1847-1850 відвідував Україну. Обслуговує 99 в/з.

Бальзамін, розрив-трава (Impatiens L.), рід одно- та багаторічних трав'янистих рослин родини бальзамінових. Батьківщина – Європа, Африка. Найбільш поширений Б. садовий. Стебла густо облиснені, вузлуваті, зелені або з червонуватим нальотом, 20-60 см заввишки. Листки видовжено-ланцетні, загострені на верхівці. Квітки великі, 4-5 см у діаметрі, неправильні, прості або махрові, по 1-2 у пазухах листків, білі. Рожеві, червоні або фіолетові. Цв. VI – IX, дуже рясно. Плід – коробочка, розкривається п'ятьма стулками при легкому дотику. Використовується для клумб, рабаток. Як кімнатну рослину широко вирощують Б. султанський, вогник. Батьківщина – острів Занзибар. Трав'яниста рослина з яскраво-зеленим соковитим стеблом і яскраво-зеленими широкими листками, гостропильчастими по краях. Квітки з'являються по декілька з пазух листка, білі, рожеві, червоні широко відкриті. Зустрічається на Криворіжжі.

Бального танцю ансамбль БК “Райдуга” створен. у 1995 К.О. Лавренцовим. Доросла група у скл. 6 чол. У репертуарі танці народів світу. Уч. концертів, оглядів. Керівник В.П. Ушаков.

Бам Григорій Якович (23.1.1923, Кіровоград. обл. – 13.10.1979, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1948). Уч. ВВВ. У 1948-1965 на керівних посадах в тр-ті “Союзплавик” в Читин. обл. З січ. 1966 заст. директора ІнГЗК. Керував будівництвом і реконструкцією 2-ї і 3-ї черг ІнГЗК.

Бамбак, бавовняна тканина фабричного виробництва у давнину на Криворіжжі.

Банан (Musa), рослини родини бананових. Батьківщина – тропічна Азія, Африка, Австралія. Багаторічні трав'янисті високорослі (до 5-8 м) рослини. Листки еліптичні, до 2,5 – 3 м довж. і 70-80 см шириною. До розкривання скручені у щільну трубку. Квітки в довгих кінцевих китицях, виходять з середини несправжнього стовбура-стебла. Рослини монокарпічні (після плодоношення стовбур відмирає, а з кореневища з'являються нові пагони). Плід – банан. Оранжерейна культура. На Криворіжжі використовується в озелененні різних приміщень, особливо низькорослі види.

Бандрієвський Ярослав Ярославович (3.4.1964, Львів. обл.). Священнослужитель. Зак. Волинську духовну семінарію (1994). У 1994-1997 здійснював пастирське служіння у Володимир-Волинській єпархії. З 1997 настоятель Свято-Богоявленського храму у Кр. Розі. Сприяє відродженню Укр. православної церкви.

Бандура, музичний багатострунний інструмент. На бандурах за часів козацтва на Криворіжжі грали пісень. По струнах водили спеціально підібраною пір'їною чи пальцями. Зараз бандури використовуються у художній самодіяльності, при навчанні у музичних закладах міста.

Банк, заклад, який акумулює грошові кошти та накопичення, надає кредити, здійснює грошові розрахунки, емісію коштів та цінних паперів, операції з золотом, іноземною валютою та ін. Принципи сучас. банківськ. справи почали складатися в Європі у XVII ст. Згідно з функціями та характером виконаних операцій розподіляються на основні типи: емісійні (центральні) – функціонують під контролем держави, наділені монопольним правом випуску банкнот; комерційні (депозитні) – здійснюють універсальні банківські операції для підприємств та приватних осіб за рахунок капіталу, який притягують у вигляді вкладів; інвестиційні – спеціалізуються на довгостроковому кредитуванні за допомогою операцій з цінними паперами, а також іпотечні, які надають суди під заставу нерухомості; ощадбанки, які акумулюють кошти населення; зовнішньоторговельні та ін. У Кр. Розі нараховується декілька десятків Б. та їх філій, найвідоміші з них: “Фінанси та кредит”, “Укрсоцбанк”, “Аваль” та ін.

Банк товариства взаємного кредиту з кінця XIX ст. мав вагомий вплив на обсяги виробництва на Криворіжжі. Кредитував створення рудників, мав вплив на розвиток інфраструктури Кр. Рогу. Ліквідован. з початком гром. війни.

Банка, скляна чи керамічна посудина для побутових цілей. У давньому Криворіжжі називали ящик для чаю. Згодом використовувалися для лікування застуд.

Банківська справа на Криворіжжі бере початок з 80-х XIX ст. з початком промислового видобутку руди. У дореволюційні часи діяли Азово-Донецький, Харківський торговий, Німецький промисловий, Генерального товариства банки та ін. З 1921 домінував Держбанк СРСР. На території Кр. Рогу діють 23 банківські установи, з них 22 у вигляді філій та відділень, головні контори яких знаходяться за межами Кр. Рогу. 7 мають державну форму власності, інші – приватну. Банківські установи надають широкий спектр банківськ. послуг. Більшість банків видають та обслуговують пластикові картки для фізичних та юридичних осіб. Серед філій представники 8-ми київськ. банків, 4-х дніпропетров., 1-го харків. та 1-го одес. банків.

Банкрутство (від італ. – bancarotta – зламана лавка), відсутність коштів у фізичної або юридичної особи та відмова у зв'язку з цим сплачувати за своїми борговими зобов'язаннями. Багато криворізьк. підприємств пережили Б. через нестабільну економічну ситуацію в Україні у 90-х.

Банников Олександр Михайлович (8.2.1931, Красноярськ. кр.). Передовик с/госп. виробництва. Освіта середня. У 1947-1955 працював у Тульськ. обл. З 1955 працював водієм рад-пу "Красный забойщик» Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагороджений орд. Трудової Слави 3 ст.

Бантке Самуїл Самуїлович (24.12.1898, Молдова – 22.11.1937). Літпрацівник. Зак. Комун. ун-т ім. Свердлова (1923). У 1917-1918 уч. рев. подій в Бесарабії. Один із засновників молодіж. руху в Молдавії. Уч. гром. війни. Комісар 1-ї особливої бесараб. бригади. Уч. підпільної боротьби в Бесарабії. У 1924-1925 редактор Криворізьк. окружної газети. З 1926 працював в Ін-ті червоної професури (Москва). Жертва сталінських репресій.

Баня, банити (мити, чистити водою), сучасна лазня.

Баня, 1. Клепінчасте перекриття споруди, верх церковної будівлі, купол 2. Приміщення для купання. У побуті розрізняють два основних типи Б.: римську та російську. У римськ. Б. використовується суміш сухого та гарячого повітря (вологість 20-30^0, 150-160^{0}С), яке поступає до приміщення особливими каналами з центр. печі та холодної води. З'явилися у IV ст. до н.е. у Греції ("лаконікони"), пізніше у Римі ("терми") та Туреччині (турецькі Б.). З середини XIX ст. мають назву римсько-ірландські. Різновид римськ. Б. – фінська Б. (сауна). У ній сухе повітря нагрівається до 90^0 С та вище піччю-кам'янкою безпосередньо у потільні. Для російськ. Б. характерне змішування насиченого паром повітря (60-80^0, 140-145^0 С) та гарячої води. Інколи додатково використовується прохолодна вода (басейн, душ). Обидва різновиди Б. розповсюджені на Криворіжжі. 3. Технологічна Б. – спосіб нагрівання твердих та рідких речовин шляхом опускання їх у гаряче середовище (пар, воду, масло, пісок) безпосередньо або у зачиненій посудині; пристрій, пристосований для реалізації цього способу. Застосовується при проведенні хімічних реакцій, консервуванні овочів та фруктів ін. У давнину на Криворіжжі бані будували поодаль від житла, бо місце, де змивали з тіла грязюку, полюбляла нечиста сила. Саме тому на місцях, де були бані, ніколи не будували житла. Після весілля молодих водили до бані обов'язково. В старі часи дуже шанувалася чистота в побуті та люди, які завжди були чистими.

Банячок, див. **чавун.**

Баптизм (від грецьк. baptizo - хрещу водою), різновид протестантизму. Виник на початку XVII ст. Найбільше число Б. – у США. В Росії Б. було поширено у 60-х XIX ст. Б. спрощував культову та церковну організацію. Б. не визнають таїнства; хрещення здійснюють над дорослими. В СРСР у 1944 утворена єдина церква євангельських християн-баптистів; існує така церква й на Криворіжжі.

Бар, спеціалізований заклад громадського харчування. Сьогодні відвідування Б. криворізькою молоддю є одним з основних видів відпочинку на відміну від інших років. У Кр. Розі налічується 100 барів у різних районах

Бар (від англ. – металева штаба). Частина гірничих машин. Непряма рама, на якій рухається різальний ланцюг.

Бар (від грец. – тягар, тиск), одиниця тиску. 1 бар = 10^5 Па = 0,986923 атм. Використовується у промисловості Кривбасу.

Бар пивний, заклад громадського харчування, в якому продають пиво, безалкогольні напої, бутерброди та ін. Мають популярність на Криворіжжі з 30-х ХХ ст.

“Барабан”, кінний підйомник на рудниках Кривбасу у 80-х XIX ст. – 20-х ХХ ст. Примітивний технічний пристрій, який з допомогою 3-4 коней піднімав руду з кар'єру. За зміну під кутом 24-30^0 піднімалося до 100 вагонеток по 50-80 пудів кожна. На початку ХХ ст. на рудниках працював 251 кінь, які обслуговували 51 рудник, де діяло 73 таких пристроїв.

Барабан кульового млина сухого подрібнення із засобами зниження шуму, виготовлен. інж. ін-ту ВНДІБПГ на початку 80-х. Призначен. для подрібнення шихтових матеріалів, які використовуються при виробництві окатишів. Випробування проводилися на ЦГЗК, ПівнГЗК. Суттєво знижує рівень шуму від барабанів млинів.

Барабанні живильники шихти агломераційних машин, розроблені науковцями КГРІ у 80-х. Призначені для завантаження на колосникову решітку агломашин. Використовуються у гірнич. промисловості Кривбасу.

Барабанщикова Надія Олександрівна (7.7.1934, Липецька обл.). Новатор виробництва. Зак. Дніпропетров. політех. тех-м (1972). З 1960-1990 швачка, розкладник підготовчого цеху Криворізьк. швейної фаб-ки. Переможець змагань, ударник п'ятирічок, наставник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Барабаш Дмитро Павлович (11.12.1964, Кр. Ріг). Підприємець. Зак. Київ. ін-т народ. господарства (1985). У 1987-1991 контролер-ревізор КРУ міськвиконкому. У 1992-1994 нач. відділу страхової компанії “Оранта”. У 1994-1996 засновник компанії “Арта”. У 1996 заснував і очолив торг. компанію “Єврофіс”. Меценат. Уміло розвиває середній бізнес. Створив багато робочих місць.

Барабаш М.Ф., трудова діяльність пов'язана з ш. “Комунар” РУ ім.. Дзержинського. Після закінчення гірничопромислової школи у 1930 працювала скреперистом, у 1934 серед перших у Кривбасі оволоділа технікою управління підземним електровозом. Ударниця перших п'ятирічок, стахановка. Брала актив. участь у громадській роботі. Після війни передавала досвід робітничій молоді. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Барабаш Олександр Леонідович (1955, Кр. Ріг). Політик. Зак. СШ № 77, Дніпропетров. хіміко-тех. ін-т (1977). У 1977-1980 працював у хім. промисловості. У 1981-1990 нач. бюро, заст. голов. технолога на Півдрадіо з-ді, нач. цеху з-ду “Електрон” (Жовті Води). У 1990-1994 народ. депутат України, секретар Комісії Верх. Ради з питань економіч. реформ. Консультант Верх. Ради України.

Барабаша І.Ф. (новатор виробництва), трудова діяльність пов'язана з БУ № 454 тр-ту “Електромонтаж”. Працював начальником спецуправління. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Прем. Ради Міністрів СРСР (1982). Біографіч. даних на виявлено.

Барабащук Володимир Олександрович (4.11.1940, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1975 формувальник-плавильник металів і сплавів "РЕГОМу". Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Бараболя, назва картоплі у давні часи на Криворіжжі.

Барак, тимчасове житло, часто легкого типу для розміщення війська, робітників на будівництві. На Криворіжжі Б. з'явилися з початком пром. видобутку руди. Будувалися з гірських порід в середньому на 300-400 чол. Існували у Кр. Розі до середини 80-х ХХ ст.

Баракуда, народна назва пристрою, що рухається по рейках вздовж залізничної колії і слугує для ремонту залізничних вагонів. На Б. перевозиться інструмент, зварювальний апарат, тельфер тощо.

Баралюк Вадим Іванович (1.1.1933, Миколаїв. обл.). Кінорежисер. Зак. КГРІ (1956). З 1956 слюсар, голов. енергетик, інженер тр-ту "Шахтарськантрацит". З 1967 кінооператор Дніпропетров. експериментальної лабораторії. З 1971 кінорежисер, сценарист документальних, навчальних фільмів КГРІ. Автор 212 короткометражних стрічок, 100 кіносценаріїв. Лауреат конкурсів кіностудій Уралу і Захід. Сибіру (1963-1965). Художник-пейзажист. Автор серії з 20 картин "Висячі сади Семіраміди у XXI ст." Автор нової словникової телегри "Гортаючи словник рідної мови". Пише міні-новели, оповідання.

Бараненко Володимир Якович (13.8.1923, Чернігів. обл. – 22.6.1975, Краснодар). Герой Рад. Союзу (15.5.1946). Зак. Краснодар. ав. уч-ще (1942). Уч. ВВВ з серп. 1942. У скл. 547 ШАП визволяв Кр. Ріг. Здійснив 128 б/вильотів. Знищив 23 танки, 85 авто-мотомашин, 7 складів. В арм. до 1953, капітан. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (3), Вітчизняної війни 2 ст.

Баранов Валерій Степанович (40-ві, Кр. Ріг). Засл. металург України (1987). Освіта середня. З 1970 працював вальцювальником прокатного стану СПЦ № 2 ком-ту "Криворіжсталь". Новатор виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Держ. прем. України (1986) за впровадження у виробництво арматурної сталі на стані "250-3". Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст., Грамотою Президії Верх. Ради України.

Баранов Павло Денисович (2.8.1923, Омська обл.). Почес. громадянин с.Лозуватка. Зак. Акад. Генштабу. Працював зав. початковою школою. Уч. ВВВ з січ. 1943 у скл. 6 гв. ПДП 1 гв. ПДД. Відзначився в боях за Лозуватку. Уч. війни з Японією. З 1977 полковник у відставці. Часто відвідував Криворіжжя. Почес. ветеран ПДВ. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки.

Баранова Любов Олександрівна (5.9.1948, Кіровоград. обл.). Поетеса. Зак. Олександрійське педуч-ще (1970). З 1970 працює музкерівником у дошкільних закладах Кр. Рогу. Вірші пише з дитинства. Чл. літоб'єднання "Рудана", Спілки письменників Кривбасу. Друкувалася в періодич. пресі, колективних збірках. Автор збірок "Степовий вітер" (1995), "Пелюстки любові" (1996), "Сонячні стежини" (1998), "На крилах світлої мети" (2001).

Барановичеський, провулок розташований у житломасиві Бажанове Жовт. р-ну. Закладен. у 20-х. Розвитку набув у 30, 50-60-х. До 1975 мав назву провулок Вересаєва. Довж. 500 м, ширина 7 м. Має 28 приват. будинків. Багатий на зелені насадження. Назван. на честь м. Барановичі (Білорусь). Обслуговує 31 в/з.

Баранчук, так називали у стародавньому Криворіжжі юнаків, що не досягли повноліття і тому їх не брали у козаки.

Баранюк Потап Максимович (1928, Кіровоград. обл.). Відом. будівельник. Освіта н/середня. З 1948 працював у буд. індустрії. Брав актив. участь у відбудові Кривбасу. З 1958 бригадир мулярів БУ № 2 тр-ту "Криворіжжитлобуд". Стояв біля витоків тр-ту. Виховав кілька поколінь будівельників. Ініціатор труд. починів, переможець змагань. Брав актив. участь у громадському житті. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Баратинського, вулиця житломасиву Змичка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 20-30-х. Розвитку набула у 40-50-х. До 1975 називалася 1-м Камчатським провулком. Довж. 176 м, ширина 8,2 м. Пл. 1,4 тис. кв. м. Має 15 приват. будинків. Названа на честь поета Баратинського Євгена Абрамовича (2.3.1800, Тамбов. обл. – 11.7.1844, Петербург). Поеми "Еда", "Бал", "Циганка", філософська лірика. Обслуговує 45 в/з.

Баратюк Борис Іванович (11.4.1941, Черкаська обл.). Буд. керівник. Зак. КГРІ (1977). У 1960-1965 механік, виконроб тр-ту "Криворіжаглобуд". У 1965-1973 виконроб, нач. виробнич. відділу управління механізації № 4 тр-ту "Криворіжбудмеханізація". У 1973-1975 ст. виконроб БУ № 8 тр-ту "Криворіжаглобуд". У 1975-1985 голов. інж. ПМК № 1, заст. керуючого тр-том "Кривбасрудбуд". У 1983-1989 керуючий тр-том "Криворіжаглобуд". Згодом працював на КМК. Умілий організатор будівництва.

Баратюк Валентина Володимирівна (2.5.1940, Черкаська обл.). Пед. керівник. Зак. Дніпропетров. ун-т (1968). У 1963-1970 ст. вожата СШ № 56, у 1970-1980 учитель укр. мови, заст. директора СШ № 16. У 1980-1982 директор СШ № 65, у 1982-1991 директор СШ № 24, з 1991 директор Довг. педгімназії. Вивчає проблеми мовного фактору у формуванні духовності гімназистів. Автор наук. праць з питань управління сучас. школою, рецензент посібників для учителів. Чл. Укр. асоціації відродження гімназій. Відмінник освіти.

Барахло, назва домашнього скарбу у давньому Криворіжжі. Згодом – непотріб, хлам.

Барбарис (Berberis), рід рослин родини барбарисових. Вічнозелені або листопадні кущі до 3 м заввишки. Пагони колючі. Листки червоні, шкірясті, колючо-зубчасті, дрібновійчасті або цілокраї, у пучках по 4. Квітки жовті у китицях на кінці вкорочених пагонів. Плід – червона або чорна ягода. Цвіте IV – VI, плодоносить IX – X. Розмножується насінням, паростками, зеленими живцями. До грунтів невибагливий. Рід налічує близько 500 видів, 45 інтродуковано в Україні. На Криворіжжі у природі зустрічається Б. звичайний. В культурі розповсюджені Б.Тунберга, Бамурський. Широко використовуються як декоративні, лікарські та плодові рослини. Зростає на кам'янистих схилах балок долини рр. Саксагань та Інгулець.

Барбас Гдалій Йосипович (1887, Читинська обл. – 13.11.1937). Мед. керівник. Зак. Томськ. ун-т (1913). Уч. 1-ї світ. війни у скл. польового госпіталю. У 1922-1926 військ. лікар. У 1926-1931 хірург у Читі. У 1931-1934 хірург лікарні м. Олександрівська на Сахаліні. Чл. окр. виконкому. У 1934-1937 голов. лікар лікарні ШУ ім. Леніна. У жовт. 1937 заарештован. за звинуваченням у шпигунстві на користь Японії. Реабілітован. у 1956.

Барбот-де-Марні Микола Павлович (12.11.1829, Перм. губ. – 16.4.1877, Петербург). Проф. (1866). Геолог. Ініціатор створен. Геологіч. ком-ту. Вивчав геологію Пермськ. губ., Арало-Каспійської низини. З 1861 подорожував по Інгульцю від Олександрії до Широкого, описав виходи гранітів. У нижній течії р.Саксагані знайшов виходи залізослюдового сланцю. Про це написав у кн. “Геологический очерк Херсонской губернии” (1869). Дав поштовх до вивчення Криворізьк. залізоруд. басейну. Зробив перше стратиграфічне розчленування палеогену і неогену платформеної частини України. Нагородж. рос. орденом св. О.Невського, св.Володимира 3 ст., св. Анни 2 ст.

“Барбут”, жаргонна криворізька назва квартири, де у радянські часи таємно збиралися гравці у карти.

Барбюса, провулок у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну. Закладен. у кінці 40-х. Розвитку набув у 50-60-х. До 1975 мав назву 1-й тупик Вахтангова. Довж. 217 м, ширина 5 м. Пл. 108 тис. кв. м. Має 6 приват. будинків. Назван. на честь франц. письменника Барбюса Анрі (17.5.1873, Франція – 30.8.1935, Москва). Антифашист. Автор романів “Вогонь”, “Ясність”. Виступав на відкритті Дніпрогесу. Обслуговує 99 в/з.

Барвиха, веселка (райдуга) у давнину на Криворіжжі.

Барвінок (Kinca), рослина родини барвінкових. Півкущі з супротивними листками і поодинокими квітками в пазухах листків. Віночок квітки з довгою трубочкою і плоским п'ятироздільним відгином. На Криворіжжі поширен. вид – Б.трав'янистий. Пагони до 1 м завдовжки. Листки довгасто-ланцетні, 3-4 завдовжки, тоненькі, на зиму опадають. Квітки темно-сині, зрідка білі або фіолетові. Цвіте III – VI. Звичайно по степових схилах балок. Р. лікарська, отруйна. В культурі зустрічається Б. великий (зрідка) та Б. малий – улюблена у народі рослина з вічнозеленими шкірястими листками і синіми квітками, має декоративні форми: Б.м. золотистооблямований, Б.м. сріблястооблямований (із строкатим забарвленням листків) та форму рожеву з рожевими квітками. Широко використовується як грунтопокривна рослина.

“Барвінок”, вокально-хореографічна студія створена у 1996 у скл. ПК металургів. Відвідує 45 чол. У репертуарі сучас. ритми. Уч. фестивалів і конкурсів. Керівник Н.П. Свердліченко.

“Барвінок”, колектив народ. танцю створен. у 1984 за ініціативою І.В. Нікітенко при Палаці дитячої та юнацької творчості ім. Ю.О. Гагаріна. В репертуарі народ. танці. Займається 60 чол. Переможець міських, обл. конкурсів (1985, 1997), Всеукр. фестивалю народ. творчості (1998) та ін.

“Барвінок”, садівницьке товариство КМК закладене в 70-х у Дзерж. р-ні. Пл. 38,2 га. Має 545 ділянок.

Барвінок-Сахно Леся Павлівна (1907, Полт. обл. – Кр. Ріг) . Укр. бандуристка. Освіта середня. Співала у церковному хорі. У 1926-1929 солістка капели бандуристів с. Решетилівка Полт. обл. Популяризатор кобзарського мистецтва. Гастролювала у Дніпропетров. обл., Донбасі, Ростові. У 1929-1932 грала і співала у Криворізьк. ансамблі бандуристів. У 1932-1941 у скл. нікопольськ. капели. Після війни продовжила концертну діяльність. Уч. оглядів у Києві, Полтаві, Харкові. Останні роки жила у Кр. Розі в родині сина.

Барда, 1. Назва осадку від браги або вина. Вживалася на Криворіжжі у давні часи. **2.** Тесло у давнину на Криворіжжі.

Бардаков Віктор Захарович (26.4.1947, Краснодар. кр.). Засл. будівельник України (1980). Зак. Дніпропетров. металург. тех-м (1984). З 1965 монтажник, бригадир БУ № 107 тр-ту “Криворіжстальконструкція”. Відом. у Кривбасі будівельник. Майстер монтажу складних промконструкцій. Наставник і раціоналізатор. Ініціатор труд. починів. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, “Знак Пошани”.

Бардась Костянтин Іванович (25.12.1906 - ? Кр. Ріг). Військ. діяч. Освіта середня. Служив в армії. Уч. ВВВ. Після звільнення у запас працював у ВРП РУ ім. ХХ партз'їзду. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора, Червоної Зірки (2). Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Бардась Ніна Костянтинівна (20.11.1945, Мінськ). Засл. учитель України (1994). Зак. Криворізьк. педін-т (1967). У 1968-1991 учитель початкових класів СШ № 53, з 1971 учитель СШ № 22. Автор наук. розробок з проблем початкової освіти. Уч. міжнарод. педсемінару (Київ, 1993), 1-го з'їзду учителів України (1992). Учитель-методист, відмінник народ. освіти.

Барди, 1. Народні співаки давніх кельтських племен. Згодом стали професійними поетами, які мандрували шляхами або жили при княжих дворах (головним чином Ірландії, Уельсу та Шотландії). Школи бардів, що склалися на початку V ст., проіснували до XVII ст., їх поезія зробила вплив на передромантизм та романтиків. **2.** Поети та музиканти, виконавці власних пісень. На Криворіжжі чимало бардів, деякі з них об'єднуються у бардівські клуби (клуб бардівської пісні “Соль”).

Бардіна, вулиця в мкрн. ім. Чкалова Дзерж. р-ну. Закладена у середині 30-х. Розвитку набула у 50-х. Довж. 265 м. Пл. 1,1 тис. кв. м. Має 24 приват. будинки. Багата на зелені насадження. Названа ім'ям акад. Бардіна Івана Павловича (13.11.1883, Саратов. обл. – 7.1.1960, Москва). Зак. Київ. політех. ін-т (1910). Засновник вітчиз. металургії. Герой Соц. Праці (1945). Директор Ін-ту металургії АН СРСР. Ленінська, Держ. премії. Обслуговує 5 в/з.

Барельєф (фр.- bas-relief), низький рельєф, в якому випукле зображення виступає над площиною, фону не більше, ніж на половину свого об'єму. У вигляді Б. виготовлені окремі зразки меморіальних дощок у Кр. Розі.

Барикада, штучна перепона, загорожа для оборони з підручних матеріалів, що зводиться поперек дороги з метою перекрити її. Б. зводилися на Криворіжжі за часів революцій та громадянської війни, а також при відступі радянських військ з міста у ВВВ.

Барикадна, вулиця житломасиву Осички Ц.-Міськ. р-ну закладена у 1950. Розвитку набула у 50-70-х. Довж. 403 м, ширина 15,3 м. Пл. 3,1 тис. кв. м. Заасфальтована у 1972. Має 42 приват. будинки. Обслуговує 46 в/з.

Бариленко Лариса Володимирівна (6.1.1938, Кр. Ріг). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1966). У 1966-1969 лікар 1-ї міськлікарні. З 1969 фтизіатр, зав. відділенням 4 протитубдиспансеру. Лікар вищої категорії. Ім'я серед провідних лікарів Кр. Рогу.

Баринова Лілія Павлівна (12.4.1926, Донецьк – січ. 1998, Кр. Ріг). Проф. (1972), Д.М.Н. (1980). Зак. Київ. медін-т. Працювала лікарем-стоматологом у Львові. У 1961-1976 асистент, доцент кафедри ортопедичної стоматології Львів. медін-ту. У 1976-1993 зав. кафедрою факультету удосконалення лікарів Дніпропетров. медакадемії (Кр. Ріг). Автор 150 праць, 1 монографії, 50 рацпропозицій. Вперше в Україні організувала паралельні курси лікарів-ортопедів із зубними техніками, курси ортодонтів. Підготувала 2 канд. мед. наук. Очолювала міське тов-во стоматологів.

Барит (від грец. – важкий), мінерал класу сульфатів. Блиск скляний. Колір безбарвний, білий. Геолог А.Н. Нікольський у 1953 виявив у незначній кількості у гідротермальних прожилках і гізингеритутворюючих породах Кривбасу. Вивчали М.І. Коробко, Є.П. Рибачок, М.Г. Дядченко.

Баришев Олександр Павлович (7.8.1936, Волгоград. обл.). Засл. працівник промисловості України (1990). Освіта середня. Ветеран поліграфічної фаб-ки, де працює з 1957. Новатор виробництва. Брав участь у випуску всіх видів продукції. Майстер "золоті руки". Раціоналізатор і наставник.

Баришников Олександр Миколайович (27.6.1923, Миколаїв. обл.) Діяч культури. З дитинства грав у спектаклях Будинку культури Інгульця. Уч. ВВВ у скл. 62 А. У 1946-1969 працював у геологіч. партії, кор. газ. "Гірник". У 1969-1975 директор Палацу культури ІнГЗК. Один з організаторів худ. самодіяльності в Інгульці. Зіграв 37 ролей, серед них Петро ("Наталка Полтавка"), Гриць ("Ой, не ходи, Грицю"), Лукаш ("Лісова пісня"). Поставив 11 спектаклів. Лауреат Всесоюз. фестивалю народної творчості (1987). Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Баркгаузія (Barkhausia), рід рослин родини айстрових. Представник: **Б. маколиста**. Однорічник 20-60 см висотою, жорсткошершавий, зі струговидно-надрізаними листками. Квітки жовті, сім'янки з довгим носиком. Цвіте VII – VIII. Широко розповсюджений бур'ян Криворіжжя.

Барковський Василь Іванович (9.1.1955, Кр. Ріг). Почес. майстер металургії СРСР (1991). Зак. Криворізьк. політехніч. тех.-м (1974). З 1976 помічник, машиніст екскаватора, майстер гірнич. дільниці рудника ПівдГЗК. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, новатор виробництва, наставник. Автор 32 рацпропозицій.

Барліт Іван Іларіонович (6.1.1901, Криворіжжя – 17.8.1941, Одес. обл.). Уч. рев. руху. Зак. робітфак (1928). У 1919 у скл. загону Червоної гвардії с. Лозуватка. У січ. 1920 у скл. кав. бригади Г.І. Котовського автив. учасник гром. війни і боротьби з бандитизмом. Іменна зброя, Почесна грамота РВР. У 1929-1937 викладач уч-ща ШУ ім. Леніна, Першотравневого. У 1937-1941 учитель історії СШ № 10. Уч. ВВВ з лип. 1941. Загинув в бою під Одесою. Похован. у селі Бєляєвка.

Барліт Любов Олексіївна (1930, Криворіжжя). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1955-1970 працювала у кол-пі Апостолівськ. р-ну. У 1970-1985 овочівниця рад-пу "Південний". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Майстер вирощування високих врожаїв городини. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Барма, деталь одягу священика у давні часи на Криворіжжі. Носилася на плечах у святкові дні. Від нього пішли брама, рама, рамка.

Барнаульська, вулиця у мкрн. ім. Шевченка Дзерж. р-ну закладена у кінці 40-х. Сформована у 50-60-х. Довж. 1,2 тис. м. Пл. 4,8 тис. кв. м. Має 61 приват. будинок. Названа на честь центру Алтая – м. Барнаула. Обслуговує 5 в/з.

Барсегян Гурген Олександрович (5.1.1925, Тбілісі). Почес. залізничник (1968). Зак. Тбіліськ. ін-т інж. залізнич. транспорту (1951). Уч. ВВВ з верес. 1943 у скл. 70 гв. СД, 231 гв. СП, 75 гв. СД, 756 СП 150 СД. Подяка за штурм Берліна. У 1951-1952 черговий по ст. Айвазовська, у 1952-1963 нач. станцій Владиславовка, Джанкой. У 1963-1980 перший

заст. нач. Криворізьк. відділка залізниці. У 1980-1986 ст. ревізор Міністерства шляхів сполучень. Один з авторів єдиного технологіч. процесу діяльності відділка залізниці. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "За мужність", Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора (2).

Барсуков Віктор Кузьмич (21.7.1943, Оренбурзька обл.). Чл. САУ. Зак. Новосибір. інж.-буд. ін-т (1968). У 1968-1971 в ін-ті "Чувашцивільпроект". У 1972-1975 нач. групи в ін-ті "Сибакадемпроект". З 1975 заст., з 1981 по 1986 голов. архітектор Кр. Рогу, нач. архітектурно-планувального управління.

Барський Микола Семенович (1928, Миколаїв. обл.). Транспорт. керівник. Зак. Криворізьк. тех.-м гірнич. транспорту. У 1957-1962 нач. відділу експлуатації автобази № 16 виробничого автотресту. У 1962-1989 директор автобази № 15. Умілий організатор процесу перевезень вантажів. Ударник п'ятирічок. Автобаза вважалася кращою у тр-ті. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Барський Станіслав Миколайович (19.7.1964, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1986), Київ. автоін-т (1992), Міжрегіональн. ун-т управління персоналом (1995). З 1986 працював в автобазі № 9 Запорізьк. автотресту, автобазі тр-ту "Кривбасшахтопроходка", АТП № 14158. У 1992-1996 директор АТП № 14158. У трав. 1996-1998 голов. спеціаліст по роботі із суміжниками, заст. ген. директора КМК. Канд. економ. наук (1997).

Бартер, обмінна угода, мала поширення на Криворіжжі з початку 90-х, коли підприємства обмінювали свою продукцію на інші товари.

Бартерна угода (від середньоанг. – товарообмін), угода з обміну на еквівалентну за вартістю кількість ін. товарів (послуг). Широко розповсюджений вид угоди на Криворіжжі з середини 80-х до початку 2000.

Бархат амурський, пробкове дерево (Phellodendron amurense), рослина родини рутових. Батьківщина – Далекий Схід, Півн.-Сх. Китай, Корейський п-ів. Листопадне дерево до 26 м заввишки. Стовбур та гілки покриті пробкою до 7 см товщиною. Листки непарноперистоскладні, з 5-13 листочків. Квітки 6-8 мм в діаметрі, у волотевих суцвіттях. Плоди кулеподібні або грушоподібні кістянки, близько 1 см у діаметрі, чорні, блискучі, з сильним неприємним запахом. Цвіте VI – VII, плодоносить IX – X. Зимостійкий, віддає перевагу вологим грунтам. Розмножується насінням і кореневими паростками.

Бархатци, рід трав сімейства складноцвітних. На Криворіжжі відомо більше 10 видів. Використовуються як декоративні.

Барчан Сергій Олександрович (27.11.1958, Миколаїв. обл.). Керівник правоохоронців. Зак. Одес. с/госп. ін-т (1980), Укр. юр. акад. (1994). У 1983-1989 оперуповноважений, секретар комітету ЛКСМУ, у 1989-1995 інспектор, у 1990-1998 нач. паспорт. відділення Жовт. ВККС, з 1998 нач. відділу паспортної, реєстраційної служби УВС Кр. Рогу. Керував розкриттям тяжких злочинів, один з організаторів затримки банди Пака.

Басенко Іван Сергійович (1915, Кривий Ріг – 6.12.1943, там же). Уч. підпілля. Освіта н/середня. Працював на залізниці. Під час окупації Кр. Рогу брав участь у підпільній діяльності у скл. загону Г.Седнєва. Розповсюджував листівки, брав участь у диверсіях. Розстрілян. гестапо після жорстоких катувань.

Басик Іван Семенович (8.9.1940, Волинська обл.). Передовик виробництва. Освіта середня. У 1955-1995 тракторист рад-пів "Гірник", ім. Мічуріна. Майстер вирощування високих врожаїв зернових. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Басик Степан Семенович (17.3.1939, Волинська обл.). Передовик виробництва. Освіта середня. У 1955-1995 тракторист рад-пів "Гірник", ім. Мічуріна. Майстер високих врожаїв овочів. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Басик Тетяна Пантеліївна (19.9.1942, Чернігів. обл.). Народ. умілець. Освіта середня. У 1966-1992 доярка рад-пу ім. Мічуріна.. Переможець річних змагань, ударник п'ятирічок. Працює у галузі худ. вишивання. Сюжети з укр. народ. фольклору та релігійного спрямування. Брала участь у худ. самодіяльності, самодіяльний поет і композитор.

Басистий Борис Олександрович (18.5.1954, Кр. Ріг). Дипломат. Зак. Моск. ін-т міжнарод. відносин (1976). Вихованець СШ № 8. У 1976-1980 редактор чеськ. відділу Держ. ком-ту радіо і телебачення СРСР. У 1980-1987 зав. відділом Міністерства зовнішньої торгівлі СРСР. У 1987-1991 ст. юрисконсульт Торг. представництва СРСР. У 1991-1993 зав. відділом Міністерства зовніш. торгівлі РФ. У 1993-1998 ст. юрисконсульт Торг. представництва Росії в Італії. У 1998-2000 радник Держдуми Росії з економіч. політики. З жовт. 2000 заст. ген. директора "Газпромінвестхолдінгу". Арбітр міжнарод. арбітраж. суду при Торг. пром. палаті Росії.

Басманов Валерій Олександрович (20.6.1967, Кр. Ріг). Діяч мистецтв. Зак. Криворізьк. муз. уч-ще (1985), Рос. акад. музики (1990). Працював у симфоніч. оркестрах Москви. Лауреат Міжнарод., Всесоюз. конкурсів. Бере актив. участь у концерт. діяльності у Західн. Європі. Уч. квінтету кларнетистів Гусєва.

Басова, вулиця розташована у захід. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. Довж. 300 м, ширина 8 м. Має 15 приват. будинків, де проживає 36 чол. Вкрита бетоном, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. актора і кінорежисера Басова Володимира Павловича (28.7.1923, Бєлгород. обл. – 1987, Москва). Народ. арт. СРСР (1983). Працював на кіностудії "Мосфільм". Фільми: "Битва в дорозі" (1961), "Тиша" (1964), "Щит і меч" (1968), "Дні Турбіних" (1977), "Факти минулого дня" (1981) та ін. Обслуговує Незалежне в/з.

Басс Валентин Кузьмич (10.12.1928, Кр. Ріг – 25.2.1996, там же). Почес. гірник. Освіта середня. У 1948-1994 слюсар, машиніст скрепера, бурильник, бригадир ш. "Більшовик" РУ ім. Комінтерну. Переможець річних змагань. Майстер багатозабійного буріння. Виховав 15 бурильників. Нагородж. орд. Леніна.

Басс Іван Павлович (20.2.1890, Кр. Ріг – 27.11.1969). Засл. ветеринарний лікар України (1954). Зак. Київ. ветін-т (1927). Відом. ветеринар. лікар України, один із засновників ветслужби держави. У 1927-1941 голов. ветлікар Смілянськ. р-ну Київ. обл. Уч. ВВВ з лип. 1941. Полковник, нач. ветлазарету ряду фронтів. У 1945-1960 директор Кіровоград. обл. ветлабораторії, директор веттехнікуму. У 1960-1967 директор Токмаківськ. рай. ветлабораторії. Мав великі заслуги у розвитку тваринництва. Автор наук. праць з проблем ветслужби. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Басс Кузьма Микитович (1.6.1904, Кр. Ріг – 10.9.1984, там же). Почес. гірник. Освіта н/середня. На рудниках Кривбасу з 1918. Працював коногоном, лопатником, бурильником. Ударник перших п'ятирічок. Уч. ВВВ з лип. 1941. У 1945-1959 гірнич. майстер, нач. дільниці, голова профкому ш. "Більшовик". Передовик виробництва. Наставник. Нагородж. орд. Леніна, Вітчизняної війни 1 ст.

Басс Ольга Миколаївна (27.6.1950, Москва). Держслужбовець. Зак. КГРІ (1974). У 1968-1971 лаборант СШ № 8. У 1971-1974 лаборант ПівдГЗК. У 1974-1992 ст. інж. ін-ту "Механобрчормет". У 1993-1995 зав. відділом приватизації Ц.-Міськ. р-ну. З 1995 консультант оргвідділу міськвиконкому. Нагородж. Знак. "За заслуги перед містом".

Басс Ольга Сафронівна (20.6.1919, Кр. Ріг – 5.1.2001, там же). Відом. бібліотекар. Освіта середня. У 1937-1941 бібліотекар міськ. бібліотеки. У 1944-1991 бібліотекар, зав.

бібліотекою педін-ту. У 1941-1944 за умов окупації з групою патріотів врятувала кілька тисяч книг з фондів міськ., КГРІ, педін-ту бібліотек. Одержала подяку від Мінкультури України. Уч. створення міськ. бібліотеч. фонду у післявоєнні роки.

Басс Пилип Сергійович (1893 – трав. 1981, Кр. Ріг). Почес. громадянин м. Гербштедт (Німеччина, 1964). Освіта середня. У 1907-1915 коногон Брянського рудника. Уч. 1-ї світ. війни. У січ. – берез. 1917 брав участь у братанні рос. і нім. солдатів. Уч. гром. війни. З початку 20-х відбудовував рудники Кривбасу. Один з ініціаторів передачі Червоного прапора гірників ШУ ім. Дзержинського шахтарям м. Мансфельд. Брав актив. участь у громадській роботі.

“Бассай-Дай”, фізкультурно-спортивне товариство створене у жовт. 1997. Пропагує карате, проводить змагання. Голова В.П. Скрипник.

Бассевитц-Берг фон Георг Хенінг (1907, Німеччина – 1947, Дніпропетровськ). Військ. злочинець. Ген.-майор вермахту, бригаденфюрер СС. Один із засновників військ СС. У 30-х служив в охороні концтаборів. З груд. 1941 керував каральними органами Дніпропетров. обл. У лют. 1942 видав наказ про розстріл 2 тис. криворіжців. Керував каральними операціями у Кр. Розі, Білорусії. Військ. трибуналом засуджен. до смертної кари.

Бастін Олександр Васильович (2.6.1943, Самара). Мед. керівник. Зак. Куйбишев. медін-т (1974). У 1958-1974 санітар, педіатр. У 1974-1977 голов. лікар Марійськ. психлікарні. З 1977 зав. неврологіч. відділенням 4-ї міськлікарні. У 1992-1999 голов. невропатолог Кр. Рогу. Уч. міжнарод. семінарів. Винайшов систему подачі кисню хворому. Заснував єдиний у Кр. Розі кабінет психотерапії. Відом. винахідник. Автор метод. посібників. Відмінник охорони здоров'я. Нагородж знак. "За заслуги перед містом".

Бастіна Тамара Федорівна (18.4.1950, Самара). Мед. керівник. Зак. Куйбишев. медін-т (1974). У 1974-1977 лікар-стоматолог дитяч. стомат. поліклініки м. Йошкар-Ола. З 1978 лікар, зав. відділенням, у 1995-2000 голов. лікар дитяч. стомат. поліклініки, з лист. 2000 лікар цієї поліклініки.

Бастнезит (за місцем виявлення), мінерал класу карбонатів. Колір червонувато-коричневий, жовтуватий. Блиск скляний. У Кривбасі зустрічається у вигляді зерен на правому березі р. Жовта. Вивчав М.Г. Дядченко у 1958.

Бастонада, вид знущання у турок і татар над полоненими, коли людину б'ють по підошвам та п'ятам, за часів козаччини на Криворіжжі.

Басюк Володимир Григорович (7.9.1962, Житомир. обл.). Засл. металург України (1996). Освіта середня. З 1982 ст. агломератник аглоцеху ком-ту “Криворіжсталь”. Новатор виробництва. Досяг значних успіхів у роботі. Уміло готує спеціалістів. Систематично перевиконує виробничі норми.

Батанов Олександр Іванович (1904 – 1985). Гірнич. керівник. Зак. Моск. гірнич. ін-т (1948). У 1928-1960 майстер, нач. фабрики, заст. голов. інж. Головруди, заст. директора ін-ту “Уралмеханобр”, заст. голов. інж. ін-ту “Механобрчормет”. У 1960-1992 голов. спеціаліст Держекономради СРСР. Згодом у Держплані СРСР. Керував будівництвом збагач. фабрик ЦГЗК, ПівнГЗК, ІнГЗК.

Батарєєв Олександр Сергійович (26.3.1951, Запоріжжя). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1973). У 1973-1994 прохідник, майстер, нач. дільниці, голов. інженер ш. “Комунар” РУ ім. Дзержинського. З 1994 заст. голов. інж., нач. ш. ім. Фрунзе ВАТ “Суха Балка”. Умілий керівник процесу видобутку руди. Шахта одна з кращих в басейні.

Батенєв Артем Семенович (18.10.1908, Свердлов. обл. – середина 90-х). Почес. громадянин с. Родіонівка (1990). Освіта н/середня. Працював у лісовій промисловості. Уч. ВВВ з черв. 1941. Уч. визволення Криворіжжя у скл. 595 СП 188 СД. Відзначився у боях на Інгулецьк. плацдармі. Після війни працював фотографом у м. Сєрові. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Батист, тонка бавовняна тканина для пошиття одягу. Широко поширена на Криворіжжі з давніх часів.

Батитель Віталій Іванович (11.9.1937, Кр. Ріг – 13.6.1990, там же). Науковець. Зак. КГРІ (1960). У 1961-1990 ст. інж., кер. групою, зав. лабораторією відділу геології і сировин. ресурсів НДГРІ. Канд. геолог. наук (1980). Автор 76 праць з проблем методики розвідки родовищ корис. копалин. Прем. Ради Міністрів СРСР (1991).

Батіг, вид нагайки, що використовувалася пастухами, кучерами Криворіжжя. Засіб покарання винних у скоєнні злочинів до початку 20-х.

Батіщева С. (засл. майстер спорту СРСР) спортивна діяльність пов'язана з Донецьком і Кр. Рогом. Уродженець Донецька. Зак. КГРІ. Тренувався у З.С. Архангородського. Вихованець криворізьк. школи важкоатлетів. Призер чемпіонатів світу та Європи, чемпіон СРСР. Рекордсмен світу. Чл. клубу "600". Успішно суперничав із Жаботинським та Алексєєвим. Біографіч. даних не виявлено.

Батман, старовинна міра виміру. Дорівнює 409 г. Використовувалася у давнину на Криворіжжі.

Батрак Володимир Петрович (8.9.1909, Кр. Ріг - ?, там же). Новатор виробництва. З 30-х на шахтах Кривбасу. Ударник перших п'ятирічок, стахановець. Працював у ЖКВ РУ ім. Дзержинського. Нагороджений орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Батулін Леонід Опанасович (8.8.1907, Саратов. обл. – 9.10.1958, Кр. Ріг). Пром. керівник. Навчався в Азербайджан. нафт. ін-ті (1928-1930). У 1928-1935 технік авторем. майстерень в Баку. У 1935-1938 техкерівник автобази тр-ту "Руда". У 1938-1941 голов. інж. авторем. з-ду, нач. автобази "Жовтеньруда". Уч. ВВВ , у серп. 1941 у скл. 77 мінполку, 316 окрем. міндивізіону, 311 гв. мінполку. Налагодив ремонт "катюш" у польових умовах. У 1946-1952 нач. автобази тр-ту "Дзержинськруда". У 1952-1957 директор авторем. з-ду тр-ту "Дзержинськруда". У 1957-1958 заст. директора ПівдГЗК. Уміло керував формуванням автопарку тр-ту "Дзержинськруда", авторемза-ду. Нагороджений орд. Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки.

Батумська, вулиця розташована у житломасиві КРЕС (Робочий) Жовт. р-ну. Закладена у 20-х. До 1975 мала назву вулиця Кар'єрна. Довж. 100 м, ширина 7 м. Має 6 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Названа на честь столиці Аджарії м. Батумі (Грузія). Обслуговує 13 в/з.

Батуринська, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. Має 4 держ., 119 приват. будинків, де проживає 273 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь Батуринськ. партизан. загону часів гром. війни. Обслуговує 48 в/з.

Батуринська, залізнична станція розташована у Кр. Розі на лінії ст. Апостолове – ст. Кривий Ріг-Сортувальний. Відкрита у 1936. До 1965 мала назву ст. Довгинцеве-Сортувальна. Сучас. назва походить від загону партизанів-батуринців, які загинули у 1919 від рук денікінців. Обладнана сучас. системами безпеки руху. Споруда має 2 поверхи. На території розташ. вагоноремонтне депо. Працює 150 чол.

Батуринське вагонне депо Придніпровської залізниці засноване у 1936. Виконує ремонт вантаж. вагонів, забезпечує їх техніч. обслуговування. Діють вагоноколесні майстерні, де ремонтуються колесні пари з усієї Придніпров. залізниці. Працює 1,2 тис. чол., які ремонтують щорічно до 2,5 тис., оглядають 1,3 тис. вагонів.

Батурін Григорій Трифонович (21.11.1911, Криворіжжя – 10.9.1942, Ленінград. обл.). Журналіст. Освіта середня. У 1928-1930 працював на ст. Гейківка. У 1930-1933 голова правління куща колгоспів Криворіжжя. Працював секретарем міськкому ЛКСМУ, редактором обл. молодіж. газети. У 1939-1940 спецкор газ. "Днепропетровская правда" по Криворіжжю. У 1940-941 заст. редактора газ. "Червоний гірник". Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. 3 сапер. бр. Загинув у боях на Волховськ. фр. в р-ні с. Кам'янка Мгинськ. р-ну Ленінград. обл. Перепохован. у с. Путилове Кіровськ. р-ну Ленінград. обл.

Батуріна Аделіна Григорівна (22.10.1932, Кр. Ріг). Відом. геолог. Зак. КГРІ (1955). У 1955-1961 геолог ш. "Гігант" РУ ім. Дзержинського. У 1961-1964 геолог Дніпропетров. експедиції УкрНД геологіч. ін-ту. У 1964-1986 ст. геолог експедиції "Кривбасгеологія".

Займалася вивченням рудоносності, економіч. оцінки родовищ Кривбасу. Почес. грамоти Мінгеології СРСР (1975). Чл. президії міськ. тов-ва охорони природи, уч. XXVII Міжнарод. геологіч. конгресу (1984). Автор наук. праць.

Батурко Микола Ілліч (28.12.1936, Кр. Ріг). Народ. суддя. Зак. Дніпропетров. ун-т (1957). З 1965 у судових органах. З 1970 голова суду Дзерж. р-ну. Вивчає проблеми правопорушень, стан криміногенної ситуації у Кр. Розі. Виховав кілька поколінь судових працівників. Уміло передає досвід. Бере актив. участь у громадській діяльності. Нагороджен. знак. "За заслуги перед містом".

Батюшкова, вулиця розташована у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 30-х. Розвитку набула у 40-х. Довж. до 500 м. Має 37 приват. і 2 держ. будинки. Проживає 648 чол. Названа на честь рос. письменника Батюшкова Костянтина Миколайовича (29.5.1787, Вологда – 19.7.1855, там же). Автор послання "Мої Пенати" (1811), волелюбних та патріотич. віршів, елегічної поезії ("Радість", "Вакханка", "Помста" та ін.). Обслуговує 72 в/з.

"Батьківщина", кінотеатру сквер закладен. на початку 50-х. Пл. 0,7 га. Розвитку набув у 60-70-х. Обладнан. клумбами, пішохідними доріжками, місцями для відпочинку. Багатий на зелені насадження.

"Батьківщина", колгосп утворен. у 1958 з центром у с. Родіонівка Чкалівськ. сільради шляхом перейменування кол-пу "Колективіст". До скл. входили села Родіонівка, Грузька-Григорівка, Дружби, Інгулець, Чкаловка. Займався вирощуванням зернових, овочівництвом, розводив худобу. Мав до 7,7 тис. га землі. У 1960 ліквідован. шляхом перетворення на радгосп "Батьківщина".

"Батьківщина", радгосп бере початок з 30-х. Складався з 3-х дрібних колгоспів. Як радгосп існував з квіт. 1960. Підпорядкован. Чкалівськ. сільраді. Працювало 750 чол. Мав 7,7 тис. га, з 6 тис. оранки, 73 га саду. У кращі роки мав 4,3 тис. голів худоби. 85 тракторів, 14 комбайнів, 70 авто. Вирощував 10,6 тис. т овочів, 100 т з парників, 6 тис. т молока, 300 кг меду.

"Батьківщина", шахта закладена у 1968, введена у 1971 у скл. РУ ім. К. Лібкнехта. Проект. потужність 2,7 млн. т руди. Має копер 98 м, підйомник типу МК 5×8 з 50-тонним скіпом, кліть на 10 т. На початку 90-х утворене однойменне ШУ. Вважається флагманом сучас. гірничорудної промисловості Кривбасу. Перебуває у скл. діючих.

"Батьківщина", шахти Палацу культури парк закладен. у 1914 у зв'язку з будівництвом робітничого клубу. Пл. 2 га. Розвитку набув в 50-60-х. Перейшов у підпорядкування ПК. Мав паркові форми. Обладнан. малими дитячими формами, клумбами, фонтаном, пішохідними доріжками, місцями для відпочинку. Багатий на зелені насадження.

"Батьківщина", шахти сквер закладен. на початку 60-х в Сакс. р-ні. Пл. 0,5 га. Обладнан. клумбами, пішохідними доріжками, місцями для відпочинку. Багатий на зелені насадження.

"Батьківщина", шахтоуправління стадіон відкрит. у 1953. Пл. 5 га. Має футбольне поле, спортзал, більярдну, тренажер. Трибуна у 7 рядів на 5 тис. місць. Пропускна спроможність 150 чол. Тренуються 4 футбол. команди (80 чол). Культивує аеробіку, легку атлетику. Належить ШУ "Батьківщина" (кол. РУ ім. К.Лібкнехта). Проводяться турніри і спорт. змагання. Розташован. по вул. Світлогорській у Сакс. р-ні.

Батьківщини, вулиця розташована у півд. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. До 1975 мала назву провулок Орджонікідзе. Довж. 351 м, ширина 9 м. Має 130 приват. будинків, багата на зелені насадження. Обслуговує 55 в/з.

"Батько", народ. назва старих, досвідчених козаків, котрі раніше служили кошовими, сотниками, курінними та ін. за часів козаччини на Криворіжжі. У ті часи слово Б. означало ветеран.

Баумана, вулиця житломасиву Весела Дача Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 1950. Розвиток мала у 60-70-х. Довж. 886 м, ширина 6 м. Пл. 5,3 тис. кв. м. Має до 80 приват. будинків.

Названа на честь проф. революціонера Баумана Миколи Ернестовича (29.5.1873, Казань – 31.10.1905, Москва). Агент "Іскри". Убитий охранкою. Обслуговує 25 в/з.

"Баффі", фелінологічний племінний центр, створен. у серп. 1959. Налічує 15 активістів. Голова І.Ю. Чуприна.

Баха, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. До 1975 мала назву провулок Сормовський. Довж. 370 м, ширина 7 м. Має 93 приват. будинки, де проживає 229 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь нім. композитора Баха Йоганна Себастьяна (21.3.1685, Ейзенах – 28.7.1755, Лейпциг). Один з основоположників нім. нац. класич. музики, органіст, представник поліфонічного стилю. Автор понад 1000 творів: світських і духовних кантат, мес, ораторій, хоралів, мотетів, інструм. творів. Обслуговує 48 в/з.

Бахметьєва І. (засл. діяч мистецтв Росії) творча діяльність пов'язана з Криворізьк. драмтеатром ім. Шевченка. Працював режисером у 40-50-х. Поставив спектаклі "Сім'я", "Сильні духом", "Вогняний міст", "Два капітани". Біографіч. даних не виявлено.

Бахмутов Георгій Петрович (18.4.1914, Рязанська обл.). Художник-графік. Зак. Моск. худ. ін-т (1937). Твори у галузі монументального, станкового, мозаїчного живопису. Створив стели "Історія ВЛКСМ", "Герої Криворіжжя" (1967-1970) у Кр. Розі.

Бахрома, вид оздоблення простирадла, скатертей, віконних штор, абажурів тощо. Була популярна на Криворіжжі до початку 70-х. З 2001 – у дівчат на спідницях.

Бахуріна І. геологічні дослідження проводилися на Криворіжжі у середині – кінці 20-х. Носили характер співставлення, аналізу загальних рис і розбіжностей червоного залізняка Кривбасу.

Бахча, див. **баштан.**

Бацко Микола Михайлович (20.5.1937, Дніпропетров. обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1974). У 1960-1963 тесля фабрики "Лозомеблі". У 1974-1982 лікар стомат. поліклінік №№ 3, 6. У 1982-1983 голов. лікар в м. Комсомольськ Полт. обл. У 1983-1987 лікар, у 1987-1993 заст. голов. лікаря, у 1993 голов. лікар стоматполіклініки № 6. Автор наук. праць і рацпропозицій.

"Баш на баш", рівний обмін. Баш (тюркськ.), голова, обмін полонених – голова за голову за часів козаччини на Криворіжжі.

Башкирська, вулиця розташована у півд. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. До 1975 мала назву провулок Братський. Довж. 216 м, ширина 9 м. Має 1 держ., 40 приват. будинків, де проживає 50 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь Башкортостану, однієї з республік Росії. Обслуговує 48 в/з.

Башкирська епопея криворіжців тривала з верес. 1941 по кінець 1945. У зв'язку із втратою Нікопольсько-Марганецького родовища марганцю у 1941 виникла гостра потреба у пошуках нових покладів. У ті роки виявлено Південно-Уральське родовище марганцевих руд у Башкирії. Сюди прибув ешелон з криворізькими геологами і гірниками. Належало у стислі строки освоїти видобуток сировини. Центром стали Касимівське та Уразівське родовища. Розташовувалися поблизу гори Катукай. За короткий час криворіжці протягли лінії електропередач, у 2-3 рази збільшили вдобуток марганцю. Він вправно доставлявся у печі Магнітогорського металург. ком-ту. Історія зберегла імена криворіжців, які особливо відзначилися в Башкирії – І.О. Аламаха, М.С. Данилов, Г.С. Кирносов, І.О. Пономарець, Д.З. Скірко ін.

Башкіров Сергій Геннадійович (11.3.1959, Чувашія). Відом. футболіст. Вихованець чуваського футболу. Захисник. У 1978-1991 грав у ком-дах "Сталь" (Чебоксари), "Спартак" (М), "Пахтакор", "Крила Рад", "Металург" (З), "Дніпро". У чем-тах СРСР провів 145 матчів, забив 2 голи. Чем-н СРСР 1988, сріб. призер 1987, бронз. – 1984, 1985. У 1997-2000 тренер "Кривбасу".

"Башлі", здобич або трофей, привезені козаками з походу за часів козаччини на Криворіжжі.

“Башлівка”, доля трофеїв, яка припадала козацьким отаманам або старшині. Побутувала за часів козаччини на Криворіжжі.

Башмак, пристрій, який підкладають під колеса залізничних вагонів для запобігання самовільного руху составу. На Криворізьк. відділку залізниці застосовують з кінця 50-х.

Башмаков Валентин Сергійович (2.2.1939, Дніпропетров. обл.). Засл. металург України (1984). Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1967). З 1960 горновий, газівник, майстер доменної печі ком-ту “Криворіжсталь”. Умілий організатор виробництва. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. “За заслуги” 3 ст.

Башмаков Юрій Іванович (1927, Дніпропетров. обл. – 1993, Київ). Засл. будівельник України. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1949). У 1949-1953 виконроб Дніпродзержинськ. азотно-тукового з-ду. У 1953 викладав у буд. тех-мі, голов. інж. “Головпостачу”. У 1958-1963 нач. “Головбудпостачу”, з 1963 заст. міністра Мінмонтажспецбуду України. Брав участь у спорудженні гірничо-збагач. ком-тів у Кр. Розі, прокат. станів на КМЗ. Канд. тех. наук (1965). Автор 60 наук. праць. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, “Знак Пошани” (2).

Башмакова Лариса Михайлівна (20.9.1932, Дніпропетровськ). Відом. геолог. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1956). У 1956-1978 ст. гідролог “Кривбасгеології”. Вивчала водоносність карбонатних порід Сакс. руд. р-ну, що сприяло проектуванню дренажних споруд, режимів шахт. вод. Здійснювала контроль за підзем. водами. Розробила методику гідрогеологіч. досліджень глибоких горизонтів залізоруд. родовищ. Автор фундаментальних геологіч. звітів з проблем охорони підзем. вод від забруднення. Склала пояснювальну записку до гідрогеологіч. карти Великого Кр. Рогу масштабу 1:500 000.

Башта, ємкість для поливної води у сільському Криворіжжі. У давнину – курінь на полі, де росли кавуни та дині, від назви куреня виникло слово “баштан”.

Башта, споруда, висота якої набагато більша її горизонтального розміру. На Криворіжжі будувалися козаками як вартові вежі з метою виявлення можливого противника на відстані. Згодом цю споруду використовували пожежні для контролю і виявлення місця загорання. З початком пром. видобутку руди копри шахт будувалися у вигляді Б. Тепер у Кривбасі є водонапірні, телевізійна Б. Вони домінують на місцевості.

Баштан, город у полі або степу для вирощування кавунів, динь, кабаків, огірків та ін. у сільському Криворіжжі.

Баштанні культури (с/госп.), група рослин родини гарбузових. Серед найпоширеніших на Криворіжжі кавуни, дині, гарбузи. Всі дають плоди у вигляді багатонасінної несправжньої ягоди. Містять до 4-18% цукру, вітаміни А, В, С, РР, мінеральні солі. Корисні для здоров'я. Широко використовуються в їжі та відгодівлі худоби.

Баштанка, байрачна балка довж. до 5 км на правому березі р.Інгулець поблизу с.Червоний (Веселий) Кут, Лозуватської сільради. До недавніх часів мала тенденцію розповзатися. Тепер стабілізувалася. Більша частина знаходиться у Кіровоград. обл.

Баштанка, балка розташована поміж селами Раєво-Олександрівка і Тернуватка. Довж. 5,8 км. Належить до р. Інгулець. Прямолінійна, без значних відгалужень. На схилах розвинуті рівчаки та яри. Сучасні ландшафти – пасовища, зарості чагарників, залишки степу, у нижній частині штучні ліси. Місце проведення змагань із туризму. Назва походить від баштану, що розташовувався поруч.

Баштанна, вулиця у мкрн. ім. Ілліча Дзерж. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Сформувалася у 50-60-х. До 1975 мала назву 1-го Балашовського провулку. Довж. 400 м. Пл. 1,4 тис. кв. м. Має 19 приват. будинків. Обслуговує 41 в/з.

Баштовий кран, пристрій, який застосовується під час будівництва висотних споруд. Каскад виготовляється з металу у вигляді вежі, на висоті монтується кабіна-башта для машиніста, має також стрілу, яка рухається навкруги і підйомну лебідку. Внизу розташовують залізобетонні конструкції для стійкості. Пересувається по колії. Може підняти до 100 т вантажу. Висота підйому до 150 м. Виліт стріли до 50 м. Широко використовується будівельниками Кривбасу на спорудженні промоб'єктів, житла.

Баюн Ілля Васильович (1930). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1944-1965 забійник Христофорівськ. ШУ. У 1965-1970 бетонник тр-ту "Кривбасрудбуд". У 1970-1980 формувальник Христофорівськ. з-ду вогнетривких блоків. Стояв біля витоків з-ду. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Баяністів-акордеоністів Українська асоціація утворена у 1989 з актив. участю криворізьк. музикантів В.Зубрицького та А. Семешка. Об'єднує музикантів-професіоналів, організовує фестивалі та конкурси баяністів. Президентом обирався В.Зубрицький, віце-президентом А. Семешко.

“Бджола”, газета міського комітету профосвіти, методцентру, клубу творчого педагога. “Вулик” заснована у верес. 1999. Інформаційно-методич. бюлетень виходить раз на місяць тиражем 100-150 екз.

Бджола медоносна (Apis mellifera), комаха надродини бджолиних, яку розводять для одержання меду, воску та ін. продуктів бджільництва і для бджолозапилення багатьох с/госп. культур. Живе сім'ями, що складаються з матки, робочих бджіл і трутнів (самців). Матка – єдина у вулику розвинена самка, що відкладає яйця. Робочі бджоли будують спільники, збирають і переробляють нектар та квітковий пилок, вирощують потомство, охороняють гніздо тощо.

Бджолині, бджоли (Apidae), надродина жалячих комах ряду перетинчастокрилих. Тіло довжиною 0,4-5 см, густо опушене, мають апарат для збору пилку на задніх лапах. 8 родин, що об'єднують близько 30 тис. видів, поширені від Заполяр'я до тропіків. В Україні 800 видів. Одиночні, густосімейні (бджоломедоноси, джмелі) та паразитичні комахи. Більшість Б. – добрі запилювачі рослин. Види з Червоної книги України – бджола-тесляр звичайний та джміль членистий поширені на Криворіжжі.

Бджоловидка, мулова муха (Eristali), рід квіткових мух родини дзюрчалкових. Комахи розміром і зовнішнім виглядом нагадують бджолу. Личинки Б. (криски) живуть у забруднених водоймах. В Україні – понад 10 видів. Представник, що живе у Кривому Розі – бджоловидка садова.

Бджолоїдка звичайна (Merops), птах ряду ракшоподібних. Довж. до 30 см. Від дзьоба через око до потилиці та навколо горла чорна смужка. Горло жовте. Голова та спина золотисто-коричнева. Населяє відкриті степові простори з балками. На Криворіжжі гніздяться великими колоніями. Перелітний птах. Гнізда на обривах, в норах. Кладка у трав.-черв. з 5-8 яєць. Політ швидкий і легкий. Сідає на сухі дерева, дріт. Голос дзвінкий. Живиться комахами з льоту. Приносить шкоду бджільництву.

Бебеля, вулиця у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну закладена у 20-30-х. Розвиток мала у 40-60-х. До 1975 мала назву 1-го Вахтангового тупика. Довж. 213 м, ширина 5 м. Пл. 1 тис. кв. м. Має 6 будинків. Носить ім'я нім. діяча рев. руху Бебеля Августа (22.2.1840, Німеччина – 13.8. 1913, Швейцарія). Один з керівників 2-го Інтернаціоналу. Обслуговує 99 в/з.

Бебень, одна із назв мішка або лантуха у давні часи на Криворіжжі.

Бебех, народ. назва черева, живота в образному значенні. Назва побутувала у давні часи на Криворіжжі.

Бебехи, кишки, до цього часу у нас побутує фразеологізм “набити бебехи” (наїстися).

Бевз Іван Гнатович (30-і, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1961 працював на ПівнГЗК. Бригадир бурової бригади Першотравневого кар'єру Тернівського рудника. Одним з перших у галузі перейшов на повний госпрозрахунок. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Створив школу передового досвіду. Чл. "Клубу мільйонерів". Держ. прем. СРСР (1985). Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Бевзюк Михайло Іванович (1.1.1929, Вінницька обл.). Почес. гірник. Зак. Криворізьк. гірнич. тех-м (1960). У 1953-1979 бурильник ш. ім. ОДПУ, нач. дільниці ш. "Південна" РУ ім. Ілліча. Передовик виробництва. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст., знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Бевзюк Михайло Федорович (20.9.1939, Вінницька обл.). Новатор с/госп. виробництва. Освіта н/середня. У 1954-1966 тракторист кол-пу "Авангард" у Вінницьк. обл. У 1966-1995 тракторист рад-пу "Гірник". Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Бегагоен Ізраїль Анатолійович (3.2.1914, Запорізька обл. – 17.8.1987, Кр. Ріг). Проф. (1985). Д.Т.Н. (1966). Зак. Одес. політех. ін-т (1947). У 1931-1935 токар на з-ді ім. Січневого повстання в Одесі. У 1935-1936 нач. відділу з-ду рентген. апаратури. У 1937-1938 викладач технікуму. У 1938-1941 механік в Одес. водному ін-ті. Уч. ВВВ у скл. ВПС ЧФ. Обороняв Кавказ. У 1951-1963 доцент кафедри техніч. механіки КГРІ. У 1963 створив кафедру технології машинобудування, металорізальних верстатів та інструментів і до 1985 очолив її. Автор теорії стійкості і довговічності гірнич. машин. Підготував 1 доктора, 11 канд. тех. наук. Чл. наук. ради АН СРСР. Автор 150 наук. праць, 3 монографій. Засл. діяч науки і техніки України (1972). Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки.

Бегонія (Begonia), рід рослин родини бегонієвих. Батьківщина – тропіки і субтропіки земної кулі. За наших умов оранжерейні, кімнатні рослини. На Криворіжжі найбільш поширені квітково-декоративні види: **Б. завждиквітуча** - трав'яниста рослина із соковитим водянистим стеблом і невеликими блискучими світло-зеленими або темно-бордовими листками. Квітки дрібні, прості або махрові, білі, червоні і перехідних відтінків. Цвіте майже цілий рік; **Б. бульбова** – полігібридний вид з товстою підземною бульбою. Листки серцеподібні. Квітки прості, напівмахрові, до 12 см в діаметрі. Забарвлення від чисто-білого до темно-червоного. Квітки різностатеві, декоративності надають квітки, які більш крупні, махрові; декоративно-листяні. **Б. королівська** – листки великі, темно-металічно-зелені по краях, темно-пурпурові до середини. Вид має дуже багато сортів, що відрізняються різною формою і забарвленням листків. **Б. Месона** – листки яскраво-зелені із широкими темно-коричневими смугами вздовж жилок, зморшкуваті, вкриті щетинистими червоними волосками.

Беденок Іван Павлович (1918 (?), Кр. Ріг – лист. 1943, там же). Уч. підпілля. Зак. військ. уч-ще. Служив в армії. Після поранення залишився у тилу ворога, дістався с. Олександродар. Створив підпільну групу. Згодом діяв у скл. партизан. загону Г.М. Сєднєва. Заарештован. гестапо і після жорстоких катувань розстрілян.

Бедринець (Rimpinella), рід рослин родини зонтичних. **Б. ломикаменевий** – трав'янистий багаторічник 30-100 см висотою з перистороздільними листками. Сегменти листків округло-яйцевидні. Квітки білі. Цвіте VI – VIII. Ростуть на степових схилах та сухих луках Криворіжжя.

Бедринець Вадим Іванович (15.9.1936, Кіровоград. обл.). Чл. СЖУ. Зак. Київ. ун-т (1960), Вищу партшколу при ЦК КПУ (1968). У 1960-1962 кор. газ. "Будівник Кривбасу". У 1963-1975 кор., зав. відділом, заст. редактора "Червоний гірник". З 1975 на керівних посадах у журналістиці Дніпропетровська.

Бедричук Андрій Максимович (1928, Ровенська обл.). Відом. будівельник. Освіта н/середня. Ветеран тр-ту "Криворіжжитлобуд". Працював бригадиром мулярів БУ № 11. Наставник. Брав участь у будівництві багатьох об'єктів. Відзначився на будівництві ДП-9. Переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Беєра, прапорщика рос. армії карти слободи Кр. Ріг виготовлена у 1779. Визначає земельні ресурси, вказує на 21 тис. десятин землі, яка перебувала у власності слободи та розподіл інших угідь, що належали приват. власникам, згодом самому Беєру.

Беженаров Володимир Георгійович (1947, Молдова). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1970 гірнич. майстер ШПУ № 3 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Безбатьківщина, назва дитини, народженої поза шлюбом. Вираз побутував на Криворіжжі у дореволюційні часи.

Безбожник, людина, яка відреклася від Бога, живе у гріху, богохульстві, цурається ходити до церкви.

Безбородька М.І. геологічна експедиція тривала на Криворіжжі у 1925-1927. Досліджувалися міграційні процеси в утворенні родовищ заліз. руд Кривбасу. За підсумками підготовлена наукова доповідь.

Безверхий Віктор Олексійович (21.12.1962, Кр. Ріг). Почесний майстер металургії СРСР (1991). Зак. КГРІ (1985). З 1989 майстер дробильного комплексу ПівдГЗК. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник.

Безверхий Іван Олексійович (1887, Кр. Ріг – 1942, там же). Георгіївський кавалер. Освіта н/середня. Працював коногоном на шахті. З 1909 в рос. армії. Уч. 1-ї світ. війни. Унтер-офіцер. Служив бомбардиром 5-ї Східно-Сибір. арт. бригади. Під час боїв за Перемишль у 1915 пробився крізь вороже оточення і доставив наказ на відхід роти, чим врятував її особовий склад від артнападу. За це хрест № 504020. Уч. гром. війни. З початку 20-х до 1933 відбудовував Кривбас.

Безверхий Іван Семенович (1918, Криворіжжя – серп. 1985, Москва). Військ. діяч. Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе. Уродженець с. Мусіївка. В арм. з 1937. Уч. рад.-фін. війни 1939-1940. Служив в охороні уряду СРСР. Під час ВВВ ад'ютант маршала Г.К. Жукова. Умілий фотограф. Залишив багато фотознімків Г.К. Жукова. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки, польськ. Хрест хоробрих.

Беззапонний Олексій Васильович (10.4.1924, Донецька обл. – 16.12.1998, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. Нікопольськ. металург. тех-м (1955). Уч. ВВВ з лют. 1943 у скл. стрілецьких частин. У 1947-1955 електрик Каракубськ. РУ. У 1955-1975 майстер, нач. дільниці, нач. шахти № 5, нач. ш. ім. Фрунзе РУ ім. Фрунзе. Умілий керівник процесу видобутку руди. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Беззубка (Anodonta), рід прісноводних двостулкових молюсків. Поширені в Європі, Серед. та Пн. Азії, в Україні – 7. Раковина Б. – сировина для перламутрової промисловості. З тіла молюсків виготовляють кормове борошно та мінеральні добрива. Водиться на Криворіжжі.

Безіменний, курган-могила розташован. за 0,3 км на північ. захід від дороги Кр. Ріг – Сергіївка, за 120 м на північ від гирла балки Приворотна. Висота 0,5 м, розорюється. Описан. археологом О.О. Мельником в 1981.

Безкапсульне підривання, спосіб підривання, при якому вибух відбувається за допомогою вогнепровідного шнура без капсуля-детонатора. Застосовувалося на криворізьк. шахтах та кар'єрах для камерних свердловинних зарядів.

Безкнижник, прізвиська людей на Криворіжжі, які не вміли ні читати, ні писати.

Безлюдько Андрій Йосипович (1903, Кіровоград. обл. – 1992, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1937). У 1913-1920 наймитував. З початку 20-х на шахтах Кривбасу, механік дільниці шахти

РУ ім. Кірова. У 1941-1945 голов. механік Бакальського РУ на Уралі. У 1954 створив і очолив ін-т ВНДПрудмаш. З 1964 наук. консультант. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора (2).

Безмен, старовинна міра ваги. Дорівнює 2,5 фунту. Використовувалася на Криворіжжі.

Безморозний період, частина року поміж останніми весняними приморозками і першими морозами восени. За даними спостереження, на Криворіжжі цей період триває до 250-300 діб.

Безнощенко Михайло Захарович (1910, Донецька обл. – 1969, Київ). Ген.-майор т/військ. Зак. Військ. акад. бронетанк. військ, Військ. акад. Генштабу (1945). З верес. 1943 ком-р 135 т/бр. Керував нею під час боїв за півд. Криворіжжя. Служив у Збройних Силах.

Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), Суворова 2 ст., Кутузова 2 ст.. Б.Хмельницького 2 ст., Червоної Зірки.

Безпанцирні (борозенчасточереві) **молюски** (Solenogaster, син. Aplocophora), клас безхребетних тварин типу молюсків. Тіло довжиною до 30 см, червоподібне, раковини немає; на череві – борозенка з вузьким кілем (рудиментом ноги). В Україні – 25 видів з кількох сотень, поширені по всій земній кулі, крім високих широт. Окремі види (слизні сітчастий, жовтий) – шкідники злакових, городніх, парникових та ін. культур, а також – харчових припасів. Представник, що живе у Кр. Розі - слизень голий.

Безпеки вибухових робіт лабораторія ін-ту ВНДІБПГ, заснована у 1973. Вивчає процеси переробки, підготовки вибухових матеріалів, розробляє засоби безпеки використання вибухівки та ін. Керівник О.В. Дрібниця.

Безпеки відкритих гірничих робіт і підготовки руд лабораторія ін-ту ВНДІБПГ, відкрита у 1972. Розробляє засоби і заходи по створенню безпечних умов праці гірників. Керівники В.М. Ангілогов, В.М. Гільченко, І.І. Афанасьєв.

Безпеки підземних гірничих і гірничорятувальних робіт лабораторія, створена в 1972 у скл. ін-ту ВДНІБПГ. Займається розробкою способів і засобів попередження травматизму при проходці виробок, протипожежним захистом шахт, удосконаленням гірничорятувальної справи. Серед розробок металево-бетонні кріплення, пристрої безпеки праці. Керівники А.М. Віхор, О.П. Чорноус, В.М. Рясний.

Безпеки рудникового транспорту лабораторія, діяла у скл. ін-ту ВНДІБПГ у 1980-1991. Проводила дослідження і розробку гірнич. транспорту. Керівники Г.В. Артамонов, В.М. Іванов.

Безпояско Людмила Іванівна (8.5.1950, Кр. Ріг). Відом. педагог. Зак. Криворізьк. педін-т (1971). У 1971-1995 учитель математики СШ №№ 37, 55. З 1995 директор СШ № 61. Учитель-методист. Відмінник народ. освіти. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Безпритульних дітей фонд існував у Кр. Розі у 1921-1923. Займався виявленням сиріт, розподілом по дитяч. будинках. Кошти збирали всі жителі, серед них розповсюджували поштові марки, таким чином врятовано до 2 тис. дітей.

Безпритульність на Криворіжжі розподіляється на 3 етапи. Перший припадав на 1917-1925, коли в результаті 1-ї світ. і гром. воєн. Б. набула масового характеру. Створено 7 дитяч. колоній на 1,3 тис. чол. Діяло 22 осередки боротьби з безпритульністю, які виявили 1525 дітей. Вилікувано 500 чол., регулярно харчувалося у їдальнях 10,8 тис. дітей. Другий припадав на 1944-1947. В результаті ВВВ виявлено до 4 тис. безпритульних. Їх направляли у дитяч. будинки, школи ФЗН, суворовські уч-ща. Третій припав на 90-ті. Особливість полягала у тому, що діти на вулицях опинялися при живих батьках. Б. цього періоду викликана економіч. кризою. У Кр. Розі зросла кількість дитбудинків, інтернатів.

Безродний Григорій Юхимович (1900, Кр. Ріг – 1932). Уч. гром. війни. Освіта середня. Уч. гром. війни з трав. 1919 у скл. 1-ї Задніпровськ. СД. У січ. 1920 брав участь у формуванні окрем. кавбригади Г.І. Котовського у с. Лозуватка. Брав участь у походах бригади. Відзначився у боях. Згодом перебував на госп. роботі. Нагородж. орд. Червоного Прапора РРФСР (2).

Безсмольна Ганна Петрівна (1938, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1954-1976 доярка кол-пу/рад-пу "Батьківщина". Майстер високих надоїв молока. Ударниця п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Безсмольний Анатолій Іванович (14.10.1953, Криворіжжя). Народ. умілець. Зак. Криворізьк. гірнич. тех-м (1973). З 1973 технік-геолог геологофізич. партії, прохідник, гірнич. майстер ш. "Північна" РУ ім. Кірова. Працює в галузі декоративно-прикладного мистецтва, живопису. Займається різьбою по дереву, чеканкою, флоромозаїкою. Уч. виставок з 1994. Роботи в музеях, приват. колекціях.

Безстелинні камери при розробці крутоспадних рудних покладів система, розроблена Г.М. Малаховим, В.П. Лавриненком, Е.І. Шкутою, М.П. Зінчевським та Ю.І. Івановим у

1967. Камерний запас досягав 60-65 %, обсяг підготовчих та нарізних робіт скорочувався на 20-30 %, значно зменшилася площа оголених порід висячого та лежачого боків родовища. Забезпечувалася можливість застосування самохід. гірнич. машин. Собівартість видобутку знижувалася на 15-20 %. Успішно впроваджувалися у системі тр-ту "Ленінруда".

Безталанний, недаровита людина, невдаха.

Безтін, пружинний кантар (кантур), вид вагів (ручних), поширених на Криворіжжі з давніх часів.

Безуверя Григорій Федорович (1939, Дніпропетров. обл.). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. ун-т (1969). У 1963-1975 машиніст паровоза в Донецьку, технолог з-ду "Прогрес" у Куйбишеві, нач. цеху на Байконурі. З 1977 майстер, інж., з 1986 голов. інж. Криворізьк. електрозаводу. Умілий організатор виробництва. Брав актив. участь у громадській діяльності. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Нагородж. медаллю "За відвагу на пожежі".

Безхребетні (Invertebrata), велика група тварин, у яких немає хорди або хребта. До Б. належать найпростіші, губки, кишковопорожнині, плоскі черви, первиннопорожнинні черви, кільчасті черви, молюски, голкошкірі та ін. типи. Понад 1,5 млн. видів, поширені в усіх частинах світу. Багато безхребетних (краби, устриці) або вироблені ними речовини (шовк, мед, віск тощо) є їжею людини, кормом промислових і с/госп. тварин, сировиною для промисловості. Деякі види Б. (паразитичні найпростіші, кліщі, клопи, окремі черви) – паразити людини, тварин і рослин. Багато Б. – шкідники с/госп. та лісових культур.

Безцементний будівельний матеріал з відходів промисловості, розроблен. науковцями КГРІ у середині 80-х. Відносяться до класів В10 – В110. Використовується місцева сировина. Впроваджен. на гірнич. підприємствах.

Без'язиков Борис Миколайович (30.12.1938, Омськ). Пед. керівник. Зак. Дніпропетров. хіміко-технологіч. ін-т (1961). У 1961-1962 інж з-ду "Південмаш". У 1962-1977 ст. наук. співробітник ін-ту "Механобрчормет". Займався розробкою технологій одержання високоякісного марганцевого безфосфорного концентрату з відходів збагачення. Один із провідних спеціалістів у цій галузі. З 1977 ст. викладач, доцент, декан заочного фак-ту Криворізьк. економіч. ін-ту. Канд. хім. наук (1971). Почес. грамота Мінчормету СРСР. Автор 62 наук. праць, методичних розробок і вказівок.

Бейгуленко Володимир Ігорович (12.6.1943, Читинська обл.). Гірнич. керівник. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1965), Акад. народ. господарства СРСР (1989). У 1965-1967 дільнич. геолог РУ "Інгулець" та ім. К.Лібкнехта. У 1967-1976 вивчав мідно-колчеданові поклади Півд. Уралу, розвідував олово в Якутії. У 1976-1979 керував експедицією в Монголії, де склав металогенічну карту. У 1979-1991 нач. управління Держкомісії із запасів природ. копалин Ради Міністрів СРСР. У 1991-1996 нач. відділу в Мінохорони природи Росії. З 1996 нач. управління Держекспертизи Мінохорони ресурсів Росії. Канд. геолого-мінералогічних наук (1972). Уч. міжнарод. екологіч. конференцій (Іран, 1999, Баку, 2000, США, 2001). Автор 80 наук. праць.

Бейгуленко Ігор Леонійович (1917, Полтава – 29.1.1977, Москва). Геолог. Зак. Новочеркаськ. політех. ін-т (1940). У 1941-1953 геолог рудника "Абагатуй", голов. інж. тр-ту "Союзплавик" у Забайкаллі. З 1953-1965 нач. геолог. відділу Головруди СРСР, УРСР, голов. геолог Придніпров. раднаргоспу. У 1965-1977 нач. Геологіч. управління Мінчормету СРСР. Керував геологіч. роботами в Кривбасі, Уралі, Курську. Брав участь у розробці Основ законодавства СРСР про надра. Автор 20 наук. робіт. Чл. комісії СРСР – ФРН із співробітництва. Нагородж. орд. "Знак Пошани" (2).

Бейєр Ігор Семенович (14.9.1934). Діяч культури. Зак. Криворізьк. педін-т (1965). У 1959-1997 викладач музшколи № 3. Автор монографії з історії культури Криворіжжя. Дипломант музконкурсів. Виховав багато проф. музикантів.

Бейзеров Ілля Степанович (1879, Орлов. обл. – 1965, Кр. Ріг). Уч. рев. подій. Освіта н/середня. У 1899-1913 унтер-офіцер рос. арм. У 1913-1917 працював на шахтах Донбасу.

Уч. страйків, піддавався переслідуванням. З 1917 проживав у Кр. Розі. У 1918 здійснив втечу з арешту австро-нім. окупантів. Уч. гром. війни. З початку 20-х відбудовував шахти Кривбасу. Брав участь в колективізації. Служив в охороні від центру міста і до Ленінського рудника від банд. Працював на ШУ ім. К.Лібкнехта. Під час окупації Кр. Рогу здійснив втечу з концтабору.

Бейзеров Олександр Ілліч (14.8.1918, Кр. Ріг). Краєзнавець. Зак. Ростов. арт. уч-ще (1943). У 1938-1940 працював тренером спорт. товариства ШУ ім. К.Лібкнехта. Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. арт. частин. Ком-р арт. батареї. До 1960 служив в армії, підполковник. У 1961-1986 працював на РУ ім. К.Лібкнехта. Досліджував діяльність підпільників ШУ ім. К.Лібкнехта, один із засновників музею бойової і трудової слави РУ ім. К.Лібкнехта. Нагородж. орд. Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Бейзеров Юхим Аронович (1909 – жовт. 1943, Криворіжжя). Військ. діяч. Зак. Військ. уч-ще. В арм. з 1931. Уч. ВВВ з жовт. 1941. Уч. визволення Криворіжжя. Гв. підполковник, заст. нач. оператив. відділу штабу 5 гв. ТА. Відзначився у боях за Дніпро. В ніч з 30 на 31.10.1943 керував переправою армії через р. Інгулець в р-ні с. Лозуватка. 1-2.11.1943 керував відбиттям атаки танків противника на висоту 133,6 в р-ні с. Олексіївка. Загинув у бою. Нагородж. орд. Червоного Прапора, Червоної Зірки.

Бейзерова Раїса Василівна (5.1.1951, Криворіжжя). Проф. діяч. Зак. Ленінград. вищу профшколу (1983). Працювала на керівних посадах у профспілці. Відповідала за організацію дозвілля молоді. Лауреат Всесоюз. огляду худ. самодіяльності (1985). З 2000 голова міськкому профспілки кооперації та ін. форм підприємництва.

Бейлін Павло Юхимович (10.3.1910, Кр. Ріг – 29.8.1988, Київ). Чл. СПУ (1934). Зак. Київ. медін-т (1933). Канд. мед. наук. Працював у київ. лікарнях. Літ. діяльність почав у 30-х. Уч. ВВВ. Хірург польового госпіталю Півд.-Зах. фр., ЗА, обороняв Київ, пройшов від Мценська до Берліна. Друкувався у газ. "Коммунист", "Литературная газета", "Медицинский рабочий". У 1946 повернувся до Києва, працював хірургом, науков. керівником у київ. лікарнях. Автор книг "Чотири операції", "Новели" (1937), "Людина живе раз" (1941), "Записки польового хірурга" (1947), "Повесть о большой родне" (1953), "Найдорожче. Живи, солдате" (1960), "Год счастья" (1970), "Поговори со мною, доктор" та ін. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст. (2), 2 ст., Червоної Зірки (2), "Знак Пошани", Почесною Грамотою Президії Верх. Ради України.

Бейтар", міське відділення єврейської молодіж. організації створене у 1991. Має свою форму, герб, прапор. Штаб-квартира у Тель-Авіві. Надається велика увага фізич. і моральній підготовці. Близько 30 чл.

Бекас (Capella), птах родини сивкових. Довж. до 31 см, маса до 150 г. Розміром більший за шпака. Верх коричнево-бурий, груди бурувато-вохристі, черевце біле. Голова чорна з повздовжньою вохристою смугою. Населяє болотисті ділянки Криворіжжя. Гніздиться на заплавах, берегах. Кладка у кінці квіт. на 4 яйця. Політ стрімкий. Живиться комахами. Об'єкт спорт. полювання.

Бекасов Олександр Сергійович (17.7.1909, Донецька обл. - ?). Пром. керівник. Зак. Харків. мех.-маш. буд. ін-т (1936). У 1925-1930 слюсар депо ст. Слов'янськ. У 1936-1941 інж. Краматорськ. з-ду. Уч. ВВВ з серп. 1941 у скл. арт. частин. У 1944-1946 голов. інж. Міллеровськ. машбуд. з-ду. У 1946-1948 працював в Маньчжурії, Німеччині. У 1948 піддавався репресіям. Керував будівництвом шахт на півночі. Реабілітован. у 1955. З 1955 працював голов. конструктором проектів ін-ту "Діпромаш". Брав участь у створенні нової гірнич. техніки.

Бекет, сторожова козацька вежа з землянкою, виритою біля її підніжжя, у давнину на Криворіжжі.

Бекетова, вулиця житломасиву Карачуни Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 1950. Розвитку набула у 50-70-х. До 1975 мала назву провулок 2-й Перекопський. Довж. 370 м, ширина 5 м. Пл. 1,8 тис. кв. м. Має 15 приват. будинків. Названа на честь відом. фізика і хіміка

Бекетова Миколи Миколайовича (13.1.1827, Пензенська обл. – 13.12.1911, Петербург). Засновник фізичної хімії, працював у Харків. ун-ті. Обслуговує 25 в/з.

Беклемішева А.А. земельне володіння розташовувалось на півночі Криворіжжя. Господар належав до знатного роду діячів рос. науки і культури. Економія займалася вирощуванням зернових, розведенням коней, корів, вівців.

Бекманія (Bechmania), рід рослин родини злакових. Б. звичайна – багаторічник 50-150 см висотою. Суцвіття з колосовидних гілочок, притиснутих до головної осі. Колоски черепитчасто сидять у два ряди на одному боці колосовидних гілочок. Цвіте VI – VIII. Зрідка на вологих луках. Цінна кормова рослина. Культивується на Криворіжжі.

Белебень, простір у давнину на Криворіжжі.

Белевалія (Bellevalia), рід рослин родини лілійних. Б. сарматська – цибулинна рослина 15-30 см висотою. Листки прикореневі, м'ясисті. Стебло безлисте, товсте. Суцвіття ширококонічне, квітконіжки в багато разів довші за квітки, до 12 см завдовжки, при плодах горизонтально відхилені. Квітки дзвоникуваті, брудно-пурпурові. Засихаючи, утворює "перекотиполе". Цвіте V. Звичайно по степових схилах. Охороняється в Дніпропетровськ. обл., зокрема, Криворіжжі.

Белевуся Я.М., геологічна експедиція проходила на Криворіжжі у кінці 30-х. За підсумками складен. каталог-характеристика порід Кр. Рогу, здійснена класифікація порід Кривбасу, визначен. принцип подальшого підпорядкування руд.

Белопероне (Beloperone), рослини родини акантових. Батьківщина – тропічна Америка, Бразилія. Вічнозелені кущі та напівкущі. Листки довгасто-овальні, часто опушені, невеликі, до 10 см довжиною. Квітки в бокових і кінцевих китицях, червоні, пурпурові або голубі. Цвіте III – VI. Плід – коробочка. У культурі поширені види: Б. краплинна, кімнатна рослина. Широко використовується в озелененні приміщень криворіжців.

Белянін Костянтин Іванович (15.6.1928, Івановська обл.). Почес. донор СРСР (1973). Освіта середня. У 1952-1955 електрослюсар КМЗ. У 1955-1966 електрослюсар ПівдГЗК. У 1966-1984 електрослюсар, бригадир НКГЗК, ПівдГЗК.

Бельгард Олександр Люціанович (4.10.1902, Литва – 22.8.1992, Дніпропетровськ). Проф. Д.Б.Н. Зак. Дніпропетров. ін-т народ. освіти (1927). Видатний укр. ботанік, геоботанік. Засновник наук. школи степового лісознавства. Дослідник флори і фауни Криворіжжя. Працював у галузі екології, ґрунтознавства. Серед наук. праць "Степное лесоведение" (1971).

Бельгійське товариство доменних печей і фабрик створене у 90-х XIX ст. Володіло Вільхівським з-дом (1898), Криворізьк. рудником продуктивністю до 300 млн. пудів. Співробітничало з Азово-Донецьким банком. Припинило діяльність з початком гром. війни.

Бельгійський рудник заснован. у 1898 товариством белянських доменних печей на орендованих у селян с. Скелеватка землях. Село було переселене за 30 км. Кар'єр розробляв поклади до 300 млн. пудів. У 1903 ліквідован. в результаті кризи.

Бельмас Дмитро Миколайович (22.10.1919, Миколаївська обл.). Буд. керівник. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1947). Уч. ВВВ з серп. 1941 у скл. курсант. батальйону Дніпропетров. арт. уч-ща, 213 СП. У 1947-1952 майстер БУ № 8, ст. виконроб тр-ту "Криворіжбуд". У 1952-1958 голов. інж БУ № 8 тр-ту "Кривбасрудбуд". У 1958-1962 голов. інж. тр-ту "Криворіжіндустрбуд". У 1962-1963 нач. ДБК. У 1963-1964 керуючий тр-том "Криворіжжитлобуд". Згодом нач. ком-ту "Кременчукбуд". Нагороджений орд. Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора.

Бельченка Г.В. (засл. гірник України, 1988) трудова діяльність пов'язана із ш. № 1 ім. Артема РУ ім. Кірова. Новатор виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Очолював дільницю. Виробничі норми перевиконував на 130-150%. Біографіч. дані не виявлені.

Бельченко Микола Миколайович (17.11.1948). Керівник туризму. Зак. КГРІ (1971). У 1974-1994 працював в КГРІ. У 1994 очолив АТ "Колумбус". Один з організаторів сучас. туризму і ділових поїздок у Кр. Розі.

Беміт (на честь нім. геолога І.Бема), мінерал класу оксидів. Колір білий. Блиск скляний. У Кривбасі дуже рідкісний. Виявлен. тільки у бокситах Високопільськ. родовища рентгенівським способом. Вивчали Ю.Г. Гершойг, М.П. Мовчан, Ю.Б. Басс.

Бендиков Михайло Давидович (22.12.1955, Кр. Ріг). Диригент, композитор, співак. Зак. Криворізьк. педін-т (1979). Проф. музикант. Викладав музику. З 1990 худ. керівник Народного дому, гурту "Чудовий настрій". Написав цикл пісень "Кросворд" (1985), оперу "Веселий хутір" (1991), "Подорож в минуле" (1992), музику до спектаклів "Кіт у чоботях" (1988), "У пошуках скарбу" (1994), "Пісні рідного краю" (1995), "Золоте курчатко" (1996), "Легенди козацького краю" (1998), цикл пісень до 400-річчя Б.Хмельницького. Написав 200 пісень. Лауреат і дипломант фестивалів і конкурсів, веде активну концертну діяльність. З 2000 проживає в Ізраїлі.

Бендюги, спеціальні сани для перевезення сіна, соломи, гною у давні часи на Криворіжжі. Звідси пішло прізвисько кучера – бендюжник.

Беневоленський Микола Інокентійович (22.10.1925, Томськ). Мед. керівник. Зак. Томський медін-т (1956). Уч. ВВВ з квіт. 1943. Ст. серж. 73 зеніт. дивізійн. Ленінград., Прибалт., Далекосхід. фр. У 1956-1962 лікар у м. Юрга Кемеров. обл. У 1962-1970 лікар-невропатолог, заст. голов. лікаря. У 1970-1985 голов. лікар 2-ї міськлікарні. При Б. лікарня удостоєна орд. "Знак Пошани" (1971). Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 1 ст.

Бенет Юлій Бенедиктович (21.12.1890, Мінська обл. – 28.10.1937). Гірнич. керівник. Зак. Моск. буд. ін-т. Працював складачем у друкарні. Уч. рев. подій 1905. Одержав 2 роки в'язниці. У 1908 емігрував до США. У 1922-1927 у Торгпредстві. З 1931 заст. нач. управління капбудівництва Наркомважпрому. У 1932-1935 заст., з 1935 керуючий тр-том "Руда". Керував 30-тисячним колективом гірників, будував шахти, кар'єри, житло. У 1934-1935 здано 50 тис. м житла. У лип. 1937 заарештували і після тортур розстріляний. Реабілітован. у 1957.

Бензол, найпростіший ароматичний вуглеводень, безбарвна горюча рідина, t кипіння 80,1^0 С, утворюється при коксуванні кам'яного вугілля на коксохімічному виробництві ком-ту "Криворіжсталь" та при хімічній переробці (напр., нафтових фракцій). Сировина у виробництві фенолу, циклогексану, стиролу, аніліну та ін. Розчинник жирів, лаків, фарби, моторного палива (для підвищення октанового числа). Токсичний.

Беня Василь Григорович (1881, Кр. Ріг – 1915, там же). Уч. рев. подій. Освіта н/середня. У 1898-1904 працював на шахтах Донбасу. З 1904 десятник на Харінському руднику. Організатор і керівник першого гуртка РСДРП(б) на Харінському руднику, утримував конспіративну квартиру.

Беняш Дмитро Анатолійович (4.6.1976, Мурманська обл.). Скульптор. Зак. Російськ. акад. живопису. Дитинство провів у Кр. Розі. Працює у галузі мініатюрної скульптури. Перебуває на творчій роботі у Москві. Уч. виставок, володар двох дипломів за оригінальність робіт.

Бень Альбіна Михайлівна (12.3.1940 – 28.4.1999, Криворіжжя). Новатор с/госп. виробництва. Зак. Ерастівськ. с/госп. тех.-м. У 1958-1995 бригадир овочівників тепличного господарства рад-пу ім. Шевченка. Майстер вирощування високих врожаїв ранніх овочів. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Уч. зльотів городників. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Бень Георгій Григорович (25.1.1924, Кр. Ріг). Науковець. Зак. Дніпропетров. с/госп. ін-т (1949), Криворізьк. педін-т (1956). Уч. ВВВ з груд. 1943 у скл. 213 і 147 СП. У 1949-1956 ст. агроном Кримськ. облуправління с/госп. У 1956-1994 ст. викладач, доцент кафедри ботаніки Криворізьк. педін-ту. Автор 72 наук. праць з проблем розвитку виноградарства в Україні. Відмінник народ. освіти. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Бень Ілля Тимофійович (20-ті роки - ?, Кр. Ріг). Засл. будівельник України (1960). Освіта н/середня. З кінця 40-х працював бригадиром штукатурів тр-ту "Криворіжбуд". Уч. відбудови пром. об'єктів Кр. Рогу. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Бень Тарас Григорович (3.1.1929, Кр. Ріг). Проф. (1974). Д.Е.Н. (1973). Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1954). Працював на Магнітогорськ. металург. ком-ті. З 1961 ст. викладач, доцент, декан інж.-економіч. фак-ту, з 1963 зав. кафедрою економіки промисловості Дніпропетров. металург. ін-ту. Керував галузевою лабораторією ефективності основних виробнич. фондів чорної металургії. Акад. Акад. інж. наук України (2001). Відом вчений України у галузі економіки металург. виробництва. Брав участь в організації вечірнього фак-ту у Кр. Розі. Створив власну наук. школу. Автор наук. праць. Нагородж. орд. "За заслуги" 3 ст.

Берга Л. С. геологічна експедиція тривала на Криворіжжі у 1946-1947. Вивчалися походження заліз. руд Кривбасу. За підсумками підготовлено доповідь.

Бердиш (угорськ.), бойова сокира з викривленим у вигляді півмісяця лезом на довгому держаку. Використовувалася у бойових діях козаками криворізьк. зимівників.

Бердін Галей Іркабайович (1907, Башкирія – 25.10.1973, там же). Герой Рад. Союзу (22.2.1944). Працював у повітком-ті ВЛКСМ, очолював МТС. Уч. ВВВ з лип. 1941. 2.10.1943 замінив ком-ра батальйону і у боях на Дерiївському плацдармі відбив 8 контратак противника, знищив 2 танки, особисто 28 гітлерівців. Уч. визволення Кр. Рогу у скл. 280 гв. СП 92 гв. СД. Похован. у с. Байгузине (Башкирія). Нагородж. орд. Леніна, Червоної Зірки.

Бердник Іван Полікарпович (1911, Кр. Ріг – 30.1.1944, там же). Уч. підпілля. Освіта середня. З початку 30-х гірник ш. "Жовтнева" ШУ ім. Комінтерну. Ударник перших п'ятирічок. Стахановець. Під час окупації чл. підпільної групи С.Т. Циганкова, що діяла у житломасиві ШУ ім. Комінтерну. Один з організаторів групи. Брав участь у диверсіях, знищив механізми шахти № 5, формував бойовий загін для повстання. Заарештован. гестапо і після жорстоких катувань розстріляний.

Бердянська, вулиця розташована у Сакс. р-ні. Закладена у середині 50-х. Розвитку набула у 60-70-х. Довж. 521 м, ширина 4 м. Має 19 приват. будинків, де проживає 47 чол. Газифікована, заасфальтована. Багата на зелені насадження. Названа на честь м. Бердянськ Запорізьк. обл. Порт на Азовськ. морі, українська здравниця. Обслуговує 49 в/з.

Берегиня (Оберега), язичницька слов'янська богиня – мати всього живого. Об'єкт культу прадавніх жителів Криворіжжя.

"Берегиня", товариство жінок діє з груд. 1997. Голова Ю.Ю. Тірізілова.

"Берегиня", хор ветеранів Інгулецьк. міської організації ветеранів організован. у січ. 1987 за ініціативою Н.М. Боровкової. До скл. входять ветерани війни і праці. Виступає з концертами, бере участь в оглядах худ. самодіяльності. До 2000 діяв струнний ансамбль "Васильок" під керівництвом І.А. Горбатюка.

Берегова, вулиця розташована у житломасиві Братське Жовт. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30-50-х. До 1975 мала назву вулиця Братська. Довж. до 500 м, ширина 7 м. Має 79 будинків. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Обслуговує 85 в/з.

Бережний Анатолій Григорович (7.12.1926, Миколаївська обл.). Почес. гірник. Зак. Криворізьк. гірнич. тех-м (1963). У 1957-1978 слюсар, технік ШПУ № 2 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Наставник. Уч. швидкіс. проходок. Нагородж. знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Бережний Володимир Олександрович (25.12.1941, Кр. Ріг). Почес. металург України (1990). Освіта середня. З 1958 слюсар, дозувальник, агломератник ПівдГЗК. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник.

Бережний Мирон Миколайович (18.8.1934, Запорізька обл.). Проф. (1995). Д.Т.Н. (1985). Зак. Дніпропетров. мет. ін-т (1957). У 1957-1992 наук. співробітник, кер. групи, нач. сектора, голов. спеціаліст ін-ту "Механобрчормет". З верес. 1992 у КГРІ / КТУ, проф.

кафедри збагач. корис. копалин. Уч. міжнарод. нарад у Болгарії, Марокко, Німеччині, Польщі. Наук. дослідження у галузі підготовки сировини до металургійної переробки, агломерації окатишів і збагачення. Автор 240 наук. праць, 75 автор. свідоцтв, 2 книг. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Бережний Олександр Несторович (1901, Донецька обл. – 80-ті, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Освіта вища. У гірничій промисловості з початку 20-х. Ударник перших п'ятирічок, стахановець. У 1945-1959 гірнич. майстер, нач. дільниці, нач. ш. № 4 Першотравневого РУ. Умілий організатор процесу видобутку руди.

Береза (Betula), рід дерев, кущів та кущиків родини березових. Дерева 10-25 (до 45) м заввишки, діаметр стовбура 25-120 (до 150) см; кущі – до 2-4 м, кущики – 10-100 см. Кора (береста) – у багатьох видів біла. Квітки зібрані у суцвіття-сережки. Маточні сережки значно коротші тичинкових. Цвітуть Б. водночас з розпусканням листя. Плід повисла, бородавчаста або плакуча (B. prndula) - дрібний горіх. Б. – дерево 20 (до 30) м заввишки, діаметр стовбура до 60-80 см, з ажурною кроною, із звисаючими вниз гілками і білосніжною або сірувато-білою корою. Характерна видова особливість – маленькі бугорочки (бородавочки) на молодих пагонах. Зрідка в садах та парках зустрічається Б. пухнаста (B. rubescens) – дерево з прямим стовбуром із розпростертими вгору гілками, гладкою білою або сіруватою корою і опушеними молодими пагонами. Батьківщина – СНГ – Європ. частина, Кавказ, Захід і Схід. Сибір, Забайкалля, Серед. і Північ. Європа. Б. даурська або чорна (B. dahurica) до 20 м заввишки, діаметр стовбура 70 см, із корою, що сильно лущиться дрібними пластинами, темно-сірою або чорно-коричневою і дуже міцною деревиною. Росте у зоні змішаних лісів. Батьківщина – Далекий Схід, Північ. Китай, Корейський п-ів. Б. аллеганська або жовта (B. alleghonensis), із золотисто-сірою блискучою корою, що тонко відшпаровується, та гарним світло-зеленим листям. Батьківщина – Півн. Америка.

Березень (від лат. Mars), третій місяць календарного року (31 доба), пов'язано з іменем древньоримського бога війни Марса. Період танення снігів, розквіту природи. Середня температура на Криворіжжі 11°С.

Березі, хутір існував на початку XX ст. на території сучас. Широківськ. сільради. Виник в результаті купівлі землі у пана Г.Г. Потоцького. Мав 10-15 хат. Лани обробляли найманці. Занепав під час гром. війни.

Березина, балка розташована у межах Кр. Рогу. Довж. до 2,2 км. Схили пологі. Геолог С.О. Конткевич обстежив нагромадження малахіту, що виявив П.Кульшин. Тягнеться з півночі на південь. Багата на різнотрав'я. Названа прізвищем запорозьк. козака Березі, що поселився в цих місцях після розгрому Січі.

Березіль, давня назва місяця квітня на Криворіжжі.

Березін Дмитро Федорович (20.5.1920, Самарська обл.). Військ. журналіст. Освіта середня. Уч. ВВВ з верес. 1941 у скл. 188СД. У 1942-1945 кор. газ. “На врага!” (188СД). Уч. визволення Кр. Рогу, боїв на Інгулецьк. плацдармі. Першим сповістив про подвиги О.Кірова, Д.Ананченка. Після війни працював на залізниці. Почес. залізничник. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки.

Березка (Convolvulus), рід рослин родини березкових. Б. польова – багаторічник з виткими стеблами та лійкоподібними блідо-рожевими квітками, широко розповсюджений злісний бур'ян. Б. лінійнолиста – невисокий (5-15 см) багаторічник з ланцетними сріблястими листками та білими або рожевими квітками. Цвіте VI – VIII. Звичайно по степових схилах, особливо на вапнякових відслоненнях. В культурі поширена Б. триколірна. Батьківщина Півд. Європа і Півн. Африка. Стебло розгалужене, 60-75 см довжини. Листки червоні. Квітки лійкоподібні, яскраво-сині, рожеві, бузкові із різними відтінками, діаметр 4-4,5 см. Цвіте VI-IX. Використовують для міксбордерів, рабаток і бордюрів.

Березнева, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. Довж. 371 м, ширина 9 м. Має 39 приват. будинків, де проживає 73 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Обслуговує 48 в/з.

Березнеговато-Снігурівська операція 3-го Українського фронту 6-18.3.1944. Війська наступали у міжріччі Інгульця і Півд. Бугу на Миколаїв.-Одес. напрямі, складова частина загального наступу рад. військ, який мав за мету визволення всієї території Правобереж. України. Головного удару завдано правим флангом з плацдармів р. Інгулець на південь від Кр. Рогу. Задіяні війська 37, 57, 46, 8 гв., 6, 5 ударн. А, 17 повітр. А, 23 ТК, 2, 4 гв. мех. корпусів. Діяли проти 6 нім. і 3-ї рум. А. Люди: рад. 500 тис. (нім. 500), гармати та міномети 9 тис. (5,3), танки і САУ 372 (450), літаки 551 (500). Широта фронту наступу 300 км, глибина 120-160 км. Середній темп наступу на добу 13 км. Вранці 6.3.1944 всі сили фронту після арт. підготовки перейшли у наступ, люті бої розгорілися у р-ні Троїцько-Сафонове. Введення кінно-механіз. групи ген. Плієва стало несподіванкою для ворога. Група 8.3. оволоділа Нов. Бугом. Удар роз'єднав оборону 6-ї нім. А. і всі сили рад. військ були кинуті на знищення ворож. угруповань в р-ні Березнеговате-Снігурівка. КМГ відрізала шляхи відходу противника, захопивши Баштанку. Війська лівого крила фронту визволили Херсон і повели наступ на Миколаїв. Операція проводилася за складних погодних умов. Однак у ході наступу розгромлені 8 дивізій 6-ї нім. А. Покладено початок Одес. наступ. операції. Б.-С. операцію розробив ген. арм. Р.Я. Малиновський у Кр. Розі. 143 з'єднань і частин здобули почесні найменування.

Березніговата, балка розташована поміж с. Володимирівкою і Веселим Кутом. Тягнеться з півночі на південь. Довж. до 1,5 км. Схили пологі, вкриті чагарниками, багата на різнотрав'я. У давні часи берегами росли берези.

Березніговата, балка розташована поміж сіл Забілівка, Новомихайлівка та м. Інгулець. Довж. до 2,5 км. Схили пологі. Належить до басейну р. Інгулець. Тягнеться з півн. на півд. Багата на зарості чагарників і різнотрав'я. Утворена шляхом розмивання грунту весняними водами. Назва походить від наявності насаджень берези у давні часи.

Березнігувата, невелика балка, права притока балки Скелеватої в р-ні м. Інгулець, поміж с. Забілівка – с. Новомихайлівка Широківськ. р-ну. Нижня частина порушена гірнич. виробками ІнГЗК. Назва походить від прізвища першого поселенця в цих місцях.

“Березнегувате”, садівницьке товариство ІнГЗК закладене у 70-х в Інгулецьк. р-ні. Пл. 17,8 га. Має 340 ділянок.

Березниківська, вулиця розташована у житломасиві Бажанове Жовт. р-ну. Закладена у 20-х. До 1975 мала назву провулок Ветеранів. Довж. 300 м, ширина 7 м. Має 9 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Названа на честь м. Березники Перм. обл. (Росія). Обслуговує 31 в/з.

“Березньоватська” геофізична аномалія залізних руд розташована у Петрівському р-ні Кіровоград. обл. Географічні координати: $48^{0}30^{/}$ - $48^{0}20^{/}$ півн. широти, $33^{0}01^{/}$ - $33^{0}15^{/}$ схід. довготи. Належить до центр. частини Захід.-Інгулецьк. руд. підзони. Виявлена у 1952. Геологічна розвідка проводилася криворізьк. геологами у 1962-1965. Приурочена до Березньоватської синкліналі. Пл. від 0,3 км х 0,6 км до 6 км х 0,4 км. Вивчали геологи Т.М. Сумцова, Л.Г. Загоруйко, М.І. Веригін, В.В. Решетняк, М.Т. Рягузов.

Березова, вулиця у Ц.-Міськ. р-ні. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. До 1975, мала назву вулиця Верхня Червона Балка. Довж. 188 м, ширина 5 м. Пл. 940 кв. м. Має 11 приват. будинків. Обслуговує 98 в/з.

“Березовий гай”, сквер закладен. у Терн. р-ні в кінці 70-х. Пл. 1,9 га. Створен. за участю спеціалістів ботсаду. Одне з небагатьох місць Кр. Рогу, де прижилася береза. Обладнан. пішохідними доріжками, місцями для відпочинку.

Березовський Кирило Якович (1909 (?) - ?). Новатор виробництва. Освіта н/середня. З початку 30-х працював бетонником, теслею у тр-ті “Криворіжбуд”. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, стахановець. Уч. ВВВ. З 1946 працював теслею у тр-ті

“Криворіжбуд”. Брав актив. участь у відбудові Кривбасу. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора.

Берелет Володимир Ілліч (19.11.1946, Дніпропетров. обл.). Засл. арт. України (1985). Зак. Дніпропетров. театр. уч-ще (1967). У 1970-1973 актор Криворізьк. муз.-драм. театру. З 1973 в Сумськ. театрі. Голов. ролі Степан (“Маруся Богуславка” М.Старицького), Левко (“Травнева ніч” М.Гоголя), Гусак (“Нащадки запорожців” О.Довженка), Паганіні (“Паганіні” Ф.Легара) та ін.

Береславець Пилип Гаврилович (20.7.1909, Кр. Ріг - ?). Пед. керівник. Зак. Укр. пром. акад. (1939). У 1925-1929 токар ШУ ім. К.Лібкнехта. У 1925-1940 майстер, нач. цеху з-ду “Комуніст”. У 1941-1945 голов. інж. рудника на Уралі. У 1949-1956 ст. наук. співробітник НДГРІ. З 1957 викладав в КГРІ. Канд. тех. наук (1957). Автор наук. праць. Нагородж. орд. “Знак Пошани”.

Бересневич Петро Васильович (29.12.1937, Кр. Ріг). Проф. (1990). Д.Т.Н. (1984), чл.-кор. АГНУ (1997). Зак. КГРІ (1961). У 1955-1956 токар з-ду "Комуніст". У 1956-1957 лаборант НДГРІ. У 1961 гірнич. майстер кар'єру ЦГЗК. У 1962 інж. ін-ту “Кривбаспроект”. У 1966-1991 керівник групи, ст. наук. співробітник, зав. лабораторіями провітрювання кар'єрів, захисту атмосфери ВНДІБПГ. З 1991 зав. кафедрою охорони навкол. середовища. Автор 170 наук. праць, 9 монографій, одержав 14 автор. свідоцтв. Сформував школу з проблем нормалізації атмосфери кар'єрів. Вивчає проблеми утворення і розсіювання шкідливих сумішів у кар'єрах, засоби боротьби, вплив гірнич. виробництва на склад атмосфери житлових масивів. Підготував 2 доктор., 8 канд. наук. Чл. експерт. комісії ВАК України.

Берест Володимир Андрійович (4.6.1935, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Зак. Криворізьк. гірнич. тех.-м (1970). З 1975 ст. майстер, інж.-технолог цеху № 1 ВАТ “РЕГОМ”. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник.

Берестнєв Віктор Олексійович (8.3.1936, Волгоград. обл.). Відом. еколог. Зак. КГРІ (1960). У 1955-1957 слюсар ш. “Центральна” РУ ім. Фрунзе. У 1957-1959 майстер ГПУ № 8. У 1960-1961 майстер ш. № 5 РУ ім. Фрунзе. У 1961-1964 ст. наук. співробітник НДГРІ. У 1964-1979 нач. дільниці, шахти ім. Фрунзе, секретар парткому РУ ім. Фрунзе. У 1979-1987 голов. інж. РУ ім. Фрунзе. У 1988-1998 заст. голов. інж. з охорони природи об'єднання “Кривбасруда”, з 1998 заст. голов. інж. з охорони природи залізоруд. ком-ту. Умілий керівник процесу видобутку руди. Один із засновників промислової екології Кривбасу.

Берестянка (Hippolais), рід птахів родини славкових (Sylvidae) ряду горобцеподібні (Passeriformes). В Україні та на Криворіжжі представлений одним гніздовим видом – берестянкою звичайною (Hippolais icterina). Невеликий птах, менше горобця, зеленувато-оливкового кольору зверху і світло-жовтого знизу. Ареал охоплює Захід. Європу, Малу Азію, півн.-захід. частину Ірану, територію СНД до Архангельська, Оренбурга, Алтаю. В Україні гніздовий птах всієї території, крім безлісих степових просторів. На Криворіжжі малочисельний гніздовий птах, зустрічається рідко. Оселяється по листяних та змішаних лісах, переважно на узліссях, у парках, садибах населених пунктів. Тримається весь час у кронах дерев, тому помітити птаха важко. Перелітний птах, прилітає в кінці травня. Живиться комахами та їх личинками. Гніздо будує на дереві. Кладка у червні-липні з 4-6 рожевих з бурими плямами яєць.

Берещук Микола Іванович (15.3.1941, Вінницька обл.). Новатор с/госп. виробництва. Освіта середня. У 1959-1967 працював у Синельниківськ. р-ні. З 1967 працював водієм, трактористом рад-пу “Красный забойщик”. Майстер високих врожаїв зернових. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора (2).

Бержанської Агнеси (сопрано) виступ на конкурсі-балі на користь товариства опікування бідних дітей. Концерт відбувся у Кр. Розі 12.1.1913. Публіка перевела до фонду 1,3 тис. крб.

“Берізка”, садівницьке товариство тр-ту “Криворіжбуд” закладене у 70-х в Довг. р-ні. Пл. 8 га. Має 114 ділянок.

“Берізка”, садівницьке товариство рембудцеху КМК закладене у 70- х в Ц.-Міськ. р-ні. Пл. 1,5 га. Має 33 ділянки.

Берінга, вулиця житломасиву Гданцівка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 30-х робітниками з-ду гірнич. машинобудування. Розвитку набула у 40-60-х. До 1975 мала назву вулиця 2-а Водокачки. Довж. 496 м, ширина 6 м. Пл. 2,9 тис. кв. м. Має 34 приват. будинки. Названа на честь рос. мореплавця Берінга Вітуса Йонассена (1681 – 8.12.1741). Керівник експедицій на Камчатку. Відкрив Алеутські острови. Обслуговує 4 в/з.

Берковець, старовинна міра ваги. Дорівнює 10 удам, 163 кг 800 г. Використовувалася на Криворіжжі.

Берковська Раїса Василівна (8.6.1929, Кр. Ріг). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. мед. ін-т (1954). У 1954-1955 лікар-педіатр ст. швидкої допомоги. З 1955 лікар, з 1960 зав. соматичного відділення, з 1963 заст. голов. лікаря, у 1963 заст. голов. лікаря, у 1969-1972 голов. лікар 1-ї міськ. дитяч. лікарні. З 1972 працювала у м. Бровари Київ. обл. Зробила вагомий внесок у розвиток дитяч. медицини у Кр. Розі.

Берковський Олександр Дем'янович (1900, Кр. Ріг – 1920, Львів. обл.) Уч. гром. війни. У 1918 сформував партизан. загін у Веселих Тернах. Обороняв Довгинцеве від австро-нім. військ., уч. боїв на Дону, Кубані, під Царициним. Ком-р 1-го Катеринослав. кав. полку. Служив у загонах батьки Махна. Перейшов на бік Червоної арм. Ком-р розвідки 45 СД. Загинув у бою з поляками.

“Беркут”, міський скаут-клуб створен. у берез. 1996. Голова В.В. Самородов.

“Беркут”, спецпідрозділ МВС України по боротьбі з орг. злочинністю створен. у трав. 1998. Здійснює охорону місць масового збирання городян, ліквідовує бандитські угруповання. Діє група захоплення. Служать найбільш підготовлені співробітники правопорядку. Відзначився рішучими діями у Кр. Розі та в ін. містах України. Криворізьк. підрозділ посідає перші місця серед спецпідрозділів МВС України.

Берлін Борис Олександрович (5.9.1911, Смоленськ – 80-ті, Москва). Військ. керівник. Зак. Військ. арт. акад. ім. Дзержинського. В арм. з 1930. Уч. ВВВ з серп. 1941 у скл. 382 артполку 241 СД. Під час визволення Криворіжжя нач. артилерії 188 СД. Уміло керував діями артилеристів, відзначився в боях за Кр. Ріг, села Недайводу, Лозуватку, Чкаловку, Родіонівку, на Інгулецьк. плацдармі. В арм. до 1958, полковник. Працював нач. відділу Моск. управління охорони вод. Нагороджений орд. Леніна, Червоного Прапора (2), Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Берлін Валентина Миколаївна (1.12.1956, Кр. Ріг). Діяч культури. Зак. Рівненськ. ін-т культури (1984). З 1974 вихователь у ПК металургів, медсестра дитяч. ком-ту № 7 РУ ім. Кірова. З 1986-1992 директор ПК ім. Артема. У 1992-1995 зав. відділом культури міськвиконкому. З 1995 ген. директор телерадіокомпанії “Рудана”.

Берлін Володимир Степанович (15.10.1923). Художник. Учитель малювання з 1947. Уч. виставок з 1960. Серед робіт “Зимовий день” (1976), “Весняний ранок” (1980), “Весна в Кривбасі” (1985). Живе у Кр. Розі.

Берлінська, вулиця житломасиву МОДР Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 1950. Розвитку набула у 50-70-х. До 1975 мала назву вулиця 2-а Весняна. Довж. 237 м, ширина 4 м. Пл. 948 кв. м. Має 24 приват. будинки. Названа на честь столиці Німеччини – Берліна. Обслуговує 19 в/з.

Берлінський Дмитро Михайлович (19.1.1916, Новгород. обл. – 7.5.1982, Ленінград). Герой Рад. Союзу (27.2.1945). Зак. Військ. акад. механізації та моторизації (1941). Після шк. ФЗУ працював на з-ді у Ленінграді. В арм. з 1934. Уч. рад.-фін. війни. Уч. ВВВ з черв. 1941. Ком-р полку у скл. 264 СД. Обороняв Москву, Сталінград, визволяв Харків. Уч. боїв за визволення Кр. Рогу. Ком-р 143 гв. СП 48 гв. СД. Визволяв Миролюбівку, птахоферму, вміло керував полком під час вулич. боїв за Кр. Ріг. Визволяв Кишинів, форс. Віслу. Особливо відзначився у боях на плацдармі р. Пилиця. Ком-р 288 гв. СП 94 гв. СД. Ворог

втратив 700 чол., 12 літаків, 6 гармат. У вирішальний момент Б. зайняв місце механіка-водія Т-34. З 1948 полковник запасу. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), О.Невського, Червоної Зірки.

Бернарда Шоу, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у кінці 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. До 1975 мала назву провулок Шмаковський. Довж. 572 м, ширина 7 м. Має 46 приват. будинків, де проживає 74 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь англ. письменника Шоу Джорджа Бернарда (26.7.1856, Дублін – 2.11.1950, Ейот-Сент-Лоренс). Драматург, публіцист, критик. За походженням ірландець. Виступав за створення нового антибуржуазного театру в Англії. Приїздив у СРСР в 1931. Автор комедій: "Будинки вдівця" (1892), "Кандід" (1895), "Цезар і Клеопатра" (1901), "Пігмаліон" (1913), "Візок з яблуками" (1929) та ін. Нобелівська премія (1925). Обслуговує 48 в/з.

Бертусова тканина, блискуча тканина фабричного виробництва у давнину на Криворіжжі.

"Берулька-1", "Берулька-2" зони відпочинку у Терн. р-ні. Закладені в кінці 70-х. Пл. 2,6 і 4 га. Мають пляжі, багату рослинність, пішохідні доріжки, зручності для купання.

Берута, вулиця житломасиву Карнаватка Ц.-Міськ. р-ну закладена у 30-х. Мала розвиток у 50-60-х. Довж. 280 м, ширина 5 м. Пл. 1,6 тис. кв. м. Має 27 приват. будинків. Названа на честь польськ. держ. діяча Берута Болеслава (18.4.1892, Люблін – 12.3.1956, Варшава). У 1947-1954 президент, голова Радміну Польщі. Обслуговує 72 в/з.

Бершатський Микола Михайлович (1920, Росія). Новатор виробництва. Освіта середня. Уч. ВВВ з верес. 1941 у скл. десант. частини 1716 зенітно-арт. полку. У 1957-1980 водій автоцеху НКГЗК. Брав участь у будівництві ком-ту. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Один з кращих водіїв НКГЗК. Наставник. Ініціатор труд. починів. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1, 2 ст., Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани" (2).

Берющев Семен Дмитрович (2.2.1924, Волгоград. обл.). Почес. гірник. Освіта н/середня. У 1957-1972 прохідник шахт "Зоря", "Флангова", ім. Фрунзе, "В-1 П" ШПУ № 2 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Уч. швидкіс. проходок. Наставник. Нагородж. знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Берьозкіна Людмила Олексіївна (1.1.1954, Запорізька обл.). Діяч культури. Зак. Донецьк. консерваторію (1978). Викладає у музшколі. З 1982 керівник дитяч. хору, організувала хор хлопчиків. З 1991 худ. керівник народ. хору "Краяни" ПК з-ду гірнич. машинобудування. Учитель-методист. Викладає музику в школі, керує міським хором хлопчиків. Лауреат Всесоюз. огляду самодіяльн. мистецтва (1985), переможець і дипломант фестивалів та конкурсів.

"Бесіда", міська організація заснована у квіт. 1995. Налічує 47 активістів. Пропагує науку і знання, підтримує обдаровану молодь. Голова Г.В. Губін.

Бесонова, вулиця розташована у захід. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Довж. 200 м, ширина 8 м. Має 5 приват. будинків, де проживає 12 чол. Вкрита грунтом, багата на зелені насадження. Обслуговує Незалежний в/з.

Бессараб Борис Кузьмич (17.7.1934). Буд. керівник. Зак. Миколаїв. металург. тех.-м. З 1958 майстер, нач. дільниці, у 1988-1993 директор з-ду крупно-панельних конструкцій тр-ту "Криворіжжитлобуд". Умілий організатор виробництва.

Бессараб Іван Євменович (1890 – 1980, Кр. Ріг). Діяч культури. Освіта середня. У 1917 у скл. загону Червоної гвардії. Партизан часів гром. війни. Уч. відбудови Кривбасу. Працював на відповідальних посадах в установах культури. У 1941-1943 директор Криворізьк. театру ім. Жовтневої революції (Кр. Ріг / Красноярськ). Вів актив. громадську діяльність.

Бессараб Кузьма Дмитрович (1910, Кр. Ріг - ?). Почес. залізничник. Освіта середня. У 1931-1932 лопатник рудника "Змичка". У 1932-1941 машиніст депо ст. Довгинцеве. У 1942-1945 голов. кондуктор в Казахстані. У 1945-1972 ревізор, секретар партбюро депо ст. Довгинцеве. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Бессараб Микола Савович (25.12.1917, Кр. Ріг – 14.5.1993, там же). Керівник зв'язку. Зак. Криворізьк. гірничо-металург. тех.-м (1958). Один з організаторів системи зв'язку у Кр. Розі. У 1933-1936 секретар тр-ту "Дзержинськруда", машиніст дробарки ШУ ім. Артема. У 1936-1941 нач. радіовузлів ШУ ім. Артема, Казанківськ. р-ну, ШУ ім. Дзержинського. В ніч на 15 серп. 1941 знищив радіовузол. У 1944-1947 відновлював діяльність Криворізьк. радіовузлу. Згодом працював у радіосистемі РУ ім. Дзержинського. Раціоналізатор. Нагороджж. знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Бессараб Сава Павлович (1.10.1870, Кіровоград. обл. –13.1.1923, Кр. Ріг). Першопоселенець. Освіта н/середня. Вів одноосібне господарство у с. Верблюжка. У 1891-1892 служив у 59-му Люблінськ. піхот. полку. З 1896 працював у службі шляху ст. Карнаватка Катеринославськ. залізниці. Один із перших поселенців сел. Карнаватка. Стояв біля витоків потужності залізниці.

Бестужева, вулиця розташована у житломасиві МОДР Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 50-х. Розвитку набула в 60-х. До 1975 мала назву вулиця 3-тя Модрівська. Довж. 375 м, ширина 9 м. Має 21 приват. будинок, де проживає 47 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. письменника Бестужева Олександра Олександровича (3.11.1797, Петербург – 19.6.1837, Адлер). Уч. повстання у грудні 1825, засуджений до смертн. кари, яку замінили засланням. Загинув у бою на Кавказі. Автор повістей "Лейтенант Бєлозор" (1831), "Амалот-Бек" (1832), "Фрегат "Надія" (1833), "Муллі-Нур" (1836) та ін. Обслуговує 19 в/з.

Бетін Дмитро Іванович (17.2.1925, Тамбовська обл.). Науковець. Зак. КГРІ (1952). У 1952-1997 кер. групи, зав. лабораторією руднич. геології, ст. наук. співробітник НДГРІ. Канд. геол.-мінерал. наук (1966). Автор 131 праці з проблем гідрогеології, методів обробки геологіч. інформації.

Бетон (франц. beton, від лат. bitumen – гірнича смола), один із важливіших будівельних матеріалів, отримуваних в результаті затвердіння суміші зв'язуючої рідини, води, заповнювачів та (іноді) спеціальних добавок. Згідно з об'ємною масою Б. підрозділяють на особливо тяжкі (щільність понад 2500 кг/куб. м), які вживаються головним чином для захисту від іонізуючих вилучень (напр., на АЕС), тяжкі (1800-2500 кг/куб. м) при зведенні несучих конструкцій, легкі (500-1800 кг/куб. м) для огороджуючих конструкцій споруд, особливо легкі (менш 500 кг/куб. м) – як теплоізоляційного матеріалу; по виду зв'язування речовини – на цементні, силікатні, гіпсові, асфальтобетонні та ін., за призначенням – на звичайні (для житлових та промислових споруд), гідротехнічні, теплоізоляційні, шляхові, декоративні та спеціальні (напр., жаростійкі). Основний показник якості Б. – міцність при стисненні, при якому встановлюється марка Б. Відом. ще з часів Древнього Риму. З падінням Римської імперії застосування Б. було припинено; відновились лише у XVIII ст. у Зах. Європі. Б. широко застосовується у будівництві всіх споруд та будов на Криворіжжі (Див. з**алізобетон**).

Бетховена, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. До 1975 мала назву провулок Самойлова. Довж. 380 м, ширина 7 м. Має 8 приват. будинків, де проживає 25 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь нім. композитора Бетховена Людвіга ван (17.12.1770, Бонн – 26.3.1827, Відень). Представник віденської школи, піаніст, диригент. Творчість пройнята рев. героїкою, оптимізмом. Автор 9 симфоній, 47 сонат (серед них "Патетична", "Апасіоната", "Місячна"), 11 увертюр, 5 концертів для фортепіано з оркестром, скрипковий концерт, меси, пісні, опера "Фіделіо" (1805). Обробив для голосу у супроводі фортепіанного тріо укр. народ. пісню "Їхав козак за Дунай". Обслуговує 48 в/з.

Бехтерєва, вулиця в мкрн. Перемога Дзерж. р-ну. Закладена в кінці 40-х. Сформована у 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця Рязанська. Довж. 166 м. Пл. 780 кв. м. Має 18 приват. будинків. Названа на честь Бехтерєва Володимира Михайловича (1.2.1857, Кіров. обл. – 24.12.1927, Москва). Видат. психіатр і невропатолог. Обслуговує 7 в/з.

Бець Євген Володимирович (21.91962, Кр. Ріг). Народ. умілець. Освіта середня. У 1979-1985 токар дослід. з-ду, столяр РБУ № 1, горновий КМК. З 1975 тесля театру ім. Шевченка, охоронець ВАТ "Рудор". Працює у галузі декоративно-прикладного мистецтва. Майстер різьби по дереву. Виготовляє меблі, побутові атрибути.

Бешкарьова Любов Михайлівна (14.8.1943, Дніпропетров. обл.). Засл. учитель України (1991). Зак. Криворізьк. педін-т (1968). У 1968-1972 учитель, завуч школи в Ташкенті. У 1972-1973 інж. в Хмельницьк. обл. У 1974-1976 учитель хімії СШ №№ 35, 37, 48. У 1977-1998 викладач Терн. індустр. тех-му. Учитель-методист.

Бєдка, одноколка на ресорах у давні часи на Криворіжжі.

БєлАЗ, дизель-трелевоз створен. науковцями КГРІ на базі самоскида БєлАЗ на початку 80-х. Призначен. для перевезення гірнич. маси з глибоких горизонтів кар'єрів. Впроваджен. на Ганнівьк. кар'єрі ПівнГЗК. Зменшує загазованість атмосфери.

Бєлаш Фока Никифорович (1904, Кіровоград. обл. – 1967, Москва). Проф. (1948). Д.Т.Н. (1947). Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т. У 1929-1935 працював на шахтах Кривбасу, у 1935-1947 наук. співробітник ін-ту "Діпрокольормет". У 1947 засуджен. за наклепом і працював на шахтах Казахстану. У 1953 реабілітован. У 1953-1957 працював у Кольськ. філії АН СРСР. У 1957-1965 зав. кафедрою збагачення корис. копалин КГРІ. Займався проблемою флотації заліз. руд. З 1965 працював у Моск. ін-ті гірничо-хіміч. сировини. Вивчав проблеми збагачення фосфоритових руд. Автор більше 100 наук. праць. Нагородж. орд. Леніна.

Бєлгородська, вулиця житломасиву Карнаватка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 60-х. Розвитку набула у 70-80-х. До 1975 мала назву вулиці 2-ї Брянської. Довж. 1 тис. м, ширина 7,2 м. Пл. 7,7 тис. кв. м. Тверде покриття з 1972. Має до 75 приват. будинків. Названа на честь міста в Росії – Бєлгорода. Обслуговує 72 в/з.

Бєлєвцев Яків Миколайович (7.4.1912, Курська обл. – 29.8.1993, Київ). Акад. АН України (1967). Проф. (1953). Д.Г./М.Н. (1952). Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1937). У 1931-1939 ст. геолог РУ ім. Дзержинського. У 1939-1941 зав. відділом геологіч. зйомки тр-ту "Кривбасгеологія". У 1941-1945 керував забезпеченням сировиною Кузнецьк. металург. з-д. З 1945-1953 нач. тр-ту "Кривбасгеологія". Керував розвідкою родовищ Кривбасу, науково обгрунтував їх. З 1953 проф. Київ. ун-ту. Згодом зав. відділом, заст. директора Ін-ту геохімії і фізики мінералів АН України. Автор 300 наук. праць, 18 монографій. Вивчав геологію і генезис руд Кривбасу. Держ. прем. України (1973), Держ прем. СРСР (1951, 1974). Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани" (3).

Бєлєлюбський Микола Аполлонович (13.3.1845, Харків – 4.8.1922, Петроград). Проф. Зак. Петербурзьк. ін-т інж. шляхів (1867). Інж.-будівельник мостів, видат. вчений у галузі будівельної механіки, мостобудівництва. Проф. Петербурзьк. ін-ту інж. шляхів сполучень. У 1884 побудував залізнич. міст через Інгулець висотою 49 м над водою. Автор найбільшого на ті часи мосту в Європі через Волгу в р-ні Сизрані. Розробив оригінальні конструкції мостових ферм, створив першу в Росії лабораторію з випробування металів. За 55 років написав понад 50 наук. праць, перший підручник "Курс будівельної механіки" (1885). Нагородж. орд. св. Володимира 3 ст., св. Анни 2 ст., св. Станіслава 2 ст.

Бєлий Віктор Гнатович (8.9.1942, Сумська обл.). Госп. керівник. Зак. КГРІ (1981). З 1959 прац. столяр на з-ді "Комуніст", механік. Нач. об'єднання "Криворіжзалізобетону". У 1985 секретар, а з 1986 голова міськпрофспілки працівників будівництва. Брав актив. участь у будівництві житла для чорнобильців у Київ. обл. З трав. 1990 голова Дзерж. райвиконкому, 1998-2000 голова Дзерж. райради.

"Бєлий городок", обійстя поміщиці Верабової, яка побудувала великий будинок і посадила сад.

Бєлий Іван Лаврентійович (26.5.1911, Кіровоград. обл. – 9.10.1966, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1936). У гірнич. промисловості Кривбасу з 1928. Ударник перших п'ятирічок, стахановець. Уміло використовував нову техніку. У 1941-1944 працював на

Уралі. Уч. відбудови шахт Крив басу. У 1954-1956 нач. ш. “Центральна”, у 1957-1966 нач. техвідділу, голов. інж., нач. техбази РУ ім. Фрунзе.

Бєлий Павло Лаврентійович (1904 ?). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1937). З 1929 працював на рудниках Кривбасу. У 1937-1941 нач. ш. № 5, заст. голов. інж. РУ ім. Ілліча, голов. інж. РУ “Інгулець”. З 1941-1943 нач. будівництва і директор Березівськ. поліметал. РУ. З лют. 1944 керуючий РУ “Інгулець”. Керував його відбудовою. У 1952-1957 директор ПівдГЗК. У 1957 нач. будівництва НКГЗК. У 1958-1966 нач. техуправління Кустанай. раднаргоспу. У 1966-1971 директор Дніпров. ГЗК. Засл. гірник Казахстану. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора (2), “Знак Пошани”, знак. “Шахтарська слава” 1-3 ст.

Бєлий Яків Федорович (15.1.1912, Кіровоград. обл. – 20.4.1985, Кр. Ріг). Почес. гірник. Освіта середня. У 1930-1939 працював на шахтах ШУ ім. К.Лібкнехта. Стахановець. Ударник перших п'ятирічок. Уч. рад.-фін. війни (1939-1940). Уч. ВВВ з черв. 1941. У 1946-1973 прохідник на шахтах “Нова”, “Батьківщина”. Соратник А.Ф. Зінькова. Майстер швидкіс. проходок. Переможець змагань. Наставник. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки.

Бєліков Аркадій Андрійович (11.8.1948, Брянська обл.). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1971). У 1971-1980 кріпильник, нач. дільниці ш. “Саксагань”, заст. голов. інж. ш. “Комунар” РУ ім. Дзержинського. У 1980-1984 зав. пром. відділу Сакс. райкому КПУ. З 1984 – директор Криворізьк. швейної фаб-ки/швейного об'єднання “Старт”. Умілий організатор виробництва, керував реконструкцією пром. потужностей, випуском нових зразків продукції.

Бєліков Василь Георгійович (26.1.1914, Тверська обл. - ?, Таллінн). Військ. діяч. Зак. військ. арт. уч-ще. Уч. ВВВ. Під час боїв за Кр. Ріг нач. артилерії 20 гв. СД. Уміло керував діями артилерії. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), Кутузова 2 ст., О.Невського, Вітчизняної війни 1, 2 ст., Червоної Зірки.

Бєлікова М.Д. (засл. гірник України (1958), трудова діяльність пов'язана з РУ “Більшовик”. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Біографіч. даних не виявлено.

Бєлікова Валентина Венедиктівна (30.5.1945). Засл. працівник культури України (1994). Зак. Київ. консерваторію (1969). У 1962-1963 викладач муз. шк. № 1. З 1969 ст. викладач, доцент музпеду. Канд. мистецтвознавства (1991). Вивчає проблеми муз. виконавства як вид худож. творч. діяльності. Автор більше 70 праць, монографій, хрестоматій. Чл. Спілки композиторів України (1998).

Бєлінський Василь Дмитрович (1939, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1958-1962 тракторист рад-пу “Прогрес”. З 1962 працював трактористом рад-пу ім. Комінтерну. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. “Знак Пошани”.

Бєлінський Дмитро Олексійович (1921 – 26.7.1988, Кр. Ріг). Почес. металург України (1967). Освіта середня. Уч. ВВВ з серп. 1941. З 1946-1988 газівник домен. цеху № 1 комту “Криворіжсталь”. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Трудового Червоного Прапора, “Знак Пошани”.

Бєлінський Юрій Миколайович (2.8.1966, Кр. Ріг – 23.3.1987, Афганістан). Воїн-інтернаціоналіст. Зак. Криворіж. тех-м руд. автомат. (1985). В арм. з 1985. В Афганістані служив у розвід. групі. Уч. операції по перехопленню караванів. Загинув на іранському кордоні, прикрив відхід розвідників. Похован. у Кр. Розі. Нагородж. орд. Червоної Зірки.

Бєлінського, вулиця розташована у мкрн. ПівдГЗК. Забудова почалася у 1953 на правому березі р. Інгулець у зв'язку з пуском ПівдГЗК. Довж. 768 м. Знаходиться З 2-поверх. будинки ЖКВ ПівдГЗК, школа. Названа на честь рев.-демократа, критика Бєлінського Віссаріона Григоровича (11.6.1811 – 7.6.1848, Петербург). Навчався в Моск. ун-ті. Працював в журналі “Отечественные записки”, “Современник”. Автор критич. праць з проблем літератури. Обслуговує 22 в/з.

Бєлобородько Олег Вікторович (18.2.1958, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Зак. СПТУ № 28 (1976). З 1976 монтажник-висотник управління “Металургмонтаж-210”. Прем. ім.

Ленінського комсомолу (1983). Уч. висотного монтажу, випробовував нову техніку. Працює слюсарем на з-ді "Констар".

Бєлов Віктор Омелянович (2.12.1925, Дніпропетров. обл.). Чл. СХУ (1970). Зак. Дніпропетров. худ. уч-ще (1951). Уч. ВВВ. Станк. живопис. Уч. виставок з 1955. Персонал. виставки у Кр. Розі (1962), Кр. Розі, Дніпропетровську (1975). Роботи: "І день іде, і ніч іде" (1961), "Вечірній Кривбас" (1967), "Юність "Криворіжсталі" (1968), "Горки Ленінські" (1969), "Зварники" (1974), "Земля рідна" (1975), "Льодохід" (1976), "Хлібороби" (1979), "Відлига" (1980), "Вечірня зміна" (1984), "Ранок" (1984), "Чисте небо" (1985), "Хлібороби" (1986). Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст. (2).

Бєлоліков Антонін Миколайович (17.7.1912, Твер. обл. - ?). Проф. Д.Т.Н. Зак. Ленінград. гірнич. ін-т (1941). У 1927-1935 топограф Уральськ. геодезич. управління. У 1941-1944 голов. маркшейдер тр-ту "Ленметробуд". У 1944-1957 доцент Ленінград. гірнич. ін-ту. У 1957-1958 зав. кафедрою маркшейдерськ. справи КГРІ. Керував прокладанням трас Ленінград. метро. Автор наук. праць з пробем маркшейдерії.

Бєлоросов Володимир Олександрович (1922, Іваново – жовт. 1943, Кр. Ріг). Герой Рад. Союзу (10.3.1944). Зак. Горьків. танк. уч. (1943). Молодший лейтенант, командир Т-34 181 ТБ 18 ТК, відзначився у боях за с. Попельня (Кіровоград. обл.) і рейді на Кр. Ріг 25.10.1943. Знищив 3 танки, 7 бронемашин, 3 мінбатареї, вирвався з оточення. Загинув у бою. Ім'я на дошці на СШ № 46 і в назві вул. у Кр. Розі. Нагородж. орд. Леніна.

Бєлоросова, вулиця житломасиву МОДР Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1975 мала назву вулиці 2-ї Правди. Довж. 507 м, ширина 3,8 м. Пл. 2,4 тис. кв. м. Має 18 приват. будинків. Названа на честь визволителя Кр. Рогу Героя Рад. Союзу В.О. Бєлоросова. Обслуговує 19 в/з.

Бєлоросова В.О. меморіальна дошка встановлена у 1975 на початку вул. Бєлоросова. Напис свідчить, що вулиця названа на честь Героя Рад. Союзу В.О. Бєлоросова.

Бєлоусов Ігор Миколайович (11.8.1946, Ставропілля). Засл. працівник промисловості України (1998). Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1972). З 1962 токар, слюсар КМЗ. У 1973-1993 майстер, виконроб, нач. управління тр-ту "Дніпродомнаремонт". З 1993 нач. рем цеху № 1, заст. голов. механіка, заст. нач. управління з ремонту обладнання ком-ту "Криворіжсталь". Представник династії металургів. Умілий організатор виробництва.

Бєляєва балка вважається лівою притокою балки Федорова. Довж. 2,8 км. По урвищу споруджен. канал Дніпро – Кр. Ріг. Через техногенну діяльність людини втратила свій природ. вигляд. Рослинність майже не збереглася. Назва походить від прізвища власника землі.

Бєляєва, вулиця розташована у півд. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30-50-х. Довж. 215 м, ширина 7 м. Має 15 приват. будинків, де проживає 53 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. письменника Бєляєва Володимира Павловича (3.4.1907, Кам'янець–Подільський). Творчість пов'язана з Україною. Автор трилогії "Стара фортеця" (1937), кіносценаріїв "Голос Тараса" (1941), "Іванна" (1959), повістей, збір. оповідань, нарисів "Українські ночі" (1958), "Палаючі рубежі" (1971). Держ. премія СРСР (1952), прем. ім. Т.Г. Шевченка (1975). Обслуговує 23 в/з.

Бєляєва Клавдія Олександрівна (1936). Діяч культури. Зак. Кам'янець-Подільськ. культосвіт. тех-м. З початку 60-х працює у закладах культури Кр. Рогу. У 1976 створила та очолила самодіяльний жіночий хор "Вербиченька" ПК "Першотравневий". Лауреат та переможець багатьох фестивалів і конкурсів. Одна з найпомітніших спеціалістів хорового мистецтва на Дніпропетровщині.

Бєляковський Олександр Митрофанович (8.3.1927). Діяч культури. Зак. курси військ. диригентів (1949). Уч. ВВВ з 1944 в 1-му Білорус. фр. Служив в армії. З 1977 підполковник у відставці. Почес. громадянин м. Ієна (Німеччина). Лауреат арм. конкурсів дух. оркестрів (1972, 1976). Керівник дух. оркестру ПК металургів. Чл. журі фестивалів дух. музики з 1995. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки.

Бєлянських доменних печей металургійне товариство утворене в 90-х XIX ст. Утримувало Бєлянський з-д. На Криворіжжі володіло рудником з запасом до 300 млн. пудів. Припинило діяльність з початком гром. війни.

Бєльська Антоніна Григорівна (20.4.1948, Миколаїв. обл.). Театр. діяч. Зак. Харків. політехніч. ін-т (1976), Вищу проф. шк. (1991). Працювала техніком Снигірівськ. пункту дослід. станції. З 1971 слюсар, економіст ЦГЗК. У 1976-1978 інж. з-ду "Ремгірмаш". У 1978-1994 керівник студ. пантоміми. З 1994 директор театру "Академія руху". Директор міжнарод. фестивалів (1990, 1991). Лауреат укр., міжнарод. фестивалів (1987, 1990, 1991). Уч. міжнарод. фестивалів в Антибе (Франція).

Бєльський Олександр Григорович (15.8.1948, Житомир. обл.). Чл. Спілки театр. діячів України (1990). Зак. Дніпропетров. педін-т (1975), Харків. ін-т культури (1987). З 1966 слюсар з-ду ім. Артема у Дніпропетровську. У 1975-1981 санітар. лікар Жовт. райСЕС, зав. відділом гігієни Сакс. райСЕС. У 1982-1994 худ. керівник, режисер театру-студії пантоміми ПК ЦГЗК. З 1994 худ. керівник муніципального дитяч. театру "Академія руху". Автор і постановник спектаклів "Пам'ять" (1980), "Наші світи" (1981), "Миттєвості" (1983), "Мертві душі" (1990), "Вічна казка" (1992), "Муха-цокотуха" (1993) та ін. Лауреат прем. народ. арт. України А.Хорошупа (1991), республік. фестивалів (1987, 1990). Голов. режисер міжнарод. фестивалів (1990, 1991).

Б'єркандера обвуглена (Bjerkandera adusta (Wald. ex Fr.) Karst.), гриб. Шапки гнучкі або трохи м'ясистошкірясті, при висиханні твердішають і стають крихкі, 1-4 х 0,1-0,6 см, сидячі половинчасті або норковидні, звичайно черепишчатими групами; зовні пухнасті або коротко-волосисто-повстисті, потім шорсткі майже голі, невиразно зональні, б.м. зморшкуваті, білуваті, сіруваті до темно-бурих. Край тонкий, гострий, трохи хвилястий, білий або блідо-жовтуватий, звичайно трохи чорніє, звичайно безплідний. Тканина м'ясисто-шкіряста, при висиханні коркувата, трохи волокниста і досить ламка, білувата, згодом сіріє. Трубочки дуже короткі, 0,3-1,5-2,5 мм завдовжки, поступово стають димчастими до попелясто-сірих, у старих грибів майже чорні. Пори округлі або трохи кутасті, цілокраї, 0,1-0,2 мм у діаметрі, звичайно 4-6 мм. Поверхня трубчастого шару спочатку димчаста з білим нальотом, пізніше попеляста до чорної. Гіфи тканини тонкостінні або трохи потовщені, 3-5 мкм завтовшки. Гіфи трубочок тонкостінні або трохи потовщені, 2-3,5 мкм завтовшки, майже безбарвні. Цистид немає. Базидії 10-13 х 4-5 мкм. Спори безбарвні, в масі солом'яно-жовті, еліпсовидні, з одного боку плоскі або трохи угнуті, 4-5-6 х 2-3 мкм. На Криворіжжі зустрічається на відмерлій деревині багатьох листяних дерев. Інколи як раневий паразит на живих пошкоджених деревах. Спричиняє білу гниль деревини. Поширений вид. У лісонасадженнях поблизу водосховищ, старі полезахисні лісосмуги.

Бєседін Віктор Васильович (23.3.1911, Донецька обл. – 20.10.1958, Кр. Ріг). Геолог. Зак. Днвпропетров. ун-т (1933). У 1933 геолог Знігезуського родовища. У 1934-1935 працював на Нерчинських рудниках. Розвідував родовища золота, срібла, поліметалів. У 1935-1939 асистент ДГІ. Разом з акад. М.П. Семенком вивчав графіти Кривбасу. У 1939-1941 викладач КГРІ. Канд. геолог/мінерал. наук (1940) з проблем петровських гранітів. У 1941-1945 вів розвідку копалин у Схід. Сибіру, вивчав Єнісейський кряж, викладав у КГРІ (Ниж. Тагіл). У 1945-1958 ст. викладач, доцент, зав. кафедрою, декан КГРІ. Організатор геологіч. відділення при гірнич. фак-ті. Автор більше 100 наук. праць. Вивчав генезис руд Кривбасу. Вперше виявив у залізистих кварцитах докембрія Кр. Рогу рослинні залишки (1954), що докорінно змінило вчення походження життя на землі. Один з авторів проекту осушення шахт Кривбасу. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Бздюха, у давні часи на Криворіжжі: 1. Кулеподібний гриб, наповнений пилом, дощовик (Lycoperpon bovista), який при натисканні випускав пил. 2. Тхір. 3. Деякі жуки при доторканні до них виділяють речовину з різким запахом

БЗС, бурозаправочний верстат створен. конструкторами, виготовлен. колективом з-ду "Комуніст" у 50-х. Застосувався на шахтах Кривбасу для заправки бурів 22, 25 і 32 мм, які використовувалися для буріння гірнич. порід.

Бибочкін Олексій Миронович (трав. 1916 – трав. 2000, Москва). Проф. Д. Г/М. Н. Засл. діяч науки і техніки Росії. Зак. Моск. геологіч. ін-т. У 1941-1951 нач. геологіч. служби ком-тів "Дашкесанкобальт", "Печенганікель". У 1951-1960 радник міністра Мінчормету СРСР. У 1961-1971 куратор Мінгео СРСР. У 1971-1991 голова Геологіч. ком-ту СРСР. Проводив держ. експертизу руд. покладів Кривбасу. Автор 200 наук. праць. Прем. ім. П.Л. Капіци. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора (2).

Бивень, загальна назва надмірно розвинених зубів (кликів або різців) у деяких ссавців (слонів, моржів, кабанів та ін.). Головним чином знаряддя нападу та захисту . Звичайно 1 або 2 пари; ростуть протягом всього життя. Найбільший розмір бивня у самців африканських слонів – середня довж. 2-2,5 м (рідко 3,5 м), маса одного 30-50 кг (інколи бл. 100 кг). Використовується для виготовлення сувенірів, прикрас та ін. При розкопках на Криворіжжі знаходяться бивні мамонтів.

Бизов Володимир Федорович (17.8.1937, Омська обл.). Засл. діяч науки і техніки України (1998). Проф. (1983). Д.Т.Н. (1981). Акад. АГНУ (1991). Зак. КГРІ (1960). У 1960-1963 гірнич. майстер, нач. дільниці ш. "Південна" РУ ім. ХХ партз'їзду. З 1963 у КГРІ/КТУ. У 1963-1966 молод. наук. співробітник наук.-дослід. сектора. У 1966-1981 ст. викладач, доцент, зав. кафедрою вищої математики. У 1981-1985 проректор з навчальної частини. З 1985 ректор КГРІ, зав. кафедрою відкритих гірнич. робіт. Засновник наукової школи з теорії управління якістю сировини гірнич. підприємств. Підготував 7 докторів, 14 канд. наук. Керував створенням алгоритмів, програм управління, виготовленням приладів з якості сировини, відкриттям двох рад з присудженням докторських і трьох рад кандидат. ступенів. У 1991 організував Академію гірнич. наук України, став першим її президентом (1991). Один з авторів програми розвитку наук.-техніч. прогресу в гірничодобувній і металург. промисловості України на 1996-2000. З 1993 очолив експерт. раду Вищої Атестаційної Комісії України. Чл. Міжнарод. асоціації гірнич. професорів, оргкомітету Всесвіт. гірнич. конгресу, Міжнарод. організації безпеки. У 1994 керував переходом КГРІ у статус техніч. ун-ту. Веде актив. наук. діяльність за кордоном. Створив кілька нових кафедр. Підтримує спорт, худ. самодіяльність. Автор більше 200 наук. праць, 40 винаходів. Держ. прем. України (2000). Нагородж. орд. "Знак Пошани", знак. "За заслуги перед містом".

Бизов Сергій Володимирович (19.11.1968, Кр. Ріг). Відом. модельєр. Зак. КГРІ. З 1988 професійний модельєр. У 1991-1993 модельєр Будинку мод у Кр. Розі. Популярність принесла колекція у стилі "Денді" в 1993-1994. Краща колекція Росії сезону осінь-зима 1993-1994. Перебуває на творчій роботі у Києві. Створив персональне ательє "Сергій Бизов". Уч. міжнарод. виставок моди, телепрограм.

Бизова Наталя Веніамінівна (26.1.1947, Тула). Діяч мистецтв. Зак. Тульську консерваторію (1972). У 1967-1987 керувала хоровим колективом музшколи № 13. Заснувала "Театр дитинства", хор "Зозуленька", дитяч. ансамбль "Октава". У 1987-1999 директор музшколи № 13. Разом з колективами переможець і дипломант багатьох фестивалів і конкурсів. Веде концертну діяльність. Почес. грамота Мінкультури. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Биков Валентин Іванович (25.6.1937, Кр. Ріг). Проф. (1984). Д.Т.Н. (1984). Засл. діяч науки і техніки України (1990). Зак. КГРІ (1960), Дніпропетров. ун-т (1965). З 1965 ст викладач, доцент кафедри технології машинобудування, у 1982-1985 зав. кафедрою опору металів КГРІ. Почес. диплом ВДНГ, почес. медаль Фонду миру. Відмінник народ. освіти. Автор 90 наук. праць з проблем опору металів.

Биков Віктор Михайлович (1880-1925). Уральський технік-гірник. Уч. гром. війни в Україні. Навесні 1919 за дорученням ВРНГ РРФСР очолював управління рудників Кр.

Рогу і Нікополя, керував їх націоналізацією. Знаходився під арештом денікінськ. контррозвідки. У 1920 виїхав на Урал.

Биков Дмитро Тимофійович (1912 – 24.4.1942, Кр. Ріг). Уч. підпілля. Освіта н/середня. Під час окупації брав участь у підпільній боротьбі та диверсіях. Після катувань розстрілян. гестапо.

Биков Євген Костянтинович (27.7.1946, Н/Тагіл). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1969). У 1969-1974 наук. співробітник КГРІ. У 1974-1977 аспірант. З 1977 ст. інж., голов. інж. цеху, нач. техвідділу, заст. голов. інж. підприємства "Кривбасвибухпром". Канд. техн. наук (1977). Держ. прем. України (1998). Автор наук. праць з проблем розробки нових методів ведення буровибухових робіт, ефективності вибуху.

Биков Іван Миколайович (2.11.1911, Кр. Ріг – 7.8.1943, Бєлгород. обл.). Герой Рад. Союзу (2.6.1942). Зак. робітфак (1932). Київ. арт. уч. (1938). Працював на Галківському руднику. В арм. з 1933. Уч. ВВВ з черв. 1941. Воював на Півд.-Зах. і Воронезьк. центр. фр. 14-15.5.1942 на чолі артбатареї знищив 31 танк (Волчанський р-н Харків. обл.). Поранений не залишив поле бою. Ком. артдивізіону, майор, загинув під час Курськ. битви. Навічно занесен. до списків військ. частини. Ім'я носить вул. у Сакс. р-ні, вибито на стелі Героїв і на пам'ятнику кіровчанам. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора.

Биков Костянтин Степанович (18.3.1913, Тюменська обл. – 13.8.1985, Кр. Ріг). Пром. керівник. Освіта вища. У 1932-1941 бурильник, десятник ком-ту "Апатит". У 1941-1953 майстер Камишбурунськ. ком-ту, нач. Леб'яжевськ. кар'єру на Уралі. Перший начальник кар'єру ПівдГЗК. Вперше почав видобуток окислених руд відкритим способом. У 1958 відкрив 2-гу чергу кар'єру. У 1961-1970 нач. рудника ІнГЗК. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Биков Микола Григорович (20.6.1927, Курська обл.). Новатор виробництва. освіта середня. Служив на ПФ. У 1955-1987 бригадир слюсарів СПЦ № 2 ком-ту "Криворіжсталь". Працював на будівництві металург. з-ду в Ірані. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Виконував складні технологіч. ремонти. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Бикова Тамара Михайлівна (22.5.1943, Дніпропетров. обл.). Пед. керівник. Зак. КГРІ (1966), Харків. інж.-економіч. ін-т (1971). У 1966-1975 ст. інж., керівник групи ін-ту "Механобрчормет". У 1975-1978 асистент Криворізьк. фак-ту Дніпропетров. металург. ін-ту. З 1978 – ст. викладач, зав. кафедрою Криворізьк. філії Донецьк. ін-ту торгівлі / Криворізьк. економіч. ін-ту. Канд. економіч. наук, доцент (1974). Уч. міжнарод. науково-практич. конференцій. Автор 45 наук. праць.

Бикова, вулиця у житломасиві ім. Артема Сакс. р-ну. Закладена на початку 50-х. Розвитку набула у 60-70-х. До 1986 мала назву вулиця Клубна. Довж. 514 м, ширина 7 м. У 15 висотних будинках проживає 3 тис. чол., в основному родини гірників РУ ім. Кірова. Розташовані підприємство "Кривбассвітло", АТП-14129, Палац спорту і стадіон РУ ім. Кірова. Пл. зелених насаджень 0,5 га. Названа на честь Героя Рад. Союзу І.М. Бикова. Обслуговує 10 в/з.

Биковський Устин Якович (1902, Орлов. обл. - ? Крим). Герой Соц. Праці (1958). Освіта середня. У дитинстві і юності наймитував. У металург. промисловості з кінця 20-х. У 30-40-х працював на Єнакіївськ. металург. з-ді. У 1941-1945 ст. майстер металург. з-ду на Уралі. У 1946-1957 ст. майстер Макіївськ. металург. з-ду. У 1957-1959 обер-майстер ККЦ № 1 з-ду "Криворіжсталь". Новатор виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Раціоналізатор і наставник. Ініціатор труд. починів. Держ. прем. СРСР. Відом. спеціаліст з виробництва сталі в конверторах великої потужності. Вперше у галузі розпочав виробництво сталі із застосуванням кисню. Нагородж. орд. Леніна (2).

Билень, назва сигналів церковного дзвону у давні часи на Криворіжжі.

Било, язик дзвону, а пізніше на заводах та рудниках залізна рейка, підвішена за один кінець, по якій били залізним прутом, подаючи звукові сигнали.

Биндюх, назва воза, на якого у давні часи на Криворіжжі вантажили до ста пудів зерна, борошна.

“Биржа”, газета рекламно-інформаційного спрямування виходить з лист. 1998. Виходить раз на тиждень тиражем 23 тис. екз.

Бирилло Ніна Іванівна (13.1.1930, Тюменська обл.). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1952). У 1952-1956 голов. геолог Чибиргатинськ. РУ Ташкент. обл. У 1956-1962 нач. бюро ін-ту “Механобрчормет”. У 1962-1973 секретар Дзерж. райкому КПУ. Керувала будівництвом шкіл, спортоб'єктів, цирку, дитяч. садків. У 1973-1996 заст. директора, нач. відділу, дільниці НДГРІ. Нагородж. орд. “Знак Пошани”.

Бирка, за різними даними: 1. Бараняча шапка. 2. Ягня. 3. Овеча шкура у давнину на Криворіжжі. Одна із назв козацької шапки з баранячої шкіри з хутром.

“Бирюсинка”, клуб жінок відділка залізниці діяв у 50-х. Працювали гуртки, організовувалися конкурси, зустрічі поколінь.

Бирючина (Ligustrum), рід рослин родини маслинових. Листопадні (рідше вічнозелені) кущі або невисокі дерева. Листки супротивні, прості, частіше еліптичні, до 16 см завдовжки. квітки двостатеві, у волотевих або китицеподібних верхівкових суцвіттях. Плід – ягодоподібна кістянка з 1-4 насінинами. 50 видів, у тропічному, субтропічному і помірному поясах схід. півкулі. В культурі найбільш поширен. вид Б. звичайна, кущ 2-3 м заввишки (зрідка до 5 м), з ланцетним листям, 3-6 см завдовжки. Квітки білі, запашні; плід – чорний, блискучий. Зимо- і посухостійка. Розмножується насінням, живцями, відсадками. Підщепа для маслини, бузку та ін. Декоративна рослина для живоплотів.

Бистрак, жук довж. 5-14 мм. Тіло сплюснуте, струнке. Проживає у вологих місцях і біля води. На Криворіжжі зустрічається 3 види.

Бистрицький Моня Йосипович (1902, Харків - ?). Мед. керівник. Зак. Харків. мед. ін-т (1928). В системі охорони здоров'я з 1928. З 1947 очолював травмотологіч. відділення 1-ї міськ. лікарні. Засновник онкологічної медицини у Кр. Розі. Очолював онкодиспансер. У 1963 виїхав до Харкова.

Бистров Веніамін Олександрович (27.5.1948, Смоленська обл.). Засл. працівник промисловості України (1994). Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1973). У 1966-1970 фрезерувальник, слюсар СПЦ № 1 з-ду “Криворіжсталь”. У 1971-1976 учбовий майстер, ст. інж. Криворізьк. філії Дніпропетров. металург. ін-ту. З 1976-1999 майстер, нач. дільниці, нач. зміни, нач. дільниці централізованих перевезень ЦПП ком-ту “Криворіжсталь”. З 1999 нач. дільниці енергослужби ПівдГЗК. Ударник п'ятирічок, новатор виробництва, наставник, переможець змагань.

Бистрянський (Ватін) Вадим Олександрович (1886 – 1940). Журналіст. У берез. 1917 чл. Київ. ком-ту РСДРП (б). Видавав газ. “Голос социал-демократа”. З трав. 1917 чл. Катеринослав. ком-ту РСДРП (б) і редколегії газ. “Звезда”. З жовт. 1917 голова ком-ту РСДРП (б) Донецько-Криворізьк. басейну. Чл. ВЦВК. З 1918 на науковій роботі.

Бительня, див. **м'ялка.**

Битюк, назва батога у давні часи на Криворіжжі. Використовувався пастухами.

Бицюк Іван Костянтинович (19.1.1928, Криворіжжя). Сільгосп. керівник. Зак. Дніпропетров. с/госп. ін-т (1970). У 1944-1946 тракторист Ленінської МТС. У 1949-1955 агроном, керуючий відділенням рад-пу “Авангард” Синельників. р-ну. У 1955-1969 агроном, керуючий відділенням, секретар парткому рад-пу “Красный забойщик”. У 1969-1987 директор рад-пу ім. Комінтерну. Умілий організатор с/госп. виробництва. Уч. ВДНГ. Нагородж. орд. “Знак Пошани”.

Бицюк Тетяна Миколаївна (1897, Кр. Ріг – 1961 (?), Криворіжжя). Новатор с/госп. виробництва. У 1929-1941 зав. фермою кол-пу “Кривбуд”. Ударник перших п'ятирічок. Уч. ВСГВ (1941). Майстер вирощування молодняка на Криворіжжі. У серп. 1941 керувала евакуацією худоби за Волгу, у складних умовах зберегла поголів'я. Брала участь у відбудові села.

Бичко Микола Пилипович (1935). Почес. гірник. Освіта середня. У 1957-1986 прохідник, бригадир ШБУ № 1 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Новатор виробництва. Уч. швидкіс. проходок. Наставник і раціоналізатор. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора.

Бичков Леонід Іванович (7.4.1951, Криворіжжя). Енергокерівник. Зак. КГРІ (1982). У 1972-1975 електромонтер, нач. лабораторії Криворізьк. підприємства електромереж. У 1985-1990 електромонтажник об'єднання "Якутськзолото", голов. енергетик збагач. фабки, голова адміністрації Усть-Янськ. р-ну (Якутія). З 2000 директор Криворізьк. магістральних електромереж. Умілий організатор виробництва.

Бичков Микола Герасимович (1.1.1925, Криворіжжя**)**. Новатор виробництва. Зак. Криворізьк. гірничоруд. тех-м (1972). Уч. ВВВ з берез. 1944 у скл. 57 гв. СП 20 гв. СД. У 1950-1989 токар з-ду "Комуніст", СУ тр-ту "Дніпрококсохімремонт". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора.

Бичков Микола Іванович (13.8.1947). Відом. тренер. Зак. Кіровоград. педін-т (1971). Тренер вищої категорії. З 1977 ст. тренер з баскетболу ДЮСШ № 5. Брав участь у змаганнях. Виховав багато спортсменів, які входять до скл. збірної Дніпропетров. обл., беруть участь у першості України. Теоретик і практик баскетболу.

Бияк, кувалда або великий молот у давнину на Криворіжжі. У вигляді ціпа використовувався для молотьби.

Бібліотека (від грец. biblion – книга та theke – сховище), 1. Заклад, який організовує комплектування, зберігання, громадське користування творами письмової культури та друку і виконує інформаційні, освітні, науково-дослідні, методологічні та видавницькі функції. Зібрання пам'яток писемності виникли у давнину (Б. Атурбаніпала - середина VII ст. до н.е.), Олександрійська (початок III ст. до н.е.) та ін. Сучас. Б. набули розвиток у XV ст. з винаходу книгодрукування. У Росії монастирські Б. з'явилися в XI-XII ст., перші світські - у XVIII ст. при Академії наук, Моск. університеті. Перша велика публічна Б. – у Санкт-Петербурзі в 1814. З початку 1990 у Російськ. Федерації було бл. 63 тис. Б. загальним фондом понад 1,2 млрд. екз. Найбільші в світі Б.: Б. конгресу США (заснована в 1800, понад 90 млн. одиниць зберігання). Російська державна Б. (заснована у 1862, до 1992 Державна Б. СРСР ім. В.І. Леніна, понад 37 млн. одиниць зберігання), Національна Б. Франції (заснована в 1480, понад 30 млн. одиниць зберігання), Російська національна Б. (заснована у 1795, відкрита у 1814, до 1992 Державна публічна ім. М.Є. Салтикова-Щедріна, понад 28 млн. одиниць зберігання), Британська Б. (Великобританія, заснована у 1972 на базі ряду великих Б., в т.ч. Британського музею, відкрита у 1973, понад 21 млн. одиниць зберігання); 2. Особисте (домашнє) зібрання творів друку; 3. Серія видань, об'єднаних спільністю замислу, тематики (напр., Б. пригод, Б. сучас. зарубіжної фантастики та ін.). У Кр. Розі є сотні Б. в усіх навчальних закладах міста, на підприємствах, дитячі, районні, міські тощо.

Бібліотечне обслуговування жителів сільського Криворіжжя здійснюють 34 бібліотеки із 372 тис. книжковим фондом, які поповнюються з 1944. Серед найбільших Лозуватська (26,8 тис. книжок), Златоустівська (11 тис.), Веселівська (13 тис.). Користуються 20 тис. чол. Щорічно видається 381 тис. примірників. Проводяться читання, конференції, зустрічі з літераторами, диспути.

Бібліотечний, провулок житломасиву Веселі Терни Терн. р-ну. Закладен. на поч. XX ст. Розвитку набув у 30-50-х. До 1975 мав назву вулиця Полєнова. Довж. 533 м, ширина 8 м. Має 41 будинок, де проживає 146 чол. Вкритий відсівом, багатий на зелені насадження. Обслуговує 90 в/з.

Бібліотечний фонд Кр. Рогу врятован. під час окупації Кр. Рогу групою патріотів на чолі із Л.П. Спасовим. До скл. входили О.С. Басс, Б.Л. Спасов, Н.Бабіна-Терещенко, А.Перепада. Книжковий фонд не вдалося евакуювати, він залишився в міськ. бібліотеці, КГРІ, педін-ту бібліотеках. Ці люди таємно зробили опис і почали переносити книги у

безпечне місце. Таким виявився кол. спортзал, що знаходився на місці поштамту по пр. К.Маркса. Вдалося зберегти основний фонд. У лют. 1944 передан. особисто 1-му секретареві міськкому КПУ І.М. Сіренку, який створив комісію з прийому книг. Вони були повернуті в бібліотеки. Патріоти одержали подяку від міських властей.

Бібліофілія (бібліофільство) (від грец. biblion – книга і philia –любов), потяг до книги та до збирання рідкісних видань. Виникла з появою писемності, набула розвиток з винаходом друкарства у XV ст. (у Росії популярна з XVI ст.). Бібліофілами були Аристотель, Цицерон, кардинал Дж. Мазаріні, О.М. Курбський, Симеон Полоцький, Я.В. Брюс, О.І. Мусін-Пушкін, О.С. Пушкін, М.П. Рум'янцев, А.Д. Чертков, Г.В. Юдін, М.Горький, М.П. Смирнов-Сокольський, О. О. Сидоров та ін. У Росії створено Міжнародне співтовариство книголюбів (1992, наступник Всесоюзного товариства "Книга", засновано у 1974). У Кр. Розі мешкає чимало бібліофілів, що мають бібліотеки до декількох тисяч томів.

Бібон (бон, рибон) (від англ. bebop, bop, rebop – скет), перший стиль сучас. джазу, який склався на початку 40-х. У протилежність свінгу, як правило, виконується малими ансамблями. Родоначальники бібону – Ч.Паркер, Дж.Гіллесні. Характеризується підвищенням ролі солістів-імпровізаторів (бібон – нетанцювальний стиль), а також використанням голосів як музичного інструменту. У цьому стилі працюють деякі джазові колективи Кривбасу.

Біг, один з основних видів легкої атлетики. Розрізняють: гладкий Б. (по біговій доріжці стадіону, шосе, марафонський), бар'єрний, з перешкодами, крос. Розповсюджений на Криворіжжі вид спорту.

Біг-бенд музичного училища створен. у 1996. До скл. входять 20 чол. Діє як учбовий. Уч. фестивалю "Горизонти джазу".

Біг-бенд технічного університету створен. у 1987. До скл. входять 17 чол. В репертуарі джаз та класика. Бере участь у фестивалях "Горизонти джазу".

Біг-бенд, тип оркестру традиційного джазу з функціональним поділом інструментів на групи: ритмічні (банджо, духовий або струнний бас, ударні, фортепіано) та мелодійні (корнет або труба, кларнет або саксофон, тромбон), на відміну від комбо – ансамблю (2-8 чол.) імпровізуючи солістів. Склався в кінці 20-х. Пов'язан. зі стилем свінг. У Кр. Розі та за його межами добре відомий Б.-б. Олександра Геббеля, Віктора Басюка, Олега Грузіна.

Бігдан Антон Васильович (21.7.1953, Черкас. обл.) Мед. керівник. Зак. Запорізьк. мед. ін-т (1975). У 1975-1978 працював у аптеках Дніпропетровська. З 1977 на керівних посадах у провізорських установах Кр. Рогу, з 1998 ген. директор підприємства "Фармація".

Бігун волосатий (Ophonus steph), жук довж. 6-17 мм. Передня спинка, надкрила і верх лапок у густих крапках і волосках. Переважно споживає рослини. Шкідливий. На Криворіжжі зустрічається 4 види.

Бігун справжній (Harpalus Zate), жук 4,5-16 мм. Живиться рослинами і тваринами. На Криворіжжі зустрічається 14 видів. Приносить шкоду.

"Бігуни", молодіжно-дитячі бандитсько-хуліганські угруповання, що тероризували вулиці Кр. Рогу у 80-90-х. Підлітки окремо взятого мікрорайону, або їх групи, збиралися у великі зграї і під началом "рулів" громили все на своєму шляху. Під запал неконтрольованого натовпу потрапляли випадкові перехожі, часто набіги здійснювалися за заздалегідь обумовленими адресами. У масових бійках застосовувалася холодна та вогнепальна зброя. Жертвами "Б." ставали десятки їх ровесників і городян. Для боротьби з цим, притаманним лише для Кр. Рогу, соціальним злом створений спецпідрозділ міліції. Завдяки злагодженим діям правоохоронців, громадськості, школам і батькам зграї "Б." розпалися і "біга" припинилися. Журналіст В.В. Козак та кінооператор І.Г. Ткачук зняли фільм про проблеми "Б".

Бігус Степан Опанасович (19.1.1916, Хмельницька обл. – 5.2.1983, Криворіжжя). Сільгосп. керівник. Зак. Ленінград. військ. уч-ще ім. Кірова (1940). В арм. з 1936. Уч. боїв

на о .Хасан (1938). Мужньо обороняв сопку Безіменну. Вів нерівний бій з японцями, першим повідомив на заставу про напад противника. Здобув тяжке поранення. Орден Леніна одержав у Кремлі. У 1941-1944 голова кол-пу "Прогрес" у Челябінськ. обл. У 1944-1950 прокурор Криворізьк. р-ну. У 1950-1959 голова кол-пу ім. 1-го Травня (с Зелене Поле). У 1959-1976 голова Зеленопільської сільради , завгосп дитяч. будинку, слюсар рад-пу ім. Шевченка. 3 золоті медалі ВДНГ СРСР (1956, 1957) (2). Нагородж. орд. Леніна, "Знак Пошани".

Біда Володимир Платонович (14.2.1941, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. Донецьк. ін-т торгівлі (1970). У 1975-2000 заст. директора, директор холодокомбінату. Умілий керівник, організатор реконструкції, випуску 24 сортів морозива та ін. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Біжутерія (від франц. bijouterie – торгівля ювелірними виробами), жіночі прикраси (брошки, намиста, персні та ін.) з недорогоцінних металів та каміння. Серед криворізьких майстрів є чимало спеціалістів з виготовлення Б. Серед них Ю.Лук'янченко, В.Плевако, С.Василіга та багато ін.

Бізе, вулиця житломасиву ім. Горького Терн. р-ну. Закладена на початку XX ст. як гірниче селище Колачевського рудника. Розвитку набула у 30-50-х. До 1975 мала назву провулок 2-й Базарний. Довж 400 м, ширина 7 м. Має 16 приват. будинків, де проживає 57 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь франц. композитора Бізе Жоржа (25.10.1838, Париж – 3.6.1875, там же). Опери "Шукачі перлин", "Іван Грозний" "Кармен". Обслуговує 17 в/з.

Бізнес, те саме, що й підприємництво. Отримав своє розповсюдження на Криворіжжі у середині 80-х.

"Бизнес-гильдия", журнал заснован. товариством з обмежен. відповідальністю "Етюд-Сервіс" у лип. 2002. Друкує матеріали фінансово-економіч. характера, психологічні тести, поради, економіч. прогнози ін. Сприяє підтримці малого і середнього бізнесу

"Бізнес та правопорядок", міської ліги підприємців громадське об'єднання створене у жовт. 1998. Голова Н.В. Шевченко.

Біла, балка розташована на березі Карачунівського водоймища. Довж. 1,5 км. Схили пологі, багата на зелені зарості, чагарники і різнотрав'я. Назва походить від виходів вапняку, від чого схили виглядають білими.

Біла, круча над р. Інгулець на схід від с. Лозуватка. Виходи глею, який використовується в будівництві. Назва пішла від кольору.

Біла акація, дерево родини бобових, підродини метеликових. Висота до 25-30 м. Має розвинену кореневу систему, крона напіважурна. Медонос. Листя непарноперисте, прилистки у вигляді колючок. Квітки білі, іноді рожеві. Відзначаються духмяністю. Виходець з Півн. Америки. В Європу завезені у XVII ст. Деревина міцна, через те, що добре піддається поліруванню, використовується для виготовлення меблів. Часто піддається ушкодженню через ранні і пізні приморозки. Дерево декоративне, росте і в дикій природі. Використовується як лісозахисний зелений щит. Широко поширене на Криворіжжі. Очевидно, завезене переселенцями з Європи.

Біла Гірка, вулиця в старій частині Інгульця. Забудова почалася на початку XX ст. Жили робітники РУ "Інгулець". Довж. 200 м. Має 17 будинків, де проживає 17 чол. Обслуговує 503 в/з.

Біла Любов Кирилівна (4.5.1956, Кр. Ріг). Діяч культури. Зак. Київ. ін-т народ. господарства (1979). З 1983 директор магазину "Букініст". Співзасновник Музею сучас. мистецтва у Кр. Розі, організатор виставок молодих художників. Актив. пропагандист сучас. укр. книги.

"Біла тура", дитячий шаховий клуб відкрит. у січ. 1981 в СШ № 94 за ініціативою Й.А. Корадіні. Програма знайомить із азами шахів, проводяться турніри.

Білай Анатолій Ничипорович (1938, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1965 працював бригадиром зварників тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Білай Віра Йосипівна (12.7.1908, Дніпропетров. обл. - ?). Засл. діяч науки України (1968). Чл.-кор. АН України (1961). Зак. Криворізьк. с/госп. ін-т (1929). Відом укр. міколог. Держ. прем. СРСР (1952). Автор наук. праць з проблем мікології, створення нових антибіотиків.

Білай Дем'ян Григорович (1880, Миколаїв. обл. – 50-ті, там же). Уч. рос.-япон. війни. Освіта н/середня. З кінця 90-х XIX ст. працював на шахтах Криворіжжя. Серед перших видобував руду підземним способом. Кілька днів боровся за життя під час обвалу. На рос. флоті з 1903. Уч. рос.-япон. війни 1904-1905. Уч. легендарного бою крейсера "Варяг" з япон. ескадрою. Після видужання служив у Маньчжурській армії. За бій на "Варязі" удостоєн. Георгіївського хреста. Після 1917 повернувся до рідних місць.

Білан жилкуватий (Aporia crataedi), метелик родини біланових. Розмах крил 60-70 мм. Крила білі з чорними жилками. Вусики видовжені, булавовидні. Груди і черевце чорні. Самка відкладає 250-300 яєць. Скелетують листки, обплутують їх павутиною. Гусінь пошкоджує усі плодові дерева.

Біланові (Pieridae), родина денних метеликів. Розмах крил 40-60 мм. Понад 500 видів, з них в Україні – 16. Гусінь деяких Б. (Б. капустяний, Б. жилкуватий та ін.) завдає шкоди с/госп. культурам, садам.

Біле каміння, народна назва вапняку або цегли з нього. У давні і повоєнні часи використовувалося для спорудження будинків на Криворіжжі.

Біленка М.М. (засл. металург України (1984), трудова діяльність пов'язана з ком-том "Криворіжсталь". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Біографічних даних не виявлено.

Біленко Володимир Васильович (1907, Київ – 80-ті, там же). Військ. керівник. Освіта середня. В арм. з кінця 20-х. Уч. ВВВ з лип. 1941. Під час визволення Криворіжжя ком-р 767 СП 228 СД. Уміло керував діями полку під час боїв за Недайводу і Лозуватку. Серед перших ком-рів висадився на Інгулецьк. плацдармі. Полковник. Проживав у Києві. Нагородж. орд. Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Білецька Тамара Андріївна (1938, Черкас. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 50-х працювала малярем БУ № 2 тр-ту "Криворіжжитлобуд". Переможець змагань, ударник п'ятирічок, наставник. Систематично перевиконувала виробничі норми. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Білецька Єфросина Кузьмівна (20.10.1909, Криворіжжя – 7.2.1996, там же). Мати-героїня. Освіта н/середня. З 1931 працювала у кол-пі "Шлях врожаю". Народила і виховала 11 дітей. Заснувала династію хліборобів. Нагородж. орд. "Мати-героїня", "Материнська слава" 1-3 ст.

Білецький Володимир Семенович (5.7.1947, Кр. Ріг). Чл. Спілки письменників Кривбасу (1998). Поет. Зак. Криворізьк. політех. тех-м (1978). У 1962-1985 тесля, помічник машиніста тепловоза залізнич. цеху № 2 КМЗ. У 1985 нач. дільниці та реконструкції великого Охтинського мосту в Ленінграді. З 1986 у комерц. структурі. У 1993 заснував будинок мод "Орхідея". Вірші пише із шкільних років. Публікувався у періодич. пресі. Один із засновників літоб'єднання "Рудана". Серед творів вірші "Ми на зміну ідемо", "Жорстокий політ", "Дев'ятий вал" та ін.

Білецький Євген Петрович (16.3. 1934, Волинська обл. – 27.8.1985, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1957). У 1957- 1969 майстер ПівдГЗК, голов. інж. збагач. фаб-ки НКГЗК, нач. збагач. фаб-ки ЦГЗК. У 1969-1985 ст. викладач, доцент, декан вечірнього фак-ту КГРІ. Канд. тех. наук (1969). Автор 25 наук. праць з проблем збагачення. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Білецький Федір Овер'янович (25.12.1904, Криворіжжя – 12.7.1994, там же). Новатор с/госп. виробництва. Освіта н/середня. Перший тракторист кол-пу "Шлях врожаю". Стояв

біля витоків колгоспного руху на Криворіжжі. Ударник перших п'ятирічок. Уч. ВСГВ (1937). Уч. ВВВ. Виховав 11 дітей. Працював ковалем. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки.

Білецького, провулок розташований у Ц.-Міськ. р-ні. Закладен. у 30-х. Розвитку набув у 40-х. До 1975 мав назву провулок 3-й Пушкіна. Довж. 273 м. Має 13 будинків, де проживає 47 чол. Вкритий відсівом, багатий на зелені насадження. Назван. на честь укр. вченого Білецького Федора Григоровича (30.6.1879, Сумська обл. – 12.4.1967, Полтава). Зас. діяч науки України (1960). Зак. Київ. політех. ін-т (1904). У 1925-1962 зав. кафедрою рослинництва Полтав. с/госп. ін-ту. Праці з питань удосконалення агротехніки. Обслуговує 2 в/з.

Білий Денис Максимович (1895, Криворіжжя – 28.1.1957, там же). С/госп. керівник. Освіта н/середня. У юності наймитував. Уч. 1-ї світ. війни. Брав участь у Брусиловському прориві. У кінці 20-х – 1941 працював у кол-пі с. Григорівка. У 1944-1946 голова кол-пу "Червоний хлібороб". Керував відбудовою господарства. Згодом працював у рільництві. Похован. у с. Кудашівці.

Білий Іван Петрович (5.7.1937, Криворіжжя – 4.4.1990, там же). С/госп. керівник. Зак. Уманськ. с/госп. ін-т (1968). Вихованець Лозуватськ. СШ. У 1956-1958 працював у рад-пі "Інгулецький". У 1959-1964 учитель біології Лозуватськ. СШ. У 1965-1985 голов. агроном, у 1985-1989 директор рад-пу ім. К.Лібкнехта. Умілий керівник с/госп. виробництва. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Білий Іван Сергійович (1904, Криворіжжя – 1943, там же). Новатор сільгосп. виробництва. Освіта н/середня. У дитинстві наймитував. У кінці 20-х став одним з організаторів кол-пу "Комсомолець" с. Кіровка. Ударник перших п'ятирічок, стахановець. Доглядав колгоспних коней. Під час окупації переховував у с. Кіровка 7 партизанів. Виказан. зрадником. Після жорстоких тортур розстрілян. Похован. у с. Кіровка.

Білий Олег Олександрович (20.4.1963, Кр. Ріг). Засл. металург України (1994). Зак. Криворізьк. металург. тех.-м (1982). З 1982 майстер, ст. інж. управління, голов. механік, вальцювальник стану блюмінгу-2 ком-ту "Криворіжсталь". Новатор виробництва.

Білий Терентій Михайлович (1870, Херсон. обл. – 1938). Уч. рев. подій. Освіта н/середня. Вів одноосібне господарство. У 1919 один із організаторів, заст. голови уряду Висувської повстанської партизан. республіки. У груд. 1919 брав участь у боях проти денікінців у Кр. Розі. Згодом працював у с/господарстві.

Білий амур, озерно-проточна риба. Лоб широкий. Спина зеленувато-жовтувато-сіра, боки темно-золотисті. Довжина до 120 см, вага до 30 кг. Нерест у червні-липні при температурі + 26-30^0 С. Плодовитість 29-816 тис. ікринок. Об'єкт ставкового рибальства. Розводиться у водоймищах Кривбасу.

"Білий будинок", народна назва Криворізьк. міськвиконкому.

Білий лелека, бусол, бодян (Ciconia ciconia), птах ряду лелекоподібних. Довж. 110 см, вага 4,5 кг. Забарвлення біле, крила з чорними кінцями. Дзьоб сильний, довгий, шия, ноги довгі, крила широкі. Населяє береги водойм Криворіжжя, поблизу осель. Гніздо з гілок. Тримається парами. Кладка у квіт. з 2-6 яєць. Політ спокійний. Улюбленець людей, об'єкт легенд і пісень. Живиться жабами, комахами, мишами. Перебуває під охороною.

Білий метелик американський (Hyphanteria cunea), метелик роду ведмедицевих. Батьківщина – Півн. Америка. В Європу завезен. у 1940. Зустрічається на півдні України, зокрема, в Кр. Розі. Крила (розмах 40-50 мм) і черевце – білі, голова вкрита довгими білими волосками. Гусінь ушкоджує понад 40 порід плодових, технічних, ягідних та інших культур.

Білик Василь Григорович (15.8.1938, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1960 водій, бригадир автобази № 20. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Один із кращих спеціалістів з вивезення гірнич. маси з кар'єрів Кр. Рогу. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Білик Віктор Кирилович (7.6.1937, Крим – 20.10.1992, Київ). Художник. Зак. Київ. худ. ін-т (1965). Живописець, монументаліст. Брав участь у створенні "Стели Героїв" у Кр. Розі (1971). Автор розписів на будинках у Черкасах, Києві, Сімферополі. Персонал. виставка у Берліні (1990).

Білик Віктор Миколайович (25.1.1968, Кр. Ріг). Поет. Зак. Дніпропетров. ун-т (1992). У 1994-1995 менеджер з реклами газ. "Миллионер" (Дніпропетровськ), у 1991-1996 учитель історії СШ № 26. З 1996 кор. газ. "Металлург". Вірші пише з юності. Друкується у періодич. пресі. Активіст "Просвіти". Уч. культурно-просвітницьких конференцій. Автор збірки поезій "Роксоланія" (Кр. Ріг, 2001).

Білих Віктор Васильович (9.8.1929, Кіровська обл.). Засл. раціоналізатор України (1984). Зак. КГРІ (1954). У 1954-1955 технік тр-ту у Донбасі. У 1955-1958 ст. інж. з наладки стаціонарного обладнання у Донецьку. У 1958-1968 механік рудника ПівдГЗК. З 1968 нач. дільниці ш. "Батьківщина". Автор 25 винаходів, 600 рацпропозицій. Вперше у Рад. Союзі запропонував технологію поливання екскаваторних забоїв. Створив дробильний комплекс для одержання будщебеню. Уч. ВДНГ СРСР, України. Почес. раціоналізатор СРСР. Виготовив комбайн з очистки шахтних виробок.

Білих акацій, вулиця житломасиву Весела Дача Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Попередня назва вулиця Академічна. Довж. 148 м, ширина 4,4 м. Пл. 651,2 кв. м. Тверде покриття з 1970. Має 11 приват. будинків. Обслуговує 25 в/з.

Білі Кошари, село Валівської сільради розташовувалося на лівому березі р. Боковенька за 8 км на півд.-захід від с. Валове. Засноване у кінці XIX ст. на землях Юриці. Існували вівцеферми, на яких розвивалися білі породи вівців. Звідси і назва. Після революції і гром. війни розташовувалася колонія системи НКВС. За часів окупації розташовувався концтабір для рад. військовополонених. З 1948 діяв кол-п "Кривбас". Існувало кілька будинків барачного типу. У 50-х ліквідоване як безперспективне. Жителі переселені у навколишні села.

Біріченка Ф.Ф. (уч. рев. подій) біографія пов'язана з Чорноморським флотом. Служив з кінця 90-х XIX ст. Уч. рев. подій 1905 в Одесі. Брав участь у повстанні на броненосці "Потьомкін". Помер у Кр. Розі в 1932. Біографіч. даних не виявлено.

Білкові корми (с/госп.), продукти рослинного та тваринного походження з високим вмістом білка, що використовується для відгодівлі худоби. Розробляються з кінця XIX ст. Серед поширених на Криворіжжі сіль, трава, бобові, відходи злакових та олійних культур, м'яса, риби, молока та ін. Якість оцінюється за вмістом протеїну.

Білобог (Дід), язичницький слов'янський бог добра, захисник людей від зла, творець води, землі, світла, син Роду. Об'єкт культу жителів прадавнього Криворіжжя.

Білогвардійщина, головна течія в загальному потоці російської та української контрреволюції у 1917-1921. Провідна військова та політична Б. – монархісти (основна частина – офіцерство царської армії); керівництво – військово-монархічні верхи (Корнілов, Колчак, Денікін, Плетєєв, Юденич, Міллер, Врангель). Після краху встановлених за допомогою Антанти білогвардійських режимів головні сили Б. було знищено, частина перейшла до більшовиків, до петлюрівців, у банди або емігрувала за кордон.

Білого Сидора отамана архів зберігався у Кр. Розі і був втрачен. у 20-х XX ст.

Білозеров Сергій Дмитрович (16.1.1951, Омська обл.). Засл. металург України (1994). Зак. Криворізьк. металург. тех.-м (1973). З 1973 нагрівальник металу блюмінгів 3-2 комту "Криворіжсталь". Новатор виробництва. Переможець змагань, систематично перевиконує виробничі норми.

Білозерська культура, етапи світової історії доби пізньої бронзи. Відкрита археологами у 1947 під час розкопок на півн. березі Білозерського лиману на території м. Кам'янки-Дніпровської Запорізьк. обл. Датується XI – поч. VIII ст. до н.е. Сліди Б. к. на Криворіжжі представлені у поселеннях в р-ні балки Привороти та Карачунів. Житло мало прямокутну форму, наземне з камінною основою. Могильники групові та курганні.

Поховання здійснювалися у прямокутних ямах, близьких до квадрата. Голова орієнтована на південь. Руки покладені перед обличчям або грудьми. У поховальному обряді виявлені присутність вогню і вохри. Кераміка представлена характерним столовим і кухонним посудом. За технологією він грубо загладжений. Досліджують горщики з шийкою. Притаманний високий розвиток обробки бронзи.

Білозуб Григорій Михайлович (1907, Київ. обл.). Почес. залізничник. Освіта середня. У 1924-1928 шляховий обхідник ст. Коломойцеве. У 1928-1941 слюсар, майстер депо ст. Довгинцеве. Уч. ВВВ з серп. 1941 у скл. паровоз. бригад. З 1946 машиніст паровоз. депо ст. Довгинцеве. Один з перших опанував паровоз серії "СО". Майстер водіння надважких ешелонів.

Білозубка мала (Crocidura suaveolens), представник родини землерийкових ряду комахоїдних ссавців. Поширена на півдні і в центр. частині Євразії, на півночі Африки. В Україні зустрічається по всій території лісостепової та степової зон. Мешкає на Криворіжжі, у лісосмугах, на степових ділянках, полях багаторічних трав, епізодично зустрічається у підвалах житлових будинків. Активна весь рік і цілодобово, що зумовлено високим рівнем обміну речовин. Відомо, що добова потреба в їжі втричі перевищує її масу. Одна землерийка за рік з'їдає 20 тис. комах розміром з борошняного черв'яка і 250 тис. членистоногих завбільшки з кімнатну муху. На Криворіжжі дає 2 приплоди за рік (до 6 малят в приплоді). Чисельність невелика. Потребує охорони.

Білоконь Андрій Семенович (6.9.1924). Пром. керівник. Зак. Харків. політех. ін-т (1953). Уч. ВВВ. У 1980-1988 нач. цеху помолу, інж.-технолог цементно-гірнич. ком-ту. Один з кращих спеціалістів із виробництва цементу. Наставник і раціоналізатор. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки, "Знак Пошани".

Білоконь Антоніна Порфирівна (1913 - ?). Мед. керівник. Освіта вища. У 1946-1960 голов. лікар міськ. санепідстанції. Уміло керувала відбудовою санслужби у Кр. Розі після війни. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Білоконь Борис Андрійович (6.8.1918, Одес. обл. – 6.2.1984, Кр. Ріг). Засл. працівник транспорту України (1979). Зак. Харків. ін-т інж. залізнич. транспорту (1942). У 1942-1945 працював на Кіров. танк. з-ді в Челябінську. У 1947-1951 нач. паровоз. депо тр-ту "Кривбасруда". У 1951-1962 голов. інж. управління залізнич. транспорту тр-ту "Кривбасруда". У 1962-1973 нач. управління залізнич. транспорту тр-ту "Ленінруда", у 1973-1981 – об'єднання "Кривбасруда". Керував відновленням залізнич. транспорту у системі "Кривбасруда", введенням тепловоз. та електровоз. техніки. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Червоної Зірки, "Знак Пошани".

Білоконь Олександра Григорівна (26.5.1924, Кіровоград. обл.). Відом. педагог. Зак. Криворізьк. педін-т (1949). У 1949-1953 учитель хімії і біології, завуч Кременецьк. СШ № 1 Луганськ. обл. У 1953-1956 учитель Черняхівськ. СШ № 4 Калінінград. обл. У 1956-1957 викладач КПІ. У 1957-1959 інспектор шкіл Криворізьк. р-ну. У 1959-1961 учитель СШ № 9. У 1961-1962 інспектор Ц.-Міськ. райвно. У 1962-1969 завуч СШ № 12. У 1969-1979 директор СШ № 25. Депутат Верх. Ради України (1967, 1971). Педагог-новатор, наставник. Громадськ. діяч. Брала участь у розробці законів України. Нагородж. орд. Леніна.

Білокрисівський рудник заснован. Новоросійським металургійним товариством у 1885 на землях поміщика Білокрисенка. Вів видобуток Глеюватського та 1-го Сакс. руд. пласту. Діяли кар'єри довжиною 600 саж., глибиною до 40 саж. Потужність до 12-15 млн. пудів. Співробітничав із сусіднім Новоросійським рудником. Діяли шахти глибиною до 30 м з механіч. підйомником у 12 к. с. Вважався одним з наймеханізованіших у Кривбасі. Працювало до 300 чол. Навколо розташовувались землянки і бараки робітників. Значно знизив темпи видобутку у 1900-1903. У 1905 відбувалися виступи проти власників. Ліквідован. з початком гром. війни. За рад. часів видобуток вели потужності РУ ім. Фрунзе.

Біломорська, вулиця житломасиву Осички Ц.-Міськ. р-ну закладена у кінці 40-х гірниками РУ ім. Ілліча. Розвитку набула у 60-70-х. Попередня назва вулиця 2-а Волинська. Довж. 647,5 м, ширина 3,8 м. Пл. 2,4 тис. кв. м. Тверде покриття з 1970. Має 58 приват. будинків. Названа на честь Білого моря. Обслуговує 46 в/з.

Білоненко Георгій Олегович (27.9.1952, Кр. Ріг). Музикознавець, шахіст. Зак. Астраханську консерваторію (1977) по кл. баяна. Викладач музпед ф-ту КПІ/КПУ з 1978, з 1994 заст. декана. Автор 24 наук. праць. Підготував 5 лауреатів муз. конкурсів. Уч. Всесоюз. конкурсів з 1974, дипломант 1-го Міжнарод. конкурсу ретроград., аналізу (1970), чемпіон Астрах. обл. з шахів (1974), голова кваліфікац. комісії міськ. федерац. шахів. Суддя 1-ї категорії.

Білонна монета (від франц. billon - низькопробне срібло), розмінна монета, номінація якої перевищує вартість металу, який утримує видатки на її чеканку. У наш час чеканяться в основному Б.м. У 20-30-х у Кр. Розі чеканилися власні криворізькі гроші, які також можна віднести до Б.м.

Білоруська, вулиця житломасиву Карнаватка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 30-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 471 м, ширина 7,3 м. Пл. 3,4 тис. кв. м. Тверде покриття з 1968. Має 17 приват. будинків. Обслуговує 72 в/з.

Білостоцька, вулиця розташована у житломасиві ЖКК № 16 центр. частини Жовт. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у кінці 60-70-х. До 1975 мала назву провулок 1-й Войкова. Довж. до 500 м, ширина 7 м. Має 28 будинків. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь м. Білостоцька у Білорусії. Обслуговує 59 в/з.

Білостоцька Світлана Михайлівна (30.11.1953, Кр. Ріг). Госп. керівник. Зак. Моск. кооператив. ін-т (1992), КТУ (1997). У 1976-1982 діловод, бухгалтер військ. частини. У 1982-1987 інструктор Криворізьк. електрорем. підприємства. У 1987-1998 інж., голова кооперативу "Вогник", директор фірми "Газбуд", заст. нач. Криворізьк. рембуд. управління "Харківтрансгаз". З лип. 1998 нач. Криворізьк. управління магістральних газопроводів. Керує експлуатацією 1121,5 км газопроводів, 45 газорозподільних станцій. Відмінник праці Укргазпрому (1997). Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Білоус Варвара Василівна (6.4.1935, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1952-1967 працювала на птахокомбінаті. У 1967-1977 працювала на цегельному з-ді. У 1978-1996 працювала у залізнич. цеху ком-ту "Криворіжсталь". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Білоус В'ячеслав Геннадійович (22.3.1970, Кр. Ріг). Фотохудожник. Зак. Криворізьк. пед. ун-т. Працює у галузі худож. фотографії. Уч. виставок. В активі фотолітопис Криворіжжя.

Білоус Геннадій Пилипович (27.5.1944, Дніпропетров. обл.). Засл. металург України (1994). Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1977). З 1971 вальцювальник, майстер, заст. нач. СПЦ № 2 ком-ту "Криворіжсталь". Винахідник. Засл. працівник "Криворіжсталі". Умілий організатор виробництва.

Білоус Максим Кузьмич (1881, Чернігів. обл. – 1923, Кр. Ріг). Уч. рев. подій. Освіта н/середня. З 1906 слюсар, машиніст паровоза депо ст. Довгинцеве. Брав актив. участь у рев. русі, партизан часів гром. війни.

Білоус Ольга Федосіївна (5.2.1943, Криворіжжя). Передовий водій. Освіта середня. У 1957-1961 працювала у кол-пі. У 1961-1963 робітниця Радушанськ. кукурудзяного з-ду. З 1963 кондуктор, з 1965 водій трамвая КТТУ/підприємства "Криворіжелектротранс". Виховала 50 молодих водіїв. Працює без аварій. Бере участь у громадській роботі. Переможець змагань. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Білоус Петро Степанович (13.9.1898, Київ. обл. - Кр. Ріг). Пром. керівник. Освіта середня. У дитинстві і юності наймитував. Уч. гром. війни на Півд. фр. Уч. відбудови народ. господарства. На залізнич. транспорті працював з початку 20-х. Брав участь у

ремонті техніки. У 1946-1961 нач. паровоз. депо тр-ту "Ленінруда". Умілий організатор виробництва. Ударник і стахановець. Стояв біля витоків локомотиворемонт. з-ду.

Білоусов Василь Васильович (1.4.1945, Кр. Ріг). Еколог, поет. Зак. Моск. ін-т народ. творчості. Працював на ш. "Більшовик", монтажником у БУ №№ 106, 138 тр-ту "Криворіжстальконструкція". Будував ДП-9. Пише вірші, займається карбуванням на металі. Уч. республіканськ., обл., міських виставок. У 1990 створив громадську організацію любителів природи "Саксагань". Керує висадженням дерев на берегах Саксагані, докладає зусиль на відродження Дубової Балки. Автор збірок "Я син могутньої землі" (1998).

Біляй-Деняк Віра Йосипівна (12.7.1908, Нікополь). Відом. біолог. Зак. Криворізьк. с/госп. ін-т (1929). У 1930-1934 ст. викладач Київ. ін-ту цукрової промисловості. З 1935 ст. наук. співробітник Ін-ту мікробіології АН України. Канд. біологіч. наук (1942). Вивчала фітопатогенні токсич. гриби. Автор наук. праць.

Більберія (Billbergia), рід рослин родини бромелієвих. Батьківщина – Бразилія, Аргентина. Багаторічні епіфітні рослини. Листки шкірясті, лінійні, вузькі, зібрані в розетки. У багатьох видів краї листків дрібнозубчасті. Цвітуть протягом року. Квітки зібрані в пониклі дзвоновидні суцвіття, яскраво забарвлені, різнокольорові. Плід – коробочка. В озелененні поширені види: Б. рожева, Саундерса, Б. поникла. Оранжерейна, кімнатна культура.

Більшовизм, напрямок (течія) політичної думки та політ. партія, що сформувалася у 1903 в результаті боротьби рос. революціонерів-марксистів, очолюваних В.І. Леніним, за створення компартії. Поняття Б. виникло у зв'язку з виборами на II-му з'їзді РСДРП (1903) керівних органів партії. Прихильники Леніна одержали більшість голосів (звідси – Б.), їх противники – меншість. Теоретична основа Б. – марксизм-ленінізм. Б. – єдність рев. теорії та практики. На Криворіжжі Б. набув розвитку на початку XX ст. Партія більшовиків існувала до 1952, після чого на XIX з'їзді ВКП (б) була перейменована у КПРС (Комуністичну партію Радянського Союзу).

"Більшовик", готелю сквер закладен. на початку 60-х. Пл. 3,3 га. Обладнаний пішохідними доріжками, місцями для відпочинку.

"Більшовик", газета виходила у Кр. Розі у 30-х. Докладних відомостей не виявлено.

"Більшовик", рудоуправління розташовувалося у центр. частині Криворізьк. залізоруд. бас. за 10 км на північ від центру Кр. Рогу. Проходить Сакс. синкліналь, яка на заході переходить в Сакс. антикліналь. Збереглися запаси магматичних і метаморфічних порід докембрійськ. віку, прикриті третинним і четвертинним відкладеннями. Бере початок від кол. Дубовобалківського рудника. Відновлення видобутку почалося у 1924-1925. У жовт. 1928 пробурена свердловина на 802,02 м. Назву "Більшовик" дістало у 1930, складалося із ш. "Більшовик" і "Сліпа". Межувало на півночі з РУ ім. Жовт. революції, на сході – р. Саксагань, на півдні – РУ ім. К.Лібкнехта, на заході – поля радгоспів. До 1941 видобуток проводився ш. "Більшовик", "Балка", "Д", сліпими №№ 3, 5, 6. У 1940 видобуто 576 тис. т. У серп. 1941 шахти затоплені до 180 горизонту. У 1945 РУ дало 64,3 тис. т, а у 1946 – 92. На кінець 50-х видобуток зріс у 2,5-3 рази. На початку 1961 ліквідоване шляхом приєднання до РУ ім. Комінтерну.

"Більшовик", житломасив розташован. у півд.-захід. частині Жовт. р-ну. Виник як село Дубова Балка в 50-х XIX ст. З початком пром. видобутку руди реформоване у гірнич. селище рудника Дубова Балка. Забудовувалося хаотично. Один із центрів рев. подій на Криворіжжі. Назву отримано у 30-ті у зв'язку з виникненням шахтоуправління "Більшовик". Розвитку набув у 30, 50-60-х. Має 9 вулиць, проживає 2 тис. чол.

"Більшовик", шахта ШУ ім. Жовтневої революції стала наступницею ш. "Солокруп". Видобуток почався у 1926. Діяла на площі паралельних смуг 2-го Сакс. пласту з глибиною покладів до 562 м. У 1929 проведена реконструкція з потужністю 500-600 тис. т. Підйомник обладнан. 2-ма скіпами. Мала комплекс надшахтних споруд із дробильно-сортувальною фаб-кою. У 1935 видобуток склав 1,3 млн. т. У серп. 1941 зруйнована і

затоплена. Відбудована у 1947. У 1950 впроваджена система поверхового саморуйнування. Після 1961 виведена з експлуатації, але певного часу відпрацьовувала поклади "Північні-червоні".

Більшовики, представники політичної течії (фракції) у Російській соціал-демократичній робітничій партії (з квітня 1917 самостійна політична партія). Поняття Б. виникло на II з'їзді Російської соціал-демократичної партії (1903), після того як на виборах у керівні органи партії соратники В.І. Леніна отримали більшість голосів (звідси – Б.), а їх противники – меншість (меншовики). В 1917-1952 слово Б. входило до офіційної назви партії Російська соціал-демократична робітнича партія більшовиків, Російська комуністична партія (більшовиків), Всесоюзна комуністична партія (більшовиків). XIX з'їзд партії (1952) постановив називати її Комуністичною партією Радянського Союзу. Більшовицький рух мав широке розповсюдження на Криворіжжі.

Більшовицька, вулиця розташована у житломасиві ЖКК № 26 центр. частини Жовт. р-ну. Закладена в кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. до 800 м, ширина 7 м. Має 25 будинків. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Обслуговує 12 в/з.

"Більшовицька зміна", газета виходила у Кр. Розі в 30-ті. Докладних відомостей не виявлено.

"Більшовицька зоря", газети (орган Дніпропетров. обкому ЛКСМУ) виїзна редакція працювала на будовах металургіч. з-ду у Кр. Розі в 1934. Діяв вагон-редакція. Випускалася "блискавка", яка сповіщала про успіхи будівельників та їх гострі проблеми. Тексти читали на з-дах-постачальниках Москви, Ленінграда, Дніпропетровська, Харкова. Колектив редагував 5 стінних газет.

"Більшовицький", відвал ЦГЗК закладен. у 1959-1960 шляхом вивезення осадкових порід, сланців, малорудних кварцитів з кар'єру № 1. Розташован. на схід. борту кар'єру № 1 в зоні обвалення ш. "Більшовик" кол. РУ ім. Комінтерну. Довж. 725 м, ширина 425 м. Пл. 30,8 га, висота 12,5 м. Запаси 2935 тис. куб/м.

Більярд (франц. billard, від bille – куля), 1. Гра з кульками (діаметр 61-61,5 см) та кієм (дерев'яна палиця довж. 140-150 см) на столі з бортами. Попередник Б. – гра в кулі на трав'яному майданчику (Англія, XIII ст.). Як настільна гра вперше отримав розповсюдження у Франції XVI-XVIII ст. У 1926 заснована Європейська конфедерація гри з Б.: об'єднує понад 30 країн. У Кр. Розі є декілька більярдних клубів, а також чимало любителів цієї гри серед мешканців міста; 2. Стіл для гри з Б. – з лузами (отворами у бортах) та без них.

Бінкевич Василь Андрійович (груд. 1906, Пінська обл.). Гірнич. керівник. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1935). У 1922-1930 слюсар ст. Черкаси. У 1935-1939 голов. збагачувальник тр-ту "Нікополь-Марганець". У 1941-1944 збагачувальник Полуноянного ШУ на Уралі. У 1944-1951 керуючий ШУ ім. Максимова тр-ту "Нікополь-Марганець". З 1951 голов. збагачувальник тр-ту "Дзержинськруда". Викладав в КГРІ. Керував відбудовою марганец. промисловості України. Нагороджен. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Бінус Марко Семенович (11.11.1929, Дніпропетровськ – 4.2.1987, Кр. Ріг). Науковець. Зак. КГРІ (1952). У 1955-1987 наук. співробітник, керівник групи, зав. лабораторією НДГРІ. Канд. тех. наук. Автор 110 наук. праць, 15 винаходів.

Біогеоценоз, історично сформований, взаємозумовлений комплекс живих і неживих компонентів певної ділянки земної поверхні, пов'язаних між собою обміном речовин і енергії. Сукупність живих компонентів Б. становить біоценоз, неживих – біотоп. Термін Б. запровадив рад. вчений В.Н.Сукачов.

Біоіндикатори, організми, наявність, кількість або інтенсивний розвиток яких є показником певних природних процесів або умов зовнішнього середовища. Наприклад, за допомогою Б. (рослин, мікроорганізмів, представників безхребетних) оцінюють якість грунтів; кількісні співвідношення певних видів і угруповань організмів характеризують ступінь забруднення водойм тощо.

Біосфера, оболонка земної кулі, в якій існує або існувало життя. Займає частину земної кори, атмосфери і гідросфери, склад, структура та енергетика яких пов'язані з минулою чи сучасною діяльністю живих організмів. У Б. відбувається перетворення сонячної енергії і нагромадження її в органічній речовині. Поняття Б. запровадив у 1875 р. австр. геолог Е.Зюсс. Розробив учення про Б. 1926 рад. вчений В.І. Вернадський.

Біосферний заповідник, складний конгломерат ділянок і прибережних морських природних комплексів, які виконують різні функції з відповідними режимами охорони й землекористування. До скл. Б. з. входять заповідна, буферна та відновна зони, а також територія з традиційними формами землекористування. Створюють з метою комплексного вивчення, у т. ч. постійного спостереження (моніторингу) за антропогенними змінами природ. середовища. Б. з. створено майже в 65 країнах, в Україні – 2. Б. з. – Чорноморський біосферний заповідник та Асканія-Нова.

Біота (грец. Biorn - життя), історично складений комплекс живих організмів, об'єднаних загальною областю поширення. На відміну від біоценозу види, які входять до скл. Б., не обов'язково мають екологічні зв'язки.

Біота східна, плоскогілочник, туя східна (Biota orientalis), рослина родини кипарисових. Батьківщина – Півн. Китай. Однодомне вічнозелене дерево висотою 5-10 м або кущ. Часто розгалужується від основи на численні стовбурці. Хвоя лускоподібна, яйцеподібно-ромбічна, зелена, до 1 мм довжини, золозка на спинці серединних листків ланцетна, втиснута. Шишки м'ясисті 1-1,5 см довж., мають на верхівці 6-8 супротивних гачкоподібних лусок, до стиглості з блакитнувато-зеленим нальотом, стиглі шишки червоно-корич. кольору. Насіння без крилаток, яйцеподібно-довгасте з білою плямою. Тіневитривала, теплолюбна, посухостійка, любить легкі вапнякові грунти в затишних місцях. Розмножується насінням, живцюванням. Широко використовується для озеленення міста.

Біотип, група особин у межах місцевої популяції, які мають однаковий генотип і практично подібні за всіма ознаками. Термін запропонував у 1903 дат. генетик В.Йогансен.

Біотит (на честь франц. мінералога Ж.Біо), мінерал класу силікатів. Колір бурий, чорний. Б. скляний, слабо металевий. Прозорий. У Кривбасі поширен. серед слюд. Вивчали М.І. Світальський, Л.Г. Ткачук, С.Б. Степченко.

Біотоп, ділянка земної поверхні з більш-менш однотипними умовами середовища (рельєф, грунт, мікроклімат і т.п.), що заселена певним угрупованням організмів (біоценозом).

Біоценоз, історично складена сукупність організмів, що населяють ділянку суші або водойми з більш-менш однотипними умовами існування (біотоп). У взаємодії з середовищем існування Б. утворює біогеоценоз. Сукупність тварин, що населяють Б., виділяють у зооценоз, рослин – у цитоценоз.

Біплан (від bi та латин. planum – плоскість), літак з двома крилами, які розташовані одне над одним. Б. переважали до 1930. Пізніше їх змінили більш швидкісні моноплани. На початку 90-х в Україні продовжували користуватися багатоцільовим Б "АН-2". На Б. до війни вчилися літати всі криворізькі льотчики міського аероклубу.

Біржа праці, відкрита у Кр. Розі з груд. 1917. Займалася обліком безробітних, організацією робочих місць і працевлаштуванням. За часів гром. війни не діяла. У 1924 на обліку перебувало 4,5 тис., у 1926 – 16,5 тис. безробітних. У 1928 працевлаштовано 19,4 тис. чол. У лист. 1930 припинила діяльність.

Бірюзова, вулиця житломасиву ПівнГЗК Терн. р-ну закладена в кінці 50-х. Розвитку набула у 60-70-х. До 1975 мала назву 9-го кварталу. Довж. 1 тис. м, ширина 10 м. Має 11 багатоповерхових будинків, де проживає 971 чол. Вкрита асфальтом. Названа на честь Героя Рад. Союзу Бірюзова Сергія Семеновича (21.8.1904, Рязан. обл. – 19.10.1964, Москва). Маршал Рад. Союзу. Під час ВВВ нач. штабів 4, 3-го Укр. фронтів. Загинув в авіакатастрофі під Бєлградом. Обслуговує 79 в/з.

Бірюзова С.С. меморіальна дошка встановлена у 1975 на будинку № 13 одноймен. вулиці у Терн. р-ні. Напис вказує, чиїм ім'ям названа вулиця.

Бірюков Сергій Михайлович (28.3.1960, Саратов). Авіатор. Зак. Балашовське вище ав. уч-ще льотчиків (1981). У 1981-1998 служив у військ. транспорт. авіації. Льотчик 1 кл. Майор. Уч. бойових дій у різних регіонах світу. Автор проекту літального апарату вертикальн. зльоту і посадки, який має форму "тарілі". Отримав назву "Апарат Бірюкова". Застосував ефект ежекторного прискорення. Може використовуватися на гасінні пожеж, у меліорації, для буріння свердловин в Антарктиді та ін. Запатентован. у Росії, Україні.

Бістро, заклад громадського харчування (кафе швидкого обслуговування). Виникли у місті на початку 90-х.

Бітум (від лат. bitumen – гірнича смола), тверді або смолоподібні суміші, вуглеводів та їх вихідних розрізняють природні (в'язкі продукти вивітрювання нафти) та штучні (залишок переробки нафти, кам'яного вугілля, сланців) бітуми. Застосовуються на Криворіжжі в шляхобудуванні (головним чином, у вигляді асфальту), виробництві електро- та гідроізоляційних матеріалів (руберойд).

Бішлерівський рудник заснован. Російсько-Бельгійським металургійним товариством у кінці XIX на землях поміщика Харіна. Мав кар'єр 200 саж. довжиною. Руда залягала у вигляді 4-х гнізд потужністю 3-70 саж. Діяло 3 парових підйомники. Працювало до 300 чол. Припинив діяльність з початком гром. війни.

"БКД", рудник заснован. у 1895 Брянським, Криворізьким і Донецьким товариствами на орендован. землях селян с. Карнаватка. Розпочинав розкопки Тарапаківськ. пласту. Мав кар'єр довж. 200 саж. і глибиною 7 саж. Був обладнаний 4 кінними підйомниками. Потужність до 60 млн. пудів руди. Щорічно видобувалося до 6 млн. Зруйнован. за часів гром. війни. За рад. часів розробки вела ш. ім. Калініна.

Благовіст, церковний дзвоновий дзвін, який виконують одним дзвоном, в Спасо-Преображенському соборі та церквах Криворіжжя, що закликає віруючих до початку богослужіння.

Благовіщення (від грец. evangelion – блага звістка), одне з дводесятих свят у православ'ї. Згідно з євангельським росповіданням, відзначається 25 березня (7 квітня) в пам'ять про повідомлення архангелом Гавриїлом Діві Марії "благої вісті" про грядуще народження Сина Божого Ісуса Христа. Б. увійшло до християнського календаря лише в X ст.. На Русь Б. прийшло разом з іншими християнськими святами та обрядами у кінці X ст.. Б. широко відзначається на Криворіжжі.

Благоєва, вулиця розташована у захід. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. До 1975 мала назву вулиця 4-а Смаранська. Довж. 934 м, ширина 7 м. Має 6 приват. будинків, де проживає 18 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь діяча рев. руху Росії і Болгарії Благоєва Димитра (14.6.1856, Македонія – 7.5.1924, Софія). Організатор однієї із перших соц.-демократичних груп у Росії. Керівник партії соц.-демократів у Болгарії. У 1919 за участю Б. створено Болг. компартію. Обслуговує Залізничне в/з.

Благонравова, вулиця розташована у житломасиві Весела Дача Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 50-х. Розвитку набула у 60-х. До 1975 мала назву вулиця Мічуріна. Довж. 348 м, ширина 7 м. Має 11 приват. будинків, де проживає 105 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь двічі Героя Соц. Праці Благонравова Анатолія Аркадійовича (1.4. 1894, Іванов. обл. – 4.2.1975, Москва). Рос. вчений у галузі механіки, акад. АН СРСР (1943), ген.-лейтенант артилерії. Зак. Петроград. політех. ін-т (1916), Військ.-техніч. акад. (1929). Праці з питань механіки, озброєння та космічних досліджень. Ленінська прем. (1960), Держ. прем. СРСР (1941). Обслуговує 25 в/з.

Благоустрій, система дій і заходів, які спрямовані на забезпечення умов життя населення. Серед основних напрямків будівництво, прокладання шляхів, комунікації, закладення зон відпочинку, прибирання території, боротьба із забрудненням ін. У Кр. Розі традиційно

проводяться "чисті четверги", систематичне прибирання території. Застосовується техніка.

Благоустрою міський комбінат створен. у серп. 1990 на базі шляхово-експлуатаційної дільниці. Займається утриманням автошляхів, тротуарів, місцевої каналізації, мостів, шляхопроводів, пам'ятників, зупинкових павільйонів, скверів, парків Кр. Рогу. Складається з 10 дільниць та автоколони. Площа прибирання 1698 тис. кв. м. Автоколона має 103 одиниць техніки, працює 370 чол. Загальна площа прибирання 2,4 тис. кв. м, мостів і шляхопроводів 10, місцевої каналізації 48,5 км.

Блажей Арефа Костянтинович (6.11.1902, Львів. обл. – груд. 1978, Москва). Ген.-лейтенант (1944). Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе, Військ. акад. Генштабу. В арм. з 1924. Уч. ВВВ з червня 1941. Під час визволення Кр. Рогу нач. штабу 37 А. Уміло спланував дії військ. В арм. до 1962. Викладав у Військ. акад. Генштабу. Часто відвідував Криворіжжя. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (3), Кутузова, Б.Хмельницького 2 ст., Червоної Зірки (2).

Блажиєвський В'ячеслав Миколайович (15.4.1948, Кіровоград. обл.). Засл. металург України (1994). Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1972). З 1965 токар, формувальник, майстер, нач. фасонно-чавуноливарного цеху, ст. майстер, нач. дільниці ком-ту "Криворіжсталь". Переможець змагань. Умілий організатор виробництва.

Блажко Євгенія Іванівна (8.3.1931, Кр. Ріг). Засл. працівник охорони здоров'я України (1982). Освіта середня. Працювала голов. медсестрою 3-ї міськ. лікарні. У 1975-1998 голова міськ. ради медсестер. Організатор конкурсу проф. майстерності. Спеціаліст вищої категорії. Відмінник охорони здоров'я України. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Блапс (Blaps), жук довж. 17-27 мм. Колір чорний, надкрила і передня спинка випуклі, польовий шкідник. На Криворіжжі зустрічається один вид.

Блекманн Гюнтер (1910, Німеччина – 4.6.1944, Румунія). Ас Люфтваффе. Зак. авіашколу. Уч. війни на Захід. фр. Воював у Польщі, Бельгії, Франції. Майор. Кавалер Лицарського хреста (посмертно). На літаку "Фокке-вульф-190F" мав 27 перемог. Збитий над Яссами криворізьким льотчиком майором Б. Б. Глинкою.

Блекота (Hyossyamus), рід трав'янистих рослин родини пасльонових. Б. чорна – однорічник з м'яким опушенням з клейких залозистих волосків. Листки виїмчасто-лопатеві. Квітки лійкоподібні з 5-лопатевим відгином, брудно-жовтуваті з фіолетовим жилками і плямочками. При плодах зберігається глечикоподібна чашечка з 5 колючими зубцями. Цвіте V – X. Звичайний бур'ян на засмічених місцях. Рослина лікарська, дуже отруйна.

Бленда, пуста порода ззовні схожа на залізну руду у давні часи на Криворіжжі.

Блєднов Святослав Михайлович (20.8.1952, Кр. Ріг). Чл. СХУ (1993). Зак. Криворізьк. худ. школу (1972). Працює у галузі станкового живопису. Уч. виставок. Серед робіт "Натюрморти" (1986), "Серпень" (1985), "Варварівка" (1992), "Сутінки" (1993), "Окрилення" (1993). З 2001 проживає в Росії.

Близнецов В'ячеслав Миколайович (3.1.1947, Тамбовська обл.). Засл. металург України (1995). З 1969 працює в конверторному цеху № 2 КМК. Один з кращих розливальників сталі. Переможець змагань, раціоналізатор і наставник. Делегат XIII з'їзду профспілок працівників металург. промисловості (1987). Почес. грамота Мінчормету СРСР.

"Близнюки ", група курганів розташован. за 350 м на схід від с. Бажанове і за 500 від ШПФ на землях КСП ім. К.Лібкнехта. Тягнуться вздовж лісосмуги. 10 насипів напівсферич. форми. Висота 2,7-3,2 м, діаметр 40-45 м. У 1983 розкопано 4 кургани: 2 скіфські, 2 епохи міді-бронзи, знайдено золоту пластину-печатку у 7,9 г, залишки монет, амфори, стріли. Залишились окопи часів ВВВ.

"Близнюки ", група з чотирьох курганів розташована у верхів'ях балки Ігнатьєва за 1 км на схід від с. Нові Садки (Красінська с/р). Розташоване сільське кладовище. Висота 2,2 м, діаметр 40 м. Насип напівсферичн.

“Близнюки”, група з двох курганів розташована за 0,6 км на північ від с. Суворовка Красінської с/р. Більший висотою 2,5 м, діаметр. 35 м, менший 1,7 м та 42 м. Насип напівсферичн. Менший розорюється.

“Близнюки”, група з 4-х курганів розташована за 3,5 км на захід від ст. Кривий Ріг-Головний, у центрі с. Червоні Поди. Найвищий висотою 3,5 м, діаметр 45 м. Насип конічний.

Близнюков Віктор Григорович (2.11.1937, Москва). Проф. (1986). Д.Т.Н. (1986). Акад. АГНУ (1995). Зак. КГРІ (1960). У 1960-1964 майстер, нач. зміни рудника ПівдГЗК. У 1964-1993 аспірант, викладач, доцент, зав. кафедрою відкрит. розробки, декан КГРІ. З 1993 директор НДГРІ. Автор 180 праць, 3 монографій, підручника з проблем теорії і методів визначення параметрів кар'єрів. Вперше запропонував оцінювати природ. і технологіч. взаємозв'язок обсягів порожніх порід, корис. копалин та їх якість показниками під загальн. назвою “Коефіцієнти гірнич. маси”. Підготував 3 доктора, 8 канд. наук. Чл. ради з присудження наук. ступенів, гірнич. секції ком-ту з присудження премій.

Блинов Іван Омелянович (січ. 1888, Полтав. обл. – 8.2.1945, Москва). Уч. рев. руху. Зак. Довг. залізничне уч-ще (1905). З 1905 слюсар паровоз. депо. Чл. соц.-демократ. гуртка, уч. рев. подій 1905 в Довгинцевому, один з організаторів страйку. Піддавався арештам. У 1915-1917 пом. машиніста депо ст. Дно Моск. залізниці. Бував у рев. Петрограді. У серп. 1917 повернувся в Довгинцеве. Чл. Довг. ревкому. У 1918-1919 працював на Самарській залізниці. Уч. гром. війни у скл. 12 А. У 1920 секретар політвідділу Довг. залізнич. вузла. Потім на профспілк. роботі у Катеринославі, Харкові, Москві. Чл. ВЦВК. З 1934 на госп. посадах. Пом. директора Інституту фізики Акад. наук СРСР, Ін-ту історії. Уч. ВВВ у скл. народ. ополчення. Обороняв Москву. У 1941-1945 керівник оборон. підприємства, заст. директора бібліотеки Акад. наук СРСР. Ім'я носить вул. у Кр. Розі.

Блинов Йосип Омелянович (1901, Кр. Ріг – груд. 1943, Харків. обл.). Уч. рев. руху. Виховувався в родині революціонера О.С. Блинова. У 1916-1918 шляховий обхідник ст. Довгинцеве. Брав участь у рев. русі. Під час австро-нім. окупації, денікінщини перебував у підпіллі. У 1921-1924 працював на ст. Ганнівка. У 1925-1941 зав. відділом Сталінськ. залізниці. Уч. ВВВ з серп. 1941. Загинув у бою.

Блинов Михайло Омелянович (1893, Миколаїв. обл. – 1921, Вінницька обл.). Уч. рев. подій. Освіта середня. У 1909-1914 слюсар, машиніст паровоза ст. Довгинцеве. Уч. 1-ї світ. війни, з 1914 у скл. залізнич. батальйону. У 1918 слюсар депо ст. Довгинцеве. Перебував у скл. загону Червоної гвардії. Під час австро-нім. окупації вів підпільну боротьбу. У 1920-1921 комісар депо ст. Казатин. Загинув під час залізнич. катастрофи. На могилі пам'ятник.

Блинов Омелян Семенович (1858, Полтав. обл. – січ. 1925, там же). Уч. рев. подій. Освіта н/середня. Один з перших залізничників України. У 1872-1901 працював на ст. Кременчук, Новий Буг, Мусіївка. З 1901 бригадир служби шляхів ст. Довгинцеве. Уч. рев. подій 1905. Тримав конспіративну квартиру. Зазнавав переслідування. У 1906-1917 працював на ст. Роковата, Червона, Кр. Ріг. Уч. підпільної боротьби 1918-1919. Виїхав до рідного села Луговиновка Полтав. губ.

Блинов Прокіп Омелянович (27.2.1898, Криворіжжя – 6.4.1966, Дніпропетровськ). Почес. залізничник. Зак. Дніпропетров. ін-т інж. залізнич. транспорту (1937). У 1915-1916 слюсар, пом. машиніста паровоза депо ст. Довгинцеве. Уч. 1-ї світ. війни у скл. Кексгольмськ. гв. полку. Уч. рев. подій у Петроград 1917. Уч. гром. війни у скл. 17 залізнич. батальйону. У 1923-1927 машиніст паровоза, ревізор ст. Довгинцеве. У 1927-1931 нач. депо ст. Сталіно, Маріуполь. У 1937-1941 ст. інж. ст. Синельникове, Дніпропетровськ., нач. депо ст. Джанкой. У 1941-1943 нач. депо, ст. інж. Карагандинськ. залізниці. У 1943-1959 нач. депо ст. Джанкой, Роздільна, Баглей, Лошкарівка. Нагороджений орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Блинова вулиця (до 1975 Велика Софіївська) розташована у Довг. р-ні і названа на честь І.О. Блинова. Приват. сектор (115 будинків). Обслуговує 48 в/з.

“Блискавка”, розвідувальна операція проведена у Кр. Розі силами групи розвідників під командуванням І.С. Тяглого у червні-верес. 1943. Розвідники мали завдання з'ясувати обстановку в місті, вивчити військово-економічний потенціал. І.С. Тяглий разом з радисткою К.П. Івановою знайшли притулок у Д.С. Конєвої, яка стала помічником і порадником патріотів. По рації повідомляли про наявність німецьких частин у Кр. Розі, розташування аеродромів та ін. К.П. Іванова загинула в гестапо у Дніпропетровську, І.С. Тяглий перейшов лінію фронту.

“Блиц”, газета заснована видавничим бюро VSW у лют. 1994. Подає інформацію, новини. Виходить раз на місяць тиражем 2 тис. екз.

Блищанкові (Nitidulidae), родина жуків. Довжина тіла до 0,5 см. Понад 2500 видів, в Україні – бл. 140. Одні Б. рослиноїдні (є серед них і шкідники), інші – хижі (знищують багатьох шкідливих комах); окремі Б. живляться трупами тварин.

Блищик, шматочок скла, пришитий на одяг як оздоблення. Свою назву Б. отримав від того, що поблискував на сонці або від вогню вогнища у давнину на Криворіжжі.

Блищик Олександр Степанович (4.1.1966, Кр. Ріг). Засл. майстер спорту (1994). Зак. КГРІ (1991). Важкоатлет. Сріб. призер СРСР серед юніорів (1986), переможець Кубка СРСР (1990), чемпіон Спартакіади народів СРСР (1991), чемпіон Всесоюз. універсіади (1988, 1990). Чемпіон світу у ривку (1991), чемпіон Європи (Софія, 1993), срібний призер у ривку чемпіонату світу (1993). Чемпіон світу у ривку (1993), срібний призер чемпіонату Європи (1994), бронз. призер чемпіонату Європи (1995) та ін.

Бліда поганка, смертельно отруйний гриб родини мухоморних. Шапинка спочатку напівкругла, потім плоско-опукла, оливково-зеленувата або лілувата. Пластинки білі або злегка зеленуваті. Ніжка спочатку щільна, потім всередині порожниста, з білим кільцем. Біля основи ніжки – піхва. Росте у лісах Криворіжжя. Нагадує печерицю і відрізняється від неї наявністю піхви в основі ніжки та білим кольором пластинок.

Бліда поганка зелена, моримуха, мухомор зелений, аманіта бліда (Amanita phalloides(Vaill.) Secr), отруйний гриб. Шапка 5-10 см у діаметрі, напісферична, згодом опуклорозпростерта, зеленувата, оливкувата, кольору бронзи, зрідка оливкувато-коричнювата, гола з гладеньким, плоским, тупим краєм. Пластинки білі, густі, тонкі. Споровий порошок білий. Спори 8-10 х 7-8 мкм, широкоовальні, овальні, гладенькі, безкольорові. Ніжка 5-10 х 0,8-1,5 см, циліндрична, м'ясиста, суцільна, біла, в більшості з блідо-зеленуватими смужками, муарова, у верхній частині з широким звисаючим зовні смугастим кільцем, біля основи з бульбою, яка оточена мішкоподібною широкою вільною білою вольвою. М'якуш білий, солодкий, з неприємним запахом. На Криворіжжі зустрічається на грунтах лісонасаджень вздовж водосховищ, у полезахисних лісосмугах, парках , невеликими групами, на освітлених місцях, VI-X. Смертельно отруйний гриб, з яскраво вираженою плазмотоксичною дією, порушує функцію окремих органів, призводить до зневоднення організму, згущення крові, паралізації нервової системи, пониження тиску, викликає переродження печінки, нирок, серця. В переважній більшості наступає смерть.

Блідий лучний метелик (Pynausta pa lealis), метелик родини вогнівкових. Голова, груди, передні крила трикутні, зеленувато-жовті з бурою плямою посередині, задні – біло-жовтуваті. Ушкоджує моркву. На Криворіжжі знищують зяблевою оранкою, обприскуванням 5,5 % дустом.

Бліндаж (землянка), споруда у землі, накрита кількома накатами колод, для захисту від бомб, снарядів та мін. Будувалися на Криворіжжі під час ВВВ рад. та нім. військами.

Блока, вулиця житломасиву МОДР Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 20-х сім'ями гірників. Розвитку набула у 50-60-х. До 1975 носила назву 2-ий провулку Богуна. Довж. 1 тис. м, ширина 5 м. Пл. 5 тис. кв. м. Тверде покриття з 1968. Має до 40 приват. будинків. Названа на честь рос. поета Блока Олександра Олександровича (28.9.1880, Петербург – 7.8.1921,

Петроград). Твори “Вірші про Прекрасну Даму”, “Дванадцять”, “Скіфи”. Обслуговує 19 в/з.

Блохи (Siphonaptera), ряд комах. Тіло 1-6 мм завдовжки. Відомо понад 1000 видів. Б. паразитують на тілі звірів і людини. Поширюють збудників небезпечних хвороб, зокрема, чуми, туляремії тощо. На території Криворіжжя практично виведені.

Блуд, спільне проживання чоловіка та жінки без вінчання у давні часи на Криворіжжі.

“Блукаюча дивізія”, неофіційна назва танкової дивізії СС “Мертва голова” гітлерівськ. Німеччини за те, що її перекидали на гарячі точки 2-ї світ. війни. Сформована у 1940 з особового складу охорони концтаборів. До скл. входили танк. полки та окремі батальйони. Восени вела бої на Криворіжжі у скл. 1-ї ТА Хубе. Розбита в кінці ВВВ.

Блюм (англ.), напівпродукт металург. виробництва, сталева заготовка квадрат. січення більше 140 мм, яка одержується із злитків шляхом прокату на блюмінгах КМК.

Блюмінг (від англ.), прокатний стан для тискування сталевих зливків у блюми, фасонні заготовки. Являє складну технічну споруду. Характеризується діаметром прокатних валків першої кліті стану у мм . На ком-ті “Криворіжсталь” діє блюмінг “1500”.

Блюмінг-1, цех ком-ту “Криворіжсталь” закладен. у 1939. У серп. 1941 обладнання вивезене на Урал. Введен. в експлуатацію у берез. 1958 у скл. прокат. виробництва. Складався з блюмінга-1150 і стану 730/500. Проект. потужність 3,2 млн. т. У 1969-1974 проведена реконструкція і потужність досягла 4 млн. т. Проводиться прокатка злитків масою 8,0 і 8,5 т, в блюмі стан 730/500 прокатує заготовки 60 х 60 мм, 80 х 80 мм, 125 х 125 мм і 150 х 150 мм. Потужність 4070 тис. т. До скл. входять відділення нагрівальних колодязів (15 груп по 2 у кожній), стан 1250, безперервно-заготовочний стан. Серед рекордів 12881 т за добу у червні 1988, 5040 т за зміну у трав. 1982. Начальники О.І. Сергієнко, А.П. Лихорадов, О.В. Філонов, М.І. Чеботарьов, В.А. Маякін, Є.Г. Цибанєв, В.Н. Журавльов, М.С. Тишенко, П.Т. Штефан, В.О. Черевач, І.Т. Ротару, В.О. Шеремет, Г.М. Аскерко, В.О. Петричук, М.В. Сілін, В.М. Коротченков.

Блюмінг-2, цех ком-ту “Криворіжсталь” введен. у верес. 1964. До скл. входили блюмінг 1300 і стан 900/700 з 4-ма групами нагрівальних колодязів. Перший злиток прокатав ст. оператор В.І. Музильов. За 1964-1970 прокатано 21280 т за всадом. Продукція квадратна заготовка 80 х 80 мм – 200 х 200 мм. До скл. входять відділення нагрівальних колодязів (12 груп), стану 1300, стану 900/700. Вперше в галузі випробувана технологія багатолистової прокатки. Працював Герой Соц. Праці А.В. Сторожук.

Блюхера, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. Довж. 400 м, ширина 10 м. Має 10 багатоповерхових будинків. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь Маршала Рад. Союзу Блюхера Василя Костянтиновича (1.12.1890 – 9.11.1938). Уч. гром. війни. У 1918-1920 брав участь у боях проти Дутова, колчаківців, врангелівців, 1921-1922 – проти япон. інтервентів і білогвардійців на Далекому Сході. З 1929 – командувач Особливою Червонопрапорною Далекосхідною армією. Нагородж. орд. Червоного Прапора РРФСР (4). Обслуговують 103, 39, 86 в/з.

Блюхера В.К. меморіальна дошка, встановлена у 1987 на будинку № 1 по вул. Блюхера Довг. р-ну. Напис на граніті свідчить, що вул. носить ім'я воєначальника В.К. Блюхера.

Бляха, листове залізо, яким покривали дахи у давнину на Криворіжжі.

Бляхар, професія людини, пов'язана з покрівлею дахів, виготовленням водостічних та водовідводних жолобів та труб, димарів, відер тощо. Б. інколи ще звався жерстяник у давні часи на Криворіжжі.

БМП № 343, садівницьке товариство закладене у 70-х у Довг. р-ні. Пл. 2 га. Має 40 ділянок.

“Бобик”, народ. назва автомобілів моделі “ГАЗ” та “УАЗ”, де верхня частина кузова обтягнута брезентом.

Бобилев Олександр Іванович (9.12.1954, Свердлов. обл.). Засл. працівник транспорту України (1994). Освіта середня. З 1975 машиніст тепловоза залізнич. цеху № 2 ком-ту

“Криворіжсталь”. Новатор виробництва. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Працює без аварій. Систематично перевиконує виробничі норми. Підготував кілька машиністів.

Бобилева Катерина Олександрівна (3.10.1918, Урал). Перша жінка-водій. Зак. курси водіїв (1935). Серед перших жінок опанувала автотехніку. Працювала у Первоуральську. У 1941-1945 возила ліс. Працювала у Кр. Розі.

Бобир, народна назва деяких видів донних риб на Криворіжжі.

Бобир Дмитро Семенович (25.7.1930, Дніпропетров. обл.). Фотомайстер. Зак. Моск. ун-т культури (1981). З 1950 працював на відбудові з-ду "Криворіжсталь". У 1955-1985 ст. зміни котельного цеху ТЕЦ № 2 з-ду "Криворіжсталь". З юності займався фотосправою. Співробітничав з газ. "Червоний гірник". Уч. фотовиставок. Фотолітописець буд. індустрії Кривбасу.

“Бобка”, назва куртки спортивного типу популярна на Криворіжжі у 50-60-х. Виготовлялася з вельвету або байки. Мала відкладний комірець, гудзики або “блискавку”.

Бобка Федота бригади виробнича путівка, трудова ініціатива, що зародилася у трав. 1933 на ш. “Центральна” ШУ ім. Артема. Передові гірники Ф.Бобко, Г.Бурлаченко, С.Коваленко, І.Чорний, К.Шевченко, К.Шукіс виконали місячний план на 280%. Бригада вивела з прориву відстаючі колективи, першою на ШУ ім. Артема застосувала ізотівськ. метод. Почин набув широкої підтримки в бригадах гірників Криворіжжя.

Бобошко Анатолій Васильович (8.2.1938, Кр. Ріг). Засл. працівник транспорту України (1995). Зак. Криворізьк. металург. тех.-м (1967). У 1962-1970 слюсар, машиніст тепловоза ІнГЗК. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Новатор виробництва. У 1971 брав участь у будівництві Ладижинськ. ГРЕС. Кращий за професією (1982, 1984). Почес. грамота Мінчормету України (1985).

Бобриківська, могила-курган, найбільша в групі із 4-х курганів. Розташована за 1 км на півд. схід. с. Чапаєвка і за 0,6 км на північ від лісорозплідника. Висота 2 м, діаметр 50 м. Насип у вигляді напівсфери.

Бобро Леонід Олександрович (28.8.1955, Дніпропетровськ). Госп. керівник. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1984). У 1977-1986 слюсар, ст. майстер Дніпропетров. підприємства тепломереж. У 1986-1987 нач. відділу інспекції об'єднання “Дніпропетровськтеплокомуненерго”. У 1987-1989 голов. інж., з лют. 1989 директор підприємства “Криворіжтепломережа”. Умілий організатор теплопостачання Кр. Рогу. Нагородж. знак. “За заслуги перед містом”.

Бобров Віктор Пантелеймонович (1.7.1959, Кр. Ріг). Військ. керівник. Зак. Рязанське вище повітряно-десант. уч-ще (1980). У лют. 1984 – квіт. 1986 воював в Афганістані. Ком-р розвідвзводу 350 парашут.-десант. полку. У бою виявив мужність і героїзм. Двічі представлявся до звання Героя Рад. Союзу. Мав 3 поранення і 2 контузії. В арм. до 1990, майор. Засновник руху воїнів-інтернаціоналістів у Кр. Розу. У 1994-1995 перший голова об'єднання ветеранів війни в Афганістані. Нагородж. орд. Червоної Зірки (2), “За службу Батьківщині” 3 ст.

Бобров Олександр Федорович (4.8.1890, Курська обл.). Герой гром. війни. Зак. Вищу арт. школу (1920). У дитинстві наймитував. Уч. 1-ї світ. війни у скл. 17 артбригади. Уч. оборони Петрограда у 1918. Організатор і ком-р партизан. загону на Курщині. Уч. гром. війни на Схід., Туркенстан. фр. Ком-р 4 окрем. артбатареї. 31.3.- 3.4.1923 відзначився у поході проти загонів Астра-хар-бека в р-ні Вєрного (Алма-Ата). Удостоєн. орд. Червоного Прапора РРСФР (1924). У 1927-1929 будував Кузбас. Під час ВВВ служив в Арт. управлінні РСЧА. З 1944 у запасі. Проживав у Кр. Розі. Нагородж. орд. Червоного Прапора (2).

Боброва Галина Костянтинівна (5.6.1936, Нікополь). Діяч культури. Зак. Київ. консерваторію (1963). У 1956-1960 викладач муз. школи № 1. З верес. 1960 викладач по класу домри музич. уч-ща. Учитель-методист. Засновник школи домри у Кр. Розі. Почес.

грамота Мінкультури СРСР. Виховала більше 10 лауреатів конкурсів. Очолює раду наставників уч-ща.

Боброва Тетяна Альбертівна (1.6.1966, Київ. обл.). Художник. Зак. Криворізьк. педін-т (1988). Працює в техніці акварелі, графіки, кераміки, флористики. Уч. організації центру "Сплав". Уч. 20 виставок. Роботи зберігаються у музеях, приват. колекціях України, СНД, Ізраїлю. Серія з північної тематики є гордістю Магадан. музею. Серед робіт "Сутінки" (1988), "Морджот" (1990), "Діалог" (1995), "Музика" (1993), "Рух часу" (1997).

Бобровник Ніна Олександрівна (12.11.1954, Чернігів. обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1979). У 1979-1980 лікар-гінеколог 2-ї міськлікарні. У 1980-1981 лікар-гінеколог 1-ї міськлікарні. У 1981-1997 лікар, з лип. 1997 голов. лікар 2-го міськ. пологового будинку. Лікар вищої категорії.

Бобруйська, вулиця у мкрн. ім. Ілліча Дзерж. р-ну. Закладена у 30-х. Сформувалася у 50-60-х. Віддалена частина р-ну. Довж. 430 м. Пл. 2,1 тис. кв. м. Має 22 приват. будинки. Названа на честь міста в Білорусі – Бобруйська. Обслуговує 41 в/з.

Бобурка, місце у печі, куди згрібали попіл у давні часи на Криворіжжі.

Бовдуй Борис Григорович (28.11.1934, Кр. Ріг – січ. 2000, там же). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1957). У 1957-1976 ст. інж., нач. бюро, заст. голов. інж., у 1976-1979 голов. інж. з-ду "Комуніст". У 1979-1994 директор ін-ту ВНДПІрудмаш / КриворіжНДПІрудмаш. Чл.-кор. АГНУ (1991), канд. тех. наук (1970). Почес. працівник Мінважмашбуду (1984). Володар 40 автор. свідоцтв. Виступав у ролі експерта з гірнич. машин у Бірмі, Японії, ФРН, США, Франції. Автор 60 наук. праць з проблем гірнич. машинобудування.

Бовдуй Григорій Олексійович (21.1.1907, Криворіжжя). Пром. керівник. Зак. Криворізьк. гірничо-металург. тех-м (1959). На з-ді "Комуніст" працював з 30-х. Ударник перших п'ятирічок, переможець змагань. Ініціатор надання допомоги селу у 30-х. Один з керівників евакуації з-ду на Схід. У 1941-1944 очолював фронтову бригаду, ст. майстер у Магнітогорську. У 1944-1967 нач. інструментальн., механіч. цехів, дільниці бурінструментів. Брав участь у відбудові з-ду. Умілий організатор виробництва.

Бовдур Олександр Олександрович (1946, Криворіжжя). Відом. рибак. Зак. гірнич. уч-ще. У 1967-1984 бурильник, бригадир ш. "Комунар" РУ ім. Дзержинського. Новатор виробництва. Успішно займався гром. діяльністю. Наставник. З 1984 рибалка, бригадир, майстер з відлову риби. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Бовкун, один віл, впряжений у воза у давні часи на Криворіжжі.

Бовтало Віктор Григорович (16.1.1936, Сумська обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1960 токар залізнич. цеху № 2 ком-ту "Криворіжсталь". Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Майстер – "Золоті руки" (1985). Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Бовтуненко Ісак Іванович (30.5.1896, Дніпропетров. обл. - ?). Уч. рев. подій. Освіта н/середня. У 1908-1910 наймитував. У 1910-1913 буронос на Харінському руднику. У 1913-1915 машиніст паровоза Брянськ. з-ду. Уч. 1-ї світ. війни. У 1917 у скл. загону Червоної гвардії с. Ордо-Василівка брав участь у боях з німцями. Уч. гром. війни на Півд. фр. У 1929-1955 тракторист МТС у Софіївськ. р-ні. Залишив спогади про рев. події на Криворіжжі.

"Бог-поміч", неофіційна (народна) назва шахтарської лампи-світильника, яка використовувалася на дореволюційних рудниках Кривбасу. Являла резервуар невеликої ємності з легкого металу з гачком, у який вставляли гніт, змащений мазутом. Мала просту конструкцію. Давала мало світла і сильно кадила.

Богатир Віктор Васильович (27.6.1936, Харків). Дипломат. Зак. Харків. ін-т інж. залізнич. транспорту (1965), Акад. суспільн. наук при ЦК КПРС (1979). У 1964-1971 майстер, ст. виконроб, нач. спецуправління тр-ту "Криворіжшляхводбуд". У 1971-1973 заст., у 1973-1975 голова Дзерж. райради. У 1975-1979 голова Сакс. райради. У 1975-1979 1-й секретар Довг. РК КПУ. У 1984-1988 2-й секретар міськкому КПУ. У 1988-1990 заст. нач. планово-економіч. управління облвиконкому. У 1990-1991 заст. голови, у 1992-1994

голова Дніпропетровськ. облради. З 1994-1999 Надзвичайн. і Повноважн. Посол України в Казахстані. Нагороджн. орд. "За заслуги" 3 ст., "Знак Пошани", "Дружба" (Казахстан).

"Богатир", спортклуб КМК створен. у груд. 1964. Спортбаза має першу категорію і вважається однією з кращих в Україні. У складі має стадіон "Металург", палац водних видів спорту, запасне футбол. поле, зали: ігровий, легкої атлетики, боротьби, боксу, важк. атлетики, гімнастики, велотренажерний, хокей., теніс. корти. Пропагується 16 видів спорту: бокс, гімнастика, акробатика, плавання, футбол, водне поле, стрибки у воду, легка атлетика, велоспорт, карате, гирьовий спорт, атлетич. гімнастика, греко-римськ. боротьба, альпінізм, хокей на траві, шахи, шашки. Щодня спорт. секції відвідують 2 тис. чол., у групі здоров'я 2 тис. чол. Підготовлено більше 250 майстрів спорту, тисячі спортсменів масових розрядів. Діють ДЮСШ, школи олімп. резерву з футболу та велоспорту. Працюють 51 тренер, 11 інструкторів, 6 медиків. Вагомий внесок внесли засл. тренери України О.В. Абрамов, Ж.А. Каруца, В.І. Макарова, О.М. Машков, Н.О. Машкова, В.Г. Смелова, Л.Л. Стеценко, В.Г. Чернятевич. Серед вихованців олімп. чемпіон з плавання С.Фесенко, чемпіон Європи з потрійного стрибка Г.Ємець, чемпіонка Європи з акробатики Н.Просенюк, призер європейськ. першості з триборства О.Плетененко.

Богатова І.І. (держ. керівник) трудова діяльність пов'язана з керівними посадами у Кр. Розі. У 1938 1-й секретар Ц.-Міськ. райкому КПУ. Біографіч. даних не виявлено.

Богачевська Жанна Яківна (28.11.1935, Кр. Ріг). Відом. геолог. Зак. КГРІ (1958). У 1958-1965 технік-геолог, інж.-петрограф тр-ту "Кривбасгеологія". У 1965-1994 геолог, нач. геологіч. загону. Вивчала фіз.-механіч. якості порід і руд Кривбасу, оцінки глин як сировини для виготовлення концентрату. Склала інструкції з вивчення кварцитів. Відмінник розвідки надр СРСР (1976).

Богачик Ганна Михайлівна (19.8.1931, Вінницька обл. – 1995, Кр. Ріг). Відом. геолог. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1956). У 1956-1972 гідрогеолог РУ ім. Ілліча, ст. гідрогеолог експедиції "Кривбасгеологія". Вивчала гідрогеологіч. умови родовищ заліз. руд, вела розвідку мінеральних вод у р-ні Веселої Дачі, родонових вод в р-ні Ніколо-Козельська, ПівдГЗК. Відмінник розвідки надр СРСР.

Богдан Владислав Васильович (7.12.1957, Дніпропетров. обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. мед. ін-т (1981). З 1981 зав. відділенням, з 1985 голов. лікар Жовтневої райСЕС.

Богдан Степан Устинович (30.5.1916, Київ. обл.). Засл. металург України (1960). Освіта середня. Уч. ВВВ. У 1948-1970 ст. газівник домен. цеху з-ду "Криворіжсталь". Брав участь у відбудові з-ду. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник, раціоналізатор.

Богдан Юрій Андрійович (23.7.1941, Кр. Ріг). Засл. працівник промисловості України (1994). Зак. Херсон. машбуд. тех-м (1962). У 1957-1961 слюсар автоколони ком-ту "Кривбасбуд". У 1966-1968 технолог з-ду "Електроверстат" (Харків). З 1968 слюсар, фрезерувальник рем.-мех. цеху № 2 ком-ту "Криворіжсталь". Ударник п'ятирічок, передовик виробництва, переможець змагань. Кращий за професією. Почес. донор. Майстер – "Золоті руки". Почес. грамоти ЦК ВЛКСМ, ЦК профспілки металургів України.

Богдана Хмельницького, вулиця житломасиву ПівнГЗК Терн. р-ну закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 470 м, ширина 7 м. Має 30 приват. будинків, де проживає 107 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь укр. гетьмана Б.Хмельницького. Обслуговує 81 в/з.

Богдана Хмельницького ім. колгосп існував у 1930-1956 на території с. Бурлацьке Веселівської сільради. Мав 1,8 тис. га. Спеціалізувався на вирощуванні зернових.

Богдана Хмельницького ім. колгосп створен. у 1958 на території Веселівської сільради на базі колгоспу ім. Сталіна. Мав 4,5 тис. га. Спеціалізувався на вирощуванні зернових, тваринництва та овочів. Об'єднував всі села Веселівської сільради. Голова І.Ф. Попруга.

Богдана Хмельницького ім. парк закладен. на початку 50-х в Дзерж. р-ні. Пл. 42 га. Кілька разів піддавався реконструкції. Діють атракціони, торг. мережа, танцмайданчик, фонтан, дитяче містечко. Місце відпочинку городян, проведення масових заходів.

Богдана Хмельницького ім. сквер закладен. у 70-х в Жовт. р-ні. Пл. 2 га. Обладнан. пішохідними доріжками, місцями для відпочинку. Багатий на зелені насадження.

"Богдана Хмельницького", народ. назва однієї із скель на берегах р. Саксагань поблизу рудника Галковського.

Богданівка, село засноване у середині XIX ст. в р-ні сел. Гданцівка. З кінця XIX ст. входило до скл. Мусіївської волості Херсонськ. губ. Інша назва – Карачунівка. Жителі займалися землеробством, з 1890 працювали на Гданцівськ. чавуноливарному з-ді. Тепер частина Ц.-Міськ. р-ну.

Богданов Петро Андрійович (20.9.1913, Кіровоград. обл. – 1981, Кр. Ріг). Науковець. Зак. Криворізьк. педін-т (1941). Уч. ВВВ з лип. 1941. З 1946 інж., кер. сектора, зав. відділом управління гірнич. тиском НДГРІ. Канд. тех. наук. Вивчав проблеми розробки апаратури контролю самообвалення гірнич. масиву. Серед перших в СРСР створив ефективні прилади контролю за станом гірничого масиву. Нагородж. орд. Червоної Зірки.

Богданова Г.А. (металург. керівник) трудова діяльність пов'язана із з-дом "Криворіжсталь". У 1938-1939 голов. енергетик. У 1939-1940 директор з-ду. У 1940 прийняв орд. Трудового Червоного Прапора, якого удостоєн. колектив з-ду. Нагородж. орд. Леніна. Біографіч. даних не виявлено.

Богданова Ірина Прокопівна (13.8.1932, Вологодська обл.). Науковець. Зак. Моск. ін-т кольор. металів (1955). У 1955-1958 працювала на збагач. фаб-ці в НДР. З 1958 зав. лабораторією технологіч. оцінки руд ін-ту "Механобрчормет". Канд. тех. наук (1970). Автор 90 праць, 2 монографій з проблем збагач. руд. Уч. Міжнарод. конгресів із збагачення (1968, 1974). Прем. Ради Міністрів СРСР (1985) з картування родовищ твердих копалин.

Богдановича, вулиця розташована у центр. частині Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 40-х. Розвитку набула у 50-х. До 1975 мала назву провулок Дунайський. Довж. 180 м, ширина 9 м. Має 30 приват. будинків, де проживає 92 чол. вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь білорус. поета Богдановича Максима Адамовича (9.12.1891, Мінск – 25.5.1917, Ялта). Перекладач, літературознавець, автор творів: "З пісень білоруського мужика" (1909), "Слуцькі ткалі" (1912), "Межі" (1914), перекладів творів Т.Шевченка, І.Франка, М.Коцюбинського, В.Стефаника та ін. Обслуговує 99 в/з.

Богза Володимир Лукич (1.10.1949, Кіровоград. обл.). Засл. працівник транспорту України (1994). Освіта середня. З 1972 машиніст тепловоза залізнич. цеху № 2 ком-ту "Криворіжсталь". Новатор виробництва. Переможець змагань. Працює без аварій. Інструктор локомотивних бригад.

Богоблагодатне, село розташовувалося на лівому березі р. Боковеньки на північ від с. Кіровки. Виникло у 2-й половині XIX ст. шляхом переселення мешканців з ін. районів України. Землі належали ген.-майору рос. арм. Морозову. На початку XX ст.. мало 12 хат, панський маєток й початкову школу. Селяни вели одноосібне господарство, наймитували. Серед жителів родини Задвірних, Коломойців, Шикирянських, Баранників. У 1919 утворена однойменна сільрада. З початку 30-х діяв кол-п "Прогрес". На середину 30-х мало до 50 будинків. У 1936 перейменоване на с. Кіровка. Ліквідоване в 1938-1939 у зв'язку із затопленням площі Карачунівським водоймищем.

Богоблагодатська, волость існувала у скл. Криворізького повіту у квіт. 1919 – берез. 1923. До скл. входили населенні пункти Володимирівка, Мусіївка, Богданівка, Гримарівка, Катеринівка, Осички, Григорівка-Грузька.

Богоблагодатська неповна середня школа відкрита на початку XX ст. на прохання громади с. Богоблагодатне (території сучас. Кіровської сільради). Поміщиця Морозова віддала під школу свій будинок. Навчалися діти сіл Богоблагодатне, Данилівка, Андріївка, Ізюмівка, Ганнівка. Серед предметів Закон Божий, рос. мова і література, арифметика.

Навчалося до 60 дітей, працювало у 4-х класах 3 учителя. Під час гром. війни припинила своє існування. Відновлена діяльність у 1922 і під такою назвою існувала до 1934, коли село перейменоване у Кіровку, стала Кіровською початковою школою. Існувала до 1938-1939, до знесення села у зв'язку із розширенням території Карачунівського водоймища. Започаткувала освіту на території сучас. Кіровської сільради.

Богоблагодатська сільрада утворилася у 1919. До скл. входили села Богоблагодатне, Ізюмівка, Данилівка, Володимирівка, Андріївка. Під такою назвою існувала до 1936, коли була перейменована на Кіровську.

Богодистов (Богодієтов) Микола Якович (1924, Кр. Ріг – 3.3.1942, там же). Уч. підпілля. Освіта н/середня. На початку 1942 створив патріотич. групу у Ц.-Міськ. р-ні. Розповсюджував листівки, слухав повідомлення Радінформбюро. 18.2.1942 заарештован. гестапо і після жорстоких катувань розстріляний.

Богодистова М.Я. підпільна група діяла у Ц.-Міськ. р-ні з початку 1942. До скл. входили М.Я. Богодистов (керівник), О.П. Васюков, С.Шаблій, Ф.А. Гущин, О.В. Шаповалов. Патріоти слухали Радінформбюро, розповсюджували листівки. Підпільники заарештовані у лист. 1942 і після жорстоких катувань розстріляні.

Боголюбівка, село утворене у середині XVIII ст. шляхом об'єднання хуторів Полозянка і Попільна на високому березі р. Інгулець. У 1774 потрапила під володіння учасника рос.-турецьк. війни офіцера Романова. У 1782 перейменована на Надєждівку (Недайвода).

Боголюбов Анатолій Олексійович (3.5.1958, Казахстан). Художник. Зак. Криворізьк. худ. школу (1989). Працює в жанрі портрета. З 1975 працював художником-оформлювачем. Уч. виставок в Ялті, Феодосії (1985, 1989). Відом. автор, виконавець, бард. Засновник муз. року в Кр. Розі. Грав в ансамблях. Уч. фестивалів "Рок-н-ролл Таврійський" (1993), "Білий звук" (1993-1995), "Червона рута" (1995). Автор 20 пісень.

Боголюбцева Є.В. (засл. будівельник України (1973), трудова діяльність пов'язана з БУ № 625 тр-ту "Укргідроспецфундаментбуд". У 60-70-х працював пом. машиніста екскаватора. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Біографіч. даних не виявлено.

Богомаз, іконописець у давнину на Криворіжжі.

Богомаз Михайло Євдокимович (1917, Кр. Ріг – 1942). Льотчик-випробувач. Зак. авіашколу. Вихованець СШ № 32. В арм. з 1936. Випробував кілька типів вітчизняних літаків. Загинув на бойовому посту.

Богомол Дмитро Миколайович (28.11.1918, Дніпропетров. обл.). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1956). Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. 47 гв. СД. Уч. визволення Кр. Рогу. З 1949 працював у системі гірничорятувальної служби, з 1968 її очолював. Уміло організовував діяльність підрозділів за умов аварій на шахтах. Нагороджений орд. Вітчизняної війни 2 ст., Трудового Червоного Прапора.

Богомоли (Mantoptera), ряд комах. Тіло до 11 см завдовжки. У спокійному стані тримають передні ноги зігнутими і спрямованими вперед, наче моляться (звідси й назва). Хижаки, живляться комахами. Бл. 2000 видів, пошир. у країнах з теплим кліматом; в Україні – 5 видів, 2 з них занесені до Червоної книги України.

Богомолов Валерій Сергійович (21.9.1951, Кр. Ріг). Відом. геолог. Зак. КГРІ (1977). У 1971-1982 ст. бурмайстер Ленінськ. геологіч. партії. У 1982-1992 нач. дільниці, голов. інж., нач. Криворізьк. геологіч. партії. З 1992 директор оренд. підприємства "Геологорозвідник". У 1979 встановив рекорд швидкіс. буріння по залізист. кварцитах (800 м). Уч. ВДНГ.

Богомольця, вулиця розташована у житломасиві Карнаватка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 30-х. Розвитку набула у 40-х. До 1975 мала назву провулок 3-й Ольшанського. Довж. 1,2 тис. м, ширина 7 м. Має 30 приват. будинків, де проживає 92 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь держ. і громад. діяча, Героя Соц. Праці Богомольця Олександра Олександровича (24.5.1881, Київ – 19.7.1946, там же). Акад. (1932), віце-президент АН СРСР (1942), президент АН України (1930). Засл. діяч науки України (1943), РРФСР (1935). Зак. Новоросійськ. ін-т (1906, Одеса). Засновник Ін-ту

експеримент. біології і патології у Києві та ін-ту клінічної фізіології АН України, створив школу патофізіологів. Праці сприяли розвитку ендокринології, дослідженням у галузі імунітету та алергії, патології кровообміну, патогенезу шоку та ін. Держ. премія СРСР (1941). Обслуговує 99 в/з.

Богородиця, у християнстві Богиня-мати, Діва Марія, мати Ісуса Христа. Шанується як богиня родючості, покровителька землеробства.

Богослов Володимир Михайлович (23.6.1929, Кіровоград. обл.). Гірнич. керівник. Зак. Дніпропетров. гірнич. тех-м (1959). У 1948-1949 економіст кокс. цеху КХЗ. У 1950-1962 оператор, нач. зміни, нач. шахти ім. Ворошилова РУ ім. Дзержинського. У 1962-1972 нач. відділу обладнання тр-ту "Кривбасшахтопроходка". У 1972-1989 нач. відділу, заст. голов. інж. ш. № 2, майстер РУ ім. Кірова.

Богословський Микола Миколайович (15.7.1925, Донецька обл. – червень 1996, Кр. Ріг). Відом. проектант. Зак. КГРІ (1956). Уч. ВВВ з лист. 1944 у скл. 988 СП. Представлявся до звання Героя Рад. Союзу. Навідник ПТР. З 1963 ст. інж., кер. групи, бригади, ст. технолог ін-ту ВНДПрудмаш. Винахідник. Брав участь у створенні електросистеми гірнич. машин. Уч. ВДНГ. Нагородж. орд. Леніна, Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки, Слави 3 ст.

Богослужбові книги у християнстві, книги, які містять правила та опис порядку богослужінь, тексти до них.

Богослужіння у християнстві, процес відправлення певних релігійних обрядів. Поділяються на суспільні і власні. Проводяться шляхом проповідей, співу, інсценувань.

Богохульство, образа імені Бога, Діви Марії, святих, предметів культу, що караються церквою або властями. Факт невіри у Бога.

Богоявлення, одна із назв християнського свята Хрещення. Назва пов'язана з тим, що під час хрещення Ісуса Христа трапилося явлення всіх облич Святої Трійці. Широко відзначається на Криворіжжі.

Богоявленські хутори, групи невеликих населених пунктів, входили до скл. Криворізької волості Херсонського повіту Новоросійського генерал-губернаторства. У 1892 мали 4 двори, де проживало 39 чол. Серед обійсть власність Андріївського, Зіневича, Шакули, Яблуновського. Жителі займалися землеробством. У розпал залізорудної лихоманки частина земель перебувала в оренді рудопромисловців.

Богун Пилип Сергійович (14.11.1921, Кіровоград. обл). Енергокерівник. Зак. Криворізьк. тех-м руд. автоматики (1957). У 1937-1939 монтажник тр-ту "Південенерго" (Запоріжжя), монтер цеху мереж КМЗ. Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. танк. частин, 236 СД. У 1946-1963 монтер, нач. цеху мереж РУ ім. Дзержинського. З 1963-1975 голов. інж., у 1975-1983 директор міськ. електромереж. Один з організаторів електрослужби Кр. Рогу. Раціоналізатор. Вивів підприємство у число передових. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Слави 3 ст.

Богуна, вулиця житломасиву МОДР Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 30-х сім'ями гірників. Розвитку набула у 50-60-х. Довж. 850 м, ширина 5 м. Пл. 4,2 тис. кв. м. Тверде покриття з 1969. Має 59 приват. будинків. Названа на честь героя укр. народу Богуна Івана (? – 7.11.1664). Козацьк. полковник. Один з керівників визвольної війни укр. народу. У 1659 очолив повстання проти поляків. Страчен. поляками. Обслуговує 19 в/з.

Богуславського А.Т. (проф., Д.Т.Н.) наукова діяльність пов'язана з Ташкентським політех. ін-том. Юність провів у Кр. Розі. Зак. КГРІ (1936). Вів актив. наукову роботу. Автор наук. праць. Помер в Ташкенті 13.3.1977. Біографіч. даних не виявлено.

Богуш Марія Олексіївна (1941, Дніпропетров. обл.). Відома будівельниця. Освіта середня. З 1960 в буд. індустрії. З 1967 муляр БУ № 4 тр-ту "Криворіжжитлобуд". Переможець змагань. Виховала багато будівельників. Брала участь у будівництві багатьох об'єктів. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Бодай, вид лайки, прокляття, побажання погибелі або чогось поганого у давні часи на Криворіжжі.

Боднарук Іван Іванович (1.1.1945, Івано-Франк. обл.). Пром. керівник. Зак. Укр. політех. ін-т (1975). У 1967-1977 заст. голов. механіка Балаклеївськ. цем.-шифер. ком-ту. У 1977-1982 голов. механік Дніпродзерж. цем. з-ду. У 1982-1995 голов. інж., з 1995 голов. механік Криворізьк. цем.-гірнич. ком-ту.

Бодня, назва діжки з кришкою у давні часи на Криворіжжі.

Бодрієнко Надія Йосипівна (14.4.1949, Дніпропетров. обл.). Педагог-новатор. Зак. Криворізьк. педін-т (1973). У 1967-1999 учитель початкових класів СШ № №92, 82, НСШ № 110, СШ № №115, 11. Виховала кілька поколінь учнів. Уміло впроваджувала нові форми навчання. Учитель-методист. Медаль ім. А.С. Макаренка (1987), відмінник освіти.

Бодрості, вулиця житломасиву Осички Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. Попередня назва вулиця 3-тя Волинська. Довж. 635 м, ширина 10,8 м. Пл. 6,8 тис. кв. м. Тверде покриття з 1070. Має 50 приват. будинків. Обслуговує 46 в/з.

Бодягові, бодяги (Spongillidae), родина губок, поширені в прісноводних, рідше солонуватоводних водоймах усіх частин світу. Живуть колоніями, що мають вигляд розгалужених кущиків. В Україні – 7 видів. Виконують роль біофільтраторів у водоймах. Окремі види можуть завдати шкоди, оселяючись у водопроводах; деякі Б. використовують в медицині. Показник чистоти водойм. Зараз із водойм Криворіжжя – зникли.

“Боевой товарищ”, червоноармійська газета 4 гв. СД виходила у лип. 1941- червні 1945. У лют.-берез. 1944 подавала матеріали про бої на Криворіжжі. Редактор майор І.М. Питкін.

“Боєць”, багатотиражна газета військової частини Кр. Рогу виходила у 2-й половині 20-х.

“Боєць Криворіжжя”, газета виходила у Кр. Розі у 30-ті. Докладних відомостей не виявлено.

Божедарівка, житломасив розташован. у півд. частині Терн. р-ну. Заснован. як село на правому березі р. Саксагань на початку XIX ст. На карті 1800 місцевість позначалася як Благодатна. Сучас. назва існує з 70-х XIX ст. У 1869 мало 10 дворів, вітряк. Поблизу розташовані ст. Роковата та одноймен. балка. У 1903 мало 55 дворів, де проживало 276 чол. У 20-30-х існувала одноймен. сільрада. У межі Кр. Рогу увійшов у кінці 40-х. Розвитку набув у 50-70-х. Пл.. 95,2 га, має 18 вулиць, де проживає 1,8 тис. чол.

“**Божедарівська”,** курган-могила розташована у житломасиві на 1-му водорозділі лівого берега р. Саксагань, за 0,5 км на південь від міськ. очисних споруд і за 0,7 км на півд.-схід від розгалуження об'їзної дороги на Божедарівку. Складається з 3-х насипів. Найбільша висота 3,8 м, діаметр 50 м. Має форму зрізаного конуса, північ. схил крутий. Поверхня пошкоджена залишками окопів часів ВВВ. 2-й К. висотою 1,2 м, діаметр 35 м продовжує розорюватись, 3-й – розораний, висотою 0,5 м. У 1983 оглянутий і описаний археологом О.О. Мельником.

Божедарівське кладовище, діяло у 1898-1904 на територ. Терн. р-ну. Пл. 0,7 га. Поховань 700.

Божедарівське кладовище, діяло у 60-70-х. на території Терн. р-ну. Пл. 1,6 га. Поховань 1,5 тис.

Божедарівське урочище, Дзержинськ. лісництва Криворізьк. лісгоспу закладене у 1966-1977. Пл. 25 га. Ростуть гледичія, акація, ясень.

Божедарівський рудник, заснован. Російсько-Бельгійськ. товариством у 1899 на землях поміщика Харіна. Потужність до 200 млн. пудів. Видобувалося до 2,6 млн. Працювало до 400 чол. Припинив діяльність з початком гром. війни.

Боженка, вулиця у старій частині м. Інгулець. Забудова почалася у 1891 на землях поміщика Махорта, жили робітники Євгенівськ. рудника. У 1950-1975 носила ім'я О.Матросова. Довж. 500 м. Має 11 приват. будинків. Названа на честь актив. учасника гром. війни Боженка Василя Назаровича (1871, Кіровоград. обл. – 21.8.1919, Житомир). Ком-р 253 Таращанськ. СП у скл. 44 СД. Соратник М.Щорса. Полк в 1942 здобув звання гвардійського № 240 і у скл. 74 гв. СД 8 гв. А, брав участь у визволенні Інгульця. Обслуговує 503 в/з.

Боженко Олексій Офентович (30.1.1929, Полтав. обл.). Засл. металург України (1969). Освіта н/середня. З початку 50-х ст. вальцювальник дрібносорт. стану “250-1”, згодом працював у системі охорони аглоцеху (1991-1995) ком-ту “Криворіжсталь”. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Леніна.

Божий Микола Власович (22.1.1950, Чернігів. обл.). Банкір. Зак. Київ. ін-т народ. господарства (1975). У 1975-1976 ст. інспектор Дніпропетров. обл. контори Будбанку. У 1976-1979 нач. відділу фінансування будов. У 1979-1984 керуючий Криворізьк. відділенням Будбанку. Згодом на
керівних банк. посадах в Сумах.

Божик, давня криворізька назва ікони із зображенням Ісуса Христа.

Божко Георгій Андрійович (5.5.1925, Херсон. обл.). Мед. керівник. Зак. Одес. медін-т (1952). Уч. ВВВ з квіт. 1944 у скл. кулеметної роти 3-го Білорус. фр. У 1953-1986 голов. лікар 4-ї міськ. лікарні. Один з організаторів післявоєн. медицини Кр. Рогу. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст.. Червоної Зірки, “Знак Пошани”.

Божко Станіслав Георгійович (6.4.1959, Кр. Ріг). Керівник правоохоронців. Зак. КГРІ (1981), Харків. юр. акад. (1998). У 1981-1984 гірнич. майстер РУ ім. Кірова. З 1984 інж. шляхового нагляду, заст. нач., з 1997 нач. відділу ДАІ Кр. Рогу. У 1990 перебував у Нагорному Карабасі. Відмінник міліції.

Бойова сокира, атрибут воїна давніх часів. Являла предмет подовженої форми з вотвором у верхній частині для насадки, лезо розширяється у нижній частині. На Криворіжжі найдавніші датуються кінцем III тис. до н.е. і повязані з ямною культурою. Використовувалася у військах до середини XVIII ст. Сокира часів Київ. Русі знайдена у 1976 на лівому березі р. Саксагань (с. Бєляєве).

Бойових сокир культура (шнурової кераміки культура), загальна назва археологічних культур пізнього неоліту – бронзового віку (2-а половина III – 1-а половина II тисячоліття до н.е.) у лісовій смузі Європи. Характерні кам'яні висвердлені поліровані бойові сокири, шнурова кераміка (з орнаментом у вигляді відтиску шнура). Поховання у скорченому положенні, які знаходили археологи при розкопках на Криворіжжі.

Бойовий страйковий комітет існував у Довгинцевому у груд. 1905. Створений робітниками, які протягом 2-х тижнів утримували владу у своїх руках на територ. залізнич. селища. Була усунута царська адміністрація, роззброєні жандарми, встановлен. 8-годинний робочий день. Керував рухом поїздів, дана відсіч козакам, чорносотинським погромам. До скл. входили агітаційний відділ, бойові дружини. Розігнаний після поразки революції 1905, члени заслані до Сибіру.

Бойових мистецтв міський клуб створен. у верес. 1994. Проводить змагання. Голова О.В. Лещинський.

Бойка К.А. геологічні дослідження проходили на Криворіжжі у 1932-1935. Дана характеристика залізист. кварцитів півдня Кривбасу, Жовторічанського родовища за хім. складом. Висновки мали велике практичне значення для подальшого розвитку Кривбасу, дали поштовх для розвідки кварцит. родовищ. Геолог К.А. Бойко працював у тісному співавторстві з геологом М.Ф. Сафоновою.

Бойко Віктор Григорович (1931, Кр. Ріг). Засл. будівельник України. Зак. КГРІ (1960). У 1960 виконроб тр-ту “Криворіжаглобуд”, асистент КГРІ. У 1961-1970 інструктор, зав. відділом міськкому КПУ, обкому КПУ. У 1970-1974 голова Дніпропетров. міськради. У 1974-1976 1-й секретар Дніпропетров. міськкому КПУ. 1976-1978 2-й секретар Дніпропетров. обкому КПУ. У 1978-1983 голова облради. У 1983-1987 1-й секретар Дніпропетров. обкому КПУ. У 1987-1990 радник посольства СРСР у Румунії. Чл. ЦК КПУ. Депутат Верх Ради України. Делегат XXIV, XXV з'їздів КПРС, XXIV з'їзду КПУ. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора, “Знак Пошани”, знак. "За заслуги перед містом".

Бойко Володимир Петрович (17.7.1931, Кр. Ріг). Відом. проектант. Зак. КГРІ (1959). У 1954-1960 інж. дослід. з-ду “Бурові верстати” тр-ту “Кривбасшахтопроходка”. З 1960 ст.

інж., кер. групи, голов. конструктор проектів ін-ту “Діпрорудмаш”/ВНДПІрудмаш. Керував створенням скреперів, бур. верстатів. Держ прем. України (1980). Винахідник. Автор наук. праць з проблем удосконалення гірнич. техніки.

Бойко Григорій Петрович (5.2.1930, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1954-1990 бригадир елктрозварників об'єднання “Криворіжзалізобетон”. Переможець змагань. Наставник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, “Знак Пошани”.

Бойко Людмила Миколаївна (1.6.1936, Хмельницька обл.). Народний умілець. Освіта середня. У 1956-1993 працювала у кол-пі “Комсомолець”, р-пі “Комуніст”. З дитинства вивчала ткацьке мистецтво. Виготовляє рушники, килимки, доріжки. Уч. районних виставок.

Бойко Макар Арсентійович (15.4.1913, Миколаїв. обл. – 15.10.1978, Криворіжжя). Пед. керівник. Зак. Нікопольськ. мед. тех.-м (1931). Один з організаторів народ. освіти у сільському Криворіжжі. У 1931 заснував Новоганнівську початкову школу і до 1973 був її беззмінним директором. Збирав краєзнавчі матеріали, організатор худ. самодіяльності у селі. Виховав 6 поколінь новоганнівців. Похован. у с. Новоганнівці Лозуватської сільради.

Бойко Марія Федорівна (1902, Лозуватка – 1985, Київ). Проф. (1965). Зак. ін-т ім. Артема. Одна з 1-х комсомолок Криворіжжя. Вчителювала. Уч. гром. війни на Захід. фр. у скл. 1 КА. У 1921 організувала дитячий будинок для безпритульних. Уч. оборони Києва і підпілля часів ВВВ. З 1946 викладала у Київ. консерваторії. Канд. філолог. наук (1946). Чл. товариства “Україна – Канада”. Нагородж. орд. Червоної Зірки, “Знак Пошани”.

Бойко Микола Іванович (16.1.1916, Донецька обл.). Буд. керівник. Зак. Харків. автоін-т (1940). У 1940-1943 інж., ст. виконроб на будівництві Великого Памірського шляху. Уч. ВВВ з трав. 1943 у скл. 136 СД. У 1946-1956 нач. буд. дільниці, голов. інж. ВКБ РУ “Інгулець”. Відбудовував шахти № 10 і “Центральну”. У 1956-1958 організатор і перший керуючий тр-том “Криворіжаглобуд”. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки, Слави 3 ст.

Бойко Микола Петрович (5.10.1924, Полтав. обл.). Гірнич. керівник. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1952). Уч. ВВВ. У 1952-1960 нач. дільниці, тех. керівник, нач. ш. “Нова” РУ ім. Р.Люксембург. У 1960-1970 нач. дільниці, заст. голов. інж., у 1970-1980 голов. інж. ЦГЗК. 1980-1986 нач. лабораторії транспорту НДГРІ. Керував введенням на проект. потужність дробильної, збагач. фаб-к ЦГЗК. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 1, 2 ст., Трудового Червоного Прапора, Слави 3 ст.

Бойко Микола Степанович (2.5.1912, Кіровоград. обл.). Гірнич. керівник. Зак. Донецьк. індустр. ін-т (1940). У гірнич. промисловості з 1932. У 1947-1950 зав. шахтою тр-ту “Нікополь-Марганець”. У 1950-1962 нач. дільниці, голов. інж. ВКБ ш. ім. Кірова.

Бойко Олександр Миколайович (19.5.1941, Кр. Ріг). Транспорт. керівник. Зак. КГРІ (1973). З 1961 електромонтер, нач. транспорт. р-ну, нач. служби електрогосподарства, з 1974 голов. інж. КТТУ/“Криворіжелектротрансу”. Умілий керівник транспорт. обслуговування, реструктуризації мережі. Відкривав нові маршрути, особисто наглядав за будівництвом черг швидкіс. трамваю. Виховав багато працівників транспорт. мережі. Нагородж. знак. “За заслуги перед містом”.

Бойко Поліна Дем'янівна (1928, Криворіжжя). Новатор с/госп. виробництва. Освіта середня. У 1947-1960 ланкова, у 1961-1983 бригадир овочівників кол-пу/рад-пу ім. Мічуріна. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Майстер вирощування високих врожаїв овочів. Бронз. медаль ВДНГ СРСР. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Бойко Станіслав Павлович (1940, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Зак. Криворізьк. металург. тех.-м (1969). У 1963-1972 слюсар, бригадир, ст. майстер з ремонту обладнання СПЦ-1 з-ду “Криворіжсталь”. У 1972-1975 будував металург. з-д в Ірані. З 1975 бригадир, майстер СПЦ-1 ком-ту “Криворіжсталь”. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Нагородж. орд. “Знак Пошани”, Трудової Слави 3 ст.

Бойові організації, створювалися на криворізьк. заводах, шахтах та рудниках в 1905-1907 під час Жовтневої революції та гром. війни. Були розпущені під час утворення кадрових військових частин Червоної армії.

“Бойскаути”, напіввійськова, напівспортивна організація існувала у Кр. Розі за часів гром. війни. Ліквідована у 1921.

Бойченко Євгенія Юріївна (5.12.1955, Дніпропетровськ). Народ. умілець. Зак. Дніпропетров. тех-м фізкультури (1974). У 1974-1980 учитель фізкультури СШ № 92. У 1980-1991 бухгалтер на Курилах. З 1991 учитель фізкультури СШ № 88. З 1980 займається вишиванням. Уч. виставок з 1997. Персонал. виставка (Кр. Ріг, 1998). серед робіт "Альонушка", “Прощання Олега з конем”, “Царівна-жаба”, ікони та ін.

Бойченко Яків Никифорович (1907 – квіт. 1943, Кр. Ріг). Уч. підпілля. Під час окупації чл. підпільної групи Ф.Т. Конюшка , Брав участь у диверсіях, розповсюдженні листівок. Після тортур розстрілян. в гестапо. Ім'я на меморіалі в парку залізничників.

Бокан Борис Володимирович (12.3.1933, Запоріжжя). Пед. керівник. Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1956). З 1939 проживає у Кр. Розі. У 1956-1970 горновий майстер, нач. зміни домен. цеху КМЗ. У груд. 1960 задув і випустив перший чавун на ДП-5. Стояв біля витоків вищої металург. освіти у Кр. Розі. У 1971-1999 декан Криворізьк. металург. фак-ту Дніпропетров. металург. ін-ту / Національної металург. акад. України. Канд. тех. наук (1971). Вивчав проблеми газодинаміки доменної печі. У 1992 став ініціатором створення першого в Україні навчально-науково-виробничого комплексу з підготовки кадрів для металург. промисловості всіх рівнів. У 1992-2000 директор цього комплексу. Автор близько 100 наук. праць, винаходів. Відмінник освіти України, Почес. грамота Кабміну України.

Бокова, річка, права притока Інгульця і притока Дніпра 2-го порядку. Мала річка. Починається поблизу с. Варварівка Долинськ. р-ну Кіровоград. обл. на висотних відмітках 155 м, а закінчується на висоті 59 м. Пл. басейну 1320 кв. км. Долина скриньоподібна, шириною до 1-2 км; заплава нешерока – до 0,2 км. Середня ширина русла становить 10 м, глибина до 2,7 м. У верхів'ї річище звивисте. Коефіцієнт звивистості 1,59. Має одну крупну притоку – р. Боковеньку. Похил русла становить 1,5 м/км. Довж. басейну 74 км. Живлення снігове та дощове. Середня жорсткість води 6,0 мг.екв/л. Мінералізація 0,5 мг/л. Каламутність води в річці 250 г/мі.

Бокова-1, поселення епохи пізньої бронзи на лівому березі р. Інгулець за 0,12 км на схід від с. Валове на терасі. Пл. розкопок 180 х 160 м. Знайдені уламки амфор, кераміка.

“Бокова”, урочище Криворізьк. лісництва Криворізьк. лісгоспу закладене у 1947-1954. Пл. 199 га. Ростуть дуби, акації, тополі.

Боковенька-1, поселення черняхівської культури (II-V ст.) відкрите у 1983 на правому березі р. Боковенька на домінуючому узвишші. Розкопана площа 150 х 160 м. Виявлен. могильник, де знайдена кераміка у вигляді амфор, гребінь, знаряддя праці, прикраси.

Боковенька, річка, ліва притока р. Бокової, права притока р. Інгулець, притока Дніпра 3-го порядку. Бере початок біля с. Василівка Долинськ. р-ну Кіровоград. обл. Впадає у Карачунівське водоймище. Пл. 3,5 тис. га. Пл. басейну 645 кв. км. Має скриньоподібну і симетричну долину. Русло вирівняне, шириною 10-15 м і глибиною до 2,5-4,0 м. Коефіцієнт звивистості 1,81. Похил річки 1,6 м/км. Основна притока -р. Очеретна. Має снігове та дощове живлення. Середня жорсткість води 6,0 мг. екв/л. Мінералізація 0,5 мг/л. Каламутність води в річці 250 г/мі. На берегах сіл Валове, Кіровка, Христофорівка. Місце нересту риби, гніздування рідкіс. птахів.

Боковенька-2, поселення черняхівської культури виявлене у 1983 на лівому березі р. Боковенька за 2 км на захід від дамби с. Христофорівка. Пл. розкопок 200 х 100 м. Знайдені фрагменти гончар. виробів.

Боковенька-3, поселення періоду пізньої бронзи (XIV-XII тис. до н.е.) розташоване на терасі правого берега р. Боковенька, за 1 км на південь від сел. Христофорівки. Зібрані фрагменти кераміки.

Боковенське урочище, Криворізьк. лісництва Криворізьк. держлісгоспу закладене у 1920-1945. Пл. 455. Росте акація, дуб, тополя. Багата рослинність. Місце гніздування птахів.

Бокоплави (Amphipoda), ряд вищих ракоподібних. Довж. тіла 0,5-25 см. Близько 7 тис. видів, поширених у морських і прісних водах. Є кормом для промислових риб, тюленів, китів, водоплавних птахів.

Боксит (від місцевості Бо у Франції), осадкова гірська порода, що складається з діаспору, бюміту, гідрокрисидів заліза, кварцю, глинистих мінералів. Колір сірий, коричневий, червоний. Поклади виявлені у Півд. р-ні Кривбасу, в басейнах рр. Інгульця і Базавлука. Позначене як Високопольське родовище. Вивчався з початку 30-х геологами А.Л. Загонським, Ю.Б. Бассом, М.П. Мовчаном та ін.

Боксу міська федерація створена у жовт. 1953 як секція боксу міськспорткомітету за ініціативою М.Т. Коваля і А.П. Петрова . У федерацію реформована у 1959. Бокс як масовий вид спорту зародився у Кр. Розі у кінці 40-х з команд 107 гв. ПДД та педінституту. Серед перших спортсменів Ю.Асінгеров, Р.Воронов, В.Довгий, В.Жур, В.Зінченко, В.Катасонов, А.Чорний. Серед перших тренерів Зельдін, А.П. Петров. У жовт. 1953 відбувся перший чемпіонат Кр. Рогу з боксу. Чемпіоном стала команда авіатехніч. уч-ща. Перший чемпіон Кр. Рогу з боксу А.П. Петров. Вперше криворізькі боксери вийшли на ринг чемпіонату області у 1953 (Нікополь), де вибороли 2-ге місце. Серед перших чемпіонів області криворіжці І.Гільварг, А.Петров, В.Шитов. У 1954 Кр. Ріг впреше приймав обл. чемпіонів. Змагання відбулися у літньому театрі парку ім. газ. "Правда". 2 збірні команди Кр. Рогу посіли 1 – 2 місця. У 1954 команда Кр. Рогу, сформована на базі боксерів авіатехніч. уч-ща, вперше взяла участь у Всеукр. змаганнях у Харкові. Першими чемпіонами України з боксу стали криворіжці І.Гільварг, М.Політаєв. У 1956 у Кр. Розі відбулися змагання за програмою 1-ї Спартакіади народів СРСР. Чемпіонами стали криворіжці В.Грибков, В.Гладуненко, Ю.Княжицький, А.Петров, В.Підпалий, О.Раков, В.Шафранов, В.Шитов. У Кр. Розі діють боксерські клуби "Лідер", "Тріумф", "Будукан", "Молодість", "Олімп", ДЮСШ №№ 3, 8, 10. Працюють 19 тренерів, які тренують понад 500 боксерів. Міська федерація виховала 28 майстрів спорту з боксу. Серед ветеранів М.Алієв, С.Асауленко, О.Бровко, А.Венгеренко, В.Галушко, А.Дарчинян, К.Дібровенко, В.Дубінчук, В.Жиров, В.Завгородній, В.Зінов'єв, Л.Ковальов, В.Мігунов, О.Муканов, А.Некритий, С.Новохатько, А.Петров, С.Притура, А.Савчук, Ю.Зубрицький, Л.Шахотін, Ю.Шостак. Серед діючих спортсменів І.Берека, Д.Давиденко, А.Дарчинян, В.Зінов'єв, О.Клевцов, Д.Хохлов. Щороку проводяться до 10 спортзмагань. Серед них кубок і чемпіонат Кр. Рогу, першості серед юнаків серед. і старшого віку, юніорів, турніри "Українська весна", "Травневі рукавички", "Золота осінь", пам'яті В.Жура. В.Зінов'єв у 1998 став першим чемпіоном Європи серед юніорів. До сімки кращих за всю історію міськ. федерації входять боксери В.Шитов, В.Каєм, В.Жур, Є.Фоменко, В.Сонкін, А.Ніколенко, В.Зінов'єв. Федерацію очолювали А.П. Петров, А.Нікулін, А.Венгеренко, С.Асауленко.

Болєт білий, білий гриб, боровик (Boletus edulis Bull. ex Fr), їстівний гриб. Шапка 5-20(25) см у діаметрі, напівсферична, опукло- або подушковиднорозпростерта, сірувато, жовтувато-коричнювата, або темно-пурпурово-коричнева, суха, за вологої погоди клейкувата, при дотику не змінюється. Шкірка не знімається. Пори білі, сіруваті, згодом сірувато- або брудно-жовті, згодом зеленувато-жовті, жовто-оливкові, округлі, маленькі. Спорова маса жовтувато-оливкова. Спори 12-18(19) х 4-6 мкм. Ніжка 5-18(20) х 2-6 см, щільном'ясиста, зморшкувата, біла, сірувата, сірувато-коричнювата, світло-сітчаста у верхній половині. М'якуш білий, під шкіркою старих плодових тіл червонуватий, на зламі не змінюється, з приємним запахом, добрий на смак. На Криворіжжі зустрічається у старих дубових та дубово-ясеневих лісонасадженнях вздовж Карачунівськ. водосховища, поодинокі знахідки після дощового періоду. У місцевих зразках шапка темно-бура до чорної. Білим гриб називається тому, що після сушіння не темніє, як решта трубчатих

грибів, VI-XI. Найцінніший гриб, І категорії. Слід оберігати, обережно зрізуючи з метою зберігання грибниці.

Бологов Федір Павлович (14.4.1916, Вологод. обл. - 1994, Москва). Ген.-майор. Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе, Військ. акад. Генштабу. Працював землевпорядником (30-ті). В арм. з 1938. Уч. ВВВ з червня 1941 у скл. 57 гв. СД. З черв. 1943 нач. оператив. відділення штабу 20 гв. СД. Кміло планував дії з'єднання. Ком-р зведеного загону під час боїв за ст. Радушна. Удостоєн. орд. О.Невського. Нагородж. орд. Червоного Прапора, О.Невського, Вітчизняної війни 1 ст. (2), Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки (2), "За службу Батьківщині" 3 ст.

Болгари на Криворіжжі з'явилися в кінці XVIII ст. Це пов'язано з продовженням масового заселення півд. степів. Уряд рос. імперії закликав європейців їхати у степи Причорномор'я, обіцяли райське життя. На ці заклики відгукнулися й болгари. Треба пам'ятати, що на той час Болгарія перебувала під владою Туреччини, якій царська Росія нанесла відчутних поразок у кількох війнах XVIII ст. На землях Причорномор'я болгарам обіцяли свободу і достаток. Масове заселення Криворіжжя болгарами почалося після війни 1877-1878 на Балканах. Їх жителі остаточно повірили у райдужні перспективи життя в Україні. Болгари одразу дали значний поштовх у розвитку городництва на Криворіжжі. Саме вони заклали відомі і тепер напівлегендарні городи в р-ні сучас. Ц.-Міськ. р-ну. Болгари опанували технологією землеробства за умов посушливого клімату задніпровських степів. Болгарські капусти, кавуни, боби, перець, дині, огірки стали вигідно конкурувати з традиційними пшеницею, просом, житом, вівсом, ячменем, вирощених на панських ланах Криворіжжя. Серед перших поселенців характерні прізвища Влахов, Банков, Мінчев, Стоянов, Колчев. Болгари вперше в Кривбасі заснували яблуневі сади поблизу Гданцівки. Про це нагадує назва житломасиву – Верхня Антонівка, Нижня Антонівка. Городи розташовувалися на території сучас. парків ім. Гагаріна, "Комсомольський". Після 1917 болгари почали засвоєння берегів Саксагані в р-ні Червоного Кута. Болгари поступово розселилися по всьому Кривбасу і розвинули городницьку діяльність. Багато вихідців з Балкан стали жертвами сталінських репресій. Серед них організатор болгарськ. колгоспу ім. Петровського А.Влахов, його помічник Г.Кокорадов. Болгари брали актив. участь у ВВВ, а після війни повернулися до городництва. У Кр. Розі проживає близько 4 тис. чол. болгарськ. національності, які працюють у різних галузях народ. господарства.

Болгарська, вулиця житломасиву Гданцівка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 50-60-х. Попередня назва вулиця 1-ї Водокачки. Довж. 320 м, ширина 4,6 м. Пл. 1,4 тис. кв. м. Тверде покриття з 1969. Має до 60 приват. будинків. Обслуговує 4 в/з.

Болгарська вулиця, будинок № 9 у Ц.-Міськ. р-ні споруджен. у 1912. Має 2 поверхи. Фасад прямокутної форми. Належить до житлофонду з-ду гірнич. машинобудування. Архітектурна пам'ятка.

Болгарська вулиця, будинок № 11 споруджен. у кінці XIX ст. Один із перших кам'яних 2-поверх. житлобудинків Кр. Рогу. Фасад прямокутної форми. Належить житлофонду з-ду гірнич. машинобудування. Пам'ятка архітектури.

Болдирєв Григорій Георгійович (28.11.1913, Орловська обл. – 23.2.1971, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. Запорізьк. металург.тех-м (1941). У 1933-1935 технік з-ду ім. Ілліча в Маріуполі. У 1937-1941 майстер, нач. відділу ВКБ з-ду "Запоріжсталь". Уч. ВВВ з жовт. 1941. У 1946-1953 нач. кар'єру тр-ту "Південшляхбуд". У 1953-1963 виконроб, нач. БУ-552, 546 тр-ту "Дніпросантехмонтаж". З 1963-1971 нач. управління газового господарства Кр. Рогу. Заклав основи газифікації житла, створив потужну матеріальну базу.

Болдирєва Євдокія Гаврилівна (30.1.1916, Кр. Ріг). Чл. СХУ. Зак. Київськ. худ. ін-т (1946). Станк. живопис. Уч. виставок з 1946. "Будівництво нової шахти у Донбасі" (1957), "На металургійному заводі" (1960), "Дорога до колгоспу" (1961), "Київські каштани" (1967), "Брат і сестра" (1968). Живе у Києві.

Болиголов (Conium), рід трав'янистих рослин родини зонтичних. Б. плямистий – високий дворічник (100-200 см) з сизим червонувато-плямистим стеблом. Листки в обрисі трикутні, тричі перисторозсічені. Квітки білі в численних зонтиках. Цвіте V-IX. Має неприємний мишачий запах. Звичайний бур'ян на засмічених місцях. Рослина лікарська (в гомеопатії використовують як засіб, що сприяє розсмоктуванню доброякісних пухлин). Смертельно отруйна.

Болкісева Світлана Володимирівна (1970, Кр. Ріг). Науковець. Зак. СШ № 6, Ленінград. ін-т авіа. приладобудування. Канд. техн. наук. Працює в Петербурзьк. науково-технічному центрі критичних інформаційних технологій. Автор наук. праць. Уч. міжнародних конференцій.

Болотникова, вулиця розташована у півд. частині Довг. р-ну. Закладена у 20-х. Розвитку набула у 30, 50-60-х. До 1975 мала назву провулок Серафимовича. Довж. 506,5 м, ширина 7 м. Має 31 приват. будинок, де проживає 64 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь керівника антифеодального повстання 1606-1607 Болотникова Івана Ісайовича (? – 1608). Біглий холоп, перебував у турецьк. полоні. Організатор і керівник повстанської армії. Після розгрому повстання засланий у Каргополь, де його осліпили і втопили. Обслуговує 23 в/з.

Болотні грунти, надмірно зволожені грунти з великою кількістю нерозкладених і напіврозкладених рослинних решток (торфу). Після осушення і проведення меліоративних заходів на Б.г. вирощують високі врожаї с/госп. культур. В Україні найбільше Б.г. в низинах і заплавах річок, у тому числі і на Криворіжжі.

Болотяна сова (Asio flammeus), птах ряду сов. Довж. 42 см, вага 245-375 г. Близький до сови вухатої, але більший за неї, має маленькі ледь помітні "вушка". Забарвлення зверху рудувате з бурими плямами, низ білуватий, плямистий. Населяє береги водойм і річок Криворіжжя. Осілий нічний птах. Гніздо на землі. Кладка у квіт.-трав. з 4-6 яєць. Політ повільний. Тримається на землі парами. Голос – крик "бу-бу-бу". Живиться гризунами. Дуже корисний. Підлягає охороні.

Большаков Яків Григорович (6.4.1918, Читинська обл. - 20.12.2001, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. Читинськ. педін-т (1941), КГРІ (1954). З 1942 нач. дільниці, нач. відділу тр-ту "Союзплавик". З 1950 у Кр. Розі. Заст. нач. відділу РУ ім. Ілліча, у 1954-1956 нач. шахти "Північна" РУ ім. Кірова, нач. відділу праці РУ ім. Дзержинського (1956-1962). У 1962-1965 зав. лабораторією НДГРІ. У 1965-1973 нач. лабораторії РУ ім.Фрунзе, у 1973-1982 голов. економіст "Кривбасруда", у 1982-1988 доцент кафедри економіки КГРІ. Автор 100 публікацій на тему гірнич. економіки. Уч. ВДНГ СРСР, України. Один з авторів "Енциклопедії Криворіжжя".

"Бомба", старовинна вовняна тканина, поширена у давні часи на Криворіжжі.

Бомбардир (Brachinus Web), жук яскравого забарвлення. Голова і передня спинка червоно-руді. Надкрила притуплені, крила розвинені. На Криворіжжі зустрічається один вид.

"Бомж", народна назва людей без житла, без дому, бродяг та ін. Побутує на Криворіжжі з 80-х.

Бондар, батар, обручник, людина, яка виготовляла діжки. Професія відома на Криворіжжі здавна. На сьогодні діють кілька народних умільців.

Бондар Василь Миколайович (1.5.1952, Черкаська обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1980). У 1973-1980 фельдшер у Дніпропетровську. У 1980-1982 викладач Криворізьк. медуч-ща підвищення кваліфікації. У 1982-1988 лікар міськлікарні № 2. У 1988-1990 заст. зав. міськвідділом охорони здоров'я, начмед міськлікарні № 3. З жовт. 1996 голов. лікар 11-ї міськлікарні. Умілий організатор охорони здоров'я.

Бондар Віталій Анатолійович (12.11.1956, Луганська обл.). Майстер спорту (1987). Навчався у Кіровоград. педін-ті (1975-1977). Працював у шк.-інтернаті Кіровоград., Донецьк. обл. У Кр. Розі з 1981. Тренер збірної міста з мотоболу, з 1989 організатор і керівник групи автородео "Інгульчани". Знімався у фільмах "За законами джунглів",

“Обличчя пророка”, “Гангстери в океані”, “Чоловік собаки Баскервілів”, “Спекотний регіон”, “Нічна мерія”. З програмою каскадерів побував у Китаї, Прибалтиці, Росії, Узбекистані. 3-разовий рекордсмен Книги незвичайних рекордів України. У квіт. 1992 проїхав з Дніпропетров. до Кр. Рогу (150 км) стоячи на сидінні мотоцикла і не торкаючись руками керма. У жовт. 1993 здійснив стрибок на мотоциклі у водоймище з висоти 20 м і на відстань 70 м. У серп.-верес. 1995 пройшов марафонну відстань у 2025 кілометрів від Києва до Лондона (Україна, Польща, Німеччина, Франція, Велика Британія) у такий же спосіб, як і з Дніпропетровська до Кр. Рогу. Переможець і призер союзних, республікан. змагань з мотокросу. Сріб. призер 8-ї Спартакіади народів СРСР (1984).

Бондар Георгій Юхимович (16.5.1931, Криворіжжя). Герой Соц. Праці (1980). Освіта середня. У 1947-1958 будівельник тр-тів “Криворіжбуд”, “Кривбасрудбуд”. У 1958-1996 бригадир комплекс. бригади БУ № 4 тр-ту “Криворіжпівнічрудбуд”. Новатор виробництва. Ініціатор трудових починів. У 1947-1950 брав участь у будівництві коксових батарей, відновленні шахт РУ ім. Р.Люксембург, Орджонікідзе, Жовт. революції. Особливо відзначився під час будівництва ПівнГЗК, ЦГЗК. Нагородж. орд. Леніна (2).

Бондар Іван Васильович (7.1.1932, Дніпропетров. обл.). Засл. раціоналізатор України (1983). Освіта середня. У 1947-1950 слюсар Софіївськ. МТС. У 1950-1992 слюсар, бригадир вагон. депо ст. Мудрьона Криворізьк. відділка Придніпров. залізниці. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Раціоналізатор і наставник. Ім'я у Книгах Трудової Слави Дніпропетров. обл., Придніпров. залізниці. Почес. залізничник (1967). Нагородж. орд. Леніна, “Знак Пошани”.

Бондар Іван Михайлович (25.1.1927, Орловська обл. – 22.5.1985, Кр. Ріг). Засл. металург України (1974). Зак. Криворізьк. металург. тех-м (1966). Під час ВВВ проживав у Миколаїв. обл., де допомагав партизанам. Уч. ВВВ з берез. 1944 у скл. 24 СП. У 1951-1983 електрозварник ТЕЦ, машиніст дистриб'ютора конвертор. цехів №№ 1 і 2. У 1974 будував металург. з-ди в Югославії. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Почес. металург СРСР (1969). Нагородж. ор. Трудового Червоного Прапора.

Бондар Іван Федорович (31.10.1919, Хмельницька обл. – 14.6.1992, Кр. Ріг). Мед. керівник. Зак. Вінницьк. мед. ін-т (1960). Уч. ВВВ з лип. 1941. З кінця 40-х працював у медичних установах. З 1970 лікар-уролог, зав. урологіч. відділенням 2-ї міськ. лікарні. Зробив вагомий внесок у розвиток медицини у Кр. Розі. Відмінник охорони здоров'я. Лікар вищої кваліфікації. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Слави 3 ст.

Бондар Наталя Миколаївна (4.4.1958, Кр. Ріг). Діяч культури. Зак. Криворізьк. педін-т (1980), Одес. консерваторію (1985). З 1981 викладач муз. уч-ща. Веде курс психології мистецтв, методики муз. виховання. Активіст екоруху в Кривбасі. Автор міжнарод. укр.-британ. екопрограми. Брала участь у підготовці книжок “Храм життя” (1998), “Поліфонія живого” (2001).

Бондар Олег Сергійович (22.3.1964, Кіровоград. обл.). Каскадер. Навчається в Одес. юр. акад. З 1997 каскадер автородео “Інгульчани”. Призер “гонок на виживання” (1990). Один з організаторів авіаклубу ім. Бородича, будівництва парашутної вежі у Кр. Розі.

Бондаревський Едуард Абрамович (1913, Кр. Ріг – 17.10.1956, Кемерівська обл.). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1941). У 1941 нач. дільниці РУ “Інгулець”. Уч. ВВВ. Воював у тилу ворога під Москвою, у діюч. армії. Війну закінчив на Далек. Сході. Майор. У 1946-1956 заст. голов. інж. тр-ту “Дзержинськруда”, керуючий Шалимським, Шерегеським рудниками Кузбасу, нач. Новокузнецьк. управління “Гідроспецбуд” тр-ту “Східгідроспецбуд”. Трагічно загинув. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки.

Бондаренка В.Б. передова бригада прохідників діяла на ШУ ім. Орджонікідзе у 30-х. Серед перших впровадила госпрозрахунок. За її прикладом у 1932 діяло 740 колективів Кривбасу.

Бондаренко Акулина Степанівна (10.7.1937, Кіровоград. обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1960). У 1960-1964 сан. лікар Дзерж. райСЕС. Організатор і 1-й

голов. лікар Інгулецьк. райСЕС (черв. 1964 – лют. 1979). У 1979-1993 голов. лікар міськ. дезстанції. Лікар вищ. категорії, відмінник охорони здоров'я.

Бондаренко Антоніна Іванівна (1938, Кіровоград. обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. З 1960 працювала сигналісткою тр-ту "Кривбасшахтопроходка" . Ударниця п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Бондаренко Віктор Якович (1936, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1953-1960 працював муляром на будовах. З 1960 працював бригадиром електромонтерів Криворізьк. районного вузла зв'язку. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Бондаренко Володимир Михайлович (27.7.1934, Казахстан). Пром. керівник. Зак. Бєлгород. технологіч. ін-т (1980). У 1957-1958 працював на будовах Челябінська. У 1958-1959 майстер будтранспорту в Алатау. У 1959-1961 інж. Карагандинськ. цем. з-ду. У 1961-1977 нач. відділу, директор Карагандинськ. з-ду азбест. виробів. У 1980-1981 голов. інж. Криворізьк. цем. з-ду. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Бондаренко Володимир Прокопович (12.10.1928, Кіровоград. обл.). Новатор с/госп. виробництва. Освіта н/середня. У 1944-1956 працював в кол-пі у Кіровоград. обл. У 1956-1988 тракторист кол-пу/рад-пу "Гвардієць". Майстер вирощування високих врожаїв зернових. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Бондаренко Георгій Якович (26.2.1932, Кр. Ріг). Новатор с/госп. виробництва. Освіта н/середня. У 1950 тракторист Ленінськ. МТС. У 1957-1992 тракторист рад-пу "Гірник". Сріб. медаль ВДНГ (1974). Майстер високих урожаїв зернових. Наставник. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Бондаренко Григорій Олексійович (7.5.1921, Кр. Ріг – 1988, Москва). Адмірал (1972), Герой Соц. Праці (1985). Зак. шк. у Кр. Розі (теп. СШ № 95), Чорномор. мор. уч-ще (1941), ВМА (1950), Військ. акад. Генштабу (1962). Уч. ВВВ з верес. 1941 у скл. 8-ї бр. мор. піхоти. Обороняв Севастополь, визволяв Новоросійськ., Крим, Балкани. Ком-р взводу розвідки і ком-р катера "СК-035". Уч. війни з Японією. Ком-р тралера. Тралив акваторію портів Гензан, Сейсин, Расин, Юкі. Командував кораблями і з'єднаннями. Ввів у дію перший у ВМФ СРСР атомний ракетний крейсер "Кіров". У 1962-1965 нач. шт. БФ, у 1965-1973 нач. шт. ТОФ. З 1973 заст. главкому ВМФ з бойової підготовки. Чл. редколегії Військово-Морського словника. Нагородж. орд. Леніна, Жовтневої Революції, Червоного Прапора (4), О.Невського, Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки, "За службу Батьківщині" 3 ст.

Бондаренко Дмитро Кононович (1902, Кр. Ріг - ?). Гірнич. керівник. Освіта середня. У гірнич. промисловості Кривбасу з 1916. Уч. гром. війни на Півд. фр. Брав актив. участь у відбудові шахт Кривбасу. У 1944 керував Першотравневим ШУ. Один із керівників відбудови шахт Кривбасу після ВВВ. Доля невідома.

Бондаренко Іван Андрійович (початок XX ст. – жовт. 1941, Дніпропетров. обл.). Уч. підпілля. Освіта н/середня. Працював на шахтах Кривбасу. Ударник п'ятирічок, стахановець. У серп. 1941 залишен. у тилу для організації підпілля. Восени 1941 перебував у скл. партизан. загону № 1080, що діяв у дніпровськ. плавнях. Пропав безвісти.

Бондаренко Іван Павлович (1.1.1906, Кр. Ріг – кінець 80-х, там же). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1931). У 1931-1933 нач. дільниці РУ "Червона гвардія". У 1934-1940 нач. дільниці, нач. ш. "Південна", техкерівник ш. ім. Кірова, заст. нач. техвідділу, секретар парткому РУ ім. Кірова. У 1940-1941 секретар Дзерж. райкому і міськкому КПУ. У 1941-1944 нач. техвідділу, голов. інж. тр-ту "Союзплавик" у Забайкаллі. У 1944-1948 секретар парткому РУ ім. Кірова. У 1948-1951 працював на відбудові грінич. промисловості НДР. У 1951-1958 заст. нач. виробнич. відділу тр-ту "Дзержинськруда", нач. Криворізьк. управління Держгіртехнагляду. У 1958 голова

комітету Держгіртехнагляду України. Один із керівників відбудови Кривбасу. Нагородж. орд. Леніна.

Бондаренко Костянтин Полікарпович (1899 – 1961, Кр. Ріг). Почес. гірник. Освіта н/середня. У 1920-1941 бурильник ш. "Нова" РУ ім. К.Лібкнехта. Послідовник методів Ізотова, Стаханова, Семиволоса. Ударник 1-х п'ятирічок. Після ВВВ працював на ш. ім. Петровського.

Бондаренко Леонтій Олександрович (1915, Дніпропетров. обл.). Держ. керівник. Освіта середня. Працював бухгалтером у кол-пі. Уч. ВВВ з серп. 1941 у скл. 3 СП 218 СД, 1137 СП 339 СД. В арм. до 1960. Майор. У 1963-1969 голова Терн. міськради. У 1969-1981 працював в управлінні ПівнГЗК. Організатор благоустрою Терн. р-ну. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Червоної Зірки, Почес. Грамотою Верх. Ради Дагестану.

Бондаренко Микола Максимович (5.12.1910, Дніпропетров. обл. – 19.11.2001, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1953). Уч. ВВВ. З 1944 викладав в гірнич. тех-мі. У 1953-1973 майстер, нач. дільниці, секретар парткому, нач. рудника ПівдГЗК. У 1973-1991 директор "Кривбасвибухпрому". Керував великомасштабними вибухами, створенням нових видів вибухівки. Автор 30 рацпропозицій. Ініціатор впровадження короткозуповільнених вибухів. 3 золоті медалі ВДНГ. Нагородж.орд. Жовтневої Революції, Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора (2), Червоної Зірки, знак. "За заслуги перед містом".

Бондаренко Ніна Миколаївна (30.12.1939, Архангельська обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1965). У 1965-1967 терапевт 16-ї міськ. лікарні. У 1968-1972 лікар 3-ї дитячої міськ. лікарні. У 1972-1991 голов. лікар клініч. лікарні НДІ профзахворювань. Канд. мед. наук. Автор наук. праць. З 1991 проживає за кордоном.

Бондаренко Олексій Федосійович (13.3.1939, Херсон. обл.). Пром. керівник. Зак. Криворізьк. гірничо-механіч. тех-м (1978). З 1963 автослюсар, слюсар-складальник, коваль, слюсар механоскладального цеху КЦРЗ. Новатор виробництва. Сформував кілька бригад слюсарів-складальників. Ініціатор труд. починів. Раціоналізатор і наставник. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Бондаренко Ольга Тихонівна (18.3.1928, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. технологіч. тех-м (1969). У 1957-1969 закрійниця, нач. цеху, у 1969-1987 директор фаб-ки "Індтрикотаж". З 1987 директор трикотаж. об'єднання. Одна з організаторів легкої промисловості у Кр. Розі. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани", знак. "За заслуги перед містом".

Бондаренко Петро Харитонович (1906 – 1987, Кр. Ріг). Військ. діяч. Освіта середня. З 1931 співробітник органів ДПУ. Брав участь у боях з басмачами у Серед. Азії. Уч. операції по розгрому військ. угруповання Ібрагім-Бека (1931). Уч. ВВВ з лип. 1917 у скл. підрозділів "Смерш". Після захоплення рейхстагу розбирав, систематизував документи рейхканцелярії. З кінця 40-х до 1955 служив у міськвідділі МДБ. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора, Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки (2)

Бондаренко Світлана Іванівна (5.10.1931, Кр. Ріг). Краєзнавець. Зак. Київ. пед. ін-т (1955). У 1955-1986 учитель укр. мови СШ № 40. Відмінник народ. освіти. Вивчає історію села Веселі Терни. Одна із засновників Терн. народ. музею. Наук. співробітник міськ. краєзнавчого музею.

Бондаренко Федір Іванович (23.5.1915, Кіровоград. обл. – 25.12.1979, Кр. Ріг). Засл. металург України (1958). Освіта середня. З 1931 працював муляром на будівництві з-ду "Криворіжсталь". Брав участь у задувці ДП-1 (1934). У 1939-1941 горновий домен. печі. Уч. ВВВ з серп. 1941. У 1945-1965 ст. горновий ДП-1. Заснував династію металургів. 5 дітей працювали на КМЗ. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки.

Бондаренко Федір Федорович (1907, Кр. Ріг – кінець 80-х, там же). Полковник (1952). Зак. Київ. арт. уч-ще (1933). У дитинстві наймитував. У 1924-1928 учень, організатор комсомолу на руднику ім. Артема. З 1928 в армії. Уч. боїв на Хасані (1938). Один з перших кавалерів медалі "За відвагу". Служив у прикордонних військах. Уч. ВВВ з жовт.

1941 у скл. 42 ст. бр., нач. штабу артилерії 60 А, ком-р артполку. Відзначився в боях за Москву, Сталінград, Курськ, Одер, Берлін. З 1956 у відставці. У 1957-1970 нач. ЖКВ, майстер насосної станції РУ ім. Кірова. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (2), Суворова 3 ст., Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки, Почес. Грамота Верх. Ради України.

Бондаренко Юрій Миколайович (16.11.1951, Чита). Чл. СХУ Зак. Криворізьк. педін-т (1990). Живописець, педагог. Викладав у худшколі. Уч. виставок з 1977. Персональні виставки (1987, 1993), Лагос (1993), Лондон (1993). "Ранок нового року" (1976), "Іній. Тиша" (1977), "Будинок на моїй вулиці" (1980), "Дорога додому" (1983) та ін.

Бондарчук Василь Омелянович (1922, Черкаська обл.). Поет. Навчався в Звенигородськ. с/госп. тех-мі. Уч. ВВВ з лип. 1941. З 1945 зав. клубу с. Ріпки. З 1952 у Кр. Розі. Працював мулярем, відкатником ш. "Центральна", кор. багатотираж. газети. Друкувався у ж. "Прапор", "Дніпро". Збірка "Журавлі" (1960). Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Бондарчук Григорій Дмитрович (28.8.1948, Вінницька обл.). Керівник правоохоронців. Зак. Київ. вищу шк. міліції (1979). У 1966-1970 електрозварник Балаковськ. промком-ту Саратов. обл., заводу ім. Бабушкіна в Дніпропетровську. У 1972-1976 ст. інспектор Ц.-Міськ., Сакс. РВВС. У 1981-1985 нач. Жовт. РВВС. Згодом на оперативній роботі. Один з організаторів боротьби з організованою злочинністю у Кр. Розі.

Бондарчук Іван Петрович (22.7.1928, Рівненська обл.). Почес. гірник. Освіта середня. У 1952-1978 скрепериста, підривник, бригадир бурильників, машиніст підйому ш. ім. Кірова одноймен. РУ. Новатор виробництва. Бригада посідала провідні місця у змаганнях. Ініціатор труд. починів. Нагородж. орд. Леніна, знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Бони, паперові гроші, які втратили платоспроможність. Мають популярність серед криворізьк. колекціонерів.

Бони, криворізькі були в ходу у період НЕПу (початок 20-х). Замінювали держ. банківські банкноти у період їх знецінення. Б. існували у багатьох містах і регіонах України. На відміну від інших, де в ходу були паперові, у Кривбасі чеканили металеві вартістю 10, 25, 50 коп., 1, 3 крб. Приймалися виключно в кооперативних магазинах, де купувалися товари 1-ї необхідності. Ціна фіксувалася і не залежала від знецінення держ. грошей. Окремі примірники знаходяться у приват. колекціях і музеях.

Боністика (франц. bonistigue, від бони), допоміжна історична дисципліна, яка вивчає грошові знаки (банкноти, казначейські кредитні білети, розмінні знаки, грошові сурогати або замінювачі) та документи (облігації займів, матеріальні білети), бони (паперові гроші, які вийшли з обігу); колекціонування цих предметів. Тісно пов'язана з нумізматикою. Виникла на початку XX ст. У Кр. Розі чимало колекціонерів-боністів С.Думіна, О.Степаненко та ін.

Боністика, допоміжна історична дисципліна, яка вивчає паперові грошові знаки та бони. Є джерелом історич. знань. Цього стосується і колекціонування. Серед криворізьк. колекціонерів немало боністів.

Бонч-Бруєвича, вулиця в м. Інгульці. Забудова почалася в 60-х у зв'язку з будівництвом ІнГЗК. До груд. 1975 мала назву вулиця ім. Леніна. Довж. 1 тис. м. Має 111 приват. будинків, де проживає 237 чол. Названа на честь уч. рев. подій, держ. діяча Бонч-Бруєвича Володимира Дмитровича (10.7.1873, Москва – 14.7.1955, там же). Уч. рев. подій з 1892. Уч. рев. подій 1917. Історик, літератор, етнограф. Обслуговує 68 в/з

Боняк, половецький хан (X ст. н.е.), ватажок і глава об'єднання, яке вело грабіжницькі набіги на територ. правобереж. Дніпра (сучас. Криворіжжя). Відзначався полководницьким хистом, умінням підпорядкувати собі значні сили. Фактично був хазяїном Дикого Поля.

Бонь Митрофан Дем'янович (4.6.1906, Амур. обл. - ?). Пед. керівник. Зак. Далекосхід. ун-т (1930). З 1926 працював на Китайсько-Схід. залізниці. У 1934-1935 наук. співробітник Ленінград. ун-ту. У 1935-1940 доцент Томськ. ун-ту. У 1940-1941 зав. кафедрою хімії, заст. директора Шосткінськ. хім. ін-ту (Сумська обл.). У 1941-1944 декан

природознавчого фак-ту Челябінськ. педін-ту. У 1944-1951 заст. директора Сумськ. педін-ту. У 1951-1961 директор Криворізьк. педін-ту. Виїхав до Сум. Доля невідома. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Борак Володимир Васильович (отець Володимир) (27.7.1963, Тернопільська обл.). Священнослужитель. Зак. Моск. духовну семінарію (1991). У 1983-1988 послушник Свято-Успенської Почаївської Лаври. У 1991-1992 послушник богослужіння у Кр. Розі. З 1992 настоятель Свято-Вознесенського храму. Сприяє розвитку Укр. православної церкви. Нагородж. орд. "Різдво Христове" 1 ст. Укр. православної церкви.

Борвладов (справж. **Метницький) Борис Володимирович**
(90-ті XIX ст. – 1947, Кр. Ріг). Діяч культури. Проф. артист. Грав у театрах. У 30-х створив драмгурток при клубі ШУ ім. К.Лібкнехта. З 1945 худ. керівник драм. гуртка. З 1947 директор робітнич. клубу ШУ ім. К.Лібкнехта. Поставив спектаклі "Гроза", "Ліс" Островського, "Любов Ярова" Треньова, "Заколот" Фурманова. Виховав проф. акторів. Трагічно загинув. Один із засновників робітнич. театрів України, пропагандист худ. самодіяльності у Кривбасі.

Борггардт Олександр Іванович (19.8.1881, Вірменія – 18.1.1937, Дніпропетровськ). Д. С./Г. Н. Зак. Новоросійськ. ун-т. У 1912-1913 вів наук. дослідження в Берні (Швейцарія). У 1914-1937 ст. наук. співробітник Катеринослав. дослід. ст-ції, викладач Вищої с/госп. школи. Вивчав флору Криворіжжя. Розробив препарати захисту рослин.

Борейко Олександр Геннадійович (30.11.1975, Кр. Ріг). Священнослужитель. Зак. Київ. духовну семінарію. Настоятель Свято-Нікопольського храму в Кр. Розі. Сприяє розвиткові Укр. православної церкви.

Борець Олександр Миколайович (12.3.1964, Кр. Ріг – 8.4.1984, Афганістан). Воїн-інтернаціоналіст. Зак. СШ № 70 (1981). В арм. з 1982. В Афганістані з жовт. 1982. Сержант, десантник. Загинув у бою під Боднаш-Бара-Кола. Забезпечив прикриття групи бійців. Представлявся до орд. Леніна. Похован. у Кр. Розі. Нагородж. орд. Червоної Зірки.

Борзенко Юрій Зіновійович (3.12.1925, Запорізька обл.). Відом. геофізик. Зак. Свердлов. гірнич. ін-т (1953). У 1953-1954 геофізик Сибір. геофізич. тр-ту. У 1954-1963 ст. геофізик, голов. інж. Центр. геофізич. експедиції Захід.-Сибір. геоуправління. У 1963-1977 нач. Криворізьк. геофізич. експедиції. У 1977-2000 доцент, зав. кафедрою вищої математики Ін-ту народ. господарства/Криворізьк. економіч. ін-ту. Уміло керував геофізич. роботами геологів Криворіжжя. Сприяв підвищенню ефективності геолого-розвід. робіт. Канд. геолого-мінерал. наук (1973). Вивчав геологіч. будову та перспективи рудоносності півд.-схід. частини Криворізько-Кременчуцьк. зони. Почес. грамоти Мінгео СРСР, України. Уч. Всесоюз. геофізич. конференцій (1959, 1961, 1972). Автор наук. праць з проблем геофізики Криворіжжя.

Боривітер звичайний (Cerchneis tinnunculus), птах, представник родини соколиних ряду соколоподібних. Поширений в Євразії та Півн. Африці. В Україні зустрічається всюди. Гніздиться у лісополосах, чагарниках Криворіжжя. Перелітний. З'являється у квітні. Оселяється у гніздах сорок, граків, сірих ворон. У кладці 4-6 яєць. Насиджування триває до 30 діб. Пташенята починають літати через місяць. Живиться комахами, дрібними гризунами, ящірками.

Бориса Глинки, вулиця житломасиву Рахманівка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 20-х сім'ями гірників Рахманівськ. ШУ. Розвитку набула у 50-х. Довж. 560 м, ширина 4,7 м. Пл. 3 тис. кв. м. Тверде покриття з 1960. Названа на честь Героя Рад. Союзу Б.Б. Глинки. Обслуговує Рахманівське в/з.

Борисанов Василь Тихонович (25.12.1912, Кр. Ріг - ?). Чл. СХУ. Зак. Одеськ. худ. уч-ще (1936). Працював у галузі станкової і монументальної скульптури. Жив в Одесі. Уч. виставок. Оспівував людину праці. Серед робіт "Сталевари" (1953), "Т.Г. Шевченко" (1961).

Борисенка С.Г. (проф., Д.Т.Н.) наукова діяльність пов'язана з КГРІ. У 1951-1960 працював на кафедрі підземної розробки корис. копалин. Згодом працював у Дніпропетров.гірнич. ін-ті. Автор наук. праць. Біографіч. даних не виявлено.

Борисенко Борис Микитович (початок XX ст. – 80-і, Москва). Ген.-лейтенант. Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе. В арм. з 20-х. Кадровий військовий. Уч. ВВВ з черв. 1941. Під час визволення Кр. Рогу ком-р 222 гв. гарматполку. Уміло керував діями артилеристів. Командував арт. дивізією та артилерією військ. округу. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора (3), О.Невського, Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки.

Борисенко Веніамін Григорович (28.1.1927, Кр. Ріг). Науковець. Зак. КГРІ (1954). У 1954-1991 інж., зав. лабораторією речового складу гірнич. порід НДГРІ. Канд. тех. наук (1973). Автор 106 праць з проблем речового складу заліз. руд, їх якостей. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Борисенко Олег Павлович (6.4.1955, Кр. Ріг). Керівник правоохоронців. Зак. Київ. вищу шк. міліції (1986). У 1972-1973 електромонтер НКГЗК. У 1975-1982 міліціонер, ком-р відділення, ст. інспектор Дзерж. РВВС. Згодом служив в окрем. батальйоні, учбовому центрі. У 1994-1998 нач. Терн. РВВС. Відмінник міліції.

Борисов Борис Степанович (24.7.1917, Ульяновська обл. – 25.4.1973, там же). Герой Рад. Союзу (20.12.1943). Зак. курси "Постріл" (1942). Уч. ВВВ з лип. 1942. під час форсування Дніпра в р-ні с. Мишурин Ріг і осінніх (1943) боїв на Криворіжжі ком-р батальйону 184 гв. СП 62 гв. СД. Успішно відбивав ворожі атаки. В арм. до 1955. Майор. Працював мисливцем в Ульяновськ. обл. Нагородж. орд. Леніна, Червоної Зірки.

Борисов Володимир Іванович (14.9.1934, Бурятія). Пром. керівник. Зак. Сибір. лісотех. ін-т (1957), КГРІ (1976). У 1957-1961 пом. майстра на оборон. з-ді. У 1961-1978 майстер рудника ПівдГЗК. У 1978-1983 голов. інж. гірнич. цеху, у 1983-1991 голов. інж., у 1991-1997 директор "Кривбасвибухпрому". З 1997 провідний інж. техвідділу ІнГЗК. Брав участь у створенні комплекс. механізації вибухових робіт, розробці простіших вибухових речовин і підвищення надійності масових вибухів. Канд. тех. наук (1994). Держ. прем. України (1997) за участь у розробці ресурсозберігаючих вибухових технологій при розробці родовищ корисних копалин. Автор більше 40 наук. праць, 10 свідоцтв. Президент Спілки вибуховиків України. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Борисов Володимир Сергійович (2.1.1948, Івано-Франк. обл.). Майстер спорту. Освіта вища. Дитинство і юність провів у Кр. Розі. Фехтуванням займався з 1961. У 1966 брав участь у створенні міськ. федерації, перший її голова. Брав участь у змаганнях. Виховав 2 майстри спорту, 23 розрядники. У 1976-1994 проживав у Києві, виступав за ДСТ "Буревісник", працював тренером. У 1994 повернувся до Кр. Рогу. Продовжує пропагувати фехтування, домагається відновлення міськ. федерації.

Борисов Олексій Родіонович (1.10.1917, Донецька обл.). Журналіст. Зак. Харків. уч-ще журналістики (1938). У 1932-1935 токар Алчевськ. металург. з-ду. У 1935-1938 коректор, літ співробітник газ. "Ударная бригада", "Сталинец" Донецьк. обл. У 1938-1954 служив в органах ОДПУ, НКВС, МДБ. У 1954-1966 редактор газ. "Стахановец-строитель" (Чарджоу), ст. редактор відділу новин Держком-ту Узбекистану. У 1966-1979 ст. інж. ІнГЗК. Іменна вогнепальна зброя (1946). Нагородж. Почес. Грамотами Верх. Ради Узбекистану (1945, 1950, 1958).

Борисова Ірина Сергіївна (2.1.1948, Івано-Франк. обл.). Морськ. капітан. Зак. Одес. гідрометеорологіч. ін-т (1976). Дитинство і юність провела у Кр. Розі. У 1969-1970 здійснила подорож навколо світу на кораблі "Віктор Бугайов". З 1976 плавала на кораблях Одес. відділення океанологіч. ін-ту. У 1979-1985 перший помічник капітана науково-дослід. судна "Яків Гаккель". У 1980-1981 брала участь у першому глобальному міжнарод. експерименті з дослідження взаємодії атмосфери та океану, вивчала водний обмін Середземного і Чорного морів. У 1983 брала участь у порятунку екіпажу грецьк. судна у Середземному морі. У 1986-1990 перший помічник капітана наукових суден

“Пассат” і “Георгій Ушаков”. У 1990-1993 інж.-соціолог. З 1993 нач. відділу кадрів Укр. наук. центру екології моря. Почес. грамота Мінекології України (1997).

Борисова Світлана Павлівна (9.8.1946, Кіровоград. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1965 маляр, бригадир БУ №№ 3, 2, 1 тр-ту “Криворіжжитлобуд”. Передовик виробництва. Наставниця. Переможець змагань, ударниця п'ятирічок. Брала участь у будівництві важливих об'єктів. Нагородж. знак. “За заслуги перед містом”.

Борисова Тамара Іванівна (29.12.1956, Курська обл.). Новатор виробництва. Зак. Клинцівський текстильн. тех.-м (1985). У 1973-1976 крутильниця об'єднання “Хімволокно” (Курськ). У 1976-2000 оператор крутильного обладнання Криворізьк. вовнопрядильної фаб-ки. Передовик, переможець змагань, ударниця п'ятирічок. Нагородж. орд. “Знак Пошани”.

Борисовський Володимир Захарович (1933, Донецька обл.). Буд. керівник. Зак. Київ. політех. ін-т (1956). У 1956-1963 майстер, виконроб, нач. дільниці, голов. інж. монтаж. управління № 453 тр-ту “Південелектромонтаж” (Кр. Ріг). Брав участь у будівництві об'єктів гірничо-металург. промисловості Кривбасу. У 1963-1977 інструктор, зав. відділом будівництва Дніпропетров. обкому КПУ. У 1977-1979 заст. голови Дніпропетров. облвиконкому. У 1979-1981 1-й заст. міністра промбуду України. У 1981-1993 міністр Мінмонтажспецбуду України, заст. Голови Ради Міністрів України, міністр інвестицій і будівництва України (1992-1993). З 1993 президент Спілки будівельників України. Уч. ліквідації аварії на ЧАЕС. Прем. Ради Міністрів СРСР. Акад. Міжнарод. акад. технологіч. наук. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора (2), “Знак Пошани”, Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Борисяк Никифор Дмитрович (1817-1882). Проф. Геолог. Освіта вища. Працював у Харків. ун-ті. Дослідник геології півд. Росії, зокрема Кривбасу. Вивчав чорноземи. Основна наук. праця "Сборник материалов относящихся до геологии южной России" (1867).

Борла, вид тканини, рядна у давні часи на Криворіжжі.

Бормінова Раїса Трохимівна (1936, Дніпропетровська обл.). Відом. будівельник. Освіта н/середня. З 1954 працювала у будіндустрії. З 1962 штукатур БУ №№ 3, 2 тр-ту “Криворіжжитлобуд”. Переможець змагань. Брала участь у будівництві багатьох об'єктів. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Бормотов Сергій Олексійович (28.9.1923, Волгоград. обл.). Військ. керівник. Зак. Ростов. арт. уч-ще (1943). Уч. ВВВ з верес. 1941 у скл. арт. частин. Уч. визволення Кр. Рогу у скл. 10-ї артбригади. До 1962 служив в армії. Полковник (1981). Активіст руху ветеранів. Прочитав більше 4,5 тис. лекцій про ВВВ, організатор походів молоді по місцях бойової слави. Нагородж. орд. Б.Хмельницького 3 ст. (Україна), Вітчизняної війни 2 ст. (2). Червоної Зірки, знак. “За заслуги перед містом”.

Борніт (на честь нім. геолога І.Борра), мінерал класу сульфідів. Блиск напівсталевий. Колір мідно-червоний. У Кривбасі зустрічається у незнач. кількості в зоні окислення гідротермальних жильних проявів. У 1940 описан. геологом Ю.Г. Гершойгом.

Боровик, лісовий гриб, який зустрічається у лісопосадках поблизу Карачунівськ. водоймища.

Боровика Д.І. (гірнич. керівник)трудова діяльність пов'язана з ШУ ім. Кірова. У 1939-1941 керуючий рудником. Організатор і керівник евакуації підприємства на Урал. У 1941-1944 нач. кар'єру Бакальського РУ на Уралі. Біографіч. даних не виявлено.

Боровиков Геннадій Федорович (4.7.1947, Могильов. обл.). Засл. металург України (1998). Зак. Донецьк. політех. ін-т (1970). З 1967 слюсар, плавильник, майстер, заст. секретаря парткому, голов. сталеплавильник, нач. вогнетривкої лабораторії техуправління ком-ту “Криворіжсталь”. Канд. тех. наук. Умілий організатор сталеплавильного виробництва. Уч. конгресів сталеплавильників СРСР, України. Винахідник. Автор наук. праць.

Боровський Олександр Васильович (25.10.1896, Кр. Ріг – верес. 1972, там же). Почес. громадянин Кр. Рогу (1966). Зак. Моск. фін.-економ. ін-т (1936). Працював машиністом депо ст. Довгинцеве. Уч. гром. війни. У 1924-1941 бухгалтер. У роки ВВВ в Магнітогорську. У 1948-1954 голов. бухгалтер РУ ім. Дзержинського. З 1954 займався громадською роботою. Нагородж. орд. Леніна.

Бородач (Bothriochloa), рід рослин родини злакових. Б. звичайний – багаторічна трав'яниста рослина, 30-60 см висотою. Листки вузькі, лінійні. Суцвіття пальчасте, зібране з кількох колосовидних гілочок, опушених білими волосками. Цвіте VII-IX. Звичайно росте на змитих глинистих і вапнякових схилах балок. Кормова рослина.

Бородич Леонід Васильович (14.6.1953, Кр. Ріг – 16.9.2000, Київ). Ген.-полковник міліції (1999). Зак. Харків. юр. ін-т. У 1968-1980 водій, нагрівач металу, майстер блюмінга-1 з-ду "Криворіжсталь". З 1980 в органах МВС. Міліціонер постової служби, інспектор карного розшуку, нач. міліції аеропорту. У 1991-1992 нач. Ц.-Міськ. РВВС, у 1992-1944 заст. нач. міськ. УВС, нач. кримінальної міліції. У 1994-1998 народ. депутат України, голова Комісії з питань законності і правопорядку, чл. Координаційного ком-ту боротьби з корупцією та організованою злочинністю при Президенті України. З 1994 перший заст. міністра внутрішніх справ України. Засл. юрист України. Канд. юр. наук. Голова федерації авіаспорту України. Пілот вищого класу на спорт. літаках. Удостоєн. іменної вогнепальної зброї від Президента України. Трагічно загинув під час показового польоту. Почес. громадянин Кр. Рогу (2000). Пам'ятник, меморіальна дошка, вулиця у Кр. Розі. Нагородж. орд. "За заслуги" 3 ст., "За трудові досягнення" 4 ст. ("Золота Фортуна"), знак. "Хрест Слави" МВС, "За заслуги перед містом".

Бородича, вулиця розташована у захід. частині Довг. р-ну. Закладена в 30-х. До 2001 мала назву вулиця 50-річчя Рад. міліції. Довж. до 500 м, ширина 9 м. Має 3 багатоповерхових будинки. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь почес. громадянина Кр. Рогу Л.В. Бородича. Обслуговує 39 в/з.

Бородича Л.В. меморіальна дошка відкрита у трав. 2001 на будинку № 5 по вул. Бородича Довг. р-ну. Напис на чорному граніті свідчить, що вулиця носить ім'я 1-го заст. міністра внутрішніх справ України, почес. громадянина Кр. Рогу Л.В. Бородича.

Бородичу Л.В. пам'ятник відкрит. у верес. 2001 на подвір'ї міського управління внутрішніх справ. Являє бюст-погруддя. Автор засл. художник України О.В. Васякін.

Бородін Євген Васильович (8.8.1933, Гомельська обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1955-1959 працював в тр-ті "Кривбасрудбуд". З 1959 бригадир БУ № 5 тр-ту "Криворіжшляхводбуд". Бригада досягала найвищої продуктивності праці. Брав актив. участь у будівництві під'їзних шляхів до ДП-9. Норми перевиконував на 125-130 %. Наставник, раціоналізатор. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Бородіна, вулиця у Дзерж. р-ні. Закладена у кінці 40-х. До 1975 мала назву провулку Островського. Довж. 200 м. Пл. 1 тис. кв. м. Має 3 будинки. Названа на честь рос. композитора Бородіна Олександра Порфирійовича (12.11.1833, Петербург – 27.2.1887, там же). Уч. "могучої кучки". Опера "Князь Ігор" (1869), 2 симфонії. Вчений-хімік. Обслуговує 5 в/з.

Бородіна Зінаїда Іванівна (20.10.1919, Донецька обл.). Засл. лікар України (1964). Зак. Харків. мед. ін-т (1941). Завідувала хірургіч. відділенням 2-ї міськ. лікарні. З 60-х робила операції на серці. Зробила вагомий внесок у розвиток медицини у Кр. Розі. Виховала кілька поколінь хірургів. Відмінник охорони здоров'я. Нагородж. орд. Леніна.

Бородовська Лія Ізраїлівна (19.11.1929, Кр. Ріг). Відом. геолог. Зак. КГРІ (1952). У 1953-1983 геолог дільниці, Артемівськ., Жовт., Центр. геологіч. партії, проект. загону. Вела розвідку покладів РУ ім. Кірова, Дзержинського. Автор фундаментальних геологіч. звітів. Це дало можливість проектувати горизонти до 1 тис. м. Розвідала запаси сурику, що стало основою для спорудження з-ду. Займалася оцінкою запасів і якості руд. Розвідала запаси кварцитів РУ ім. Дзержинського.

Бородулін Анатолій Іванович (17.7.1911, Донецьк - серп. 2000). Герой Соц. Праці (1971). Зак. Донецьк. металург. ін-т (1935). З 1928 слюсар металург. з-ду в Донецьку. У 1935-1962 інженер, нач. цеху, голов. інж. Кузнецького металург. комбінату. З берез. 1962 по квіт. 1968 директор Череповецького металург. з-ду. З квіт. 1968 по серп. 1972 директор КМК. За керівництва Б. починається будівництво ДП-9, остаточний перехід залізнич. транспорту на тепловози, введені 4, 5 конвертори ККЦ № 2, піонер. табір "Парус" у Скадовську. Держ. прем. СРСР. Нагородж. орд. Леніна (4), Трудового Червоного Прапора (2), Червоної Зірки, "Знак Пошани".

Борона, с/госп. інструмент. Побутує на Криворіжжі з давніх часів. Спочатку Б. були виключно дерев'яні, пізніше стали використовуватися металеві. Бувають Б.: дискові, зірчаті, пружинні, тракторні, шарнірні. Використовуються для боронування землі.

Борона, вид кінних грабель, згодом навісна клітка до трактора у сільському Криворіжжі.

Борошно, продукт розмелювання. Розрізняється зернове, виготовлене з зернових культур (пшеничне, гречане, кукурудзяне та ін.), тваринне (кісткове, кров'яне та ін.), рослинне (картопляне, деревне, питльоване та ін.). На Криворіжжі використовується з давніх часів для приготування їжі, годування домашньої худоби, вичинення шкір та ін.

Борошняний кліщ (Acarus siro), один з найпоширеніших видів групи комірних кліщів. Довж. тіла 0,3-0,8 мм. Зустрічається в господарських приміщеннях і в польових умовах. Завдає великої шкоди продуктам рослинного походження.

Борошняний черв'як, науково неточна назва личинки жука хрущака борошняного великого. Довж. тіла до 3 см. Шкідник борошна.

Борсук (звичайний) (Meles meles), представник родини куницевих ряду хижих ссавців.Поширен. у Євразії у всіх природних зонах за винятком тундри. На території України мешкає в лісовій та лісостеповій зонах, у степових балках з чагарниками на Правобережжі Дніпра. На Криворіжжі зустрічається в лісових масивах та балках з чагарниками, які не відвідуються людьми. Активний вночі, взимку може впадати в короткочасний сон. Живе в норах. Нори являють собою розгалужений лабіринт ходів з численними тупиками, віднорками, гніздовими камерами, вхідними отворами. Живиться комахами, їх личинками, миловидними гризунами, жабами, ящірками, птахами та їхніми яйцями, ягодами, плодами, цибулинами та ін. частинами рослин. Восени сильно жиріє, його маса збільшується більше, ніж у два рази. Влітку народжується 3-4 малят. Зустрічається рідко, потребує охорони.

Борсук Олександр Федорович (4.2.1958, Полтав. обл.). Відом. актор. Зак. Харків. ін-т мистецтв (1986). Працював у Черкас. театрі ляльок. З 1986 актор Криворізьк. театру ляльок. Лауреат премії "Січеславна"(1998). Один з кращих режисерів лялькових театрів України.

"Бортовська № 4", шахта діяла з середини 20-х у скл. Правдинського ШУ на Рахманівському родовищі. У 1937 увійшла до скл. ШУ ім. Ілліча. Мала незначну потужність. Діяв дерев'яний копер, мехпідйомник. У серп. 1941 підірвана і затоплена. Відновлена у 1946. У 1960 із введенням ш. "Нова" втратила практичне значення.

Борть, дуплисте дерево або дупло, в якому водяться бджоли. Від слова Б. пішла назва людини, яка добувала мед диких бджіл – бортник. Подекуди у давні часи люди на Криворіжжі займалися бортництвом (збиранням дикого меду).

Борщ, одна із найпопулярніших перших страв на Криворіжжі. Б. варять з м'ясом, консервами, копченими грушами, грибами, зелені з щавлем або кропивою, сушеною рибою та ін. Інколи додають пампушки з часником. Вариться на воді, інколи на буряковому квасі.

Борщ Михайло Якович (21.11.1925, Одес. обл. – 2.7.1996, Кр. Ріг). Відом. геолог. Зак. Тульськ. гірнич. тех-м (1953). У 1943-1953 ст. колектор, виконроб геологіч. партії в м.Артем. У 1953-1957 ст. технік Артемівськ. геологіч. партії. У 1957-1988 виконроб Криворізьк. геологіч. партії. Автор 77 розробок для випробування свердловин. Визнач. майстер буріння. Розробив систему дослідження підзем. вод на глибині 3 тис. м. У 1984 на

базі розробок проведена Всесоюз. школа передового досвіду. Сріб., бронз. (2) медалі ВДНГ.

Борщівник (Heracleum), рід рослин родини зонтичних. Б. сибірський – дворічна трав'яниста шорстка, волосиста рослина, з товстим м'ясистим коренем. Стебла прямостоячі, порожнисті, 50-120 см висотою. Листки тричі розсічені; нижні – довгочерешкові; верхні – майже сидячі. Квітки білі, в складних зонтиках. Плід – двосім'янка. Цвіте VI-VIII. На Криворіжжі зростає на луках, берегах та біля доріг. Кормова та лікарська рослина.

Босиківський Яр, балка розташована у межах с. Лозоватка. Входить до басейну р. Інгулець, впадає в неї. Довж. 1,5 км. Схили круті, кам'янисті. Серед рослинності різнотрав'я і чагарники. Має недобру славу з давніх часів. Місце, де збиралися злодії (босяки), які грабували перехожих.

Босняк Микола Григорович (3.8.1950, Дніпропетров. обл.). Транспорт. керівник. Зак. Київ. автошлях. ін-т (1978). У 1970 працював в АТП-03141 у Софіївці. З 1978 в АТП-03123, голов. інж. У 1982-1985 нач. АТП-03123. У 1985-1989 голов. інж. облуправління пасажир. тран-ту. З 1994 працював ген. директором територіальн. виробнич. об'єднання "Кривбасавтотранс".

Босяк, лайливе слово на адресу хлопця, який бешкетує, безпритульний, за часів гром. війни на Криворіжжі.

Ботало, дзвоник, який чіпляли на шию худобі під час випасу у давнину на Криворіжжі.

Ботаніка, наука про рослини, їх будову, біологію, екологію, розповсюдження, еволюцію та класифікацію.

Ботаніки та екології кафедра заснована у жовт. 1935 у скл. природничого фак-ту Криворізького пед. ін-ту. Біля витоків стояли П.М.Задирака, Г.В.Ткаченко. У кінці 30-х співробітники заклали ботсад на березі Саксагані пл. 7,2 га. Сучас. назву має з 1986. Працювали проф. П.М.Задирака, І.А.Добровольський, В.І.Шанда. З 1993 діє аспірантура з екології. З 1996 організовує Всеукр. наукові наради з проблем фундаментальної прикладної екології та охорони довкілля. Науковці брали участь у міжнарод. нарадах з екології - Таллінн (1986,1989), Тольятті (1992), Дніпропетровськ. (1996, 1997). Завідуючі К.К.Фасуллаті, Ф.Л.Лесик, Н.В.Смирнова, І.А.Добровольський, І.А.Давидова, Г.Г.Бень.

Ботанічний сад Академії наук України закладен. у 1963 лісгоспзагом. Угіддя займало площу 23 га. У 1975 перетворен. на опорний пункт Донецьк. ботсаду за ініціативою чл.-кор. АН України Є.М. Кондратюка. У 1976 реорганізован. у відділ оптимізації техногенних ландшафтів, у 1981 у відділення Донецьк. ботсаду. У 1980 одержало 52 га, які належали рад-пу ім. Шевченка. У 1985 діє як самостійний – Криворізьк. ботанічний сад. Розташован. за 40 км від ст. Кр. Ріг-Головний, за 15 км від ст. Роковата на кордоні санзони ПівнГЗК. Координати $48^0 10'$ півн. широти і $33^0 40'$ схід. довготи. Діють адмін.-лаборатор. корпуса, ставок з містком, зрошувальна система, теплиці. Займається розробкою теоретичних і практичних питань збереження генофонду, інтродукцією видів рослин інорайонної і місцевої флори, оцінкою стану екологічної ситуації Кривбасу. Колекція нараховує більше 3 тис. видів рослин світової флори. Створені експозиції квітково-декоративних, лікарських, грунтопокривних, тропічних, субтропічних, рідкісних і зникаючих рослин. У дендрарії понад 350 видів дерев та кущів. Єдина у Кривбасі ботаніч. установа, де проводяться наукові дослідження з інтродукції нових видів рослин, перспективних для оптимізації навкол. середовища. Розвивається промислова ботаніка як новий напрямок в біологічній науці. Діють лабораторії квіткодендрології і декоративного садівництва; квітникарства відкритого і закритого грунту; природної флори; агрохімії; грунтової мікробіології, для створення видів рослин, які використовуються для культивації відвалів і кар'єрів, озеленення промислових площ підприємств, закріплення полової поверхні шламосховищ з допомогою рослин, озеленення інтер'єрів, селекції садівництва. Розробки впроваджені на кар'єрах і відвалах пл. 150 га.

Ботанічного саду бібліотека заснована у 1985. Фонд складає 15 тис. примірників укр., рос., англ., нім. мовами. Широко представлена література з біологічних наук, теоретичної і прикладної ботаніки, флористики, систематики, грунтознавства, агротехніки, рослинництва, квітникарства і лісівництва, захисту рослин, екології, охорони та збагачення рослинного світу, промислової ботаніки, озеленення міст. До скл. фондів увійшли матеріали з особистих бібліотек вчених Д.Б.Н., засл. діяча України Д.Н. Доброчаєвої (ботаніка), Д.Б.Н., член-кор. НАН України Ф.Л. Щепотьєва (генетика, дендрологія, лісівництво), Д.Б.Н. М.Л. Реви (ботаніка, озеленення міст), Д.Б.Н. А.І. Кузьмичева (ботаніка), Д.Б.Н. І.А.Добровольського (ботаніка). У фондах бібл-ки зберігається ряд цінних видань 1870-1916 рр. Серед них Регель Є. Содержание и воспитание растений в комнатах. Т. 1, II, С-Пб.: Издание Карла Риккера. – 1889-1890. Каталоги: алфавітні – на вітчиз. та зарубіж. книги; періодичні видання, автореферати.

Ботвінова Віра Павлівна (22.3.1931, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1949-1958 працювала у геологіч. тр-ті. У 1961-1988 закрійниця, майстер фаб-ки індпошиву та ремонту одягу. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Майстер золоті руки. Краща швачка Кривбасу. Модельєр-конструктор. Одна із організаторів салону для наречених. Ініціатор почину "Доставлять людям радість" (1980), який підтримали працівники служби побуту.

Ботева, провулок центр. частини Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 20-ті у зв'язку із розширенням меж міста. Розвитку набув у 40-50-х. До 1975 носив назву 1-го провулку Лермонтова. Довж. 275 м, ширина 5 м. Пл. 1,3 тис. кв. м. Тверде покриття з 1972. Має 2 будинки. Назван. на честь болг. революціонера Ботева Христо (6.1.1849 – 1.6.1876, Болгарія). Уч. боротьби з турками, повстання 1876. Публіцист. Загинув у бою. Обслуговує 2 в/з.

Ботезат Володимир Костянтинович (8.3.1960, Кр. Ріг). Художник. Зак. Криворізьк. худ. школу (1978). Вихованець СШ № 92. З 1980 працює художником-оформлювачем на пром. підприємствах Кр. Рогу, Норільська, в кінотеатрах “Зірка”, ім. Леніна. Працює в галузі живопису . Уч. виставок з 1993. Серед робіт “Ранок”, “Душа”, “Філософ” (1991), “Візит”, “Твій час” (1992). Твори зберігаються у музеях і приват. колекціях.

Боти, 1. Вид жіночого взуття із шкіри або гуми; 2. Карткова масть піки.

Боткіна, вулиця житломасиву “Гвардійський” Терн. р-ну. Закладена у дореволюційні часи як гірниче селище. Розвитку набула у 50-х. Довж. 450 м, ширина 8 м. Має 15 приват. будинків, де проживає 53 чол. Вкрита відсівом, багата на зелені насадження. Названа на честь відом. медика Боткіна Сергія Петровича (17.9.1832, Москва – 24.12.1889, Петербург). Засновник терапевтич. школи, вивчав хвороби серця, печінки, нирок. Обслуговує 16 в/з.

Ботов Леонід Єгорович (6.8.1932, Калінін. обл. – 16.4.2000, Кр. Ріг). Енергокерівник. Зак. КГРІ (1966). У 1961 інж. БУ № 3 тр-ту “Криворіжшляхводбуд”. З 1961-1966 інструктор Дзерж. райкому КПУ, міськкому КПУ. У 1966-1969 голов. енергетик ДБК. У 1969-1983 нач. відділу ДБК. У 1983-1988 нач. “Енергошляхбуду”. У 1988-1997 заст. директора Криворізьк. енергомереж. Мав значні заслуги у справі енергопостачання у Кривбасі.

“Ботсад”, урочище Дзержинського лісництва Криворізьк. лісгоспу закладене у 1965. Пл. 75 га. Ростуть дуби, акація. З 1972 є парком-пам'ятником садової культури. Має 500 видів дерев і чагарників, які розташовані по зонах за кліматич. ознаками. Дослідна лабораторія педуніверситету. Розташован. по вул. Залізничників.

Ботсаду сквер закладен. в кінці 60-х у Жовт. р-ні. Має місця для відпочинку, обладнан. пішохідними доріжками. Багатий на зелені насадження.

Бохон Людмила Федорівна (12.8.1938, Дніпропетров. обл.). Пром. керівник. Зак. Дніпродзерж. індустр. тех-м (1958). У 1958-1982 майстер, нач. полігона, у 1972-1995 нач. відділу збуту, з 1995 приймач вантажу цем. комбінату. Нагородж орд. Трудової Слави 3 ст.

Боць Макар Іванович (3.3.1943, Волинська обл.). Мед. керівник. Зак. Львів. медін-т (1967). З 1967 лікар, з 1970 голов. лікар 1-ї міськ. стомат. поліклініки. Канд. мед. наук (1981). Керував створенням єдиної стомат. служби Ц.-Міськ. р-ну. Створив потуж. базу поліклініки. Делегат з'їздів стоматологів СРСР, України. Раціоналізатор. Автор наук. праць з проблем розвитку стоматології.

Бочаг, найглибше місце на криворізьк. водоймищах. Серед них затоплений кар'єр на розі вулиць Леніна та Української.

Бочков Олексій Якович (29.5.1930, Саратов. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1960-1980 бригадир, машиніст бульдозера, агломератник аглофабрики НКГЗК. Кращий агломератник галузі. Ініціатор змагання за виробництво кращого агломерату для ДП-9. Ударник п'ятирічок, переможець змагань.

Бояр Григорій Федорович (7.12.1921, Кіровоград. обл.). Засл. будівельник України (1967). Освіта середня. Уч. ВВВ. У 1947-1958 тесля, муляр БУ № 8 тр-ту "Кривбасрудбуд". У 1958-1983 муляр, бригадир комплексної бригади БУ № 6 тр-ту "Криворіжжитлобуд". Брав участь у відбудові будіндустрії Кривбасу. Стояв біля витоків тр-ту "Криворіжжитлобуд". Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст.

Бояркін Віктор Іванович (1928, Воронезька обл.). Засл. будівельник України. Зак. Донецьк. політех. ін-т (1971). З кінця 40-х тесля, майстер, ст. виконроб, голов. інж. будуправління, у 1963-1969 нач. ком-ту, у 1969-1973 керуючий тр-том "Макбуд" (Макіївка). У 1973-1986 заст. міністра будівництва підприємств важкої індустрії України, у 1986-1991 заст. міністра будівництва України. У 1991-1998 віце-президент корпорації "Укрбуд". Координатор перебудови чорної металургії України у 70-90-х. Один із керівників будівництва домен. печей у Кр. Розі. Уч. ВДНГ СРСР. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора (2), Дружби народів, Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Боярко Микола Йосипович (21.7.1923, Київ. обл.). Науковець. Зак. Криворізьк. пед. ін-т (1951). Уч. ВВВ. У 1951-1963 учитель, директор Кам'янської СШ Кіровоград. обл. З 1963 заст. нач. учбов. частини, ст. викладач, керівник семінару КГРІ / КТУ. Автор 150 наук. праць з проблем розвитку вищої школи. Уч. наук. семінарів і конференцій. Упорядкував 2 книги із садівництва. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1, 2 ст.

Боярський Анатолій Карлович (21.4.1916, Ставропілля – 25.3.1997, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. Новочеркаськ. індустр. тех-м (1939). У 1939-1941 гірнич. інж. ШУ ім. К.Лібкнехта, "Інгулець". Уч. ВВВ з серп. 1941. У 1944-1952 техкерівник, нач. ш. "Центральна" РУ ім. Кагановича. У 1953-1956 нач. ш. ім. Шильмана. У 1956-1966 голов. інж. ш. "Нова", нач. виробнич. відділу РУ ім. Р.Люксембург. Займався наук. діяльністю. Актив. учасник відбудови шахт. Умілий керівник процесу видобутку руди. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Боярченко Олексій Сергійович (23.3.1940, Дніпропетров. обл.). Засл. будівельник України (1980). Освіта вища. З 1958 бригадир монтажників БУ № 105 тр-ту "Криворіжстальконструкція". Новатор виробництва. Майстер монтажу складних промконструкцій. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Боярчик Анатолій Едуардович (берез. 1906, Кр. Ріг - ?). Банкір. Зак. Криворізьк. труд. школу (1921), навчався в Моск. фінанс. ін-ті. З 1921 діловод 1-ї КА. У 1922-1923 пом. секретаря слідства 1-го району Кр. Рогу. У 1923-1931 нач. відділу міськ. відділення Держбанку. У 1931-1932 голов. бухгалтер П'ятихатськ. відділення Держбанку. У 1932-1941 голов. бухгалтер, заст. керуючого, керуючий Криворізьк. відділенням Комунбанку. Уч. ВВВ з лист. 1941 у скл. 83 окрем. бригади морськ. піхоти, 388 окрем. розвідроти 328 СД. У 1946-1948 керуючий міськ. відділенням Комунбанку. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Червоної Зірки.

"Браво!", журнал заснован. у січ. 2002 С.В. Балабановим. У кольорі друкує розважальні матеріали, кросворди. Тираж до 6 тис. екз.

“Браво”, зразковий ансамбль естрадного танцю створен. у верес. 1994 на базі Палацу культури і техніки ПівнГЗК за ініціативою Н.Данилової. У програмі танці народів світу. Серед учасників діти від 7 до 16 років. Лауреат Всеукр. конкурсів (1996, 1997, 2001), дипломант фестивалів. Уч. телеконкурсів “Фант-лото “Надія”, “Ярмарок пісень”, “Крок до зірок”. Бере участь у конкурсах і масових заходах.

Бравоіт (на честь перуанськ. вченого Ж.Браво), рідкісний мінерал класу персульфідів. Колір рожевий, коричневий, сталево-сірий. Непрозорий. На Криворіжжі виявлен. в Першотравнев. РУ. Представлен. зернами кубічної форми до 1 мм.

Брагар Степан Семенович (3.12.1948, Кіровоград. обл.). Почес. металург. Зак. Криворізьк. тех.-м рудавтоматики (1971). У 1970-1971 машиніст бурового верстата рудника ПівдГЗК. З 1971 сталевар мартен. цеху ком-ту “Криворіжсталь” . Новатор виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Кращий за професією. Делегат XVII і XVIII з'їздів ВЛКСМ. Бере актив. участь у громадському житті. Прем. ім. Ленінського комсомолу (1976). Майстер-наставник. Одна з найпомітніших особистостей КМК у 70-90-ті. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора, Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Бражка (брага), алкогольний напій, відомий на Криворіжжі з часів козаччини. Свою назву отримав від слова ”бродити”, тобто напій отримували із закваски, що перебродила.

Бражник Василь Савич (1900, Курська обл. – 1992, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1941). Уч. гром. війни з 1918. Курськ, Донбас, перехід через Сиваш, Новоросійськ, Грузія. Вів розвідку. Працював у Півден.-Руд. тр-ті (Харків), з його переведенням у Кр. Ріг на шахтах тр-ту “Руда”. У 1941-1945 директор рудника Таменга тр-ту “Союзплавик”. Відродив рудник, впровадив перфорат. буріння, мех. доставку руди. З 1946 заст. голов. інж. ш. “Нова” РУ ім. К.Лібкнехта. Нагородж. орд. Червоного Прапора, “Знак Пошани”.

Бражник Георгій Васильович (1946, Кр. Ріг). Проф. діяч. Зак. Дніпропетров. металург. ін-т. У 1962-1979 слюсар РМЦ-1, нач. лабораторії, у 1979-1984 голова профкому з-ду “Криворіжсталь”. З 1984 працював заст. голови ЦК профспілки металургів України.

Бражник Лідія Устимівна (15.3.1941, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1959-2000 бетонниця, інспектор відділу кадрів БУ № 2 тр-ту “Криворіжіндустрбуд”. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Бражник Микола Іванович (9.3.1942, Кіровоград. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1959 монтажник, диспетчер БУ № 2 тр-ту “Криворіжіндустрбуд”. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Бражников Володимир Дмитрович (1944). Художник. Зак. Ленінград. худ. уч-ще. Працює у галузі станкового живопису, графіки. Проживав у Кр. Розі. Уч. виставок з 1969. Лермонтознавець. Серед творів “Ранок”, “Колодязь”, “Тархани”, “У Тарханському парку”. “Липень, с. Лермонтове”. Виїхав до Росії.

Бражникова Міра Петрівна (1927, Ростов. обл.). Науковець. Зак. Ленінград. гірнич. ін-т (1951). У 1952-1956 інж. техвідділу ін-ту “Кривбаспроект”. У 1956-1986 інж., кер. групи, голов. інж. проектів ін-ту “Механобрчормет”. Брала участь у розробці проектів збагач. фаб-к РУ ім. Комінтерну, ЦГЗК, ПівнГЗК, ІнГЗК. Здійснювала авторський нагляд за будівництвом збагач. фаб-ки ПівнГЗК. Прем. Ради Міністрів СРСР (1974) за проектування ПівнГЗК. Нагородж. орд. “Знак Пошани”.

Бражникові (Sphingidae), родина метеликів. Розмах крил до 18 см. Понад 1000 видів поширенні переважно у тропіках, в Україні – понад 20 видів. Деякі завдають шкоди. Найтиповіші представники – Б. бузковий, молочайний. До Червоної книги занесені Мертва голова, дубовий, прозерпіна, олеандровий.

Браїловського, справника Верхньодніпровськ. повіту донесення в Гірничий департамент датован. початком 70-х XIX ст. Цей документ чиновника практично перекреслив всі плани і сподівання О.М. Поля на можливість і доцільність розробки криворізьк. руд. У донесенні ентузіаст визнаний за того, хто страждає розладом розумових здібностей і його ідея визнається маніакальною.

Браконідові (Braconidae), родина перетинчастокрилах комах. Довж. тіла 1,5-25 мм. 7000 видів, поширені в усіх частинах світу, в Україні – близько 500 видів. Личинки Б. – паразити багатьох комах, у т.ч. комах – шкідників с/госп. і лісових рослин. Окремі види Б. використовують у біологічній боротьбі зі шкідливими комахами.

Брама, ворота, хвіртка у давні часи на Криворіжжі.

Брана, народна назва воріт на приват. обійсті у давні часи на Криворіжжі.

Брандушка (Bulbocodium), рід трав'янистих рослин родини лілійних. Єдиний вид Б. різнокольорова, багаторічник – ефемероїд. Бульбоцибулинний, висотою 5-10 см. Листки ланцетнолінійні. Квітки поодинокі, рідко їх 2-3, лілово-рожеві. Цвіте III-IV. Зустрічається зрідка по степових схилах, чагарниках Криворіжжя.

Браницький Яків Ксенофонтович (1914, Хмельницька обл. – 1998, Кр. Ріг). Поет-сатирик. Освіта вища. До війни працював у газетах Проскурова, Бородянки, Карлівки. Уч. ВВВ. У Кр. Розі працював в ін-ті "Кривбаспроект". Вірші писав з дитинства. Друкувався у ж. "Перець", "Прапор", "Саксагань". Автор поетич. сатири "Усміхнемось, люди добрі" (1992), "Жменька сміху людям на потіху" (1993). Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст, Червоної Зірки.

Бранковського рудник діяв на території Криворіжжя з початку 90-х XIX ст. Мав незначну потужність. У берез. 1909 затоплен. водами р. Інгулець. Докладніших даних не виявлено.

Браславець Володимир Федорович (30.12.1939, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1962 бригадир слюсарів спецуправління "Укренергочормет". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора.

Браславський Володимир Григорович (9.12.1927, Київ – 11.4.1990, Кр.Ріг). Засл. арт. України (1975). Зак. Горьків. театр. студію (1947), Київ. ін-т театр. мист-ва (1975). З 1947 актор і режисер Криворізьк. театру. Зіграв 200 ролей: Дормідонт ("Пізня любов"), Андрій ("В добрий час!"), Левінсон ("Розгром"), Добчинський ("Ревізор"), Япончик ("На світанку"). Поставив вистави "Фараони" О.Коломійця (1962), "Цей давній росіянин" В.Чичкова (1986). Нагородж. Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України. Діє єврейське тов-во його імені.

Браслет, прикраса рук або ніг у вигляді кільця. З'явилася у період верхнього палеоліту. Виготовлялася з кістки або рога, пізніше з міді, бронзи, золота і срібла. На Криворіжжі виявлені у скіф. похованнях IV ст. до н.е.

Братасюк Сергій Андрійович (5.12.1946, Тернопільська обл.). Засл. юрист України (1996). Зак. Волгоград. вищу школу МВС (1974). У 1964-1969 працював в спецуправлінні "Енергомонтаж". З 1974 в органах МВС. Слідчий, нач. слідч. відділення Дніпропетровська. У 1985-1989 нач. відділу, заст. нач. РВВС м. Жовті Води. З 1990 заст. нач. УВС м. Кр. Ріг. Один з організаторів боротьби з орг. злочинністю. Нагородж. орд. "За заслуги" 3 ст.

"Братислава", готель відкрит. у лист. 1992 у мкрн. Всебратське-2 Ц.-Міськ. р-ну. Має 3-х зірковий статус. Складається з 100 номерів категорії "люкс", "напівлюкс", що у 4- поверх. корпусі. Діють ресторан, бар, перукарня, сауна, конференц-зал, бізнес-центр, автостоянка.

Братиславська, вулиця житломасиву Гданцівка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена на початку XX ст. силами робітників Гданцівськ. чавуноливарного з-ду. Попередня назва Верхня Водокачка. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 511 м, ширина 8,2 м. Пл. 4,1 тис. кв. м. Тверде покриття з 1969. Має 72 приват. будинки. Названа на честь столиці Словаччини – Братислави. Обслуговує 4 в/з.

Братишко Микола Іванович (16.2.1948, Дніпропетровська обл.). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1977). З 1977 лікар, зав. відділенням гігієни праці, з квіт. 1996 голов. лікар Терн. райСЕС.

Братко Олександр Якович (1912, Кисловодськ – 21.7.1944, Литва). Військ. льотчик. Зак. Качинське авіауч-ще. У 30-ті працював на шахтах тр-ту "Руда". Навчався в Криворізьк. аероклубі. На початку ВВВ готував кадри для фронту. Уч. ВВВ з трав. 1944 у скл. 761 ВАП. Заст. ком-ра ескадрильї, капітан, майстер повітряного бою. Геройськи загинув у бою. Багато років значився безвісти пропалим. Пошуковці Литви встановили місце поховання. Прах перенесен. в м. Рокішкіс. На могилі пам'ятник. Нагороджорд. Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1 ст., "Знак Пошани".

Братська могила визволителів, на Широківському кладовищі у Ц.-Міськ. р-ні. Закладена у берез. 1944. Ансамбль з 2 братських і 10 індивідуал. могил створен. у 1958 майстрами з Харків. худ. майстерні. У центрі залізобетон. фігура солдата, який скинув шолом і схилився над прахом 311 чол., з них 121 відомий. Надгробні плити з граніту.

Братська могила визволителів, по вул. Урицького у Ц.-Міськ. р-ні. Закладена у берез. 1944, у 1948 встановлен. обеліск у вигляді зрізаної колони з залізобетону. Поховано 34 чол., з них 10 – відомі.

Братська могила воїнів-визволителів, закладена у лют. 1944 в парку ПК ПівдГЗК. Постамент встановлен. у 1955. Скульптура воїна з мечем, який лівою рукою обіймає матір, встановлена у верес. 1974. Скульптор О.В. Васякін. Поховано 10 бійців з 4 гв. СД.

Братська могила жертв фашизму, розташована на Кіровськ. цивільному кладовищі у Сакс. р-ні. Поховані криворіжці, яких розстріляли гітлерівські окупанти 30.12.1943. Бетонна тумба встановлена у 1965, напис свідчить про трагічні події.

Братська могила жителів, м**.** Інгулець та його визволителів по вул. Гарібальді. Закладена у 1941-1945. Монумент Харків. худ. фонду виготовлен. у 1954, реконструкція 1967. На фоні арки з 4-х колон постать воїна з прапором у правій руці, у лівій – шолом. Місце поховання 6 мирних жителів, розстріляних 13.9.1941 та 113 бійців 240 гв. СП 88 гв. СД. Імена встановив краєзнавець О.І. Прокопчук.

Братська могила партизанів-батуринців, розстріляних денікінцями 20.12.1919 і чекістів П.П. Кириленка, А.І. Доронкіна, вбитих 20.12.1920 розташован. в Довг. р-ні по вул. Кириленка. Залізобетонна стела встановлена у 1968. Скульптор О.В. Васякін, архітектор Б.Кохно. В кінці 1919 на допомогу повсталим проти Денікіна робітникам Кр. Рогу прибув партизан. загін З.М. Мурляна зі с. Батурине (тепер с. Вісунь Миколаїв. обл.). 19.12.1919 загін намагався виїхати з Довгинцевого на з'єднання з Червоною армією. Повстанці були оточені великим загоном ген. Слащова. 97 партизанів захопили в полон. Їх по 9 чол. розстріляли біля пакгаузів. Мурляну та Шульзі вдалося врятуватися. Останки героїв були поховані в сел. Довгинцевому.

Братська могила воїнів-визволителів по вул. Іскрівській у Довг. р-ні. Зберігає імена 178 бійців і командирів Червоної армії. Вони загинули у лютневих боях 1944. Це, в основному, бійці з дивізій 6 гв. СК. Фахівці Запорізьк. худ. ком-ту в 1966 відкрили стелу. Основу складає напис, три прапори, медаль "20 років перемоги над Німеччиною".

Братська могила рад. воїнів по вул. Неруди у Ц.-Міськ. р-ні. береже прах 37 визволителів, з них 9 – відомі. У 1956 встановлена тумба з цегли. У 1994 новий проект виконав скульптор К.Козловський. Обеліск символізує образ скорботної матері, яка схилилася над тілами своїх синів.

Братська могила в сел. Рахманове знаходиться на цивільному цвинтарі селища. Тут поховані визволителі і підпільники. Встановл. прямокут. обеліск і колона. Зображен. православ. хрест, контур Вічного вогню і тюльпани.

Братська могила рад. воїнів у сквері біля кінотеатру ім. Леніна. Тут поховані 68 бійців-командирів Червоної армії, які загинули у лютневих боях 1944. Серед них полковники Н.А. Єпанчинцев, І.І. Богун, М.В. Кольцов, І.І. Мешалкін, П.С. Сидоров, П.П. Суханов. Центр меморіалу - солдат з автоматом, що схилився над могильними плитами. Пам'ятник відкритий у 1949, сучас. вигляд має з 1958. У 1974 піддавався реконструкції. Горить Вічний вогонь, обладнан. дубовим листям. Місце мітингів і зустрічей жителів Ц.-Міськ. р-ну 9.5 і 22.2.

Братська могила рад. воїнів на Кіровському кладовищі по вул. Клубній у Сакс. р-ні. Закладена у 1944, перепоховання сталося у 1967. Тоді ж і встановлений граніт. обеліск висотою 3 м за проектом інж. Кудишевського. Поховані 24 бійці з 188 СД 37 А, відомі тільки 10 імен.

Братська могила рад. воїнів по вул. Івана Сірка у Терн. р-ні. Закладена восени 1943, меморіальний комплекс відкрит. у лют. 1959 за проектом інженерів ін-ту "Діпрорідкісмет". Складається з 2-х пов'язаних між собою ансамблей. В центрі обеліск у вигляді пілона з зіркою висотою 15 м. Залізобетон. За ним – могила з написом на граніті. Тилова частина барельєфа на тему героїки війни. Поховано 387 воїнів 188, 92 гв. СД, 10 гв. ПДД 37 А, які загинули й боях за Першотравневе ШУ у жовт. 1943. Серед них заст. ком-ра 10 гв. ПДД А.Вартаньян, ком-р полку М.Дворников, його заступник Шишкін.

Братсько-Семенівка, село Надєждівської сільради розташоване за 1 км на півн. захід від центру сільради. Рельєф спокійний. Засноване у 1894-1896 переселенцями з Чернігів. губ. братами Семенюками. Велося домашнє господарство. У 1903 мало 10 дворів, проживало 35 чол. У 1914 населення складало до 30 чол., існувало 7 будинків. Заселення почалося у 30-х. Діяла свиноферма. З 1960 діяв відділок рад-пу "Гірник". До 1982 підпорядковувалося Широківськ. сільраді. Пл. 22,4 га. Має 2 вулиці, 44 будинки, проживає 56 чол. У 1987 мало 42 двори, проживало 76 чол., у 2000 – 45 дворів, 70 чол.

Братсько-Семенівки, села кургани розташовані: 1. За 1 км на північ від села. Висота 1,8 м. Насип сферич. форми. На схилах залишки окопів часів ВВВ; 2. За 1,4 км на північ.-захід від села і за 0,2 км на північ від б. Солонувата. Висота 0,5 м, розорюється; 3. На плато лівого берега р. Саксагань і за 1,7 км на захід від села. Висота 2,8 м, діаметр 55 м. Галявина на плато лівого берега р. Саксагань. Складається з 3-х насипів. Домінуюча висота 5,3 м, діаметр 50 м. Оглянуті археологом О.О. Мельником у 1983.

Братськосеменівські ставки закладені у 1930, 1934, 1946, 1968 на землях рад-пу "Гірник". Пл. 1,0; 7,4; 1,5 і 1,6 га, водні запаси 18, 152, 30, 32 тис. куб/м. Зариблені, місце відпочинку місцевих жителів.

Братства, національно-релігійні і просвітницькі товариства та організації XV- XVIII ст. при православних церквах України. Боролися проти національного приниження, насильництва католицької церкви.

Братушев Альберт Петрович (18.8.1941, Костромська обл.). Передовик виробництва. Освіта середня. У 1957-1976 слюсар, пом. майстра Івановськ. камвольного ком-ту. У 1976-1984 пом. майстра Криворізьк. вовнопрядильної фаб-ки. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Братченко Петро Федорович (кінець 30-х, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. З початку 50-х працював на РУ ім. Дзержинського. Почес. гірник. Машиніст скрепер. лебідки, бригадир видобувної бригади. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, ініціатор труд. починів. Керував кращою бригадою в Україні (1983). Впроваджував прогресивні методи праці. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, Дружби народів, Трудової Слави 3 ст.

Брахиграфія, народна назва швидкопису у давні часи на Криворіжжі.

Бредень (від сл. брести), див. **волок.**

Брезент, міцна та груба тканина. Буває кількох видів. На Криворіжжі використовувалася здавна. З Б. виготовлялися вентиляційні рукави для шахт, пожежні рукави, спецодяг. Просмалений Б. використовували для покриття дахів будівель.

Брейк, танець, популярний серед молоді Криворіжжя у 80-90-х.

"Брейк", клуб спортивного танцю створен. у 2002 у скл. ПК Міжрегіонального центру перепідготвоки кадрів за ініціативою А.О. Михайленко. Відвідують 15 чол. віком після 12 років. У програмі спорт. танці.

"Брейк", студія сучасного танцю створена у 2001 у скл. ПК ВАТ "Криворіжгірмаш" за ініціативою О.В. Сванідзе. Відвідують 20 чол. віком після 12 років. У репертуарі спорт. танці.

Брейман Володимир Юхимович (21.10.1943, Кр. Ріг). Діяч культури. Зак. Дніпропетров. теарт. уч-ще. У закладах культури Кр. Рогу працює із середини 50-х. У 1957 організував і беззмінно керує ансамблем танцю "Гірник", який здобув почес. звання народного. Один з найпомітніших балетмейстерів Дніпропетров. обл. Автор танцювальних композицій. Лауреат багатьох фестивалів і конкурсів. Виступав на престижних сценах, записувався на ТБ. Виховав кілька поколінь проф. танцівників.

Брейнерит, мінерал, який у Кривбасі зустрічається в талькових сланцях і карбонатних породах контакту верх. і серед. свит.

Брекчія (від італ.), гірська порода, що складається з гострокутних зцементованих уламків розміром понад 10 мм. Спостерігається у породах Гданцівської світи порід Криворізьк. серії.

Бренер Леонід Юленович (4.2.1949 – 26.3.2002, Кр. Ріг). Чл. СКУ. Освіта вища. Займався науковою діяльністю. Канд. тех. наук. Засновник і керівник Продакшн – студії "Селена-TV". Актив. співпрацював з об'єднанням громадян "Шлях православних". Мав значні заслуги у розбудові православної церкви. Автор популярних фільмів, наук. праць.

Брестська, вулиця сел. Мирівське Терн. р-ну. Закладена на поч. 50-х. Розвитку набула у 60-70-х. Довж. 300 м, ширина 7 м. Має 10 держ. будинків, де проживає 97 чол. Розташована СШ № 76. Вкрита відсівом. Названа на честь міста-героя Бреста. Обслуговує Мирівське в/з.

Бреус Світлана Миколаївна (22.11.1950, Москва). Діяч культури. Зак. Ленінград. консерваторію (1978). Канд. пед. наук (1995). У 1970-1980 викладач музшкіл №№ 8, 1. З 1980 викладач, доцент кафедри теорії та історії музики педін-ту. Автор 20 праць і 500 публікацій в періодич. пресі з проблем муз. культури.

Бригадир Іван Васильович (1934, Тернопільська обл.). Почес. гірник. Освіта середня. З 1958 прохідник ШПУ № 2 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Новатор виробництва. Виробнич. завдання перевиконував на 135 %. Кращий за професією. Раціоналізатор і наставник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Бригадний підряд, метод трудової діяльності, в основі якого лежить принцип госпрозрахунку; зорієнтований на кінцеві результати праці. За договором з адміністрацією бригаді-підряднику видавався наряд на весь комплекс робіт, визначалися кінцеві строки та розрахункова вартість. Передбачалися премії: за економію коштів у порівнянні з плановою собівартістю робіт. З початку 70-х широко використовувався у різних галузях народ. господарства. На Криворіжжі серед перших застосували бригади будівельних трестів.

Бризгаліна Людмила Михайлівна (14.3.1947). Діяч культури. Зак. Ленінград. вищу профшколу. З 1965 працювала зав. відділом ПК ЦГЗК. З 1980 директор ПК ім. Леніна. З 1988 директор ПК ПівнГЗК. Один з найдосвідченіших працівників культури Криворіжжя. Ініціатор створення кількох колективів худ. самодіяльності. Організатор-методист вищої категорії. Відмінник освіти України, культосвітньої роботи профспілок України.

Бризецький Олександр Федорович (25.3.1956, Запорізька обл.). Буд. керівник. Зак. КГРІ (1978). У 1978-1979 майстер, виконроб БУ № 5 тр-ту "Криворіжпівнічрудбуд". У 1981-1999 інж., нач. техвідділу, заст. нач., нач. УКБ міськбудівництва. З 1999 заст. міського голови Кр. Рогу. Керував забудовою нових мікрорайонів, впровадженням нової техніки і технологій.

Брила, каміння величезних розмірів, які утворюються природним або шляхом пром. вибуху у кар'єрах Криворіжжя.

Бриленков Василь Олександрович (14.1.1940, Могильов. обл.). Почес. гірник. Освіта середня. З 1962 бригадир прохідників ШПУ № 2 тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Майстер буріння. Уч. швидкіс. проходок. Наставник, раціоналізатор. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст., знак "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Бриль, чоловічий головний убір із соломи у давні часи на Криворіжжі.

Брильов Микола Макарович (2.2.1938, Криворіжжя). Передовик с/госп. виробництва. Освіта середня. З 1959 тракторист, ланковий рад-пу, КСП "Південний", СП "Южное". Майстер вирощування високих врожаїв зернових. Ім'я у Книзі Трудової Слави Дніпропетров. обл. Бронз. медаль ВДНГ СРСР (1977). Наставник. Нагородж. орд. Леніна.

Бринза, овечий сир на Криворіжжі.

Бринза Олекандра Михайлівна (12.7.1935, Кр. Ріг). Мед. керівник. Зак. Дніпропетров. медін-т (1958). З 1958 лікар, зав. відділенням, методкабінетом 2-го протитубдиспансеру. Лікар вищої категорії. Делегат з'їздів фтизіатрів. Одна з організаторів фтизіатрич. служби у Кр. Розі.

Брисіна Тетяна Борисівна (24.2.1956). Засл. артистка України (1988). Зак. Ленінград. ін-т культури (1977). Голов. балетмейстер театру ім. Шевченка. У 1983-1988 солістка балету ансамблю пісні і танців групи рад. військ у НДР. У 1988-1994 солістка балету ансамблю Прик. ВО. У 1994-1998 солістка балету театру ім. Шевченка. лауреат фестивалю країн РЕВ (1986). Здійснила 40 постановок. Серед них "Летюча миша", "Весілля в Малинівці", "Містер Ікс", "Бал в Савої" та ін.

Брифінг (англ.), зустріч офіційних осіб з представниками засобів масової інформації, під час якого викладається позиція з конкретних питань тем, подій. Набула широкого розповсюдження у Кр. Розі на початку 90-х XX ст.

Бричка, легкий дорожній віз без ресор, частіше з відкритим верхом. У сільськ. Криворіжжі використовувався з давніх часів.

Бричкін Олександр Васильович (2.11.1900, Рязан. обл. – 5.2.1971, Алма-Ата). Чл.-кор. АН Казах. РСР (1946). Зак. Томський технологіч. ін-т (1924). Працював на рудниках Кривбасу. У 1931 створив Держ. ін-т з проектування підприємств гірничорудної промисловості. З 1942 проф. Казах. політех. ін-ту. Автор теорії основ термічного буріння. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Бричкіна А.К. геологічна експедиція працювала у Кр. Розі в 1930-1932. Вивчалися питання основних напрямків реконструкції гірнич. промисловості Кривбасу. Висновки мали велике науково-практичне значення.

Бріофіллюм, каланхоє Дегремонта (Kalanchoe daigremontianum), рослина родини товтолистих, з прямим, нерозгалуженим стеблом, висотою 60-100 см з трикутними листками. Листки розміщені під кутом до стебла, їх пильчасті краї загнуті в середину, м'ясисті, довжиною до 20 см. На зубцях утворюються маленькі дочірні рослини з корінням, з допомогою яких рослина розмножується. Оранжерейна, кімнатна рослина, широко використовується як лікарська.

Бро Естелла Лазарівна (1905, Нікополь - ?, Дніпропетровськ). Біолог. Зак. Дніпропетров. ін-т народ. освіти (1928). Викладала в Дніпропетров. ун-ті. Вивчала флору Криворіжжя. Одна із засновників Дніпропетров. ботсаду. Автор наук. праць з проблем фізіології рослин.

Броварник, людина, що варила пиво, меди, брагу у давнину на Криворіжжі.

Броварник Анатолій Дмитрович (31.1.1941, Житомир. обл.). Новатор виробництва. Освіта середня. З 1959 електрозварник спецуправління "Укренергочормет". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудової Слави 2, 3 ст., Грамотою Президії Верх. Ради України.

Броварня, народна назва пивоварні, медоварні, місця, де виготовлялася горілка у давні часи на Криворіжжі.

Бровін Василь Олександрович (14.1.1917, Дніпропетровськ – 21.9.1998, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1946-1983 електромонтажник, бригадир КСУ № 447 тр-ту "Дніпроелектромонтаж". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Наставник. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Бровка (археологіч.), частина насипу кургану або площі стародавнього поселення, яку залишають під час розкопок для отримання вертикального розрізу насипу або культурного шару поселення. Використовуються кривоірізьк. археологами.

Бровко Едуард Павлович (30-ті – 2000, Дніпропетров. обл.). Засл. майстер спорту СРСР (1966), засл. тренер України (1980). Освіта вища. Вихованець криворізьк. школи важкоатлетів. Тренер З.С. Архангородський. Призер чемпіонатів світу, Європи, чемпіон СРСР, України (60-ті). Виховав олімпійського чемпіона С.Рахманова. Очолював обл. федерацію важкої атлетики. Ст. тренер збірної обл. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Бродовий Борис Юхимович (1915-1987, Луганськ). Уч. підпілля. Освіта середня. У 30-х працював учителем в м. Інгулець. Уч. рад.-фін. війни. У скл. 55 КД воював на Захід. фр. У жовт. 1941 створив та очолив підпільну групу в м. Інгулець. Проводив бойові операції. Вів бої з карателями.

Брозовська Мінна Фридрихівна (14.7.1877, Німеччина –17. 2.1965, Гербштадт). Німецьк. антифашист. Дружина і вірна подруга О.К. Брозовського. Працювала дояркою у господарстві бауера. Під час арештів чоловіка підтримувала його, виконувала доручення страйк. ком-тів. У 1933-1945 зберегла таємницю прапора з Кр. Рогу. У лип. 1945 зустріла з ним підрозділ Червоної армії. Виховала шістьох синів, які боролися з гітлерівськ. режимом. Брала актив. участь у жіночому русі НДР. Чл. нім.-рад. тов-ва дружби. Золотий знак Демократич. спілки жінок НДР. Перша почесна громадянка Кр. Рогу (1964). Медаль К.Цеткін. Нагородж. орд. "За заслуги перед Батьківщиною в золоті" (НДР).

Брозовський Отто Карлович (6.12.1885, Берлін – 30.1.1947, Гербштадт). Німецьк. антифашист. З 1899 шахтар Мансфельдських копалень. Актив. учасник страйку 1909 за робітничі права. Уч. 1-ї світ. війни у скл. кайзерівської арм. на Захід. фр. Додому повернувся у 1917 інвалідом. З 1921 голова територ. партосередку Гербштадта. З 1927 працював на ш. Віцтумській. У 1928 написав листа рад. гірникам з проханням підтримати німецьк. шахтарів у їх боротьбі за свої права. 21.4.1929 на мітингу шахтарів Мансфельда прийняв Червоний прапор від гірників РУ ім. Дзержинського. Проніс його на маніфестації в Берліні. Ініціатор виникнення побратимських зв'язків з криворізьк. гірниками. У лют. 1933 – берез. 1934 перебував у концтаборі Люхтенбурга. Разом з родиною протягом гітлерівськ. режиму зберіг криворізьк. прапор. У 1945 обран. заст. бургомістра Гербштадта. Проводив земельну реформу. Ім'я носить шахта в НДР, вул. у Кр. Розі. Образ вибитий на настільних медалях, відтворен. у худ. фільмі.

Брозовського О. меморіальна дошка встановлена на початку 60-х на будинку, що на розі пр. Дзержинського (42) і вул. О.Брозовського. Напис на білому мармурі свідчить, що вулиця названа на честь О.Брозовського.

Бромус (Bromus), рід однорічних рослин родини злакових. Б. розчепірений – рослина висотою 20-50 см з пониклою однобічною волоттю. Колоскові луски з остюками 10-20 мм. Широкорозповсюджений бур'ян у житлових масивах, біля шляхів, на місцях з порушеним грунтових покривом. Цвіте V-VI. Значно рідше зустрічається Б. м'який, який відрізняється прямостоячою волоттю.

Бронза (від італ.), сплав міді з оловом, алюмінієм, бералієм у співвідношенні 9:1. Має низьку температуру плавлення. У побуті прадавніх людей Криворіжжя побутувала за мідно-кам'яним віком. Виготовлялися зброя, знаряддя праці і побуту.

Бронзовий вік, період історії людства, пов'язаний із поширенням знарядь з бронзи. Перевага перед міддю полягає у більшій міцності та нижчій температурі плавлення. Започаткован. у IV тис. до н.е. в Ірані, Єгипті, Малій Азії, II тис. в Європі. На Криворіжжі почався у II тис., закінчився в першій половині I тис. Поділяється на ранній XVIII-XV ст. до н.е., середній XV-XII, пізній XII- VIII ст. періоди. Вважається, що перші бронз. вироби потрапили на Криворіжжя з Причорномор'я, Кавказу. Розквіт бронз. виробництва в Кривбасі припадає на серед. і пізній періоди Б.в. Використовувалася місцева сировина. Відбувався розподіл праці, розвиток мали землеробство, кустарне виробництво, міжкланові стосунки.

Бронзовка блискуча (Cetonia), жук довж. 15 х 28 мм. Верх у розсіяних волосках, металево-блискучий, зелений, золотисто-зелений, мідно-червоний. Надкрила у поперечних білих цяточках. Знищує квіти. На Криворіжжі зустрічаються 2 види.

Броскус (Broscus), жук з крупним тілом. Колір блискучий. На Криворіжжі зустрічається один вид.

Броцлавського Й.П. (мед. керівник), трудова діяльність пов'язана з Криворізьким онкодиспансером. Уродженець Харкова. Стояв біля витоків диспансеру, у 1957-1960 голов. лікар. Біографіч. даних не виявлено.

Брошеван Василь Васильович (2.10.1936, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Зак. Криворізьк. тех.-м руд. автоматики (1973). З 1958 слюсар, бригадир тр-ту "Кривбасшахтопроходка". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани", Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Брошка, назва жіночої біжутерії з давніх часів на Криворіжжі. Кріпиться до одягу або головного убору за допомогою шпильки.

Брувер Любов Сергіївна (2.5.1949, Краснодар. кр.). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1968-1976 прядильниця Краснодар. камвольного ком-ту. З 1976 прядильниця, пом. майстра Криворізьк. вовнопрядильної фаб-ки. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Брук Ілля Михайлович (? - ?). Художник. Зак. Моск. акад. мистецтв. Уч. визволення Кр. Рогу. Нач. розвідки 48 гв. СД. Відом. художник. Організував кілька персонал. виставок. Живе в Москві. Нагородж. орд. Червоного Прапора (2), Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки.

Бруківка (бурківка), див. **брущатка.**

Брукіт (на честь англ. вченого Г.Брука), мінерал класу оксидів. Колір червоний, жовтувато-коричневий. Прозорий. У Кривбасі дуже рідкісний. Окремі зерна зустрічаються в аллювіальних відкладеннях р. Жовта. Описан. М.Г. Дядченком у 1954.

Брунфельзія (Brunfelsia), рід рослин родини пасльонових. Батьківщина – Бразилія. Декоративнолистяні і декоративноквітучі вічнозелені кущі. Листки чергові ланцетні або продовгувато-овальні, цілісні з короткими черешками. Квітки трубчасті, голубі, білі або лілові, в кінцевих нещільних китицях чи щітках. Плід – ягода. Найпоширеніші в культурі Б. американська, Б. францесцеа. Оранжерейна, кімнатна культура.

Бруно, вулиця у мкрн. Перемога Дзерж. р-ну. Закладена у кінці 40-х. Розвитку набула у 50-60-х. До початку 60-х мала назву 1-го Новолермонтовського провулку. Довж. 157 м. Пл. 942 кв. м. Має 11 приват. будинків. Названа на честь італ. філософа Бруно Джордано Філіппа (1548-1600, Рим). Поет. Боровся проти свавілля католицизму. Спалений на багаті. Обслуговує 74 в/з.

Брусенко Олексій Архипович (2.1.1930, Дніпропетров. обл.). Засл. металург України (1975). Освіта середня. У 1962-1981 горновий домен. цеху № 1 з-ду "Криворіжсталь". Ударник п'ятирічок, переможець змагань.

Брусит (на честь амер. геолога А.Брюса), мінерал класу сульфідів. Колір білий, зеленуватий, синюватий. Блиск скляний. Прозорий. У Кривбасі дуже рідкісний. Встановлен. Д.Д. Бобком, Л.Д. Юр'євим у силікат. мармурах на глибині 175-180 м.

Бруслина (Euonymus), рід рослин родини бруслинових. Листопадні або вічнозелені кущі або дерева 0,2-12 м заввишки. Суцвіття напівзонтики. Плід шкіряста коробочка, насіння з яскравим м'ясистим принасінником. Відомо понад 220 видів. Розмножується насінням, живцями і відсадками. В культурі міста найбільш поширені: **Б. європейська** – кущ, рідше деревце з 4-гранними гілками; квітки жовтувато-зелені; коробочка оранжева або рожева, насіння біле з оранжевим принасінником. **Б. бородавчаста** – кущ 1-2 м заввишки, гілки круглі, густо вкриті бурими бородавками. Квітки зеленуваті з фіолетовими плямами. Коробочка жовтувата, насіння чорне, з червоно-бурим принасінником. У коренях цієї рослини виявлено гутаперчу.

Брусова, балка, ліве відгалуження балки Петрикової. Довж. до 3 км. Знищена гідровідвалами ПівнГЗК.

Брусь, різновид булави, шароподібна ударна зброя з ручкою. Використовувалася у бойових діях козаків зимівок Криворіжжя.

Брухтій Володимир Петрович (11.6.1945, Баку). Відом. футболіст. Вихованець ФК "Нефтчі". У 1962-1972 грав за "Нефтчі". У чем-тах СРСР 257 матчі, забив 2 голи. Бронз. призер чемпіонату СРСР (1966). З 1980 на тренер. роботі. У 1994 працював голов. тренером "Кривбасу".

Брущатка, шляхово-будівельний матеріал у вигляді брусків гірських порід. Довж. 15-30, ширина 12-15, висота 10-15 см. З кінця XIX ст. широко використовувалася на будівництві доріг, покритті вулиць. Такі покриття збереглися на вул. Каунаській у Ц.-Міськ. р-ні.

Брюзгін Василь Олексійович (10.3.1932, Мордовія). Мед керівник. Зак. Харків. медін-т (1959). У 1951-1953 ветфельдшер в Туркменії. У 1959-1961 заст. голов. лікаря райлікарні м. Путивль Сумськ. обл. У 1961-1972 зав. відділенням обл. псих. лікарні у Воронезьк. обл. Пройшов курс навчання в Моск. НДІ психіатрії у проф. Ю.С. Ніколаєва. Вперше в СРСР застосував лікування хворих розвантажувально-дієтич. терапією. У 1972 вперше в Україні відкрив відділення розвантажувально-дієтич. терапії і пристосував лікування до особливостей Кривбасу. Обстежив до 20 тис. хворих. Канд. мед. наук (1972), доцент. У 1975-1985 голова міськ. тов-ва невропатологів, психіатрів, наркологів. У 1992 вивчав метод О.Р. Довженка з кодування. У 1978-1985 викладав на кафедрі анатомії педін-ту. З 1992 займається приват. практикою лікування. Автор 75 наук. праць, 12 винаходів з проблем безмедикоментозного лікування хворих.

Брюллова, вулиця житломасиву ім. Леніна Терн. р-ну. Закладена на початку XX ст. як гірниче селище Колачевськ. рудника. Жителі жили у землянках. Сформувалася у 30-х. До 1975 мала назву вулиця 2-га Фастівської. Довж. 250 м, ширина 7 м. Має 7 приват. будинків, де проживає 25 чол. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. художника Брюллова Карла Павловича (23.12.1799, Петербург – 3.6.1852, Рим). Серед творів "Останній день Помпеї", "Вершниця", портрет В.А. Жуковського. Брав участь у звільненні з кріпацтва Т.Г. Шевченка. Обслуговує 47 в/з.

Брюховецька Поліна Федорівна (1.1.1952, Чернігів. обл.). Новатор с/госп. виробництва. Зак. Дніпропетров. с/госп. ін-т (1982). З 1971 агроном, бригадир, з 1983 нач. цеху овочівництва рад-пу / агрофірми "Батьківщина". Майстер вирощування високих врожаїв овочів. Одна з найпомітніших особистостей сучас. сільського Криворіжжя. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Брюховецький Іван Володимирович (3.7.1951, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. У 1971-1972 кіномеханік ПК ім. К.Лібкнехта. У 1972-2000 машиніст крана, дробильник, агломератник НКГЗК / гірничозбагач. комплексу ком-ту "Криворіжсталь". Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. "За заслуги" 3 ст.

Брямого С., водяний млин діяв на 7-му кварталі с. Лозуватка на початку XX ст. До 1918 перебував у власності С.Брямого, згодом відійшов до комуни, а потім кол-пу. Розташовувався на правому березі р. Інгулець за 100 м від Дудківської балки.

Брянська, вулиця житломасиву Карнаватка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена у 20-х залізничниками ст. Карнаватка. Розвитку набула у 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця 1-а Брянська. Довж. 779 м, ширина 6 м. Пл. 4,6 тис. кв. м. Тверде покриття з 1972. Має 77 приват. будинків. Обслуговує 72 в/з.

Брянське акціонерне товариство розробки руди на непридатних землях Кр. Рогу засноване в кінці XIX ст. На 1914 мало 2 рудники, працювало 1290 чол. Видобуток складав 21,3 млн. пудів руди. З початком гром. війни розпалося.

Брянське металургійне товариство вело видобуток криворізьк. руди з початку 80-х. У 1889 працювало 20 чол, у 1899 – 655 чол. У 1899 видобуло 11,5 млн. пудів руди. Мало 2 парові машини на 60 к.с. Співробітничало з банківськ. групою Генерального товариства (Париж). З 1902 входило до скл. синдикату "Продамет". На 1914 мало 3 рудника, працювало 30-70 чол., видобуток складав 53,2 млн. пудів руди. У 1915 видобуло 45,8 млн. пудів. З початком гром. війни розпалося.

Брянський загін Червоної гвардії сформован. у верес. з гірників рудників Французьк. тов-ва і у берез. 1918 нараховував 90 чол. Охороняв об'єкти, патрулював робітниче селище. Увійшов до скл. 1-го Криворізьк. ревполку. Брав участь у боях з австро-нім. окупантами. На Дону увійшов до скл. Червоної армії. Ком-р Філімоненко.

Брянського товариства рудник заснован. у 1897 на березі р. Жовта на орендованих у поміщика А.І. Урсати землях. Руда залягала у вигляді гнізда у 3-5 саж. Видобуток вівся кар'єром глибиною до 8 саж. з кінним підйомником. Запаси до 5 млн. пудів з утриманням заліза 57 %. У 1901 припинив існування у зв'язку з кризою.

БС-2000, бурильна установка виготовлена на Барнаульськ. мехзаводі у кінці 50-х. Успішно застосовувалася за геологіч. умов Криворіжжя.

БС-1, БС-30, скреперні блоки розроблені і виготволені на з-ді "Комуніст" на початку 50-х. Використовувалися на шахтах Кривбасу для змін напрямку хвостового каната під час доставки руди, породи. Вага 23; 33 кг.

БУ № 1 "Укренергочормет", садівницьке товариство закладене в 70-х у Довг. р-ні. Пл. 8 га. Має 100 ділянок.

БУ-100К, бурова установка розроблена спеціалістами ін-ту ВНДПІрудмаш у 1989-1990. Призначена для буріння свердловин діаметром 100 мм на глибину до 60 м. Маса 600 кг. Широко використовується на шахтах Кривбасу.

БУ № 566, садівницьке товариство закладене в 70-х у Довг. р-ні. Пл. 5 га. Має 71 ділянку.

Буба, гогуля, гугля, пухлина або інша болячка, що з'являється на тілі людини у давні часи на Криворіжжі.

Бубенок Анастасія Борисівна (31.12.1903, Харків. обл. – 17.10.1989, Кр. Ріг). Пед. керівник. Зак. Криворізьк. педін-т (1938). На пед. роботі з 1921. Працювала у Прилуках, Харкові. У криворізьк. школах з 1938. Після війни викладала рос. мову, завуч, директор СШ № 22. Почес. грамота Наркомату освіти України (1940). Одна з тих, хто відроджував народну освіту на Криворіжжі після війни. Відмінник народ. освіти.

Бублейникова Ф. геологічна експедиція тривала на Криворіжжі у 1922-1925. Розглядалася у комплексі розвитку сировинної бази півд. металургії СРСР. Дана характеристика Кривбасу з підрахуванням запасів руд. Запаси поділені на категорії, визначена необхідність використання руди.

Бубнов Володимир Васильович (13.4.1937, Кр. Ріг – 25.9.1998, там же). Гірнич. керівник. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1961). У 1953-1956 слюсар тр-ту "Центренергометалургпром", пом. машиніста ПівдГЗК. У 1961-1978 гірнич. майстер, нач. дільниці, голов. інж. ш. ім. Кірова, з 1978 очолював ш. "Північну" РУ ім. Кірова. У 1985-1991 керуючий РУ ім. Леніна. Умілий організатор видобутку руди. Один з керівників реструктуризації гірнич. промисловості. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Бубнова, вулиця розташована у житломасиві Рибасове Жовт. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1975 мала назву провулок 2-й Бойкова. Довж. 600 м, ширина 7 м. Має 28 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Названа на честь рос. держ. діяча Бубнова Андрія Сергійовича (4.4.1883, Івано-Вознесенськ – 12.1.1940). Уч. рев. руху з 1903. У 1917 – чл. Військ.-революц. центру ЦК РСДП(б), ВРК при Петроград. Раді. У 1918-1919 чл. уряду Рад. України, чл. РВР Укр. фронту і 14-ї арм., Ради оборони України. З 1920 на парт. роботі. Обслуговує 59 в/з.

Бубон, народний ударний музичний інструмент один з атрибутів побутових урочистостей у сільськ. Криворіжжі.

Бувальщина, 1. Коротке усне оповідання в укр. народ. творчості, зокрема, на Криворіжжі, як начебто мало місце насправді, незвичайна пригода; 2. В укр. народ. фольклорі усне оповідання про незвичайну пригоду (переважно побутового змісту); 3. Цікава повчальна пригода або епізод з життя якоїсь відомої людини; 4. Літературний жанр.

Бугаєвського, Фере П. збройний загін діяв на рудниках Русько-Бельгійськ. тов-ва у квіт. 1917 – січ. 1918. Виступав проти Червоної гвардії, захищав інтереси власників рудників.

Ліквідован. загонами Червоної гвардії. Ком-р керуючий рудником Бугаєвський та лікар П.Фере.

Бугаєнко Надія Миколаївна (17.3.1941, Кіровоград. обл.). Пром. керівник. Зак. Дніпропетров. металург. ін-т (1980). У 1958 працювала в тр-ті "Криворіжжитлобуд". З 1959 машиніст крана, технік, інж., нач. економіч. відділу ДРРЗ/ВАТ "Рудор". Умілий організатор виробництва, планові розрахунки дозволили підприємству зберегти потенціал під час кризи.

Бугаєнко Станіслав Миколайович (6.1.1930, Миколаїв. обл.). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1968). У 1952-1957 ст. майстер з-ду в Петрозаводську. У 1957-1958 ст. майстер дослід. з-ду "Бурові верстати". У 1958-1966 ст. інж., кер. групи, голов. конструктор проектів ін-ту "Діпрорудмаш". У 1968-1969 директор з-ду ЗЕМІ-5. З 1979 голов. конструктор проектів ін-ту ВНДПІрудмаш. Брав участь у проектуванні гірнич. машин. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Бугай, племінний бик у сільському Криворіжжі.

Бугай (Botaurus stellaris), птах родини чаплевих. Довж. до 80 см. Велика, коротконога чапля з довгим, масивним дзьобом, великою головою та товстою шиєю. Має рудо-бурий колір. Населяє водойми Кривбасу. Гніздиться парами. Гнізда із стебел та листя. Кладка з середини травня по 3-6 яєць. Тримається потай, лякливий, активний у нічний час. Політ легкий і швидкий. Живиться рибою, жабами.

Бугай Георгій Іванович (початок XX ст. – 80-ті, Кр. Ріг). Пром. керівник. Освіта вища. Один з керівників відбудови з-ду "Криворіжсталь". У 1944-1947 директор з-ду. Згодом працював на керівних посадах. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Бугай Олена Іванівна (27.10.1927, Дніпропетров. обл.). Новатор с/госп. виробництва. Освіта н/середня. У 1948-1949 працювала у підсобному господарстві. У 1949-1951 робітниця рад-пу "Софіївський". У 1952-1956 працювала на ст. Довгинцеве. У 1957-1982 телятниця, бригадир рад-пу "Гірник". Переможець змагань, передовик виробництва. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, "Знак Пошани".

Бугай Сергій Іванович (29.9.1972, Миколаїв). Майстер спорту. Футболіст. Захисник. Грав за ФК "Артанія" (Очаков), "Евіс" (Миколаїв), "Кривбас-2". У 1998-1999 грав за "Кривбас". З лип. 1999 гравець "Металурга" (Запоріжжя). За "Кривбас" провів 24 гри, забив 1 гол. Бронз. призер 8-го чемпіонату України з футболу.

Бугайов Олег Артемович (15.6.1944, Ульяновська обл.) Торг. керівник. Зак. КГРІ (1967). З 1961 працював на НКГЗК. У 1975-1980 інструктор, зав. відділом Інгулецьк. райкому КПУ. У 1980-1984 зав. сектором обкому КПУ. У 1984-1990 зав. пром. відділом міськкому КПУ. У 1990-1991 1-й секретар Сакс. райкому КПУ. У 1991-1993 голова Сакс.райради. З 1933 ген. директор регіональн. торгбудинку.

Бугайчик (Jxobrychus minutus), птах, представник родини чаплеві (Ardeidae) ряду лелекоподібних (Ciconiiformes). Розміром менше за галку, з довгою шиєю, прямим, тонким жовто-зеленим дзьобом і короткими зеленими ногами. Крила рожево-жовті з чорним кільцем, ноги зелені. У самки спина бурувата. Молоді птахи бурі з пістрявинами. Ареал включає Захід. і Схід. Європу, Урал, Захід. Сибір, Перед. і Серед. Азію, Казахстан та Австралію. В Україні гніздиться по всій території, крім безводних степів та гірських районів. На Криворіжжі звичайний гніздовий птах більшості водойм. Чісельний на Півд., Карачунівському водосховищах і відстійниках ЦГЗК, ПівдГЗК, відстійниках очисних споруд біля с. Красіне. Мешкає на водоймах, порослих очеретом або чагарником. Перелітний птах. Тримається на водоймах обережно, поодинці і порівняно рідко кидається у вічі. Гніздиться окремими парами. Гніздо будує на очереті, кущах. Кладка в трав. і пізніше, складається з 5-9 білих яєць. Активний вночі і в сутінках, при небезпеці ховається, витягнувши шию і дзьоб. Злітає легко, політ швидкий з частими змахами крил. Живиться дрібною рибою, комахами. Потребує охорони.

Бугенвілія (Bougaenvillea), рослини родини ночецвітих. Батьківщина – Бразилія. Кущі або ліани із здерев'янілими стеблами, часто вкриті шипами. Листки яйцеподібні, округлі, опушені, чергові. Квітки зібрані по 1-3 разом в пазухах листків або на верхівці пагона, дрібні, непримітні. Деокративності надають яскраві приквітки (червоні, рожеві, білі). Плід – веретеноподібна кістянка. Найбільш поширені Б. гола, Б. перуанська та їх гібридні форми. Оранжерейні кімнатні рослини. Розмножуються живцями.

Бугила (Anthriscus), рід трав'янистих рослин родини зонтичних. Б. лісова – дворічник або багаторічник, 50-150 см висотою. Стебла глибокорозенчасті. Листки в обрисі трикутні, тричі перисто-розсічені. Квітки білі, зонтики в загальному щитковидному суцвітті. Плоди 5-7 мм, лінійно-довгасті, гладенькі, до верхівки звужені в носик. Цвіте VI-VIII. Широко розповсюджена в затінених місцях: штучних лісонасадженнях, заростях чагарників.

Буглосоїдес (Buglossoides), рід однорідних трав'янистих рослин родини шорстолистих. Б. польовий – шорсткоопушена рослина, 15-50 см висотою. Листки дрібні, ланцетні. Квітки жовтувато-білі, 4-6 мм в діаметрі. Цвіте V-VIII. Звичайний бур'ян на пасовищах, полях, в садах Криворіжжя.

Бугрій Микола Сергійович (7.9.1924, Кіровоград. обл.). Буд. керівник. Зак. Дніпропетров. інж.-буд. ін-т (1954). Уч. ВВВ з берез 1944. У 1948-1952 майстер ВКБ РУ ім. Ілліча. У 1955-1962 виконроб, голов. інж. БУ № 15 тр-ту "Кривбасрудбуд". У 1962-1967 голов. інж., у 1967-1968 керуючий тр-том "Криворіжіндустрбуд". Згодом очолював трест "Криворіжбуд". Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Трудового Червоного Прапора.

Будапештська, вулиця розташована у житломасиві Ворошиловка Жовт. р-ну. Закладена у 30-х. До 1975 мала назву вулиця Весела. Довж. до 800 м, ширина 7 м. Має 27 будинків. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь столиці Угорщини м. Будапешт. Обслуговує 14 в/з.

"Буддеталь", завод тр-ту "Дніпроспецбуд" введен. у 1961 з проект. потужністю збірного залізобетону 15 тис. куб/м, асфальтобетону 44 тис. т. Працювало до 300 чол.

Будиловський Абрам Михайлович (1902, Житомир – 4.12.1961, Кр. Ріг). Пром. керівник. Зак. Київськ. індустр. ін-т (1928). З 1916 наборщик у Житомирськ. друкарні. На керівних посадах заводу ім. Ворошилова у Донбасі, у 1942-1947 – Узбекськ. металург. заводі, З 1947 на КМЗ. Заст. голов. енергетика. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки.

Будинок, одно- чи багатоповерхова споруда для житла, а також назва підприємств побуту, торгівлі, закладів культури тощо. На Криворіжжі за рад. часів у кожному районі було по кілька будинків побуту, відомі магазини: Б. одягу, Б. радіо, Б. тканин, Б. хліба.

Будинок дитини міський відкрит. у трав. 1945. Виховувалися діти до 3-х років. У 1979 одержав приміщення у Жовт. р-ні, у 1998 переїхав до кол. дитяч. садка. Виховується 110 дітей. Створені умови для розумового та фізичного розвитку вихованців. Голов. лікарі К.М. Обухова, Л.М. Москаленко, О.І. Мосолова.

Будинок дитини існував у 1944-1945 у сел. Гданцівка Ц.-Міськ. р-ну, куди звозили дітей, які втратили батьків під час бойових дій.

"Будинок для робітників", назва робітничих казарм для гірників Кривбасу в офіційних статистичних документах дореволюційних часів. Являло собою споруду з кварциту, вкритої черепицею. В кожній проживало в середньому до 56 чол. У 1913 на Криворіжжі нараховувалося 113 бараків, в яких проживало до 16 тис. чол. Розплідник антисанітарії, інфекційних хвороб, злиднів.

Будинок милосердя міський, відкрит. в трав. 2002 у Терн. р-ні. Заклад для самотніх людей похилого віку. Розташовується у 4-поверховому приміщенні кол. профілакторію Першотравневого РУ. Вважається єдиним у Дніпропетров. обл. такого типу. Створені умови для проживання, відпочинку та оздоровлення людей похилого віку, ветеранів війни і праці. До скл. входять спальні корпуси, процедурні, фізкульт. зал, їдальня. Працюють 6 медиків, з них 2 лікарі. Одночасно перебуває 100 чол.

“Будинок музики”, неофіційна, народна назва Криворізьк. музучилища.

Будинок політичної освіти діяв з початку 50-х. Належав міськкому КПУ. Вважався організаційно-метод. центром патр.-політичного навчання. Діяли метод. рада, служба соц. досліджень, бібліотека, кабінети. Ліквідован. після 1991.

Будинок приїжджих, під такою назвою існував у 20-30-х на ШУ ім. Орджонікідзе. Раніше будинок належав керівному складу рудника Колачевського, а згодом перетворився на готель. Пізніше використовувався як рудничний профілакторій. Добротна 2-поверхова споруда з 2-ма балконами і 2-ма парад. виходами.

“Будинок природи” споруджен. у 1978 на пр. К.Маркса Ц.-Міськ. р-ну. Автор проекту архітектор О.М. Самодін. Являє споруду із скла та залізобетону. Центр пропаганди природоохоронних знань. Діє зимовий сад 72 х 2. Налічує 40 видів рідкісних тропічних і субтропічних рослин. Більшість завезені з Нікітінськ. бот. саду у 1978. Серед рослин монтера, банан японський, ліани, пальми, кипарис, троянда китайська та ін. Влаштовуються виставки. У будинку розташовані підприємство “Зелене господарство”, квітковий магазин, кафе “Любава”.

“Будинок професури”, житловий будинок № 11 по вул. Першотравневій Ц.-Міськ. р-ну. Споруджен. у 1929 у стилі конструктивізму. Будівництвом керував виконроб Д.Д. Павлов. Має 4 поверхи, 6 під'їздів. Назва пішла від того, що тут жили науковці КГРІ. Серед мешканців почес. громадянин Кр. Рогу Ю.П. Сич.

“Будинок Рад”, станція швидкісного трамваю відкрита у 1989. Спроектована у підземному варіанті. Скл. з вестибюля пл. 370 кв. м та платформи пл. 1,4 тис. кв. м і довж. 104 м. Приймає поїзди зі ст. “Проспект Металургів” та “Дзержинська”.

Будинку побуту сквер закладен. у 1969 в мкрн. Соцмісто Дзерж. р-ну. Пл. 3,9 га. Багатий на зелені насадження. Обладнан. пішохідними доріжками, місцями відпочинку.

Будинку природи сквер закладен. у 1977. Пл. 0,1 га. Обладнан. пішохід. доріжками, дитячими атракціонами, місцями відпочинку. Межує з пр. К.Маркса і набережною р. Саксагань у Ц.-Міськ. р-ні.

Будівельний технікум створен. у лист. 1952 на базі тр-ту “Криворіжбуд”, як Криворізьк. вечірній будівельний технікум. Готував спеціалістів середньої ланки з промислового та цивільного будівництва. Перший набір складав 90 чол., які об'єдналися у 3 групи. У 1954-1955 набір 120 чол. У квіт. 1956 переводиться з вечірнього на денне навчання, із збереженням вечір. відділення. У 1955-1956 набір 180 чол. У 1990 увійшов у підпорядкування управління кадрів та учбових закладів Мін. будівництва підприємств важкої індустрії. Основна професія – технік-будівельник. Серед основних спеціальностей будівництво та експлуатація будівель і споруд. За роки існування підготовлено 8,3 тис. фахівців, що складає 60 % всіх працівників буд. організацій Кр. Рогу. Має 3-поверх. навч.-лаборатор. корпус, акт. зал на 300 місць, бібліотеку з книж. фондом 38,8 тис., спортзал, майстерні, гараж та ін.

Будівельний факультет Криворізького технічного університету, організован. у жовт. 1959 у скл. КГРІ. Перші випуски складали 30 чол. У 1988 отримав окрем. корпус на 10,5 тис. кв. м. Готує інженерів-будівельників пром. і цивільного будівництва. До скл. входять кафедри будівельних конструкцій, технології, організації і механізації будівництва, архітектури пром. і цивільних споруд; опору матеріалів і буд. механіки; гідрогеології та інж. геології; нарисної геометрії і графіки; економіки пром. виробництва і будівництва. Навчається більше 1,2 тис. студентів, працює 115 викладачів. За час існування підготовлено більше 7 тис. фахівців.

“Будівельник”, багатотиражна газета тр-ту “Криворіжпівнічрудбуд” виходила у 1960-1987. Розповідала про життя колективу, трудові досягнення, пропагувала передовий досвід.

“Будівельник”, пансіонат відпочинку ВАТ “Криворіжаглобуд” відкрит. у черв. 1966 на березі Чорного моря в Євпаторії. За зміну приймає 228 чол. Існують 2 корпуси, клуб, медпункт, їдальня, пляж. Відпочивають будівельники та члени їх сімей.

“Будівельник”, поліклініка відкрита у 1931 в одному з робітнич. бараків по вул. Орджонікідзе. Працювало 5 лікарів. У 1932 відкрита філія на 1-й дільниці, у 1934 – медсануправління, у 1936 – терапевтич. санаторій, у 1939 – медкомбінат, у 1945 – амбулаторія. У 1954 спорудж. корпус. Веде прийом будівельників.

“Будівельник”, стадіон відкрит. у трав. 1966. Пл. 2,7 га. Належить Дзерж. райвідділу освіти. Має футбольне поле 100 х 70 м, бігову доріжку 400 х 5, гімнастич. майданчик. Працює медкабінет. 3 трибуни складаються з 3-х рядів на 5740 місць. Пропускна спроможність 111 чол. Проводяться заняття середніх спорт. закладів, тренування та ігри в футбол. Розташован. на вул. Ціолковського Дзерж. р-ну.

“Будівельник”, садівницьке товариство тр-ту Криворіжіндустрбуд” закладене у 70-х в Центр.-Міськ. р-ні. Пл. 2,3 га. Має 39 ділянок.

“Будівельник”, садівницьке товариство тр-ту “Криворіжаглобуд” закладене у 80-х в Інгулецьк. р-ні. Пл. 2,2 га. Має 44 ділянки.

“Будівельник”, садівницьке товариство РУ ім. Кірова закладене у 70-х в Ц.-Міськ. р-ні. Пл. 4,5 га. Має 58 ділянок.

“Будівельник”, садівницьке товариство БУ № 3 закладене у 70-х в Довг. р-ні. Пл. 0,6 га. Має 16 ділянок.

“Будівельник”, садівницьке товариство тр-ту “Кривбасбуд” закладене у 70-х в Довг. р-ні. Пл. 4,5 га. Має 82 ділянки.

“Будівельник-2”, садівницьке товариство тр-ту “Криворіжбуд” закладене у 70-х в Ц.-Міськ. р-ні. Пл. 3,8 га. Має 53 ділянки.

“Будівник комунізму”, багатотиражна газета об'єднання “Кривбасзалізобетон” виходила з 1960-1987. Розповідала про життя колективу, пропагувала передовий досвід. Тижневик тиражем до 1 тис. екз.

“Будівельник Кривбасу”, багатотиражна газета тр-ту “Криворіжіндустрбуд” виходила з 1960-1987. Розповідала про життя колективу, пропагувала передовий досвід. Тижневик тиражем 1-2,5 тис. екз.

Будівельників, вул. знаходиться у мкрн. ПівдГЗК Інгулецьк. р-ну. Забудова проведена першими будівельниками ПівдГЗК у 1953. Довж. 900 м. Має 9 5-поверх. будинків. Обслуговує 22 в/з.

Будівельних конструкцій кафедра Криворізького технічного університету створена у 1978 у скл. КГРІ. Забезпечує підготовку спеціалістів з буд. професій для Кривбасу. діють наукові лабораторії. Працівники вирішують проблеми сучас. пром. будівництва.

Будівельні батальйони сформовані у Кр. Розі на початку 1941 з добровольців, робітників буд. спеціальностей. Відбули у Прибалтику для будівництва оборон. об'єктів на захід. кордоні. Підприємства Кр. Рогу передали до їх складу автотранспорт, буд. техніку та матеріали.

Будівля, споруда промислового та побутового призначення. Розрізняються Б. глинобитні (будинки, хліви та ін.), тимчасові, допоміжні, дерев'яні (бараки, хліви, клуні та ін.), цегляні, кам'яні, шлакоблочні, бетонні, залізобетонні. Вираз побутує на Криворіжжі з давніх часів.

Будівництва та промбудматеріалів працівників Криворізька галузева організація профспілки бере початок від груд. 1960 як міськком профспілки працівників будівництва та промбудматеріалів. Фактично історія бере початок з 1933. Саме тоді виникла будівельна індустрія. Кожна буд. установа мала свій профком, який існував до серп. 1941. У Кр. Розі будівельні організації відновили свою діяльність у квіт. 1944. Відновили діяльність і профспілки будпідприємств. Вони й стали базою створення міськкому профспілки. У 1960 до складу міськкому входило 38 первинних профспілкових організацій з 58 тис. чол. Основні напрямки діяльності - соціально-економіч. та правовий захист трудящих, контроль за дотриманням безпеки праці, організація відпочинку та оздоровлення членів труд. колективів та їх сімей. Нагороджує. Почес. грамотами ВЦРРС, Федерації профспілок України. Членами профспілки галузі перебувають 16,1 тис. чол.,

які працюють на 43 підприємствах. Голова Ф.Я. Євтушенко, В.К. Дейнега, Я.П. Гарбуз, М.А. Грицай, І.А. Завертайло, В.І. Мантуленко, В.Г. Білий, О.І. Фарафонова.

”Будівничий”, багатотиражна газета заснована у січ. 1991 концерном “Кривбасбуд” на базі багатотиражних газет тр-тів “Криворіжбуд”, “Криворіжаглобуд”, “Криворіжіндустрбуд”, в/о “Криворіжзалізобетон”. Галузева газета будівельників Кривбасу, єдина в Україні міська будівельна газета.

Будлея (Buddleia), рід вічнозелених або листопадних дерев, кущів або трав родини будлеєвих. Батьківщина – тропічні, субтропічні і помірні широти Америки, Азії та Півд. Африки. Листки цільнокраї або пильчасті. Квітки дрібні, багаточисленні, запашні, від білих до темно-пурпурових і фіолетових. Плід – двогнізда коробочка. Б. черговолиста – листопадний кущ до 4 м заввишки. Квітки бузкові. Цвіте VI. Рослина декоративна. Рекомендується для більш широкого використання в озелененні. Б.Давида – листопадний кущ до 3 м заввишки з розкидистою кроною. Квітки дрібні, фіалкові, у волотях до 25 см довжиною. Цвіте VII-IX. Високодекоративна. Широко застосовують в озелененні. Медонос.

Будникова П.П. геологічні дослідження на Криворіжжі тривали у 1928-1931. Визначені родовища кварцитів, їх. хім. склад. Результати мали велике практичне значення.

“Будуємо”, газета виходила у Кр. Розі в 30-х. Докладних відомостей не виявлено.

“Будукан”, клуб спортивних єдиноборств створен. у 1997 за ініціативою В.Й. Клемантовича. Пропагує бокс, проводить тренування і змагання. Займається навчально-спортивною та оздоровчою роботою серед школярів Сакс. р-ну. Серед тренерів Н.Перехрест, В.Артеменко, С.Лавренко.

Будяк (Carduus), рід трав'янистих рослин родини айстрових. Стебла колючокрилаті, листки перисторозсічені або надрізані колючозубчасті. Квітки в обгортках двостатеві, пурпурові. Б. акантовидний – дворічник з невеликими кошиками, скупченими на кінцях стебла і гілок. Широко поширений бур'ян на відкритих місцях. Б. кучерявий зустрічається часто в затінених місцях: в чагарниках, у садках. Б.Термера з великими поодинокими пониклими кошиками на кінцях стебел, звичайно зустрічається тільки у півд. частині Кривбасу.

Будяк Григорій Кирилович (1910, Дніпропетров. обл. – груд. 1943). Уч. підпілля. Освіта середня. Займався худ. самодіяльністю. Під виглядом артистом у скл. ??? . Вів розвідку на користь підпільників. Загинув від рук калмиків.

“Будь готовий”, газета виходила у Кр. Розі в 30-ті. Докладніших відомостей не виявлено.

Будьонного, вулиця закладена в кінці 40-х. Сформувалася у 50-70-х. До пр. Гагаріна входить до скл. Дзерж. р-ну, за пр. Гагаріна – до Сакс. р-ну. Довж. 1,8 км. Пл. 15,5 тис. кв. м. Має 14 багатоповерхових будинків. Названа на честь військ. діяча С.М. Будьонного. Обслуговує 86 в/з.

Буєвський Борис Миколайович (7.7.1935, Кр. Ріг). Чл. СКУ (1982). Зак. Харків. консерваторію (1959). У 1959-1961 викладач Донецького муз. уч-ща. З 1961 на творч. роботі у Києві. Балет “Пісня синього моря” (1965), “Устим Кармелюк” (1980), ораторії “Мандри серця” (1964), увертюра (1961, 1981), симфонії (1965, 1975, 1976, 1979, 1981), “Балетна сюїта” (1968), концерт для скрипки з оркестром (1980), цикл романсів на вірші В.Шекспіра, Р.Бернса, В.Верлена, М.Вінграновського, більше 100 пісень (“На долині туман”, “Тече річка дзвінка”, “Київське небо”, “А вони летять”). Музика до фільмів, театр. та радіопостанов.

Буєрак, неглибоко врізані байраки Криворіжжя. Часто на цих місцях організовуються садово-городницькі кооперативи, як правило, багаті степовою рослинністю.

Бузина (Sambucus), рід рослин родини жимолостевих. Листопадні багатостовбурні гільчасті кущі або невеликі дерева, рідше багаторічні трави. Листки пильчасті, непарнорперисті або трійчасті. Квітки дрібні, у верхівкових зонтиках або волотях. Плід – кістянка. Розмножується насінням, кореневими паростками, живцями. На Криворіжжі широко розповсюджена. Б.чорна – кущ або дерево 5-10 м заввишки, гілки сірі, листки

непарнопериcті, квітки кремово-білі, запашні, в зонтикоподібних волотях. Плоди їстівні, фіолетово-чорні. Цвіте IV-V. Часто зустрічається в заростях степових чагарників. Лікарська рослина. В озелененні зустрічається Б.чорна форма розсіченолиста.

Бузинарський Микола Іванович (1904, Кіровоград. обл. – лист. 1977). Прозаїк. Зак. Харків. автошлях. ін-т (1934). Уч. ВВВ. У 50 – 70-х жив у Кр. Розі. Працював в ін-ті "Кривбаспроект". Працював над романами "З руїн і попелу" про відбудову Кр. Рогу, збирав фольклор. Книги "Промислові шляхи" (1939), "Через Дніпро" (1957).

Бузок (Syringa), рід рослин родини маслинових. Декоративні кущі, рідше дерева з дуже запашними квітками у волотях; плід – коробочка, що розкривається стулками. Відомо близько 30 видів. Найбільш поширеним у культурі є Б. звичайний – листопадний кущ до 6 м заввишки з фіалковими квітами, а у садових форм квітки різнобарвні. Походить з Балканського пів-ва. В культурі на Криворіжжі відомі форми: "Albe" – з білими квітами, "Sanguinea" – з пурпурово-червоними квітами, "Metensis" з палево-пурпурними квітками. Найбільш поширені сорти: "Богдан Хмельницький", "Шарль Жаме", "Мадам Лємуан", "Фенекон", "Неккер". Менш поширені Б. угорський – кущ до 3-4 м заввишки, з широкояйцеподібними або довгастими листками і досить запашними лілово-фіолетовими квітками у довгих волотях. Б. сітчастий – кущ або дерево до 20-25 м заввишки. Суцвіття до 32 см завдовжки, квітки кремово-білі, запашні. Походить з Японії.

Бузька, вулиця розташована у житломасиві Рибасове Жовт. р-ну. Закладена у 30-х. До 1975 мала назву проїзд Бойкова. Довж. 200 м, ширина 7 м. Має 3 приват. будинки. Багата на зелені насадження. Названа на честь р. Буг у Захід. Україні та Польщі. Обслуговує 59 в/з.

Бузько Валентина Семенівна (13.5.1918, Севастополь – лист. 1953, Кр. Ріг). Уч. підпілля. Зак. Криворізьк. педін-т (1941). Вихованка СШ № 26. Під час окупації Кр. Рогу чл. підпільної групи "Дзержинець". Вірна соратниця І.Демиденка. За завданням підпільників працювала в окружній лікарні, рятувала поранених. Вела антигітлерівську пропаганду серед населення. У 1944-1945 учитель математики СШ № 26. У 1945-1953 завуч школи робітнич. молоді.

Бузькогардівська паланка забила територ. степу поміж Бугом та Інгульцем. На півночі межувала з Дніпром. Центр – Гард на р. Буг.

Бузько-Уланський полк, військ. формування початку – середини XIX ст. До його скл. входило військове поселення Кр. Ріг.

Буйвол Михайло Федорович (? - ?). Прототип голов. героя поеми В.Сосюри "Син України". До війни працював на руднику "Інгулець". Під час ВВВ комендант Уфи. Жив у Чернівцях. Доля невідома.

Буйвола Д.І. (новатор виробництва) трудова діяльність пов'язана з Кутянськ. лісозахисною станцією. Освіта н/середня. З початку 30-х працював трактористом у кол-пі, з кінця 40-х тракторист лісозахисної станції. Брав актив. участь в озелененні території Криворіжжя. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Держ. прем. СРСР (1950). Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Буйний Георгій Іванович (початок XX ст. – 80-ті, Кр. Ріг). Пром. керівник. Освіта вища. Один з керівників відбудови з-ду "Криворіжсталь". У 1944-1947 директор з-ду. Згодом працював на керівних посадах. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора. Вичерпаних біографіч. даних на виявлено.

Бук європейський або **лісовий** (Tagus silvatica), рослина родини букових. Листопадне дерево, до 30-50 м заввишки і до 2 м у діаметрі. Кора стовбура сіра, часто з лусками, звичайно гладка і тонка, кора молодих гілок світло-коричнева. Листки прості, еліптичні, широко загострені до основи та у верхівці, 4-10 см довжиною і 2,5-6 см шириною, по краю хвилясті або злегка зубчасті, зверху темно-зелені, блискучі, знизу – світліші. Квітки різностатеві, у суцвіттях, розкриваються разом із розпусканням листя. Плід – тригранний горіх, 1-1,6 см довжиною. Цвіте V. В культурі розмножується насінням, дає самосів.

Цінний вид для лісового господарства і зеленого будівництва. Має велике значення як порода з цінною деревиною.

Буква, народна назва літери за часів козаччини на Криворіжжі.

"Буква", дерев'яна дощечка з буку, на якій писали літери у давнину на Криворіжжі. З таких дощечок складалася стародавня абетка.

Буквар, перша книжка у житті кожного Криворіжжя. Її назва походить від дощечок з буквами, які так і звалися, що їх робили із буку.

Буквиця лікарська (Betonica offcinalis), багаторічна трав'яниста рослина родини губоцвітих, 40-80 см висотою, стебла міцні 4-гранні. Листки довгастояйцевидні, зарубчасто-пилчасті. Квітки двогубі, пурпурові, розміщені кільцями, що зближені в густе колосковидне суцвіття. Цвіте VI-IX. Зрідка зустрічається по достатньо заволожених схилах балок, залишених байрачних лісків Криворіжжя. Лікарська рослина.

“Букініст-салон”, книжковий салон діє у Ц.-Міськ. р-ні з середини 70-х. Займається пропагандою старин. і худож. видань, організовує виставки літератури.

Букова, вулиця житломасиву Карнаватка Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця Вітебська. Довж. 221 м, ширина 8 м. Пл. 1,7 тис. кв. м. Тверде покриття з 1969. Має 27 приват. будинків. Обслуговує 72 в/з.

Буковинська, вулиця житломасиву Весела Дача Ц.-Міськ. р-ну. Закладена в кінці 40-х. Розвитку набула в 50-60-х. Поділена трамвайною лінією. Тверде покриття з 1970. Довж. 560 м, ширина 8,5 м. Має 30 приват. будинків. Обслуговує 25 в/з.

Букурійка, вузький ремінний пояс у давнину на Криворіжжі.

Булава, козача зброя ближнього бою. Символ гетьманської влади. Складається з держака та масивного навершя. При ударній дії спричиняла важкі контузії та переломи. В курганах Криворіжжя виявлено 5 сферич. Б. з граніту.

Булава Леонід Миколайович (1952). Відом. географ. Зак. Мелітопольськ. педін-т. У 1984-1992 викладав на кафедрі фізич. географії і геології Криворізьк. пед. ін-ту. Канд. географіч. наук (1989). Наукова праця з ландшафтного аналізу порушених земель Кривбасу стала першою географіч. дисертацією в регіоні. Чл. Географ. тов-ва України. Написав фізико-географіч. нарис Кривбасу (1990), вивчав геотехнічні та геоекологічні проблеми на межі 90-х XX ст. У 1992 організував й очолив кафедру географії Полтав. педін-ту. Автор більше 30 наук. праць.

Булавін Микола Михайлович (13.5.1937, Крим). Держ. керівник. Зак. Харків. гірнич. ін-т (1960), Вищу партшколу при ЦК КПУ (1980). У 1956 працював на цілині. У 1960-1969 інж., нач. мех.-рем. цеху, нач. ВКБ з-ду “Комуніст”. У 1969-1972 зав. лабораторією ВНДІБПГ. У 1972-1975 заст. голови, у 1975-1978 голова Ц.-Міськ. райради. У 1980-1983 голова Сакс. райради. У 1983-1986 заст. директора ЦГЗК. У 1986-1992 нач. техвідділу, заст. голов. інж. ін-ту “Кривбасавтоматика”. У 1992-1997 заст. голов. інж. теруправління автотранспорту. Уч. ВДНГ СРСР (1972). Винахідник. Автор наук. праць.

Булавіна, вулиця Сакс. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-60-х. Довж. 436 м, ширина 3 м. Має 20 приват. будинків, де проживає 30 чол. Вкрита відсівом, газифікована. Названа на честь ватажка селянського повстання К.О. Булавіна (бл. 1660 – 18.7.1708). Донський козак. У 1707 очолив антифеодальне повстання в Росії та Україні. Убитий старшинами. Обслуговує 7, 27 в/з.

Булавка Євгенія Миколаївна (1924, Кіровоград. обл. – 1996, там же). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1945-1980 бетонниця, бригадир БУ № 1 тр-ту “Криворіжіндустрбуд”. Стояла біля витоків тр-ту. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, ініціатор труд. починів. Брала участь у будівництві важливих промоб'єктів. Похована у с. Гурівка Долинськ. р-ну. Кіровоград. обл. Нагороджена орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Буланкін Микола Іванович (4.7.1934, Татарстан). Гірнич. керівник. Зак. Магнітогорськ. гірничо-металург. ін-т (1964). У 1957-1973 нач. зміни, пом. нач. цеху випалу Соколово-Сарбайськ. ГЗК. У 1973-1977 нач. цеху, заст. нач. фаб-ки огрудкування Лебединськ. ГЗК.

З 1977 на відповідальних постах на ПівнГЗК. Майстер агломерації та огрудкування. Умілий організатор виробництва. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Булас Борис Миколайович (1.1.1950, Житомир. обл.). Новатор будівництва. Освіта середня. У 1967-1969 муляр тр-ту "Південзахтрансбуд". З 1974 муляр, бригадир БУ № 1 тр-ту "Криворіжіндустрбуд". Передовик виробництва, ударник п'ятирічок. Наставник і раціоналізатор. Брав актив. участь у будівництві пром. об'єктів Кр. Рогу. Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Булатник Володимир Софронович (24.4.1939, Київ). Засл. металург України (1984). Освіта н/середня. У 1957-1989 ст. агломератник аглоцеху ком-ту "Криворіжсталь". Новатор виробництва. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Почес. металург СРСР (1973). Ініціатор труд. починів. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Булахова Ірина Федорівна (15.3.1978, Кр. Ріг). МСМК (1994). Навчається у Київ. ун-ті фізкультури. Гімнастка. Вихованка СК "Богатир", тренери Н.О. і О.М. Машкови. Абсолютна чемпіонка України (1993). Уч. чемпіонатів світу в Німеччині, Австралії, Китаї (1993-1995). Виступала в програмі цирку США.

Булгаков Валерій Вікторович (25.6.1948, Запорізька обл.). Проф. (1998). Зак. Мелітопольськ. педін-т (1972). У 1973-1986 викладач Мелітопольськ. педін-ту. З 1996 декан географіч. фак-ту, завідувач кафедри економіч. і соціальної географії Криворізьк. педін-ту/педун-ту. Канд. географіч. наук (1983). Організатор географіч. факультету. Створив наук. школу з методики викладання географії. Автор 118 наук. праць.

Булгаков Василь Олексійович (22.4.1924, Кіровоград. обл.). Почес. гірник. Освіта н/середня. У 1952-1979 люковий, машиніст електровоза шахт "Нова", ім. газ. "Правда", "Батьківщина" РУ ім. К.Лібкнехта. Більше 20 років водив електровози під землею. Переможець річних змагань. Перевіз 500 тис. т руди. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, "Знак Пошани", знак. "Шахтарська Слава" 3 ст.

Булда Степан Костянтинович (1912, Кіровоград. обл. – 21.11.1965, Кр.Ріг). Герой Рад. Союзу (13.9.1944). Працював у колгоспі. В армії з груд. 1943. Кулеметник, відзначився 12-13.4.1944 під час форсування Дністра біля с. Бичек (Молдавія). 40 хв. вів бій в оточенні, знищив 24 гітлерівця. Після війни жив у Кр. Розі. Будував і працював на ЦГЗК слюсарем. Ім'я носить вулиця в Жовт. р-ні, викарбоване на стелі Героїв. Нагородж. орд. Леніна.

Булди, вулиця розташована у центр. частині Жовт. р-ну. Закладена в 50-х. До 1975 мала назву вулиця Чехова. Довж. до 200 м, ширина 8 м. Має 5 будинків. Багата на зелені насадження. Названа на честь Героя Рад. Союзу С.К. Булди, який проживав на цій вул. Обслуговує 16 в/з.

Булейко Гнат Олександрович (8.4.1928, Рівненська обл.). Відом. будівельник. Освіта середня. У 1948-1988 кріпильник, бригадир монтажників, такелажник БУ № 106 тр-ту "Криворіжстальконструкція". Новатор. Майстер монтажу складних пром. кострукцій. Наставник і раціоналізатор. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани", Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Бульба Василь Олексійович (1.10.1936, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1960-1992 сталевар, майстер, контролер фасонноливарного цеху з-ду гірнич. машинобудування "Комуніст". Наставник, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Мав значні успіхи у виробнич. діяльності. Нагородж. орд. Трудової Слави 2, 3 ст.

Бульба Віталій Іванович (3.9.1944, Дніпропетров. обл.). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1970). Ветеран ПівнГЗК. Стояв біля витоків підприємства. З 1964 машиніст збагач. машини, майстер, нач. зміни, голов. інж., нач. збагач. фаб-ки. Умілий організатор виробництва. Один з найдосвідченіших збагачувальників.

Бульбачковий довгоносик (Sitona), рід жуків родини довгоносикових. Довж. 3-8,5 мм. Завдає шкоди бобовим культурам. Жуки ушкоджують наземні частини рослин, личинки – корені та азотфіксуючі бульбочки. Бл. 90 видів, поширені скрізь, де вирощують бобові культури; в Україні – 22.

Бульбокомиш (Bulboschoenus), рід багаторіч. трав'янистих рослин родини осокових. На Криворіжжі 2 подібних між собою види: Б. морський та Б. скупчений. Рослина висотою 30-100 см, з тригран. стеблами і широколінійними, зісподу кілюватими листками. Кореневища з бульбовидними потовщеннями. Колоски 1-2 см завдовжки, коричневі, скупчені в головчасті суцвіття у пазухах довгих приквіткових листків на кінцях пагонів. Цвітуть VI-IX. Звичайно ростуть на солонцюватих вологих луках, болотах по днищах балок, берегах річок, ставків.

"Бульвар Вечірній", змішаний ринок діє з серп. 1997 в одноймен. житломасиві Сакс. р-ну. Площа 2,1 тис. кв. м. Має 276 торг. місць.

Бульварний, провулок Сакс. р-ну закладен. в 50-х. Має 10 багатоповерхових будинків, де проживає 1160 чол. Обслуговує 71, 97 в/з.

Бульдозер (англ., тех.), технічний агрегат діє на базі трактора або тягача з неповоротним або поворотним відвалом (щитом) з ножем. Використовують для зрізування та переміщення грунту, породи руди, засипання траншей і котлованів. Широко використовується у будівельній і гірничо-металург. промисловості Кривбасу.

Булька, невелика скляна пляшка у давнину на Криворіжжі.

Бумазея, тканина міцна, м'яка та ворсиста, з якої жінки Криворіжжя шили одяг. Мала поширення під час гром. війни і після неї.

Бундук канадський, або канадське кавове дерево (Gymnocladus dioicus), рослина родини цезальпінієвих. Батьківщина – Півн. Америка. Листопадне дерево до 30 м заввишки. Кора стовбурів світло-сіра, пагони більш темні, опушені. Листки складні, двічі перисті, 15-35 см довжиною. Квітки біля 1,5 см довж. на довгих черешках, білі зі слабким зеленим відтінком, опушені. Боби довгасті, 15-25 см довж., 4-5 см шир., товщ. до 1 см, шкірясті, із клейкою зеленуватою м'якоттю. Насіння майже кулеподібне, темно-коричневе. Цвіте VI. В Україні в культурі з 1818 року, зустрічається рідко. Вибагливий до грунтів. Рекомендується для паркових посадок в озелененні та для лісового господарства. Росте у Криворізьк. ботсаду.

Бунім Михайло Лазарович (3.7.1913, Запоріжжя). Військ. діяч. Зак. Військ. акад. ім. Фрунзе. В арм. з 1935. Уч. ВВВ з червня 1941. Уч. визволення Кр. Рогу. Нач. штабу 23 артбригади 9 артдивізії. Уміло керував діями артилеристів під час вулич. боїв за Кр. Ріг. Служив в армії, полковник. Один з керівників ДТСААФ Азербайджану. Працював в Баку. Нагородж. орд. Червоного Прапора (2), О. Невського, Вітчизняної війни 1 ст. (2), Червоної Зірки, "Знак Пошани".

Буніна, вулиця розташована у захід. частині Довг. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 30, 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця Леніна. Довж. 200 м, ширина 7 м. Має 10 приват. будинків, де проживає 14 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. письменника Буніна Івана Олексійовича (22.10.1870, Воронеж – 8.11.1953, Париж). Автор творів: "На край світу", "Кострюк", "Танька", "Антоновські яблука", "Село" (1910), "Життя Арсеньєва" та ін. Нобелівська премія (1933). Обслуговує Залізничне в/з .

Бунчужний, командир десятка козаків за часів козаччини на Криворіжжі.

Бунчук, 1. Кінський хвіст на древкові. Належність козачого війська, що слугував як своєрідний прапор; 2. Знак козацької влади у вигляді довгого древка з вістрям чи кулею на кінці, з кистями та пасмами з кінського волосся у давнину на Криворіжжі.

Бур, деталь бурового верстата, використовується на шахтах та рудниках Криворіжжя. Буває Б. вінцевий, обертальний, дробовий, колонковий, кінцевий, коронковий, порожнистий, породний, згвинтний, вільнопадаючий зі зйомною головкою, ударний, штанговий.

Бураков Олександр Іванович (18.5.1961, Криворіжжя – 17.1.1983, Афганістан). Воїн-інтернаціоналіст. Зак. СПТУ. Працював машиністом електровоза Першотравневого РУ. Загинув у бою з моджахедами. Нагородж. орд. Червоної Зірки.

“Буратіно”, напій середньогазований, безалкогольний, розроблен. технологами концерну “Надєжда” у 1989. Виготовлений на пом'якшеній та біологічно чистій воді. Має приємний смак та аромат. Склад: цукор, очищена вода, лимонна кислота, бензоат натрію, діоксид вуглецю, ароматична основа “Буратіно”, аскорбінова кислота. Енергетична цінність – 36 ккал/100 куб. см. Вуглеводи – 9,7 г/100 куб. см. Гідно представляє криворізьку марку.

Бурачок (Alyssum), рід рослин родини хрестоцвітих. Однорічники, трав'янисті багаторічники, півкущики. З дикорослих видів на Криворіжжі поширені: Б. покручений, 5-20 см висотою із кількома здерев'янілими біля основи стеблами. Листки дрібні, сірі. Квітки жовті. Цвіте V-VI. Звичайно росте в півд. частині Кривбасу на відслоненнях вапняків по балках, що належить до басейну р. Інгульця. Інші види – однорічники, що зацвітають рано навесні і проходять повний розвиток у першій половині літа. Б. пустельний, висотою 5-20 см, з жовтими квітками та овальними стручечками зустрічається звичайно на степових схилах, полях, порушених землях як бур'ян на полях. В декоративному квітникарстві використовуються. Б. скелястий – багаторічна росина 30-35 см висотою. Стебло гіллясте, листки ланцетні, сизі, квіти дуже дрібні, 0,3 см у діаметрі, жовті. Суцвіття – компактна волоть. Цвіте IV-V. Б. муровий – багаторічний зимово-зелений напівкущ висотою 50-60 см. Листки сизувато-зелені, ланцетні, дрібні. Суцвіття щитковидне, квіти дрібні 0,5 см у діаметрі. Цвіте V-VI. Використовується для бордюрів, альпійських гірок.

Бурда, ознака напою поганої якості у давні часи на Криворіжжі.

Бурдієнко Василь Васильович (1903, Лозуватка – 1980, там же). Новатор. Освіта н/середня. Працював у с/госп. техніці. Один з перших трактористів Криворіжжя. Уч. ВВВ з серп. 1941. У 1944 здійснив втечу з полону. Ударник с/госп. виробництва. Майстер високих врожаїв. Нагороджений орд. Леніна.

Бурдюг, житло козаків у вигляді землянки та напівземлянки. У перекладі з татарської означає вивернуту шкіру тварини, яка просмолена, використовувалася для зберігання рідини. Зазвичай слугувала тимчасовим сезонним житлом і ставилась у козацьких урочищах, де були промисли: мисливські, рибальські, соляні, пасіки.

Бурдюков Данило Петрович (20.12.1905, Башкирія – червень 2000, Кр. Ріг). Засл. працівник промисловості (1984). Зак. Єнакіївськ. металург. тех.-м (1933). У 1920-1933 заливник чавуну, десятник, газівник домен. цеху Єнакіївськ. металург. з-ду. У 1933-1941 нач. зміни, заст. нач. ВТК з-ду “Криворіжсталь”. Брав участь у будівництві з-ду, запуску потужностей. У 1941-1954 нач. ВТК НТМК. У 1954-1985 нач. ВТК з-ду “Криворіжсталь”. Ветеран підприємства. Наставник. У 1945-1964 беззмінний представник інтересів металургів у міськраді.

“Буревісник”, добровільне спортивне товариство створене у 1957. Об'єднувало студентські спортивні секції і рухи. У Кр. Розі біля витоків стояли Г.Ф. Стороженко, М.І. Берлович. У 1958-1960 нараховувало до 5 тис. спортсменів. У 60-ті підготовило до 50 майстрів, 100 канд. у майстри спорту, 150 інструкторів, до 100 суддей. Серед студентів культивувало до 30 видів спорту. У 1970 встановлено 5 світ. рекордів , 13 – СРСР, 34 – України. Щорічно студенти брали участь у 150-200 змаганнях різних видів. На початок 90-х входило до 15 тис. чол. Ліквідоване у 1992.

Бурейко Георгій Семенович (10.2.1932, Кіровоград. обл.). Засл. журналіст України (1987). Зак. Кіровоград. педін-т (1957), Акад. суспільних наук (1983). У 1997 кор., заст. редактора газ. “На соціалістичних ланах” (Долинська). У 1958-1960 кор. газ. “Червоний гірник”, у 1960-1972 кор. РАТАУ, ТАРС по Кр. Рогу. У 1972-1976 заст. редактора газ. “Днепровская правда”. У 1976 редактор газ. “Зоря”. Делегат IV-VI-го з'їздів журналістів України. Ініціатор заснування почес. звання “Заслужений журналіст України”. У 1976-1990 очолював обл. організацію Спілки журналістів України. Нагороджений орд. “За заслуги” 3 ст., “Знак Пошани”.

Буренін Олександр Борисович (22.7.1954, Кр. Ріг – 21.10.1987, Афганістан). Воїн-інтернаціоналіст. Зак. Дніпропетров. тех-м автоматики, школу прапорщиків ВПС.

Працював на з-ді "Південмаш". В арм. з 1974. В Афганістані літав у складі екіпажу вертольота. Ст. прапорщик. Загинув у повітрі під Кабулом. Нагородж орд. Червоної Зірки.

Буренін Сергій Олександрович (17.3.1917, Оренбурзька обл. – 17.8.1984, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. Томськ. індустр. ін-т (1941). У 1941-1945 нач. шахт "Калангуй", "Абагайтуй" тр-ту "Союзплавик" у Забайкаллі. Уміло організував забезпечення металург. з-дів плавиковим шпатом. У 1946-1952 гірнич. інж., нач. ш. ім. Валявка РУ ім. Ілліча. У 1952-1962 нач. ш. № 10 і "Центральна" РУ "Інгулець". У 1962-1976 нач. відділу Ангорськ. РУ. З 1976 заст. нач. техвідділу ІнГЗК. Держ. прем. СРСР за розробку технології видобутку руди. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Буреніна Г.С. геологічна експедиція тривала на Криворіжжі у 1924-1927 за завданням Геологіч. комітету. Вивчалися відкладення докембрія, палеогену, четвертичної системи. Складено звіт, підготовлено 3- верстову карту геології Кривбасу, досліджувалися зразки каоліну, глини, марганцю, вохри та ін. Наукові висновки знайшли відображення у практичній геології.

Буржуазія, міщанство (франц. bourgeoesie), 1. Торговий та ремісничий люд, середній стан населення у дореволюційні часи в давнину на Криворіжжі; 2. Суспільний клас власників капіталу, які отримують прибутки в результаті торгівлі, промисловості, кредитно-фінансової та ін. підприємницької діяльності. Виникла в умовах традиційного (феодального та ін.) суспільства; у результаті революцій та реформ XVI-XX ст. Набула значного економічного та політичного впливу, сприяла затвердженню індустріального суспільства та ринкової економіки, цінностей лібералізму та демократії. Сучас. Б. у розвинутих країнах включає крупну фінансову промислову Б., до якої примикає вищий прошарок керуючих; значний прошарок середньої Б., який поєднує володіння капіталом та підприємницьких функцій; дрібну Б. У країнах, що розвиваються, формування різних прошарків Б. пов'язане з процесом модернізації суспільства. У країнах, де було встановлено соціалістичний режим, Б. була ліквідована як клас. У ряді країн у процесі становлення ринкової економіки та громадянського суспільства, відроджується соціальний прошарок приватних власників та підприємств і на Криворіжжі.

"Бурий ведмідь", пиво розроблене технологами концерну "Надєжда" у 1999-2000. Темне, виготовлене зі світлого та темного солоду, добірного хмелю та спеціально очищеної і поліпшеної води. Має особливі якості з чудовим медовим присмаком. Енергетична цінність 51 ккал/100 г. Вуглеводів – 6,2 г, білків – 0,7 г. Алкоголю 4,0%. Гідно представляє криворізьку марку.

Бурий залізняк, загальна назва всіх залізних руд, що складаються з водних оксидів заліза: гетиту, лімоніту. Утворюються суцільні маси, болітові і бобові форми з радіально-волокнистою і волокнистою будовою на зломі. Колір темно-бурий і червоний. Утворюється в результаті розкладу, оксидації та гідратації сульфідів, карбонатів. Вважається промисловим при відсутності шкідлив. домішок і вмісті заліза вище 35 %. Родовища у Кривбасі, на Уралі, у Франції, на Кубі.

Бурильна вежа (тех.), складна технічна споруда, яка встановлюється над буровою свердловиною для спуску і підйому бурінструмента, забійних двигунів, обсадкових труб. Висота 9-58 м. Оснащена моршовими драбинами, майданчиком для обслуговування кронблока. Широко використовувалися геологами Кривбасу.

Бурильна свіча (тех.), частина бурколони, нероз'ємна під час спуско-підйомних операцій. Складається з кількох бурильних труб, з'єднаних поміж собою. Скорочує час спуско-підйомних робіт, подовжує строк цих механізмів. Довж. залежить від висоти бурвежі.

Бурильний молоток (тех.), перфоратор, машина ударної дії буріння шпурів під час гірнич. виробок. Поділяються на ручні (10-30 кг) і колонкові (50-70 кг). Являє машину молоткового типу. На шахтах Кривбасу впроваджен в кінці 20-х. Кілька типів випускає Криворізьк. з-д гірнич. машинобудування з 30-х.

Бурильник, одна з основних професій на шахтах та рудниках Криворіжжя.

“Бурильник”, багатотиражна газета РУ ім. Комінтерну виходила у 1955-1987. Розповідала про життя колективу, досягнення, пропагувала передовий досвід. Тижневик тиражем 1-5 тис. екз.

Бурильні труби (тех.), основна складова частина бурильної колони, призначена для спуску у бурову свердловину і підйому породоруйнуючого інструмента, створення навантаження, транспортування буррозчину до вибою свердловини.

Бурі вуглі, житломасив, віддалена частина Терн. р-ну. Інша назва селище Гірницьке. Закладене в кінці 40-х. Розвитку набув у 50-60-х в зв'язку з розбудовою родовища бурого вугілля. Пл. 30 га, має 6 вулиць, де проживає до 150 чол.

Буріння, 1. Процес створення у земній корі бурових свердлвин за допомогою бурового верстата й устаткування. Застосовується для розвідування родовищ корис. копалин (у Кривбасі руди), при виконанні інж.-геологіч. робіт, для буріння стовбурів шахт, ведення вибухових робіт; 2. Операція для розвідки корисних копалин, закладання вибухових речовин, видобутку залізної руди, буропідривні роботи на криворізьк. шахтах та рудниках. Для Б. використовують бурильні машини, верстати, молотки. Буває Б. алмазне, швидкоударне, обертальне, дробове, канатне, вогке, похиле, похилих свердловин, по породі, під тиском, розвідувальне, швидкісне, суцільним забоєм, штангове; 3. Процес утворення гірничої виробки круглого січення (шпура, бурової свердловини) шляхом руйнування корисних копалин, для вибухових робіт. Найглибша у світі свердловина (12 км) пробурена у 1984 на Кольському півострові (Росія). Має широке використання на рудниках та шахтах Криворіжжя.

“Бурка”, багатотиражна газета ШУ ім. Артема виходила у груд. 1930 – лип. 1941. Розповідала про життя рудника, мала широку мережу робкорів. Сприяла виходу ШУ з прориву. Її ім'я носили передові бригади Бородіна, Бойка, Соя.

Бурканов Костянтин Семенович (11.3.1926, Могильов. обл.). Гірнич. керівник. Зак. Криворізьк. гірнич. тех-м (1967). Уч. ВВВ з трав. 1943 у скл. партизан загону № 830. У 1948-1976 бурильник бригадир прохідників шахт “Нова”, “Гвардійська” РУ ім. Р.Люксембург. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Бригада виконувала завдання на 180-200 %. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., “Знак Пошани”, знак “Шахтарська слава” 2, 3 ст.

Бурки, теплі чоботи з войлоку або фетру на шкіряній підошві. Мали широке використання на Криворіжжі у 30-60-х.

Буркун (Melilotus), рід рослин родини бобових. Б. білий – дворічник, рідше однорічник, 50-250 см висотою, з прямостоячими стеблами, трійчастими зубчастими листками та дрібними білими квітками у пазушних китицях. Цвіте VI-VII. Б. лікарський відрізняється жовтими квітками і довшим періодом цвітіння. Обидва види широко розповсюджені на луках, забур'янених місцях, відвалах та інших порушених землях. Б. лікарський – медоносна, кормова, лікарська, харчова рослина.

Бурлака Юрій Васильович (11.4.1965, Дніпропетров. обл.). Керівник правоохоронців. Зак. Криворізьк. гірничо-економіч. тех-м (1983). Уч. війни в Афганістані. З 1993 дільничний інспектор Жовт. райвідділу міліції. Брав участь у затриманні банди Пака, злочин. групи “Тріада”. Відзначен. знаком за відзнаку в службі.

Бурлаков Петро Герасимович (29.6.1908, Луганськ – груд. 1997, Кр. Ріг). Держ. керівник. Освіта вища. Трудову діяльність почав у кінці 20-х, слюсар Луганськ. паровозобудівного з-ду. У Кр. Розі з 1934. Працював нач. політвідділу МТС у Криворізьк. р-ні. Працював на комсомльській роботі, завгоспом у педін-ті. У 1939-1941 заст. голови Криворізьк. міськвиконкому. У лип.-серп. ком-р винищувального батальйону. У 1941-1944 працював на Уралі. У 1946-1949 голова Криворізьк. міськради і міськвиконкому. Умілий організатор відбудови Кр. Рогу. Доклав зусиль на будівництві нових шахт. Згодом очолював залізнич. господарство об'єднання “Кривбасруда”. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, “Знак Пошани”.

Бурлацьке, село Веселівської сільради розташоване за 40 км на південь від центру Кр. Рогу і за 20 км від ст. Радушна. Засноване у 1881, де поселилися нащадки укр. козаків. Оселі з глини та очерету будувалися по берегах ставка у вигляді літери "О". У 1900 проживало до 100 чол., дворів 36. 5 жителів брали участь у рос.-япон. війні (1904-1905). У 1905 відбувалися селянські заворушення, які були придушені карателями. Рад. влада встановлена у січ. 1918. У берез.-лист. 1918 перебувало під окупацією німців. У 1922 створена комуна. З 30-х діяв колгосп "Соціалістична перебудова". Більше 100 чол. воювали на фронтах ВВВ. З 1956 діяв колгосп ім. Б.Хмельницького, з 1961 радгосп "Південний" (відділок), згодом КПС і агрофірма. У 1983 112 дворів, 246 жителів. До 1983 вважалося малоперспективним. Розвитку набуло у середині 80-х. Має 3 вулиці, клуб, мед. профілакторій, магазин, дитсадок. Відбудовано дамбу на ставку, проведена газифікація. Має 112 дворів, проживає 244 чол.

Бурлацькі ставки закладені у 1945 і 1946 на території рад-пу "Південний". Пл. 138 і 8,6 га, водні запаси 165 і 115 тис. куб/м. Зариблені.

Бурлацького села кургани розташовані: 1. За 1,7 км на північ від села і за 1,1 км на захід від балки Дубова. Складається з 5-ти насипів, компактно розміщені на ділянці 240 х 130 м. Домінуючий 2 м, насип напівсферич. форми; 2-й висотою 0,6 м; 3-й висотою 0,2 м; 4-й висотою 0,2 м; 5-й висотою 0,7 м, діаметром 28. Розорюються. 2. На плато між балками Дубова і Водяна, за 3,2 км на північ.схід від села і за 3,3 км на півден.захід. від околиці с. Златоустівка, на межі з Апостолівськ. р-ном. Висота 5,6 м, насип напівсферич. форми. Поверхня пошкоджена окопами часів ВВВ. Оглянуті археологом О.О. Мельником у 1983.

Бурлацького села меморіал на братській могилі визволителів відкрит. у трав. 1957 на честь загиблих у боях жовт. 1943 – лют. 1944. У центрі фігура жінки-матері, яка сумує над прахом 157 бійців 37А. Виготовили художники Одес. худмайстерні.

Бурмак Павло Олексійович (18.9.1960, Донецьк – 12.2.1980, Афганістан). Воїн-інтернаціоналіст. Зак. СПТУ. В арм. з 1978. Заряджаючий танка. З січ. 1980 в Афганістані. Загинув у бою. Похован. у Кр. Розі. Нагороджений орд. Червоної Зірки.

Бурмистренка, вулиця розташована у житломасиві ЖКК "ЦГЗК" центр. частини Жовт. р-ну. Закладена в 50-ті. Розвитку набула в 60-70-х. До 1985 мала назву провулок Мусоргського. Довж. 800 м, ширина 9 м. Має 8 багатоповерхових будинків. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь держ. діяча України Бурмистренка Михайла Олексійовича (22.11.1902, Саратов. обл. – 22.9.1941). Працював у ВЧК, журналіст, на парт. роботі. Чл. ЦК і Політбюро ЦК КП(б)У (1938). У 1941 чл. Військ. ради Півд.-Захід. фр. Загинув у боях проти німецько.-фашист. загарбників в Україні. Обслуговує 53 в/з.

Бурова колонка (гірнич.), східчастий порожнистий вал, який з'єднує породоруйнуюче долото з наземним обладнанням при бурінні глибоких свердловин. Широко використовується геологами у процесі розвідки родовищ Криворіжжя.

Бурова свердловина (тех.), гірнича виробка діаметром 59-1000 мм, яка утворилася в результаті буріння. Поділяються на дрібні, середні, глибокі, надглибокі. На Криворіжжі започатковані з кінця 20-х.

Бурова установка (тех.), комплекс обладнання, призначений для буріння, кріплення свердловин, шахтних стволів. Поділяються на стаціонарні, пересувні, самохідні, переносні.

Буровий верстат (тех.), машина для буріння свердловин на гірнич. виробках. Являють самохідні платформи із складним комплексом механізмів. Виготовляються на підприємствах Кривбасу.

Буровий інструмент високої стійкості розроблений спеціалістами ін-ту НДГРІ у середині 80-х під керівництвом Е.О. Корнета. Призначений для буріння шпурів і свердловин у гірськ. породах. Дозволяє збільшити строк експлуатації бур. інструменту, скоротити витрати бурових коронок. Технологія не мала світових аналогів. Відзначена золот. медаллю ВДНГ СРСР.

Бурові коронки типів АК-9, АК-15, АК-18, АК-19, АК-19А, АК-90, АК-150 розроблені і виготовлені на з-ді "Комуніст". Діаметр 40-152 мм. Вага 0,4-5 кг. Використовувалися на шахтах Кривбасу для буріння шпурів перфораторами.

Бурові роботи, на промисловій основі в Кривбасі почалися у 1924. До цього геолого-розвід. операції з допомогою буріння практично не велися. Рудопромисловці Кривбасу у дореволюційні часи використовували шурфи для проведення розвідки корис. копалин, розкриття корінних порід проводилися на глибину лише кількох метрів. Проходка шурфів проводилася з допомогою лопати і кайла з використанням буровибухових операцій. Шурфи бурили вручну. В процесі проходки шурфів один гірник працював у забої, два – на поверхні. На початку 20-х у Кривбасі застосовувалися бурові верстати шведської фірми "Креліус" типу "АВ" і "В". Ними пробурювали надра до 400-800 м. У ті роки таких пробурено 16. У 1924-1928 на ш. "Більшовик" пробурена свердловина 802 м. Саме тоді зародилася школа криворізьких геологів-буровиків. Перші свердловини бурилися алмазними коронками з діаметром 65/52 і 55/42 мм. Через імбарго на постачання алмазів у СРСР з кінця 20-х застосовувався дробовий спосіб. Його розробили і випробували в Кривбасі проф. В.М. Крейтер, Б.І. Воздвиженський. Дріб надходила з Іжорського з-ду в 1929. Масове застосування чавунного дробу в Кривбасі почалося у 1935. Значною подією 1931-1933 стало пробурювання структурної свердловини на 1147 м. У 1928 вперше впроваджен. вітчизняний бурверстат КА-300. Після рекомендацій криворізьк. буровиків почався випуск типів КА-300А, КА-500А. За 1924-1928 пробурено 62 свердловини, за 1924-1941 – 750 свердловин. У процесі геологорозвід. робіт виявлено 10 покладів корис. копалин пл. 30 тис. кв. м. Це дозволило провести реконструкцію рудників. На 1.1.1941 кількість запасів багатих заліз. руд склала 1582197 тис. т. Бурові роботи відновили у 1946. Використовувалися вітчизняні бурверстати КА-2м-300, КАМ-500, шведськ. – В-3-1200. На початку 50-х криворізькі буровики розробили комбінований спосіб завантаження дробу. Перед бурінням засипали 4-6 кг, а потім від 1 до 5 кг з інтервалом 30 хв. – 1,5 год. Це підвищило швидкість буріння. У ті ж роки почалося випробування сталевого дробу. Досліди проведені на свердловині 3311 Центр. геологіч. партії. Швидкість буріння зросла на 20-30 %. З відкриттям алмазів у Якутії в 1958 у Кривбасі започатковане алмазне буріння по вітчизняній технології. У 50-х успішно пройшли випробування бурверстати Ленінград. з-ду ім. Фрунзе типу ЗІФ (ЗІФ-300, ЗІФ-650, ЗІФ-1200). Випробуванням керував криворізьк. гірнич. інж. С.І. Жилкінський. Після висновків практиків конструктори удосконалили бурагрегати. На 1.1.1959 в Кривбасі діяло 96 таких верстатів, що майже повністю замінили агрегати типу "КА". Замість дерев'яних копрів з'явилися металеві висотою 12, 18 і 24 м. У 1951-1959 швидкість буріння зросла з 76 до 95 м. З 1960 успішно впроваджувалися бурверстати Барнаульськ. мехзаводу ЗІФ-650А, ЗІФ-1200А. У 1965 розроблен. єдиний комплекс дрібноалмазних коронок. Остаточно його впровадили у 1973. Діаметр коронок 59 і 76 мм. Швидкість буріння у порівнянні з дробовим зросла у 1,5-1,8 разів. Успішно використовувався бурверстат БС-2000. Успішно застосовувалося буріння шарошечними долотами. З 1924-1997 пробурено 24623 дрібних і глибоких свердловин, загальний обсяг 3,7 млн. п.м. Розвідано 2817,3 млн. т багатих руд на глибину 1500 м, 9440,0 млн. т бідних руд на глибину 400 м. На один пробурений метр приріст склав 30 тис. т.

Буронос, одна з гірнич. професій на дореволюційних рудниках Криворіжжя. Відповідав за наявність забурників у кар'єрах і шахтах, доставляв їх до кузні для ремонту. Окремі Б. брали на плечі до 10 забурників загальною вагою 5-6 пудів.

"Бурса", жаргонна назва на Криворіжжі ПТУ, МПТУ, СПТУ.

"Бурсак", жаргонна назва на Криворіжжі учнів професійно-технічних училищ.

Буртовий Григорій Гаврилович (25.5.1925, Криворіжжя – 3.6.1993, Кр. Ріг). Почес. гірник. Освіта н/середня. Уч. ВВВ з 1943. У 1952-1988 бригадир бурильників ш. ім. Орджонікідзе РУ ім. Леніна. Почес. грамота ВЦРПС. Переможець різних змагань,

ударник п'ятирічок. Наставник. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., Трудового Червоного Прапора, знак "Шахтарська слава" 2, 3 ст.

Бурулька, одна із назв козацької люльки у часи козаччини на Криворіжжі.

Бурусь Василь Федотович (? – жовт. 1943). Уч. підпілля. Освіта н/середня. Під час окупації Кр. Рогу брав участь у підпільній боротьбі. Розстрілян. гестапо після жорстоких катувань.

Бурцев Василь Федорович (1916 (1917 ?), Кр. Ріг – 31.10.1943, там же). Уч. підпілля. Освіта середня. У 1935-1939 працював ст. піонервожатим, учителем фізкультури СШ № 36. Уч. ВВВ з лип. 1941. Потрапив в оточення, дістався Кр. Рогу. Працював на ст. Роковата. У січ. 1942 – жовт. 1943 у скл. підпільн. групи В.І. Просяника. Брав участь у диверсіях. У жовт. 1943 ком-р 1-го взводу партизан. загону. Брав участь у визволенні сел. Рибасове. Вів розвідку. Загинув у бою.

Бурчак Ольга Володимирівна (17.7.1960, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта середня. Вихованка СПТУ № 7. У 1978-1999 прядильниця Криворізьк. вовнопрядильної фаб-ки. Переможець змагань, ударниця п'ятирічок. Краща за професією. Держ. прем. СРСР (1991). Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Бурщицька, вулиця в Інгульці. Забудова почалася у 60-х у зв'язку з будівництвом ІнГЗК. Довж. 300 м. Має 29 приват. будинків, де проживає 70 чол. Обслуговує 64 в/з.

Буря Марія Володимирівна (9.10.1952, Кіровоград. обл.). Засл. працівник промисловості України (1995). Освіта середня. У 1969-1974 бетонниця, муляр тр-ту "Криворіжаглобуд". Брала участь у будівництві пром., соцкульт. об'єктів, житла. З 1974 оператор, газозварник, машиніст грейферного крана ІнГЗК. Новатор виробництва. Переможець змагань.

Буряк Володимир Костянтинович (10.8.1942, Кіровоград. обл.). Проф. (1988). Д.П.Н. (1987). Зак. Кіровоград. педін-т (1967). У 1967-1970 учитель фізики СШ № 41 м. Свердловська. У 1970-1976 ст. викладач, доцент кафедри педагогіки Сверловськ. педін-ту. У 1976-1980 доцент кафедри педагогіки Ставропольського педін-ту і зав. відділом педагогіки Північ.-Кавказ. наук. центру вищої школи. У 1980-1983 зав. кафедрою педагогіки і психології, з 1983 проректор, з 1999 ректор Криворізьк. пед. ін-ту. Автор 120 наук. праць, 10 книг з проблем дидактики, співавтор підручника "Дидактика". Нагородж. знак. "За заслуги перед містом".

Буряк Іван Макарович (18.2.1925, Кіровоград. обл. - ? Кр. Ріг). Герой Соц. Праці (1958). Освіта середня. У 1948-1979 бурильник, кріпильник, бригадир, інструктор РУ ім. Дзержинського. Талант розкрився з переведенням на ш. "Саксагань", яку виводив на проект. потужність. Новатор виробництва. Ініціатор застосування комбінован. методу буріння вибухових свердловин на руд. шахтах. Кілька разів приймав відстаючі бригади і виводив їх у передові. У 1957 домігся видобутку по 3,5 т на кожного члена бригади, при цьому собівартість сировини знизилася на 40 коп.; випробував і удосконалив бур. техніку, давав вичерпні поради конструкторам. Почес. гірник. Наставник і раціоналізатор. Уч. ВДНГ. Нагородж. орд. Леніна, знак. "Шахтарська слава" 3 ст.

Буряк Микола Денисович (20.2.1940, Кіровоград. обл.). Почес. гірник. Освіта середня. У 1959-1992 скреперист, бригадир видобувної бригади ш. "Об'єднана" Першотравневого залізоруд. ком-ту. Новатор виробництва. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Ініціатор труд. починів, наставник. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора (2), знак. "Шахтарська слава" 1-3 ст.

Буряк Серафим Порфирович (1904 – 1974). Зак. гірнич. шк. З 1926 працював на РУ ім. К.Лібкнехта, нач. дільниці, зав. шахтою. Голова парткому рудника (1955). Голова обкому профспілки металургів. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани".

Буряк Юрій Григорович (24.3.1951, Дніпропетровськ). Поет. Зак. Дніпропетров. ун-т (1973). У 70-ті викладав у школах Кр. Рогу, працював коректором газ. "Червоний гірник". Згодом на творчій роботі у Києві. Автор збірок "Струми" (1982), "Брук" (1985). Вірші пронизані духовністю, в образах звертається до історич. подій. Видавець. Голов. редактор журналу "Хроніка-2000". Прем. ім. П.Усенка (1982).

Буряка П.Ф. трудова діяльність пов'язана з РУ ім. Дзержинського. Працював коногоном на Сакс. руднику. Уч. рев. подій 1917. Перебував у скл. загону Червоної гвардії. На початку 20-х відбудовував шахти Кривбасу. Ударник перших п'ятирічок, стахановець. Передавав досвід робітничій молоді. Нагородж. орд. Леніна. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Бурякова нематода (Heterodera schachtii), паразитичний круглий черв'як. Живе в грунтах, пошкоджує корені цукрових буряків, рідше шпинату, капусти, редиски, спричинюючи гельмінтози рослин.

Буряковий довгоносик (Botynoderes punctiventris), жук родини довгоносикових. Довж. тіла 10-15 мм. Небезпечний шкідник цукрових буряків: дорослі жуки нищать сходи, личинки ушкоджують коріння, що призводить до зниження врожаю коренів та вмісту в них цукру.

Бур'ян Павло Костянтинович (16.2.1908 - ?, Кр. Ріг). Військ. діяч. Освіта середня. Служив в армії. Уч. ВВВ. Виявляв мужність у боях. Після звільнення в запас працював у народ. господарстві. Нагородж. орд. Леніна, Червоного Прапора, Червоної Зірки. Вичерпаних біографіч. даних не виявлено.

Бурятська, вулиця розташована у півн. частині Довг. р-ну. Закладена в 20-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1975 мала назву провулок Батуринський. Довж 410 м, ширина 7 м. Має 20 приват. будинків, де проживає 31 чол. Вкрита щебенем, багата на зелені насадження. Названа на честь півн.-схід. регіону Росії – Бурятії. Обслуговує 48 в/з.

Буряченко Володимир Іванович (1912, Кр. Ріг – 30.6.1943, там же). Уч. підпілля. Освіта н/середня. Працював на шахті. Під час окупації Кр. Рогу перебував у скл. підпільної групи Ю.М. Козаченка. Брав участь у диверсіях на залізниці. Розстрілян. гестапо після жорстоких катувань.

Буряченко Володимир Іванович (30.11.1946, Херсон). Пром. керівник. Зак. КГРІ (1981). Спеціаліст у галузі електроприводу та автоматизації пром. установок. Трудова діяльність пов'язана з ВАТ "Херсонські комбайни", з 1995 ген. директор. Сприяє розвитку підприємства. Канд. тех. наук. Володар "Золотого Меркурія". Золота медаль МКА "За ефективне управління".

Буряченко Таїсія Іванівна (1919, Кр. Ріг – весна, 1942, там же). Підпільниця. Освіта середня. Вихованка СШ № 37. У 1936-1937 працювала у клубі с. Божедарівка. Створила сільську організацію ЛКСМУ. У 1937-1941 вихователька дитяч. садка ШУ ім. Р.Люксембург. З осені 1941 актив. чл. підпільн. групи "Червоногвардієць". Випустила близько 150 листівок. Вела агітацію проти нім. окупац. режиму. Відзначалася винятковою хоробрістю. Схоплена гестапо і після тривалих тортур повішена на околиці Кр. Рогу. Ім'я на меморіалі в р-ні кол. РУ ім. Р.Люксембург. Ім'я носить вул. у Кр. Розі.

Буряченко Т.І. меморіальна дошка встановлена у трав. 2001 на подвір'ї СШ № 37 Терн. р-ну. Барельєф із записом свого часу встановили на будинку по вул. Буряченко. Однак нові господарі споруди вирішили демонтувати святиню. Її врятувала колишня медсестра фронтового госпіталю Є.О. Щербакова, яка особисто знала підпільницю. З допомогою підприємств вдалося реставрувати дошку. Під час другого відкриття у СШ № 37 виступили ветерани війни, керівники Терн. р-ну, педагоги, учні.

Бусел Єлизавета Миколаївна (17.9.1938, Дніпропетров. обл.). Почес. гірник. Зак. Криворізьк. тех.-м рудавтоматики (1971). З 1995 працювала машиністом транспортера, майстром ш. № 2 ім. Артема РУ ім. Кірова. Новатор виробництва, ударниця п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

Бут Микола Андрійович (25.7.1940, Краснодар. кр. – 6.6.1996, Кр. Ріг). Відом. будівельник. Зак. Криворізьк. гірничо-механіч. тех-м (1973). У 1959-1995 бригадир монтажників БУ № 106. Новатор виробництва. Майстер монтажу складних конструкцій. Нагородж. орд. Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора.

Бут Олексій Сергійович (21.3.1944, Дніпропетров. обл.). Засл. металург України (1994). Освіта середня. У 1959-1999 токар, слюсар, машиніст сталевоза, сталевар конвертор. цеху

№ 2 ком-ту “Криворіжсталь”. Новатор виробництва, ударник п'ятирічок, переможець змагань. Засл. працівник “Криворіжсталі”. Нагородж. Почес. Грамотою Президії Верх. Ради України.

Бутковський Леонід Францевич (9.4.1911, Крим - 1986). Пром. керівник. Зак. Харків. електротехніч. ін-т (1939). У 1928-1934 працював у системі "Крименергокомбінату". У 1940-1943 ст. інж. тр-ту "Південелектромонтаж". З 1943 інж., нач. відділу, голов. інж. ін-ту "Важпромелектромонтаж". Керував комплекс. проектами розробки електротехніч. агрегатів ГЗК Кривбасу. Почес. будівельник. Нагородж. орд. "Знак Пошани".

Бутлерова, вулиця розташована у житломасиві ЖКК ЦГЗК центр. частини Жовт. р-ну. Закладена в 50-х. До 1975 мала назву провулок Мостовий. Довж. до 500 м, ширина 9 м. Має 4 багатоповерхові будинки. Вкрита асфальтом, багата на зелені насадження. Названа на честь рос. ученого Бутлерова Олександра Михайловича (6.9.1828, Чистополь – 17.8.1886, Татарстан). Учений-хімік, акад. Петербурзьк. АН. Створив і обґрунтував теорію хімічної будови органічних речовин. Здійснив синтез ряду нових органічних речовин. Створив 1-шу рос. школу хіміків. Обслуговує 53 в/з.

Бутове каміння (бут), крупні уламки гірнич. порід (15-50 см), які утворюються вибухом під час розробки вапняків, доломітів, піщаників. Застосовується на будівництві фундаменту, гідротехспоруд, прокладання доріг. Видобувається у кар'єрах Криворіжжя.

Бутурлакін Петро Іванович (11.1.1951, Сухандар'їнська обл.). Засл. металург України (1994). Освіта середня. У 1967-1969 працював на автобазі № 15 автотресту. З 1971 слюсар, машиніст крана блюмінга-2 ком-ту “Криворіжсталь”. Новатор виробництва. Наставник. Переможець змагань, ударник п'ятирічок. Нагородж. орд. Трудової Слави 3 ст.

“Буферне” підривання, метод вибухової відбійки масиву гірничих порід на “буфер” з раніше подрібненої породи. Обмежує ширину розвалу гірничого масиву, поліпшує дроблення гірничих порід та ін.

Буханевич Леонід Пилипович (26.8.1908, Київ – 10.11.1954, Кр. Ріг). Новатор виробництва. Освіта н/середня. У 1924-1941 бутовний, лопатник, гірнич. майстер ШУ ім. К.Лібкнехта. Ударник перших п'ятирічок. Стахановець Уч. ВВВ з лип. 1941. У 1944-1954 гірнич. майстер ш. “Нова” РУ ім. К. Лібкнехта. Актив. учасник відбудови. Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора.

Буханенко Петро Гордійович (10.7.1948, Дніпропетров. обл.). Засл. металург України (1994). Зак. Криворізьк. металург. тех.-м (1972). З 1969 монтер ТЕЦ, слюсар СПЦ № 1, майстер прокат. стану 250, ст. майстер ком-ту “Криворіжсталь”. Ударник п'ятирічок, переможець змагань, наставник, новатор виробництва.

Бухарестська, вулиця в Інгульці. Забудова почалася в 1962 у зв'язку з будівництвом ІнГЗК. Довж. 450 м. Має 35 приват. будинків, де проживає 63 чол. Названа на честь столиці Румунії. Обслуговує 64 в/з.

Бухва, народна назва літери за часів козаччини на Криворіжжі.

Бухиника, балка розташована у півд. частині Ц.-Міськ. р-ну. Довж. 1,5 км. Схили пологі, іноді кам'янисті. Багата на зарості чагарників і різнотрав'я. Назва походить від прізвища землевласників.

Бухиника рудник заснован. у 1897 Таганрозьким товариством на орендованих у селянина Бухиника землях за 2,5 коп. з пуду на кожні 26 десятин. Розробка велася кар'єрами, а після видобутку з них по 2 млн. пудів закладені 2 шахти глибиною 25 саж. Діяло 2 парових підйомники по 20 к.с. Продуктивність до 3 млн. пудів. Через малопотужність і кризу 1900 видобуток припинено. Бухинику сплачено 15 тис. крб. Другий кар'єр на цих же землях діяв у 1898-1900. Потужність 520 тис. пудів. Закрит. за тими ж причинами, що й перший.

Бухиників, землі розташовувалися у півд. частині Кривбасу, на лівому березі р. Інгулець (кол. с.Новогригорівка/Мотронівка). Придбані у 1880 А.Бухиником на позику Нікопольськ. банку. Належали полковнику рос. армії. Складалися з 400 десятин. Родина у скл. матері і 3-х синів (Прокіп, Василь, Яків) займалися вирощуванням зернових,

розведенням худоби. Існував будинок, госп. споруди, тік, млин, кошара. Брати побудували перший на Криворіжжі цегельний з-д. Продукція виходила з клеймом “Бр. Б.” У 1896 частину землі здали в оренду Таганрозьк. металург. тов-ву, яке заклало кар'єр, а згодом 2 шахти. Існував одноймен. рудник, який припинив існування у результаті кризи 1900-1903. Господарство занепало з початком гром. війни.

Бухманська Катерина Василівна (1934, Криворіжжя). Новатор с/госп. виробництва. Освіта н/середня. У с/госп. з початку 50-х. З 1959 працювала у рад-пі ім. Шевченка. Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Трудового Червоного Прапора.

Бухтіяров Володимир Пилипович (2.9.1951, Харків). Краєзнавець. Зак. Кіровоград. педін-т (1973). У 1973-1979 викладав анг. мову в школах, СПТУ № 4 м. Кіровограда. У 1980-1984 ст. наук. працівник держархіву Кіровоград. обл. З 1985 кор., спецкор. газ. “Червоний гірник”. Історик-публіцист. Автор книг “Визволення”, “…Помним”, (1999), “Победители”, “Устремленность”, “Хлеб металлургии” (1995-1996), “Прометеи” (1997), "Освободители", "Журавлі", "Руда" (1999). Автор ідеї створення енциклопедії Кривбасу, автор-упорядник цього видання. Переможець облконкурсу журналістів (1995).

Буц Іван Демидович (18.10.1928, Дніпропетров. обл. – кінець 80-х, Кр. Ріг). Засл. будівельник України (1975). Освіта середня. У 1956-1987 бригадир теслярів-бетонників БУ “Промбуд-2” тр-ту “Криворіжаглобуд”. Актив. будівельник НКГЗК, реконструкції ПівдГЗК. Змінні завдання виконував на 130-150 %. Один з ініціаторів впровадження бригадного підряду на будовах Кривбасу. Уч. ВДНГ. Наставник. Прем. Ради Міністрів СРСР (1983). Нагородж. орд. Леніна, Трудового Червоного Прапора, “Знак Пошани”.

Буценко Микола Данилович (22.1.1924, Дніпропетров. обл.). Композитор. Зак. Моск. ун-т мистецтв (1966). Уч. ВВВ з лют. 1944. У скл. 509 СП 236 СД брав участь у визволенні Кр. Рогу. Під час порятунку комбата важко поранен. у берез. 1944. У 1945-1949 інструктор Апостолівськ. клубу. З 1950 музкерівник БК металургів, тр-ту “Криворіжзалізобетон”. Створив хор “Ветеран”. Пише музику до пісень про Кривбас. Лауреат міськ. конкурсу самодіяльн. композиторів. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст.

Буцеровський Микола Павлович (5.5.1918, Кіровоград. обл. – 7.11.1991, Кр. Ріг). Почес. гірник. Зак. шк. ФЗН (1937). У 1937-1938 слюсар служби шляхів на залізниці. Уч. ВВВ з лип. 1941 у скл. 6 гв. СД. У 1948-1984 прохідник, бригадир, наставник РУ ім. К.Лібкнехта. Соратник Героя Соц. Праці А.А. Денисенка, новатора В.М. Арнаутова. 21 раз перемагав у Всесоюз. змаганні. Раціоналізатор. Винайшов вруб, який одержав його ім'я. Дозволив збільшити термін використання шпурів. Ініціатор впровадження швидкіс. технології проходки. Встановив кілька рекордів. У 1960 за місяць бригада пройшла 403,4 м. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 1 ст., Слави 3 ст.

Буцнев Семен Антонович (1925, Дніпропетров. обл.). Новатор виробництва. освіта н/середня. Уч. ВВВ з трав. 1944 у скл. 1058 артполку. Після війни працював бригадиром електриків домен. цеху № 1 ком-ту "Криворіжсталь". Ударник п'ятирічок, переможець змагань. Нагородж. орд. Вітчизняної війни 2 ст., "Знак Пошани", Грамотою Президії Верх. Ради України.

Буцька Олександра Олександрівна (6.5.1915, Дніпропетров. обл.). Засл. учитель України (1966). Зак. курси Криворізьк. педін-ту (1938). У 1931-1937 обліковець міськземвідділу. У 1938-1941 учитель початкових класів СШ № 4. З 1944 учитель початкових класів СШ №№ 31, 25. Педагог-новатор. Ініціатор почину: молодші класи без відстаючих. Автор метод. розробок. Відмінник народ. освіти. Медаль ім. А.С. Макаренка.

Бучми, вулиця розташована у житломасиві ім. Шевченка Жовт. р-ну. Закладена в 30-х. Розвитку набула в 50-60-х. До 1975 мала назву вулиця 2-а Одеська. Довж. 1 тис. м, ширина 7 м. Має 30 приват. будинків. Багата на зелені насадження. Названа на честь укр. актора Бучми Амвросія Максимиліановича (14.3.1891, Львів – 6.1.1957, Київ). Народ. арт. СРСР (1944). Серед ролей: Микола Задорожний (“Украдене щастя” Франка), Іван Коломийцев (“Останні” Горького), Макар Діброва (“Макар Діброва” Корнійчука).

Знімався у кіно. Фільми: “Тарас Шевченко” (1926), “Нічний візник” (1929), “Арсенальці” (1925) та ін. Держпремія СРСР (1941, 1949). Обслуговує 29 в/з.

Бучуля Петро Францович (15.8.1932, Хмельницька обл.). Гірнич. керівник. Зак. КГРІ (1956). У 1957-1966 нач. дільниці, шахти. У 1966-1997 голов. інж. ШБУ № 1 тр-ту “Кривбасшахтопроходка”. Автор 70 рацпропозицій. Нагородж. знак. “Шахтарська слава” 1-3 ст.

Бушинська Ніна Андріївна (2.8.1931, Одеса). Відом. проектувальник. Зак. КГРІ (1956). У 1956-1986 інж., керівник групи ін-ту “Механобрчормет”. Керувала авторським наглядом на об'єктах ПівдГЗК. Прем. Ради Міністрів СРСР (1983) за реконструкцію і технічне переоснащення збагач. фаб-ки № 2 ПівдГЗК.

Бушук Микола Іванович (2.1.1937, Брест. обл. – 1978, Кр. Ріг). Гірнич. керівник. Зак. Дніпропетров. гірнич. ін-т (1958). З 1958 гірнич. майстер, нач. дільниці, заст. голов. інж. шахти, у 1971-1978 голов. інж. РУ ім. Фрунзе. Умілий організатор процесу видобутку руди, керував впровадженням нової техніки. Трагічно загинув під час аварії в шахті.

Бушук Олег Миколайович (28.3.1961, Кр. Ріг). Підприємець. Зак. КГРІ (1983). У 1983-1984 майстер енергоцеху РУ ім. Фрунзе. У 1984-1985 інж. КГРІ. У 1985-1989 викладач гірничо-механіч. тех-му. У 1989-1991 заст. директора філіалу молодіж. об'єднання “Форум”. З 1991 ген. директор АТ “Комтек”. Сприяє надходженню інвестицій в економіку Кривбасу. Медаль "За ефективне управління". Нагородж. орд. св. Володимира, знак. "За заслуги перед містом".

БШ-200С, верстат шарошечного буріння вибухових свердловин розроблен. спеціалістами ін-ту ВНДПІрудмаш у 1989-1990. Спрямован. на буріння свердловин діаметром 243-250 мм на глибину до 80 м на підприємствах гірничоруд. промисловості. Маса не більше 16 т. Виготовлявся на з-ді “Амурський металіст”. Широко використовується у Кривбасі. Має різновидність БШ-200СА.

БШУ № 1 тр-ту “Кривбасшахтопром”, садівницьке товариство закладене в 70-х у Довг. р-ні. Пл. 4 га. Має 57 ділянок.

Бюджет місцевий, бюджет органів держ. влади, кошти яких надходять на розвиток місцевої промисловості, комунального господарства, потреби освіти, медицини та ін. У Кр. Розі у 2000 склав 191,6 млн. грн.

“Бюлетень міськспоживспілки”, газета виходила у 30-ті. Докладних відомостей не збереглося.

Бюро подорожей та екскурсій засноване у лют. 1968. Організовує поїздки городян у всі куточки міста, України, кол. Союзу, з 1991 – за кордон. По місту близько 150 маршрутів. Постійно формуються турпоїзди вихідного дня, тривалі тури. Щорічно послугами бюро користуються 150 тисяч криворіжців. Організовує поїздки на санаторно-курортне лікування. До послуг літаки, поїзди, автобуси. Формуються комерц. рейси.

Бюро технічної інвентаризації міське створене у трав. 1944. Здійснює обмір земель, експертизну оцінку майна, технічну інвентаризацію, державну реєстрацію прав власності об'єктів нерухомості. Складається з виробничих бригад, які обслуговують окремі райони. Працює 96 чол. На обліку перебуває 700 тис. об'єктів. Керівники А.К. Колпаковський, В.І. Димченко, І.Г. Баклан, З.Ю. Крикуненко, А.С. Дубовий.

Бюст, скульптурне зображення погруддя людини. На Криворіжжі встановлено багато Б., зокрема, І.Мічуріну, Д.Глинці, В.Михліку, О.Полю та ін.

????

у р.Бокову – 27, у р.Боковеньку – 16, у р.Вербову – 25, у р.Кам'янка - 18. Довж. коливається від 0,5 до 25-30 км. Середня густота долинно-балочної сітки у межах Причорноморської низини становить 0,3-0,5 км / кв. км, Придніпровської височини – 2,3 – 3,5 км / кв. км. Утворені в результаті ерозії земної поверхні шляхом розмивання грунту весняними водами. Приурочені до актив. розломів, районам поширення пухких осадкових відкладень (суглинки, глини, піски) та областями з інтенсив. ерозійною діяльністю

характеризуються плямами або увігнутими схилами, вузьким днищем з рівчаками, борознами і ярами на схилах. Подібними рисами відрізняються і верхні частини. У середній і нижній частині набувають більш розробленого вигляду, схили стають довшими і похилішими, задернованими, збільшується глибина. Іншу геоморфологічну будову мають ті Б., що розвинуті у корінних породах, гранітах, неогенових вапняках. Характеризуються обривами, поперечний профіль на окремих ділянках подібний до каньбоків. ??? У нижніх частинах зустрічаються балочні акумулятивні тераси, які сформувалися в алювіально-делювальних відкладних днищах. Кількість терас від 1 до 3. Вивченням балочного рельєфу займаються геоморфологія (наука про рельєф) і динамічна геологія (досліджує екзогенні геологічні процеси).